HASAN ÂLİ YÜCEL

KLASİKLER DİZİSİ

XVII

IUVENALIS

YERGİLER-SATURAE

IUVENALIS

YERGİLER-SATURAE

(LATİNCE - TÜRKÇE)

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

LATİNCE ASLINDAN ÇEVİRENLER:
ÇİĞDEM DÜRÜŞKEN - ALOVA

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

II. BASIM

Iuvenalis (Decimus Iunius Iuvenalis) (y. 55-140): Yergili şiir türünde ürün veren Romalı şairlerin en ünlüsüdür. Toplam 16 yergili şiirinde, çevresine büyük korku salan İmparator Domitianus'un ve onu izleyen Traianus ve Hadrianus'un dönemlerinde Roma'daki yaşamı ele alan Iuvenalis, daha çok Roma kentindeki toplumsal yozlaşmayla insanların budalalıklarını ve acımasızlıklarını hedef aldı.

Çiğdem Dürüşken: İÜ Edebiyat Fakültesi Latin Dili ve Edebiyatı öğretim üyesidir. Augustinus, Seneca, Ovidius ve Cicero'dan, Alciatus, Erasmus, More, Campanella ve Bacon'a kadar birçok ünlü yazar ve şairin başyapıtlarını Türkçeye kazandırmıştır. Pek çok telif eserinin arasında Roma'nın Gizem Dinleri, Paulus un Kutsal Görev Gezileri Ve Anadolu Halklarına Mektupları *da bulunmaktadır.*

Erdal Alova (1952): Şiirleri ve çevirileriyle tanınan Alova'nın ilk kitabı En Son Çıkan Şarkılar *1980'de yayımlandı. Bunu* Giz Dökümü, Bitik Kent *ve* Tensemeler *izledi. Şiirleri Cemal Süreya, Nâzım Hikmet ve Behçet Necatigil şiir ödüllerine layık görüldü. Semonides, Hipponaks gibi klasik şairlerin yanı sıra Lorca, Neruda ve Kavafis'in şiirlerini Türkçeye çevirdi.*

9 789754 587784

THG
0820453
RFN

28 TL

Genel Yayın: 970

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüphanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941
Maarif Vekili
Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

IUVENALIS
YERGİLER

ÖZGÜN ADI
SATURAE

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2006

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASKI, HAZİRAN 2006, İSTANBUL

ISBN 975-458-779-5 (CİLTLİ)
ISBN 975-458-778-7 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
ALTAN MATBAA LTD.
(0212) 629 03 74
YÜZYIL MAH., MATBAACILAR SİT., 222/A,
BAĞCILAR, İSTANBUL

CİLT
DERYA MÜCELLİT LTD.
(0212) 501 02 72

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
MEŞELİK SOKAĞI 2/3 BEYOĞLU 34430 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskulturyayinlari.com.tr

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ XVII

IUVENALIS

YERGİLER - SATURAE

(LATİNCE - TÜRKÇE)

LATİNCE ASLINDAN ÇEVİRENLER:
ÇİĞDEM DÜRÜŞKEN - ALOVA

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Değerli Hocamız, Dr. Sina Kabaağaç'ın
aziz anısına...

İçindekiler

Giriş: Iuvenalis ve *Saturae* Adlı Yapıtına Tanıtıcı Bir Bakış ix
Çeviri Yöntemi Üzerine xix
Iuvenalis, *Saturae-Yergiler* (Latince-Türkçe Metin) 1
Açıklayıcı Notlar 190
Ad Dizini 232
Kaynakça 242

Giriş

Iuvenalis ve *Saturae* Adlı Yapıtına Tanıtıcı Bir Bakış

İ.S. yaklaşık 55-140 yılları arasında yaşayan ünlü yergi yazarı Decimus Iunius Iuvenalis'e ilişkin bilgiler, yapıtında geçen birtakım kesin tarihlemeler dışında[1], oldukça azdır. Yergilerinde, kendisinden ve meslek yaşamından dolaysız söz etmediğinden, şairin yer yer gölgeli yaşam serüvenini kesin hatlarıyla belirlemek zorlaşmakta, hatta orta yaşlarını nasıl geçirdiği tam olarak bilinmemektedir. Geç Roma döneminde ve ortaçağda bazı alimlerin Iuvenalis'in elyazmalarına iliştirdikleri açıklayıcı nitelikteki kısa notlar, onun yaşam öyküsüne ışık tutsa da, dikkatle incelenecek olursa, birbirine karşıt düşüncelerle dolu oldukları ve hiçbirinin Iuvenalis'in kişisel yaşantısına ilişkin tam ve kesin bilgi aktarmadığı ortaya çıkar.[2]

Iuvenalis'in yaşamı hakkındaki bilgiler, özellikle, ortaçağdan elimize geçen yaklaşık otuz kadar yaşamöyküsü, Aquinum'dan elimize geçen bir yazıt, Martialis'in ona İ.S. 92'de yazdığı ve ithaf ettiği 7. kitaptaki iki epigram ve İ.S. 101-102'de yazdığı 12. kitaptaki bir epigram dışında, I. Malalas, (Chron.10. s. 341), A. Marcellinus (28.4.14), Turnus (*Rut. Namat. İtin.* 1.604), I. Lydus (*De Mag.* 1.41 -burada Iuve-

nalis, Marius Maximus ile özdeşleştirilir) ve Sydonius Apollinaris (9.269) gibi yazarlardan elde edilmiştir.[3]

Küçük bir İtalyan kasabası olan Aquinum'da, zengin bir ailenin çocuğu olarak doğan Iuvenalis, iyi bir eğitim aldıktan sonra, İ.S. 78'de orduya katılmış ve Agricola'nın emrinde Britannia'da görev yapmıştır. İ.S. 80 yılında yurdu Aquinum'a döndüğünde, yurttaşları tarafından büyük sevgi gösterileriyle karşılanmıştır. Sonraki yıllarını Roma'daki mahkemelerde konuşmalar yaparak geçiren Iuvenalis, Romalı soyluları kendisine mahkemelerde iyi bir yer sağlamaya ikna etmeye çalışmış, ama reddedilmiştir. İstediği yerlerin değersiz kişilerce ve yabancılarca işgal edildiğini gördüğünde ise, umudunu yitirerek zamanını edebiyat çalışmalarına vermiştir. İ.S. 92-93 yıllarında, bazı kişilerin, hak etmedikleri halde askeri görevlere layık bulunduğuna dikkat çekerek siyasal rejime karşı sözlü saldırıda bulunan şair,[4] ima niteliğindeki saldırılarında dönemin imparatoru Domitianus'un duymaktan hiç hoşlanmadığı Paris adını kullanınca,[5] bütün malı mülkü elinden alınıp Mısır'a sürgüne yollanmıştır.[6] Domitianus İ.S. 96'da ölünce yerine geçen Nerva tarafından Roma'ya geri çağrılmış ve sürgün sonrası yaşamını bir zenginin yanında, önceki yaşamından çok farklı olarak, yoksul bir şekilde geçirmek zorunda kalmıştır.

İmparator'un adalet gözetmeksizin kendisini sürgüne yollamış olmasından dolayı nefretle dolan Iuvenalis, Martialis'in yergi yazması konusundaki teşvikiyle, bu nefreti yergilerine aktararak kusmuş ve yazdıklarını 10-15 yıl içerisinde yayımladıktan sonra, İmparator Hadrianus'un (ya da himayesine girdiği hayırsever bir zenginin), lütfuyla yoksulluktan kurtulmuştur. İ.S. 130'da son kitabını (5. kitap, 12-16. yergiler) yazarak yaşama veda etmiştir.

Edebi yaşamını, Traianus (İ.S. 98-117) ve Hadrianus'un (İ.S.117-138) imparatorluk döneminde sürdüren Iuvenalis, Stoacı filozofların ahlâk ilkelerini içeren iyi bir eğitim aldı-

ğından, bu ilkelere çok benzeyen Roma erdemlerinin ateşli bir savunucusu olmuştu. Caligula, Claudius, Nero ve Domitianus dönemlerinin cefasını çeken halkın sıkıntılarının yakın bir tanığı olarak, olaylara gerçekçi bir bakış açısıyla yaklaşmış ve bu dönemlerin karanlık yanlarını, bir ahlâk öğretmeni edasıyla, hiç çekinmeden, yakıcı bir dille eleştirmişti. Roma kentinin günbegün yozlaşan yaşamını görünce, insanların yitirdikleri erdemleri yeniden kazanmaları için tüm silahlarını kuşanıp dilinin olanca gücüyle kötülüklere karşı saldırıya geçen Iuvenalis'in, Yunanistan'dan ve Doğu'dan Roma'ya akın akın gelen yabancılara nefret dolu yaklaşımı, zenginliği yerip yoksulluğu yücelttiği olaylar, imparatorları ve onların adamlarını ve dalkavuklarını şiddetle eleştirmesi, onun Eski Roma değerlerine ve geleneklerine bağlı, önyargılarından kolay vazgeçemeyen bir kişi olduğunun kanıtıdır. Önyargılı tutumunu, kadınların çoğunu servet avcısı, vefasız ve ahlâksız kişiler olarak nitelediği olayları anlatış tarzında da görmek mümkündür.

Iuvenalis, yergilerine konu olan olayları ve kişileri derin bir gözlem, keskin bir zekâ ve abartılı olmakla birlikte samimi bir bakış açısıyla ele alıp aktardığından, ortaya serdiği Roma kenti ve insanı çok canlı bir tablo oluşturur. Stoacı ahlâk öğretilerinin etkisiyle, insanları soylu bir ahlâk yaşamına ve herkes için genelgeçer olduğuna inandığı değerlere davet ederken, onların zayıf yönlerini, tutkularını, başarısızlıklarını ustaca betimlemesi, insan ruhunu tanımak konusundaki yeteneğini gözler önüne serer.

Roma edebiyatında s*atura* türünü en yüksek seviyesine yükselten Iuvenalis'in yapıtına geçmeden önce, kısaca *satura* türünün tarihine bakmak yerinde olur: Quintilianus'un, "*satura quidem tota nostra est* (satura tümüyle bizimdir)"[7], deyişi, Yunanlılardan Roma edebiyatına geçen edebi türlerin aksine, *satura*nın tamamen Romalıların malı olduğunu vurgulayan klasikleşmiş bir ifadedir.

Quintilianus'un bu ifadesindeki *satura*'dan (ya da *satira*'dan), Lucilius'un bulduğu belli bir özü ve belli başlı yazarların saptadığı bir vezni olan ve de Latince bir adı bulunan bir edebiyat türünü anlamak gerekir. Yergi yazarlarından Horatius, Roma'da ilk *satura* yazan kişinin Ennius olduğundan söz ederken, *satura*'nın kurucusu olarak belirttiği Lucilius'un, Eupolis, Kratinos ve Aristophanes gibi Yunanlı Eski Komedi yazarlarına çok şey borçlu olduğunu söyler.[8] Ona göre, Roma edebiyatında bu alandaki yenilik, Lucilius'un belirtilen Yunanlı yazarlardan etkilenerek Yunan edebiyatında denenmeyen bir anlatım biçeminin yaratıcısı olma girişiminde yatmaktadır.[9] Bir başka deyişle, Horatius, *satura* türünün içerik açısından değil, biçim açısından Romalı olduğunu ifade etmektedir.

Satura sözcüğünün anlamı "*farklı şeylerin karışımı, çeşitleme*"dir. Ancak *satura* türünün tanımı yazardan yazara değişir. Şiir ya da düzyazı biçiminde kaleme alınan bu türdeki yazıların amacı, yaşanılan çağın kusurlarına atıfta bulunarak ve karşı çıkarak okuyucuyu eğlendirmek ve eğlendirirken ders vermektir. İ.Ö. 239-169 yılları arasında yaşamış ve *satura*'yı edebi bir biçim olarak kullanmış Ennius, çeşitli vezinlerde yazdığı farklı konulu şiirleri, günümüze pek azı ulaşan *Saturarum Libri* adındaki çalışmasında toplamış ve bu şiirlerini, Latince'deki *satura* sözcüğüyle tanımlamıştır. Konuşma tarzında yazılan, Kişileri ve olayları yeren bu şiirler, okuyucuya ders veren nitelikler taşımaktadır.[10] İ.S. 4. yüzyılda yaşamış gramerci Diomedes, *Grammatici Latini* (1.485, 486) adlı çalışmasında, *satura* sözcüğünün kökenine ilişkin düşüncelerini belirtmiş ve *satura'nın*, önceleri Ennius ile Pacuvius'un[11] yaptığı gibi, *değişik şiirlerin biraraya getirilmesi* olarak tanımlandığını, sonradan Lucilius, Horatius ve Persius'un yaptığı gibi, *insanların kusurlarını, Yunanlıların eski komedi tarzında eleştiren şiir* anlamını kazandığını vurgulamıştır. Bunların yanında, Diomedes'e göre satura,

Satyri'nin (Yunanlıların *satyroi*'u) *söylediği ve yaptığı gibi içinde gülünç ve utanç duyulacak öğelerin bulunduğu şiir* olarak da görülmektedir. Ayrıca yine ona göre *satura*, Varro'da *kuru üzüm, bal, çam fıstığı, nar taneleri vb.'den oluşan bir çeşit tatlı* olarak geçmektedir. Edebi bir tür olarak yergi anlamında kullanılan *satura*'nın Latince kökeni, *sat* (dolu) sözcüğünden gelen *satur* (doymuş, dolu) sözcüğünün dişilidir. *Satura* sözcüğünün kökeni ile ilgili bilgi aktarımlarında, bu sözcüğün, buğdayın ve bereketin simgesi olan Ceres'e ve şarap tanrısı Bacchus'a adanan kurban törenlerinde, her yıl toprağın ilk ürünlerinden oluşan çeşitli yiyeceklerin ağaçtan geniş bir çanak içinden sunulduğunu anlatan *lanx satura* (dolu kap, dolu çanak)[12] deyişiyle de bağlantılı olduğuna ve dinsel bir içerik taşıdığına dikkat çekilir. Bundan başka, *satura'nın*, içinde gülünç öğeler bulunan bir drama türünü ifade ettiği de vurgulanmıştır. Örneğin, Livius, en eski *satura* türünün yalın dramatik bir form olduğunu düşünmüştür.[13] Bu görüşe göre *satura,* edebi bir tür özelliği edinmeden önce, şarkılı, müzikli ve danslı bir drama biçimiydi.[14] *Satura*'nın, yergi niteliğindeki edebi türü tanımlayan bir sözcük olarak kullanılması, İ.Ö. 1. yüzyılın sonlarına rastlar.

Satura türünü, edebi açıdan en yüksek noktasına eriştiren Iuvenalis olmuştur. Ondan önce Horatius konuşmaya yönelik yergiler yazarak, Persius[15] ise daha az gösterişli ve felsefi içerikli yergiler kaleme alarak Lucilius'un izinden gitmiştir. Horatius gibi dolaylı yergiler[16] üzerinde uzmanlaşan Iuvenalis, kişisel saldırılarında her türlü çekingenliği bir yana atarak, gerçek olayları, gerçek acıları, gerçek üzüntüleri yazarak Roma'nın ve Romalı insanın kusurlarını tüm çıplaklığıyla göstermeye çalışmıştır. Onun yergilerindeki konuşmacı, ciddi bir ahlâk öğretmeninin karakterine sahiptir. Saldırdığı olayları ya da kişileri gülünç bir duruma sokarak, kusurları, kötülükleri samimi bir biçimde kınar ve karşısındakinde üzüntü, küçümseme ve ahlâksal açıdan bir kızgınlık uyandırır.

Iuvenalis'in, ellili yaşlarında yazmaya başladığı *Saturae* adlı yapıtı, yergilerin yayımlanma düzenine göre numaralandırılmış ve 5 ayrı kitap halinde basılmıştır: 1. kitap 1-5; 2. kitap 6-7; 3. kitap 7-9; 4. kitap 10-12; 5. kitap 12-16. Önsöz niteliğinde olan ilk kitap yaklaşık İ.S. 110-112 yıllarında yayımlanır; beş yıl sonra 2. kitap, Hadrianus tahta çıktıktan sonra İ.S. 120 tarihinde de 3. kitap ortaya çıkar. Yaşamının bu yıllarında zenginliği yeniden tadan ve Tivoli'de küçük bir çiftlik ile Roma'da bir ev satın alan Iuvenalis, 4. ve 5. kitabını İ.S. 123-125 ve 128-130 yılları arasında çıkarır.

Yergilerinde, toplumun en üst sınıfından en alt sınıfına kadar her kesimden insan en ince ayrıntısına kadar incelenir. Bu yapıtı, adeta Roma'nın bir sosyal piramididir:[17] Tepede, yetkileri tümüyle kendinde toplayan bir imparator ve en aşağıda "ekmek ve eğlence" (10.81) için çabalayan kurukalabalık, ortada ise, kendinden aşağıdaki sınıfın yöneticisi olduğu halde, çıkar yüzünden kendinden üst sınıfın kölesi haline gelen insanlar. Bunlar, her an Roma sokaklarında rastlanan tiplerdir: Evli bir iktidarsız, sporcu bir kadın, zengin bir berber, parmağı yüzüklü bir Mısırlı, kocasını aldatan kadınlar, Romalı zenginlerin evlerine yerleşmeye çalışan yabancılar, adi soyguncular, miras avcıları, tahtırevanıyla halkı ezip görevine koşturan bir avukat, bayağı zevkleri olan kocalar, kötü şairler, yaltakçılar, dalkavuklar, kadın atletler, dedikoducular, doğunun batıl inançlarını benimseyen budalalar, vb. Bu insanlar arasında Iuvenalis'in yergi yazmaması çok zordur. (1.30). Yapıtının ilk yergisinde (1.1-21), dönemin şairlerinden destan, şiir, komedi ve tragedya türünde bolca eser dinlediğini, kendisinin de onlarla aynı eğitimi aldığı halde, şiir türü konusunda diğerlerinden ayrılıp yergi yazmaya koyulduğunu belirten Iuvenalis, konu bulmakta zorluk çekmeyeceğini çok iyi bilmektedir. Roma, ona sürekli yeni konu sağlayacaktır. Ancak, yaşadığı dönemin büyük adları ve önemli olaylarına saldırıda bulunmanın tehlikesinden haber-

dar olduğundan, yergilerinde geçmişteki insanları ve olayları konu edinmiştir (1.147-171).

Iuvenalis'in *Saturae* adlı yapıtında, Roma'nın yüksek sınıfının ahlâksal ve zihinsel çöküşü yergi yazmanın temel nedenini oluşturur ve 1. yergi eserin girişi niteliğindedir. Iuvenalis, dönemindeki edebiyat çalışmalarının içeriksizliğini, *recitatio*'ların (edebiyatçıların eserlerini yayımlamadan önce aydınların önünde ezbere okumaları) sıkıcılığını, şairlerin yaşamdan kopuk *declamatio*'larının (doğaçlama konular üzerinde etkileyici konuşma) yarattığı tekdüzeliği, bir başka deyişle zihinsel çalışma alanlarındaki seviye düşüklüğünü şiddetle eleştirir ve kendisinin "hep dinleyici olarak" kalamayacağını göstermek için yergi tarzında bir eser yazmayı amaçladığını belirtir. Ona göre, edebi türler arasında toplumun nabzını tutan ve gerçek olayları konu edinen tür *satura*'dır ve ancak yergi yazarak ve toplumla ilgili samimi düşünceler üretilebilir. Iuvenalis, yergi için Roma toplumunun kaynak açısından zenginliğine değinir ve bu toplumda *satura* yazmamanın zor olduğunu söyler: (1.79): *Si natura negat, facit indignatio versum.*

Roma toplumundaki çarpık düzenin, parayla kazanılan sözde soyluluğun ve cinsellik açısından yaşanan anormalliklerin yergi türünü gerektirdiğini belirten Iuvenalis gördüğünü yazar, ama gördüklerinin düzeltilmesi için düşünce belirtmez. Geçmişi gelecekle karıştırır ve geçmişten aldığı örnekleri günündeki yozlaşmayı yermek için kullanır.

Saturae'ın kitapları ve içerikleri şöyle özetlenebilir:

I. KİTAP: Roma'nın sosyal piramidindeki yüksek sınıfın çöküşünü konu edinir.

1. Yergi: Iuvenalis'in yergi yazmasının nedenlerini irdeler.

2. Yergi: Roma toplumunun eşcinsel karakterlerini inceler: iki yüzlü felsefecileri, cinsel sapkınlıklar içinde bulunanları, kusurlarından övünç duyan soyluları hedef alarak Roma'nın üst sınıfını şiddetle yerer.

3. Yergi: Roma kentinin yozlaşmışlığına bir eleştiridir. Konunun içeriğinde, zengin-yoksul ayrımı, kente yerleşen yabancılara duyulan nefret gibi alt konulara yer verilir.

4. Yergi: Birbirine bağlı iki konuyu içerir. Başlangıçta, Crispus adında bir kişinin taşkın yaşamından söz edilir; sonra, kimliği belirtilmeyen İmparator'un (Domitianus) ölçüsüzlüğü ve aşırılılıkları yerilir.

5. Yergi: Bir zenginin evinde verilen akşam yemeğinde efendi-köle ilişkisi üzerinde durulur.

II. KİTAP: Evlilik konusunu işler.

6. Yergi: "Evlenmenin bir çılgınlık olduğu" önermesi doğrultusunda verilen örnekler çerçevesinde, Romalı kadınlara bir saldırıdır.

III. KİTAP: Değişik konulardaki yergileri içerir.

7. Yergi: Roma'da kültürlü bir insan olmanın zorlukları ve kültürlü kişilerin bireysel sıkıntılarından söz edilir. Bu yergi, aynı zamanda, İmparator Hadrianus'a bir teşekkür niteliği taşır.

8. Yergi: Eyalet yönetimi üzerine yazılan bu yergi, genç bir soyluya hitap eder. İmparatorluğun yönetimine ilişkin değerli bir belgedir.

9. Yergi: Efendi-hizmetli ilişkisi çerçevesinde, cinsel açıdan sapıklığı meslek edinenlerin yaşamlarında karşılaştığı güçlükler alaycı bir dille eleştirilir.

IV. KİTAP: Iuvenalis'in olgunluk döneminin yergilerini içerir.

10. Yergi: Zenginlik, yetke, askeri şöhret, uzun yaşam vs. gibi konuları yerer; cesaret, erdem, sağlık gibi kavramların yaşamdaki öneminden söz eder.

11. Yergi: Yoksulluk-pisboğazlık, yalınlık-aşırılık, kalabalık-yalnızlık gibi bir dizi karşıtlığı içinde barındıran bir akşam yemeği sergilenir.

12. Yergi: Dost seçiminde yapılan yanlışlıklar üzerine bir yergidir. Konunun içeriğini, açgözlü miras avcıları, iş adamları oluşturur.

V. KİTAP: Değişik konulardaki yergileri içerir.

13. Yergi: Emanet aldığı parayı zimmetine geçiren bir kişiye yöneltilen yergidir.

14. Yergi: Çocuklara verilen yanlış ve kötü eğitimin doğuracağı olumsuz kişilik yapısından söz edilir.

15. Yergi: Iuvenalis'in sürgün gittiği düşünülen Mısır'ın yabanıl adetleri üzerine yazılan dikkat çekici bir yergidir.

16. Yergi: Roma'da asker olmanın ayrıcalıklarını konu edinen tamamlanmamış bir yergidir.

Iuvenalis'in yergilerindeki yazım biçemi, o devirde her aydın Romalının alması gereken *rhetorica* (yöntemli konuşma sanatı, ikna etme sanatı) eğitiminin teknikleriyle örülüdür. Kendisi bu sanatı orta yaşlarına kadar öğrenmeye çalışmıştır. Şair, ustaca kullandığı *verborum sententiae* (sözcük sanatları) özellikleriyle ve seçkin ifadesiyle okuyucunun bütün dikkatini üstünde toplar. Heksametron (altı vurgulu dize) vezniyle yazdığı şiirleri, veznin güçlü tınısını çok iyi yansıtan parıltılı dili, seçtiği konuların özündeki ciddiyeti başarıyla yansıtır ve Iuvenalis'i, Lucilius'un kabalığından, Horatius ile Persius'un ani irkiltilerinden ayırır.[18]

Özellikle çağındaki soylulara şiddetli ve öfkeli saldırılarından dolayı olsa gerek,[19] ne yaşarken ne de ölümünden yaklaşık iki yüzyıl sonrasına kadar şiirlerinden hiç söz edilmeyen, adeta unutulan Iuvenalis'ten[20] ilk ses, Hıristiyan Cicero olarak bilinen Lactantius aracılığıyla gelmiştir. Şiirlerinin üzerine ilk önemli yorum ise, Servius tarafından İ.S. 400'de yapılmıştır. İ.S. 310-394 yılları arasında yaşamış olan Bordeaux'lu Ausonius, şiirde Iuvenalis'in ilk taklitçisiydi. Onu, öğrencisi ve çağdaşı Nola'lı Paulinus izledi. Ardından, İ.S. 340-410 yılları arasında yaşamış, kilisenin önemli şairlerinden Prudentius da bir Iuvenalis hayranı olarak edebiyat sahnesinde göründü. Hieronymus (İ.S. 340-420), Iuvenalis'in adını hiç anmasa da onun 6. yergisini ve bu yergideki keskin ifadeleri örnek aldı. Augustinus (İ.S.354-430), Iuvenalis'i

Romalıların satiristi olarak değerlendirdi. Yaklaşık 390 yılında, dönemin soylularından Ammianus Marcellinus, şairin yergilerini büyük bir coşkuyla okudu. Böylece, Iuvenalis'in adı ve şiirleri, karanlık bir dönem sonrasında, 3. ve 4. yüzyılın ünlü edebiyatçıları aracılığıyla yeniden yaşam buldu ve daha sonraki yüzyıllardan günümüz batı edebiyatına kadar çeşitli şairlerin dizelerine, düşünürlerin öğretilerine esin kaynağı oldu.

Çeviri Yöntemi Üzerine

Iuvenalis'in, güzel konuşma sanatının en ayrıntılı ve ince *rhetorica* tekniklerinin kullanıldığı, sözcük ve anlam sanatlarıyla süslü, acımasız ve yakıcı saldırılarıyla dolu üstün dilini, Türkçe'ye aktarmada güçlük çekilmediğini söylemeye gerek olmadığını düşünüyorum. Bu zorluğu, Erdal Alova'nın şiir sanatındaki özgün yeteneği ve güçlü Türkçe'siyle aşmaya çalıştım. Tarafımdan Latince'den çevrilen yergiler, Alova tarafından serbest vezinle şiirleştirilmiştir.

Iuvenalis'in çevirisinde, Latince metin olarak, *Iuvenalis, Saturae* (*Juvenal and Persius*, çeviri: G. G. Ramsay), Londra, 1961, Loeb baskısı temel alınmıştır. Bu metin, Iuvenalis'in en iyi el yazmalarından olan (P) Codex Pithoeanus'un ilk kez bütünüyle ele alındığı, Bücheler'ın 1893 baskısına dayanmaktadır.[21]

Bu şiirler, temel aldığımız kaynak metinden çevrildikten sonra, İtalyanca'daki Decimo Giunio Giovenale, *Satire* (a cura di G. Viansino, Milano, 1990) ve Fransızca'daki *Juvenal et Perse-Oeuvres* (avec notices et notes par H. Clouard, Paris) künyeli metinlerin çevirileriyle ve notlarıyla da karşılaştırılmıştır. *Yergiler*'de özellikle üstü örtülü olarak kullanılan ifadeler ve kişiler ile olayların anlaşılmasına yardımcı olacak notlar için öncelikle, 14. Satura'nın filolojik

açıdan işlendiği ve yorumlandığı, J. D. Duff, *D. Iunii Iuvenalis* (*Saturae XIV*), Cambridge, 1900 künyeli çalışmaya ve bunun yanında, G. Highet, *Juvenal the Satirist*, Oxford, 1954 ve *Juvenal, The Sixteen Satires*, tr. P. Green, Penguin, 1974 baskılı çalışmalardaki açıklamalara başvurulmuştur.

Yergilerde geçen yer adlarının ve özel adların yazılımında, Latinceleri esas alınmıştır. Ama, şiirin okunuşunda zorlayıcı bir etki yaratacağı düşünülen bazı yer adlarının, Türkçe'ye yerleşmiş olan kullanımı çerçevesinde değiştirilmesine gerek duyulmuştur. Romalıların kamu görevlerinin özel adları için de aynı durum söz konusu olmuştur. Şiirlerin konusunun anlaşılmasını kolaylaştıracak bilgiler, *Açıklayıcı Notlar* kısmında verilmeye çalışılmıştır, ancak Iuvenalis'in göndermede bulunduğu bazı özel kişilerin kimliği hakkında bilgi bulunamadığından, şiirde bolca kullanılan kişi adlarını, şairin öfkeyle yaklaştığı Romalı yurttaşlar olarak algılamak gerekir.

Bu çalışmam sırasında, İtalyanca metindeki karşılaştırmalarımda zaman zaman yardımlarına başvurduğum Sayın Prof. Dr. E. Özbayoğlu'na ve Fransızca çeviride karşılaştığım güçlüklerde yardımlarını gördüğüm Sayın Doç. Dr. Medar Atıcı'ya teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca, Iuvenalis'in *Yergiler*'inin edebiyat ve kültür tarihindeki öneminin bilincinde olup bu yapıtın Türkçe'ye kazandırılması gerektiğine inanan ve bizi Iuvenalis'in çevirisine teşvik eden Sayın Güven Turan'a ve kitabımın I. basımını gerçekleştiren Koç Kültür Sanat Tanıtım yöneticilerine; II. basımını gerçekleştiren Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları'nın değerli çalışanlarına teşekkürlerimizi iletmek isterim.

Notlar

1 Örn. 1.49-40: Marius Priscus'un İ.S. 100 yılında hüküm giymesi; 4.153: Domitianus'un İ.S. 96 yılındaki ölümü vb.

2 Bkz. G.Highet, *Juvenal, the Satirist (A Study),* Oxford, 1954.

3 a.g.e.

4 Iuvenalis, bir aktörün mahkemedeki etkisinin, onurlu bir adamın etkisinden daha güçlü olduğunu söylemiştir.

5 Domitianus'un ilk yıllarında gözde bir dansçı olan Paris, zamanla mahkemelerde, eski Romalı soylulardan daha etkin bir hale gelmişti. İ.S. 83 yılında, kraliçenin âşığı olmasından şüphe edildiği için Domitianus'un korumaları tarafından öldürüldü (Suetonius, *Domitianus*, 10.1) Iuvenalis, 7.88-92'deki sürgüne yollanmasına neden olan dizelerinde, Paris'i yermiş ve Statius gibi iyi bir şairin bile ancak Paris'e bir bale librettosu yazarak geçinebildiğini söylemiştir.

6 Onun sürgüne gönderildiğini, Bizans tarihçisi Ioannes Malalas'tan öğreniyoruz (*Khronographia*, 10, 341). Bu konuyla ilgili düşüncelerini belirten uzmanlar, onun Mısır'da uzak bir yerleşim yeri olan Oasis'e ya da Kuzey Afrika'da Pentapolis'e gittiğini belirtmiştir. (*Juvenal, the Satirist*, s 28).

7 Quintilianus, *Institutio Oratoria*, 10,1,93.
8 *Saturae*, 1.4.
9 a.g.e., 1. 10. 48.
10 özellikle bkz. C. I. Albrecht, 1997; 129 vd.
11 Marcus Pacuvius, İ.Ö. yaklaşık 220-130 yılları arasında yaşamış, Ennius'un yeğeni ve onun genç bir çağdaşıdır. Eserleri elimize geçmemiştir.
12 Vergilius, *Georgica*, 2.
13 Livius, *Ab Urbe Condita*, 7. 2.
14 C.I. Albrecht, s. 243; Seyffert, 1957, s. 558
15 Marcus Pacuvius, İ.Ö. yaklaşık 220-130 yılları arasında yaşamış, Ennius'un yeğeni ve çağdaşı genç bir şairdir. Yapıtları elimize geçmemiştir.
16 M.H. Abrahms, *A Glossory of Literary Terms*, s.166: Yergi yazıları, dolaylı ve dolaysız diye ikiye ayrılır. Dolaylı yergide, yergi birinci şahsın kendi ağzından söylenir. Dolaysız yergide, kendilerini sözleriyle ya da davranışlarıyla gülünç duruma düşüren insanlara karşı çıkış söz konusudur. Bunun bir türü, Kynik okulun üyesi Menippos'un adıyla anılan *Menippeae Saturae*'dır (*Menippos Tarzında Yergiler*). Bu tarz yergilerin Romalı temsilcisi Varro olmuştur.
17 P. Green, *Juvenal*, s. 30
18 S. G. Owen, *Thirteen Satires of Juvenal*, s. 13
19 G. Highet, *int*. s. 2; 181.
20 bkz. G. Highet, s. 181, not. s. 296.
21 Loeb baskısının girişinden edindiğimiz bilgiye göre (s.23), Iuvenalis üzerine eleştirel bir çalışma olan Housman (1905) baskısında Iuvenalis'in diğer elyazmaları şöyledir: Fragmanlar halinde bulunan, (Bob.) codicis Bobiensis, Vaticani 5750; (p) codicis Pithoeani corrector; (Arou.) scidae Aroniensis; (flor.Sang) codicis Sangallensis 870 florilegium; (Vind.) codex Vindobonensis, 107, mutilus; (Ψ) codices AFGLOTU vel eorum plures;

(A) codex Monacensis 408; (F) codex Parisiensis 8071; (G) codex Parisiensis 7900A; (L) codex Leidensis 82; (O) codex Canonicianus class. Lat. 41, Bodleianus; (T) codex O, IV, 10 collegii Trinitatis, Cantabrigiensis; (U) codex Urbinas 661, Vaticanus; (Σ) scholiastes in Pet Sang. 870 servatus.

Saturae - Yergiler

1. Yergi

YERGİ YAZMAMAK ZOR İŞ![*]

(5-15)

Bir dinleyicisi mi olacağım yalnızca? Hiç karşılık
veremeyecek miyim,
boğuk sesli Cordus'un *Theseis*'inden bunca eziyet çekerken?
Bana o adam komedilerini, şu adamsa ağıtlarını hiç sorumluluk
duymadan,
nutuk çeker gibi mi okuyacak?
Ya da *Telephus* günümü hiç sorumluluk almadan bitirip
tüketecek mi;
ya da, şu rulonun üst kenarıyla arkası dolu dolu yazıldığı
halde,
Orestes artık son bulmayacak mı?
Kimseler tanımaz evini bu kadar,
Mars'ın korusunu ve Aeolus'un kayalarının ordaki
Vulcanus'un mağarasını tanıdığı kadar.
Neleri silip süpüreceğini rüzgârların, Aeacus'un hangi ruhlara
işkence çektireceğini,
bir başkasının altın postu nereden taşıyıp getireceğini,
Monychus'un ne büyüklükte üvez ağaçlarını fırlatıp
atacağını,
Fronto'nun çınarları ve mermer salonları durmadan bas
bas bağırır
ve bitmek bilmeyen nutuklardan sütunlar çatlayıp yarılır.
En büyük şairden de bekle aynısını, en vasatından da.
Bu yüzden ben de sopanın altından elimi kaydırdım,

---

[*] Yergilerin başlıkları çevirmenler tarafından, yerginin konusunu açıklayıcı nitelikteki dizelerden seçilmiştir.

(20-35)

ve Sulla'ya öğüt verdim sade bir yurttaş olduğunda,
kamu yaşamından özel yaşama geçsin, derin bir uykuya dalsın,
diye.
Aptalca bir yufka yüreklilik bu, her yanda şairler itilip
kakılırken,
yırtılıp gidecek kâğıtlara kıyamamak.
Ama bana zaman tanırsan ve anlamak için sessizce dinlersen,
Aurunca'lı büyük aydının at koşturduğu bu kulvarda,
koşmaktan neden hoşlandığımı anlatacağım:
Çıtkırıldım bir hadım eş alırken,
Mevia, Tusk'lu bir yaban domuzunu mıhlayıp mızrakları çıplak
göğsüyle tutarken,
beni tıraş ederken sert sakalıma genç olduğumu haykırtan
bir hemşehrim, servetiyle tüm soylulara meydan okurken;
Nil'li bir pleb parçası, Canopus'lu köle doğumlu Crispinus,
Tyrius'luların pelerinlerini omzuna iliştirip,
terden sırılsıklam olmuş parmaklarıyla *tribunus*'ların altın
yüzüğünü havaya atıp tutarken,
ve daha büyük bir mücevherin ağırlığına dayanmaya gücü
yetmezken,
yergi yazmamak zor iş! Çünkü bu adaletsiz kente kim bu kadar
sabredebilir,
dava vekili Matho, yeni tahtırevanıyla şişine şişine gelirken,
ardından, bir deri bir kemik kalmış soyluluğumuzun artıklarını
talan etmek üzere,
soylu patronunu ihbar eden bir herif ortalıkta göründüğünde,
kim kendini denetleyebilecek kadar demirden yapılmıştır?
Dahası, Massa'nın korktuğu adamı, Carus rüşvetle yatıştırıp,
korkak Latinus, Thymele'yi gizlice yolladığında ona?
Geceleri çalışarak mirası hak edenler seni dürterken,
yüksek bir mevkiye çıkmanın şimdilerde gözde bir yolu olan
yaşlı ve zengin bir kadının para kesesi, kimleri göğe
yükseltiyor?

(40-60)

Proculeius on ikide birine, Gillo'ysa on birde birine sahip olacak,
her âşığın hissesi kasıklarının ölçüsüne göre.
Elbet alsın hepsi kanlarının bedelini ve sapsarı kesilsinler,
tıpkı yılana çıplak ayağıyla basan biri,
ya da Lugdunum'da söylev için sırasını bekleyen bir *rhetor* gibi.
Nasıl anlatsam kalbimin büyük bir öfkeyle tutuşup yandığını,
baştan çıkardığı yetimi dolandıran bu adam,
ve saçma sapan bir hükümle mahkûm olmuş şu adam
halkı bir hizmetli sürüsüyle itip kakarken?

Parası güvence altına alındıktan sonra, rezilce davranmak da ne ki?
Sürgüne yollanan Marius günün sekiz saati
içiyor zevk duyup tanrıların öfkesinden,
sense, ey zavallı galip eyalet, ağlayıp inliyorsun.
İnanmayayım mı yani bütün bunların Venusia'lının kandiline yaraştığına,
alay etmeyeyim mi bunlarla? Ama daha iyi olmaz mı,
Heracles'in ya da Diomedes'in başından geçenleri, ya da labirentte böğürüp duranı,
denize çarpan çocuğu, uçan marangozla ilgili olan biteni anlatmak,
ya da gözünü yaldızlı tavana dikip bakmayı,
ve tetikte duran burnuyla şarap kadehinin üstünde horlamayı iyi beceren
boynuzlu bir koca, karısının miras hakkı yok diye, âşığının malına konduğunda olanları?
Ya da ahırlarını mal mülkle doldurup atalarının bütün servetini çarçur eden biri,
bir filo komutanı olmayı beklemeyi hak ettiğini düşündüğünde olup biteni?
Ya da Flaminia yolunda, tam da Automedon'a benzer bir delikanlı,
pelerinli sevgilisine gösteriş yapayım derken, dizginleri ele geçirip

(65-85)

kafa göz yara yara uçup giderken olanları!
Hoş olmaz mı, doymak bilmez balmumundan tabletleri
dörtyol ağzında doldurmak;
o yanı bu yanı açık, nerdeyse bomboş tahtırevanıyla,
altı adamın omzunda taşınırken, sana yan gelip yatan
Maecenas'ı anımsatan,
ufacık yazı levhaları ve ıslak mührüyle,
kendisine üstün ve zengin bir hava veren sahtekâr bir imzacı
gördüğünde?
Derken, koşup geliyor kudretli bir hanımefendi, kocası
susadığında,
karakurbağayla karıştırıp sunmak üzere yıllanmış Cales
şarabını,
konunun uzmanı Lucusta öğretmişti yeteneksiz komşularına,
dedikodulara rağmen, herkesin gözü önünde,
kocalarının kararmış bedenlerini odun yığınına taşımalarını.
Herhangi bir şey olmak istiyorsan, dapdaracık Gyara adasına,
ya da bir hapisaneye yaraşacak
herhangi bir suça kalkış; namus övülür, ama ihmal de edilir.
Cinayetlerine borçludur insanlar parkları, sarayları, görkemli
masaları,
eski gümüşleri ya da keçi kabartmalı kadehleri.
Kimin gözüne uyku girebilir, isterik gelini iğfal edeni
düşünürken,
ya da ahlâksız yeni evli kadınları, reşit olmamış bir zinacıyı ?
Doğa reddetse de, öfkeden doğuyor dizelerim,
ne türden olursa olsun, benim ya da Cluvienus'un yazdığı gibi.
Bulutların denizin üstünden kalktığı,
Deucalion'un dağa çıkıp hiç durmadan kâhinlere danıştığı,
ve kayaların yavaş yavaş yumuşayıp yaşamla ısındığı
ve Pyrrha'nın, çıplak kızları erkek gibi gösterdiği dönemden
beri
insanların yaptığı her şey; adakları, korkuları, öfkeleri, zevkleri,
sevinçleri,
şuraya buraya koşuşturmaları kitapçığımın hamuru olacak.

(90-110)

Kötülük ne zaman bu kadar arttı?
Açgözlülüğün bağrı ne zaman bundan daha çok açıldı ?
Ne zaman kumar bu kadar pervasızlaştı?
İnsanlar artık masada bekleyen tehlikeye para keseleriyle gitmiyor,
para kasalarını yanlarına koyup oynuyor.
Ne muharebelere tanık olursun oralarda, silahtarlık için kasadakiyle yapılan!
Çılgınlık değil de nedir, yüz sesters kaybetmek,
ve tüyleri ürperen köleye bir giysi bile vermemek?
Atalarımızdan hangisi bu kadar çok villa kondurdu,
hangisi bir başına yedi tabağı silip süpürüp mideye indirdi?
Bak, en öndeki eşikte küçük bir sadaka duruyor, *toga*lı güruh kapıp götürsün diye;
ama önce yüzüne dik dik bakıyor beyefendi,
telaşlanıyor bir başkasının yerine geçip gelirsin,
ya da sahte bir adla sadaka istersin diye: tanındın, sadakanı alacaksın.
Sonra efendi buyuracak tellala, Troia kanı taşıyanların çağrılmasını,
çünkü onlar da bizimle birlikte zorlayıp duruyorlar eşiği.
"Önce *praetor*'a ver, sonra da *tribunus*'a."
Oysa daha önce bir azatlı gelmişti. "Buraya, önce ben geldim," diyor.
"Niçin yerimi savunmaktan korkayım, kuşku duyayım?
Euphrates'te doğmuş olsam bile, ben inkâr etsem de,
kulaklarımdaki küçük pencereler beni ele veriyor,
ama beş dükkânım bana dört yüz sesters kâr getiriyor.
Geniş, eflâtun bir bordür ne bahşedebilir sana özlemini çektiğin;
ben Pallas'la Licinus'tan daha çok mala mülke sahipken,
bir Corvinus Laurentum'daki otlakta koyun sürülerini bekliyorsa?"
Beklesin o zaman *tribunus*'lar, zenginlik üstün gelsin,
dün daha beyaz ayaklarıyla bu kente gelen kişi,
dokunulmazlığı olan görevlerden daha aşağıda olmasın.

(115-135)

Çünkü bizim aramızda hiçbir tanrı, *İhtişam* kadar kutsal
sayılmaz,
ey ölümcül para, henüz bir tapınakta oturmuyorsan da;
henüz tapınaklar dikmedik
paralarımız için,
Barış'a, Güven'e, Zafer'e ve Erdem'e
ve yuvasını selâmlarken kuru gürültüler çıkaran şu *Uyum*'a
diktiğimiz gibi.
Ama, yüksek mevki sahipleri yıl sonunda,
verdikleri sadakanın ne getirdiğini,
gelirlerine ne kadar para kattığını hesapladıklarında,
bu sadakadan togasını, ayakkabısını, ekmeğini
ve bacasından tüten dumanı sağlayan hizmetliler ne yapacak?
Tahtırevanlı kalabalık yüz çeyrek talep ediyor,
bak, dönenip duran kocayı takati kalmamış ya da hamile karısı
izliyor.
Bir başkası, bilinen, kurnazca bir hünerle sağ olmayan karısını
istiyor,
karısı yerine artık kapalı duran, boş sandalyeyi göstererek,
"İşte Galla'mın sandalyesi," diyor, "çabuk indirelim. Daha
duruyor musun?"
"Kaldır başını, Galla." "Rahatsız etme, o uyuyor."
İşte bir günde bu işler yapılıp durur bidüziye:
Önce sadaka dağıtımı, sonra forum, sonra da hukukta yetkin
Apollo,
ve zafer kazananların heykelleri; bunların arasında
Mısırlı bir vergi memuru unvanlarını yazmaya cüret etmiş:
bu adamın heykeline bir kez işemek bile yetmez!
Ayrılıp gider giyinik, yorgun, yaşlı maiyet, vazgeçer
dileklerinden,
insanın son umudu, bir akşam yemeği olsa bile;
kendi lahanalarını ve yakıtlarını satın almak zorunda kalır
zavallılar!

(140-155)

Bu arada, bunların kralı olan adamsa,
midesine indirir ormanların ve açık denizlerin en âlâ ürünlerini,
ve tek başına uzanıp yatar bomboş sedirlere.
Yitirip tüketirler babadan kalma malları bir tek yemekte
onca güzel, geniş, o eski masalarda.
Çok geçmeden hiç asalak kalmayacak!
Kim dayanabilir savurganlığın bunca kirine pasına?
Ne gırtlakmış ki bu, bütün yaban domuzlarını yuttu,
ziyafetler için doğmuş bu hayvan!
Ama sen bunun hesabını hemen vereceksin; tam da, abartılı
giysini çıkarırken
hazmedemediğin tavuskuşunu banyoya kustuğunda!
Ardından vasiyetnameye bile fırsat tanımayan yaşlılık ve
apansız ölüm gelecek.
Bütün yemek masalarını dolaşacak yeni ve hazin bir masal
ve öfkeli dostlarca alıp götürülecek alkışlar arasında cesedin.
Bizim âdetlerimize ekleyeceği daha fazla bir şeyi olamaz
geleceğin,
bizden küçükler de aynı şeyi yapacak ve isteyecek,
her ahlâk bozukluğu uçurumun kenarında oturur.
Hâkim ol yelkenlerine, gerip aç bütün kıvrımlarını.
Burada, belki şunu diyeceksin: "Nerde sende yergi yazacak
yetenek?
Nerde bizden öncekilerin ateşli ruhlarının istediklerini yazma
içtenliği?
Adını ağzıma almaya kalkışamayacağım kim var?
Ne önemi var, Mucius söylediklerimi bağışlamış,
bağışlamamış?"
Tigellinus'un adını ağzına al da bir gör,
boğazları sıkılmış insanların
ayakta alev alev yanıp tüttüğü o odun yığını içinde tutuşursun,
geniş bir çizgi çekersin arenanın tam ortasına.

(160-170)

Ne yani? Üç amcasına boğanotu veren o adam,
sallanan ince tüylü yastıklar içinde çekip götürülürken,
bana tepeden bakacak, öyle mi?
"Evet, böyle biriyle karşılaştığında da, çeneni tut,
çünkü 'işte, bu adam,' dersen ihbarcı sayılırsın:
Oysa, gönül rahatlığıyla çarpışmaya girebilirsin Aeneas'la ve
cesur Turnus'la,
hiç kimseye ağır gelmez Achilles'in öldürülmesi,
ya da Hylas'ın sahibini arayıp durması,
ve ölünün küllerinin konulduğu vazonun peşine düşmesi.
Ama Lucilius, bir kılıcı sıkıca tutarcasına, ne zaman hararetle
hırlasa,
ruhları buz kesmiş seyircilerin suçlamalarından yüzü kızıla
çalar,
yüklenen suç yüzünden göğsü kan ter içinde kalır,
ardından hiddet ve gözyaşı gelir.
Öyleyse, savaş boruları çalmadan önce sen bunları aklında tut;
çünkü miğferini başına geçirmiş birini savaşmaktan alıkoymak
çok zordur."
Flaminia ve Latina yollarını külleriyle kaplayan kişilere
ne bahşedebilirim, bunu bir deneyeceğim!

2. Yergi

BİR ERKEK ARKADAŞIM KOCA ALIYOR!

(5-20)

Curius'lara benzemeye çalışanlar ve Bacchus gibi
yaşayanlar,
ne zaman ahlâk üzerine bir şey söylemeye kalkışsalar
kaçıp gitmek isterim buradan, Sarmatların ötesine, buzlu
Oceanus'a.
Her şeyden önce, bunlar cahil kişiler, evlerinin her yanı
Chrysippus'un alçıdan kabartmalarıyla dolu olsa da;
en has adamları olur o kişi,
Aristoteles'in ya da Pittacus'un benzerini satın alırsa,
ve Cleanthes'in asıllarını korumasını buyurursa rafına.
Adamların suratında meymenet yok; bu karanlık haydutlarla
kaynamayan semt mi kaldı?
Sokratesci ib..lerin arasında sen,
dillere destan bir delikken, aşağılık şeylere ses edebilir misin?
Tüylü bir gövde, ön kol boyunca sert kıllar, haşin bir ruha
işaret eder,
ama yumuşak kıçından kayıp düşer kabarık tüyler, doktor
sırıtarak keserken.
Adamım ender konuşur, suskunluğa çok heves eder,
saçlarını da kaş hizasında daha kısa keser.
Öyleyse Peribomius daha hakiki ve daha soyludur;
ben, yüzü ve yürüyüşü hastalığını ele veren
bu adamdan olsa olsa kaderini sorumlu tutarım.
Bunların samimiyetine acırsınız, çılgınlıklarını bağışlarsınız;
ancak, Hercules'in sözcükleriyle saldıran
ve erdem üzerine konuşup kıçlarını sallayanlar daha kötüdür.
"Kalçalarını sallarken sana hürmet mi edeceğim Sextius?" der,
dillere destan Varillus,

(25-50)

"nasıl senden daha aşağılık olabilirim ?"
Bacakları düzgün olan tutup dalga geçer çarpık olanla, beyaz tenlisi kara tenlisiyle;
kim dayanabilir fitneyle sövüp sayan Gracchus'lara?
Kim gökyüzünü yeryüzüyle, denizi gökyüzüyle karıştırmaz,
hırsızın biri Verres'in canını sıksa, katilin biri de Milo'nun,
zina yapanları suçlasa Clodius ya da Cethegus'u Catilina,
Sulla'nın üç öğrencisi yasaklara karşı gelse?
Geçenlerde trajik cinsel ilişkisi yüzünden namusuna leke sürülen zinacı
işte böyle bir adam!
Herkese, hatta Venus'a ve Mars'a bile korkunç gelen
acımasız yasaları diriltiyordu
Iulia verimli rahmini bunca düşükle gevşetirken
ve amcasına benzeyen döllerini dökerken.
Öyleyse en uç kötülüklerin, sahte Scaurus'ları hor görmeleri
haklı ve uygun değil mi; eleştirilince can havliyle ısırmaları?
Aralarından vahşi birinin defalarca
"Şimdi neredesin Iulia yasası? Uyuyor musun?"
diye bağırmasına dayanamamıştı Laronia
ve gülümseyerek şöyle yanıtlamıştı:
"Seni ahlâkımızın denetimiyle görevlendiren mutlu çağlar.
Roma artık onuruna sahip olsun, üçüncü Cato gökten indi.
Sen yine de söyle, kıllı boynundan yayılan kınaçiçeğini nereden satın alıyorsun?
Utanma dükkânın sahibini göstermekten!
Yasalar ve buyruklar bir araya getirilecekse,
hepsinden önce *Scantinia* zikredilmeli:
Önce erkekleri dikkate al; çünkü çok şey yapıyorlar,
ama sayıları onları koruyor ve kalkanla birleşmiş asker alayları.
Kadınsı erkekler birbiriyle iyi anlaşır.
Bizim cinsimizde böylesine iğrenç bir örnek yok.
Media Cluvia'yı yalamaz, Flora da Catulla'yı :
Hispo ise gençlerin aklını çeler ve de iki hastalıktan sararıp solar.

(55-75)

"Biz kadınlar davaları üstleniyor muyuz, medeni hukuku biliyor muyuz?
Mahkemeleriniz gürültü patırtımızla çınlıyor mu?
Birkaçımız güreşiyor, birkaçımız et filetolarını yiyip bitiriyor;
siz erkekler yün eğiriyorsunuz ve yapağıları tamamlayıp sepet sepet getiriyorsunuz.
Siz ince iplikle iri bir eğirmeni Penelope'den daha iyi,
Arachne'den daha hızlı döndürüyorsunuz,
ağaç kütüğüne çöken bir kapatmanın yaptığı gibi.
Hister'in bütün malını mülkünü niçin azatlısına bıraktığı herkesçe bilinir,
sağken niçin sevgilisine birçok armağan verdiği de;
büyük bir yatakta uyuyan üçüncü kadın servet sahibi olur.
Sen bir koca al ve çeneni kapa: Değerli taşlar, sırları donatır.
Bunlardan sonra bize kınayıcı bir söz söylenebilir mi?
Censor'umuz kuzgunu affeder, kumrulara hüküm giydirir."

Laronia doğru ve bilinen şeyleri böyle terennüm ederken,
sözde Stoacılar endişe içinde kaçıp gittiler.
Doğru olmayan ne söylemiş ki Laronia?
Ama başkaları ne yapmaz, Cretius, sen şeffaf giysiler giyip,
bu giysileri halkın şaşkın bakışları arasında, Procula'lara, Pollitta'lara fırlatır atarsan?
Fabulla zina yapan bir kadın; istersen, Carfinia da aynı suçtan itham edilsin:
suçlansa da bir kadın, asla böyle bir giysi giymeyecektir.
"Ama Temmuz ayı sıcaktan yanıyor." Çıplak olarak dava yürütüyorsun:
böyle bir çılgınlık bile daha az utanç verici olur.
Bak, içinde yasaları okuyup yorumladığın giysi
ve kanayan yaralarıyla yeni zafer kazanmış halk
ve seni dinlemek için sabanlarını bir yana koyan şu ahali.
Nasıl haykırmazsın, bir yargıcın bedeninde böyle giysiler gördüğünde?
Acaba bir tanığa da şeffaf giysiler yakışır mı?
Özgürlüğün hevesli, gem vurulmaz reisi, Creticus,

(80-100)

ışıklar saçıyorsun şeffaf giysilerinle.
Bulaşıcı bir hastalıktan doğdu bu ayıp,
daha kimlere bulaşacak bakalım, nasıl bir koyunun uyuzu,
bir domuzun kepeği bütün sürüyü mahvederse,
üzüm üzüme nasıl baka baka kararırsa.

Gün gelir bu giysiden daha iğrenç bir şeyi göze alırsın;
çok aşağılık olmaz kimse birdenbire: Yavaş yavaş kabul ederler seni
evlerinde alınlarına uzun bantlar saranlar ve
boyunlarına çepeçevre gerdanlık takanlar,
Bona Dea'yı genç bir dişi domuzun oburluğuyla
ve koca bir şarap kabıyla yatıştıranlar;
ama törenin yanlış uygulanması yüzünden,
çok uzaklara sürülmüş kadın, artık bu eşiğe adımını atmıyor.
Tanrıçanın sunağı şimdi yalnız erkeklere açık.
"Gidin meşum kadınlar,"diye bağırır,
"çalmaz burada hiçbir borazan, hiçbir flüt."
Böyle gizlere hürmet ederdi Bacchus'un cümbüş meşalesi,
Atinalı Cotyton'u usandırırdı Baptalar.
Şu adam eğri bir iğne takmış uzatıyor,
ıslak isle boyanmış kaşını
ve gözlerini kırpıştıra kırpıştıra boyuyor;
öbürü müstehcen biçimli kadehten içki içiyor,
yaldızlı saç ağı kocaman bukleleriyle dolmuş,
mavi ekose ya da havsız yeşil-sarı giysisi içinde;
hizmetkâr, efendisi gibi Iuno'ya yemin etmekte.
O adamsa kızoğlan Otho'nun süsü aynayı tutuyor,
şu, Aurunca'lı Actor'un ganimetini,
bakarken kendisini birliklerine ilerlemelerini emreden
bir silahlı asker olarak gördüğü aynayı.
Yeni yıllıklara ve yakın tarihe geçmeli iç savaşın avadanlığı bu ayna!
Kuşkusuz, Galba'yı öldürmek için yürekli bir komutan gerekli,

(105-125)

ve cildine bakım göstermek; nasıl metanet sahibi yüce bir
yurttaşın göreviyse
Bebriacum ovalarında ganimet aramak,
ve parmaklarıyla ezilmiş ekmeği yüzüne sıvamak;
bunu ne sadaklar taşıyan Semiramis Asur dünyasında yaptı
ne de yas tutan Cleopatra, Actium'daki gemisinde.
Burada ne dil terbiyesi, ne de masa adabı kaldı.
Burada yalnızca Cybele misali, kırık sesle bayağı bir konuşma
özgürlüğü,
kutsal tapınmaların başrahibi, aksaçlı, esinli bir ihtiyar,
ender görülen, dikkate değer büyüklükte bir oburluk örneği
ve kiralanması gereken bir öğretmen var.
Peki ne bekliyorlar,
lüzumsuz bir et parçasını bir Frigya bıçağıyla parçalamanın artık
zamanı geldiğine göre?
Dört yüz bin sesterslik bir çeyiz verdi Gracchus bir
borazancıya,
ya da kim bilir hangi pirinç çalgıyla şarkı söyleyen bu adama;
belgeler imzalanıp "Tebrikler," dedikten sonra kalabalık,
masaya oturur, yeni gelin göğsüne yaslanır kocasının.
Ey soylu Romalılar, bize bir eleştirmen mi, yoksa bir kâhin mi
gerekli?
Daha çok korkabilir misin, daha büyük bir kıyamet belirtisi
düşünebilir misin,
bir kadın dana doğurursa, bir inek kuzu?
Kabartmalı kumaştan uzun giysiler giyip duvak taktı,
gizli muskasıyla kutsal kalkanları öne eğip vurarak taşıyan
ve gökten indiği söylenen pirinç kalkanlar altında terleyen o
adam, şimdi de!
Ey kentimizin Babası,
nerden bulaştı Latin çobanlarına böyle büyük bir günah?
Nerden musallat oldu, ey Gradivus, bu şehvet düşkünlüğü
torunlarına?
İşte, bak, parlak bir soydan gelen zengin bir adam, başka bir
adamla evlendiriliyor,

(130-150)

ne miğferini sallayabilirsin, ne mızrağını toprağa
vurabilirsin,
ne de babana dert anlatabilirsin. Öyleyse,
var git yoluna, uzaklaş gözden çıkardığın vahşi Campus Martius'un
topraklarından.
"Yarın, şafakla, Quirinus vadisinde yerine getirmem
gereken bir işim var."
"Nasıl bir iş?" "Ne diye sorarsın?
Bir erkek arkadaşım koca alıyor,
ve pek az kişiyi davet ediyor."
Uzun yaşarsak, her şey ortada yapılacak,
halk günlük haberlerde de onlardan söz edilmesini isteyecek.
Bu arada, evlenenlere büyük bir bela musallat olacak,
çünkü boyun eğmeyi bilemeyecekler kocalarına,
doğurarak da ellerinde tutamayacaklar onları.
Gelgelelim doğa, bedendeki ruhlara
hiçbir adaletin veremeyeceği kadar iyi bir şey bahşeder,
ölüp gider ürün veremeyenler,
onlara ne Lyde'nin ilaç kutusundaki abartılı tatlar yarar sağlar,
ne de uzanıp çevik *lupercus*'un ellerini tutmak.
Ama, sırtına *tunica*'sını geçirmiş Gracchus'un üç dişli mızrağı
bu kötülük alâmetinin de üstesinden geldi;
gladyatör gibi hızla atıldı arenanın ortasına;
Gracchus, Capitolinus'lulardan, Marcellus'lardan
Catulus ve Paulus'un torunlarından ve Fabius'lardan,
ayrıca balkondaki tüm seyircilerden daha seçkin olan o adam;
ağını attığı gösteriyi düzenleyen patronunu da ayrı tutma o
soylulardan.
Ölü ruhların olduğuna, yeraltında krallıkların,
Styx'in taşkın sularında sandal sırıklarının, karakurbağaların
olduğuna,
bir tek hafif sandalla binlercesinin denizler aştığına,

(155-170)

çocuklar bile inanmaz, henüz parayla yıkanmamışlarsa.
Ama sen gerçek olduğunu düşün bunların :
Curius ve iki Scipio ne hissederdi,
ne hissederdi Fabricius'un ve Camillus'un ruhu,
Cremera'daki lejyon ve Cannae'da yok edilmiş gençlik,
bunca cesur yürek ne hissederdi,
onların üstüne böylesine bir gölge düştükçe, buradan?
Temize çıkmak isterlerdi, meşalelerle birlikte kükürt verilseydi orada,
ve rutubetli defne dalları olsaydı.
Ne yazık, zavallı bir halde sürükleniyoruz oraya.
Oysa Iuverna kıyılarından ötelere kulaç atmıştık,
yeni zaptedilen Orcades'in ve kısa süren gecelerden
hoşnut olan Britannia'lıların ötesine;
ama şimdilerde, yenilgiye uğrattığımız kişiler bile yapmıyor,
zafer kazanmış halkımızın kentinde yapıp ettiklerini.
Tersine, anlatıp duruyorlar
bütün gençlerimizden daha yumuşak olan Armenialı Zalaces'in
tribunus'luğa nasıl şevkle verdiğini kendini.
Bak, yaptıkları ticarete: rehine olarak geliyorlar, burada insan oluyorlar.
Kentte daha uzun bir konukluk bahşetsen çocuklara, sevgileri asla tükenmez.
Pantolonlarını, bıçaklarını, dizginlerini, kamçılarını atarlar
böylece alır götürürler Romalı gençlerin âdetlerini Artaxata'ya.

3. Yergi

NE İŞİM VAR BENİM ROMA'DA?

(5-20)

Eski bir dostumun ayrılışından allak bullak olduysam da,
ıssız Cumae'da ev kurup kendini
bir yurttaş olarak Sibylla'ya sunma kararını övgüyle
karşılıyorum.
Baiae'ın giriş kapısı Cumae, hoş bir kıyıda sevimli bir
sığınak.
Ben şahsen Subura'ya tercih ederim Prochyta'yı.
Çünkü bu kadar zavallı, bu kadar cins başka bir şey olabilir mi,
yangınlardan, art arda çöken evlerden ve bu berbat kentin,
binlerce tehlikesinden ve şairlerin Ağustos ayındaki şiir
okumalarından
dehşete kapılmanın kötü bir şey olmadığını sanmak kadar?
Ama, bütün evini dört tekerlekli yolculuk arabasına
yığmışken,
eski kemerli geçitte, ıpıslak Capena'da durdu.
Burada, Numa'nın geceleri sevgilisiyle buluştuğu yerde,
artık kutsal kaynağın korusu ve tapınakları kiralanıyordu,
bütün eşyası sepet ve kuru etten ibaret Yahudilere.
(Çünkü her ağacın halka ücret ödemesi buyrulmuştu;
Musalar kapı dışarı edildiğinde, ormanlar dilenciliğe çıkar).
Egeria vadisine iniyorum, gerçeğine benzemeyen mağaralara.
Nasıl tanrısal bir güçle dolardı ılıcalar
suları otlarla yemyeşil çevrelenseydi
ve mermer, bozulmamış sünger taşının ırzına geçmeseydi!

(25-40)

Tam bu sırada Umbricius "Mademki onurlu sanatçılar
için," der,
"hiç yer kalmadı bu kentte, emeklerin hiç değeri yok,
para dünden daha az olduğuna,
yarın da bu azıcık paradan bir şeyler kırpacağına göre,
Daedalus'un yorgun kanatlarını çıkardığı yere gitmeyi
düşünüyorum,
saçlarıma yeni yeni kırlar düşerken, yaşlılığın başında bana
yakışırken,
evirip çevireceği bir şeyi kalmamışken Laches'in,
hâlâ bastonsuz ayaklarımın üzerinde dururken,
kalkıp gidelim bu memleketten, Artorius'la Catulus
yaşasın orada, siyahı beyaza döndürenler kalsın,
su taşkınlarını boşaltmak, odun yığınlarına ceset taşımak için
tapınağı, nehirleri ve limanları müteahhide vermenin,
ve hükümran bir kargının altında
bir kelleyi satılığa çıkarmanın kolay geldiği o insanlar.
Bir zamanlar boru çalan ve eyalet arenasının değişmez
yoldaşları olan,
ve her kasabanın şişik yanaklarından tanıdığı bu zatlar,
şimdi gladyatör dövüşleri düzenliyorlar
ve halkın "Öldür" dediğini halkça öldürüyorlar,
sonra da dönüşte lağım çukurları için anlaşma yapıyorlar.
Bunlar, kader tanrıçasının canı eğlenmek istediğinde,
yeryüzünün en aşağılık yerlerinden,
en yüksek tepelerine çıkarttığı insanlar olduğuna göre,
neden her şeyi yapmasınlar ki?

(45-60)

"Ne işim var benim Roma'da? Yalan söylemeyi bilmem,
kötü kitapları övmeyi, bir nüshasını istemeyi beceremem;
yıldız hareketlerinden anlamam;
bir adamın babasının cenaze töreni için vaatte bulunmayı
ne isterim, ne de yapabilirim,
kurbağaların iç organlarını hiç incelemedim;
âşığının geline gönderdiği hediyeleri ve söylediği sözleri
taşıma işi
başkalarının olsun; hiç kimse hırsız olamaz
benim yardımımla, bu yüzden kimsenin hizmetkârı olamam;
kötürüm, çolak, işe yaramaz bir gövde gibiyim.
Kim saygınlık kazanabilir günümüzde
birinin suç ortağı olmadıkça, çılgın ruhu
hiçbir zaman söylenmemesi gereken sırlarla onu yakıp
tutuşturmadıkça?
Masum bir sırrına seni ortak eden,
hiç düşünmez sana borçlu olduğunu
hiçbir zaman bir armağan vermez:
Verres istediği zaman kendisini suçlayan adamı sever.
Sakın, karanlık Tagus'un bütün kumu
ve denizde yuvarlanıp duran altını seni uykundan edecek
ve pişman olup bir kenara iteceğin armağanları alacak kadar
sana değerli gelmesin!
Her zaman kork yüksek mevkideki dostlarından !

"Şimdi hızla, bizim zenginlerimize çok değerli gelen bir
soydan,
benim de özellikle sakınıp kaçtığım kişilerden söz açacağım,
bundan da hiç utanç duymayacağım. Bir Yunan Romasına
dayanamam, ey Romalılar; yine de payınıza
ne büyük bir parça düştü, değil mi, safkan Acha'lardan?
Nicedir Suriyedeki Orontes, Tiberis'e dökülmekte;

(65-80)

hem diliyle, hem âdetleriyle, hem de flütüyle birlikte
eğri harp tellerini, ulusal teflerini de yanlarında getirdiler,
vesikalı kızları Circus'ta fuhuşa çıkardılar.
Gidin oraya, renkli işlemeli çatkılar takan yabancı fahişelerden
hoşlananlar!
Senin o köylün, ey Romalı, şimdi Yunanvari ayakkabılar
giyiyor,
ve yağla sıvanmış boynunda zafer nişanı taşıyor.
Biri soylu Sicyon'dan, öbürü terk edilmiş Amydon'dan
bu Andros'tan, şu Samos'tan, şu da Tralles ya da
Alabanda'dan,
Esquilia'nın ve adını sepetçi söğüdünden alan tepenin yolunu
tutuyorlar,
büyük evlerin gözdeleri, gelecekte o evlerin efendisi olmak
üzere.
Hızlı çalışan bir kafa, gözü dönmüş bir yüzsüzlük
konuşurken hazırcevap, Isaeus'tan daha hızlı:
Konuş, şu adam neyin nesidir dersin?
Yanında istediğin bir karakteri de bize getirmiştir:
dilbilgisi ve edebiyat öğretmeni,
söylev öğretmeni, geometrici, ressam, spor eğitmeni,
kuşbilici, ip cambazı, sihirbaz doktor: her şeyi bilir,
açlıktan ağzı kokan Yunancık; emretsen, göğe bile çıkar.
Sonuçta, kanatlarını takan kişi ne bir Maurus,
ne Sarmatyalı, ne de Trakyalı; Atina'nın göbeğinde doğmuş
biri.

(85-105)

"Ben bu adamların erguvan renkli giysilerinden
kaçmayayım mı yani?
O benden önce imzasını atıp benimkinden
daha iyi bir sedire yaslanıp uzanacak, ha,
mürdümeriği ve incir getiren bir rüzgârla
Roma'ya sürüklenip gelmiş şu adam, öyle mi?
Sabin zeytiniyle beslenen bebekliğimiz
şimdiye kadar boşuna mı kaldı Avantinus göklerinde?
"Dahası, ne iştir, yağcılıkta üstüne olmayan bu halkın
kara cahil bir adamın konuşmasını,
ve çirkin bir dostun suratını övmesi,
sıska birinin uzun boynunu, Antaeus'u tutup kaldıran
Hercules'in adaleli boğazıyla kıyaslaması,
kocasının gagaladığı tavuğun çıkardığı sesten
daha da kötü, boğuk bir sese hayranlık duyması.
Bütün bunları biz de övebiliriz elbet, ama bizde onlara
inanılıyor da.
Yoksa daha mı iyi, bir komedyenin Thais rolünü
ya da bir zevceyi oynaması, ya da pelerinsiz bir Yunan kızını?
Sahiden bir kadın konuşuyormuş sanırsın, maskesi değil de;
boş ve müstehcen her şeyi söylersin,
karnının altından, ince, ayrık bir yarıktan.
Ama ülkelerinde ne Antiochus olağanüstüdür,
ne Stratocles, ne de yumuşak Haemus'la Demetrius:
Gülünç bir kuşak. Sen gülsen,
kendisi daha büyük bir kahkaha patlatır;
ağlar, ama keder duymaz,
arkadaşının gözyaşlarını görünce;
kış ortasında bir kıvılcım istesen
abasını üstüne geçirir;
"Sıcaktan yanıyorum," desen, adama ter basar.
Öyleyse, aynı katın ehli değiliz: o daha iyi,
o hep hazır, sabah akşam
yüzü bir başkasının yüzünü alır;

(110-130)

ellerini kaldırıp övgüler sunabilir
arkadaşı şöyle bir geğirip düzgün işese,
ya da altın leğeni tersyüz olup tıp tıp etse.
"Dahası, hiçbir şey kutsal değil onun için,
kasığından kurtulamaz,
ne ailenin hanımı, ne bakire kızı,
ne de henüz sakalı çıkmamış damadı,
bugüne değin bozulmamış oğlu;
bunların hiçbiri yoksa, sırtüstü yatırır arkadaşının
büyükanasını.
(bilmek isterler evin sırlarını, ve böylece kendilerinden korku
duyulmasını.)
Değil mi ki Yunanlılardan söz açtım, *gymnasium*larını bir
kenara bırakıyorum;
büyük bir kodamanın cinayetini işittim.
Yaşlı, ihbarcı bir Stoacı arkadaşı ve öğrencisi Barea'yı öldürdü,
Gorgon'un kanatlı atının kayıp düştüğü o kıyıda doğmuştu.
Hiçbir Romalıya burada yer yok, bir Protogenes'in,
bir Diphilus'un ya da Hermarchus'un hüküm sürdüğü yerde,
Yunanlı soyundan gelen bir kusurla,
arkadaşını asla paylaşmaz, yalnız kendisi sahip olur.
Çünkü kolayca duyan bir kulağa kendi doğasının
ve yurdunun zehrinden bir zerre damlarsa,
kovulurum eşikten, uzun esirliğimin yılları boşa gitmiş olur;
hiçbir yerde ev halkından biri gemiden bu kadar kolay atılmaz.
"Ayrıca, kendimizi kandırmayalım,
yoksul bir adamın Roma'da ne görevi, ne değeri var ki,
gün ışımadan önce togası içinde koşuşturmaktan sancılansa
bile,
praetor'un baltacısını itip kakarak tez adımlarla gitmesini
buyurduğu için,
meslektaşı kendinden önce selamlamasın diye
çoktan uyanmış olan çocuksuz bayanlar Albina ile Modia'yı?

(135-155)

Özgür doğanların oğulları burada zenginin kölesinin
solundan yürür;
çünkü bu köle *tribunus*'un lejyonunda ne kadar mal kaldırmışsa,
onu Calvina ile Catiena'ya sunar,
kadınlardan birinin üzerinde bir iki kez gidip gelsin diye.
Sense, giyinik bir fahişenin yüzünden hoşlandığında,
donakalıp Chione'yi soylu sandalyesinden kaldırmak için
tereddüt edersin.
Bir tanık ver Roma'ya, Idalı tanrıçanın konuğu kadar
saygıdeğer; ya Numa gösterecektir kendini
ya da alev alev yanan tapınağında
titreyip duran Minerva'yı kurtaran;
İlk soru servetiyle ilgili, sonuncusu karakteri üzerine:
'Kaç köle besliyor? Kaç dönüm arazisi var?
ne kadar çok yemek yiyor ve ne kadar büyük bir tabaktan?'
İnsanların kasasında ne kadar para varsa,
uyandırdığı güven de o kadardır.
Samothrace'nin ve bizim tanrıların sunakları önünde yeminler
etse de,
hor gördüğüne inanılır yine de yoksul adamın
yıldırımları da, tanrıları da; tanrılar bağışlasa bile onu.

"Dahası, nasıl olur da bu zavallı adam
alay konusu ve alay nedeni olmaz ki,
pelerini yırtık ve kirliyse,
togası birazcık pislenmişşe, ayakkabısının tekinin
derisi parçalanıp açılmışsa,
kaba ve yeni bir iplik yırtığını kapadığı halde,
birden çok gediği meydana çıkarıyorsa?
Şanssız yoksulluğun özünde daha çetin hiçbir şey yoktur,
insanları gülünç kılmaktan başka. 'Çıksın,' der,
'çok ayıp, süvarinin minderinden kalksın,
onun maaşı yasaya yetmez, burada otursunlar
genelevin tekinde doğmuş olan pezevengin çocukları;
temiz tellalın oğlu alkışlasın burada,

(160-180)

gladyatörün ve eğiticisinin şık oğullarının arasında;
bize ayrı oturma yerleri tayin eden,
aslı astarı olmayan hayali işte böyle Otho'nun.
Azıcık serveti bir genç kızın çeyizine
denk düşmeyen kim damat olarak onaylanır?
Hangi yoksul mirasa kaydedilir?
Ne zaman belediye başkanına danışman olabilir?
Uzun süre önce göç etmek zorunda kaldı Romalılar,
bölük bölük, beş parasız !
"Yükselmeleri kolay değil bunların, evlerindeki geçim
darlığı
yeteneklerini engellerken, ama daha zordur
Roma'da emek harcamak başka yerlerden.
Harap bir mesken çok pahalı, çok pahalı,
kölelerin karınları, idareli bir yemek bile çok pahalı.
Kilden tabaklarda yemek utanç verir, ancak
birdenbire Mars ya da Sabin masasına taşınırsa,
utanç verdiğini inkâr eder,
ve hoşnut olur orada kaba saba, mavimtrak bir başlıktan.
"Gerçeği söylemek gerekirse, İtalya'nın büyük bölümünde
hiç kimse ölünceye dek toga giymez. Bayram günlerinde bile,
çimenli tiyatroda kahramanlık piyesi oynandığında,
ve teşrif ettiğinde en sonunda çok bilinen bir fars sahneye,
annesinin kucağındaki köylü çocuğu
kilden, renkli maskenin yarı açık ağzından korkup
büzüldüğünde,
orada, taşra senatörlerinin ve halkın
birbirine benzer, tek tip giyinmiş olduğunu görürsün;
saygıdeğer belediye memurları, seçkin görevlerinin
giysisi olan beyaz *tunica*'larıyla yetinirler.
Roma'da ise, adamlar şık giyinirler güçlerini aşarak,
burada, kimi zaman yeterinden çok para
kotarılır bir başkasının kasasından.

(185-200)

İşte ortak kusurumuz, burada hepimiz
kurum kurum bir yoksulluk yaşıyoruz.
Uzun lafın kısası, Roma'da her şeyin bir fiyatı var.
Arasıra Cassus'u selamlamak için ne verirsin
ya Veiento'nun sana selam vermesi için, dudağını bile
kıpırdatmadan?
Şu adam sevgilisinin sakalını kesiyor, buysa bir buklesini adıyor.
Ev satılık çörek dolu; parasını öde, senin olsun şu çörek:
biz ev halkı olarak vergi vermeye zorlanıyoruz
ve terbiye edilmiş köleleri küçük tasarruflarla donatmaya.
"Kim korkar, kim korkmuş buzlu Praeneste'de bir
yıkıntıdan
ya da sık ağaçlı dorukların arasında
kurulmuş Volsi'de evinin yıkılıp gideceğinden,
ya da gösterişsiz Gabii'de, sırtını dağa vermiş Tibur'da?
Bizse büyük bölümü yıkıldı yıkılacak bir flütçüye dayanmış bu
kentte yaşıyoruz;
böyle engel oluyor çünkü evin kâhyası kayıp giden viranelere,
eski duvarların çatlağını örtünce de,
yukardan sarkan kırık dökük tavan altında,
ev sakinlerine endişesiz uyumalarını buyuruyor.
Hiçbir yangın felaketinin, hiçbir gece tasasının
olmadığı bir yerde yaşamam gerekir. Yan komşum Ucalegon
kâh su ister, kâh ufak tefekleri karşıya taşır,
kâh evinin üçüncü katında duman tüter,
ama senin haberin bile olmaz bundan. Çünkü heyecan en alt
basamaklarda başlarsa,
sadece kiremitlerin yağmurdan koruduğu o son adam da yanar
tatlı kumruların yumurtalarını bıraktığı yerde.
Zavallı komşum Codrus'un cüce bir yatağı var karısı
Procula'ya vereceği,

(205-225)

mermer masasının süsü altı testi, aşağısında küçücük bir çömlek
altında destek sağlayan at adam Chiron;
ve bir sandık Yunanlıların çok eski kitaplarını koruyan,
içlerindeki tanrısal ezgileri okuma yazması olmayan farelerin kemirdiği.
Codrus'un hiçbir şeyi yoktu, kim ne diyebilir?
Ama o yangında bu hiçbir şeyini de yitirdi zavallı. Anadan doğma kaldı,
yalvardı yakardı ama hiç kimse ona ne bir barınak ne de bir parça yiyecek getirdi."

"Asturicus'un muhteşem evi darmadağın olur,
evin hanımının saçı başı dağılır da
soylular karalar giyerse, *praetor* kefaleti başka güne erteler.
Kimi zaman kenti saran afetlerden yakınır dururuz,
kimi zaman nefret ederiz yangından.
Hâlâ yanıyor ev, koşup geliyor mermerler armağan eden,
yapı malzemeleri için bağışta bulunan adamın biri; şu, çıplak ve parlak heykeller,
şu, Euphranor ile Polyclitus'un ünlü bir eserini,
şu, Asia tanrılarının eski heykellerini,
şu, kitaplar, kitap dolapları ve ortasına Minerva'yı,
şuysa ağır bir gümüş tabak bağışlayacak.
Daha iyisini ve çok daha fazlasını yerine koyacak
Persicus, çocuksuz erkeklerin en gösterişlisi
ve haklı olarak, kendi evi yanmış gibi kaygılanan adam.

"Kendini kurtarabilirsen Circus'taki oyunlardan,
Sora'da, Fabrateria'da ya da Frusino'da en iyi evi satın alırsın,
şimdilerde Roma'da bir yıllığına kiraladığın
karanlık bir delik kadar büyük.
Küçük bir bahçen olur orada,
su çekmeni bile gerektirmeyen sığ bir kuyun,
körpe bitkileri kolayca sularsın.
Yaşa orada, çapanın sevgilisi, bakımlı bir bahçenin

(230-250)

kâhyası olarak, yüz Pythagoras'çıya ziyafet çekebilirsin.
İyi şeydir bir kertenkelenin efendisi olmak,
her nerede, hangi ücra köşede olursa olsun.
"Buradaysa, nice hasta kişi uykuya hasret ölüp gider
(evet, takatsizliğin nedeni, yanan midede sindirilmeden kalan
yiyecektir),
hangi kiralık odada doğru dürüst uyunabilir ki?
Büyük servetlerle uyunur Roma kentinde.
Hastalığın kaynağı burdadır. Arabaların
mahallenin sıkışık, dolambaçlı sokaklarından geçişi
ve önleri tıkanınca davar tüccarlarının bağırışları
Drusus'u ve ayıbalıklarını uykusundan eder.
Görev çağırırsa, kalabalığı yara yara götürülür zengin,
uçarcasına ilerler kocaman Liburna arabası içinde.
Arabada giderken ya okur, ya yazar, ya da uyur,
çünkü uyku getirir kapalı pencereli tahtırevan.
Yine de bizden önce varır pürtelaş koşuşturup,
bizse geçip gidemeyiz önümüzdeki kalabalıktan,
arkamızdan yüklenen kalabalık belimizi ezer,
biri dirsek vurur, öbürü sert bir sırıkla dürtükler,
bir başkası başımıza çalar kütüğü, öbürü şarap fıçısını indirir.
Semiz bacaklarım çamura batmış, derken
dört yandan dev bir ayağın tabanı çiğner beni,
ve bir askerin postal çivisi ayak parmağıma çakılır.
"Görmüyor musun, nasıl duman çıkıyor yiyecek
sepetinden?
Yüz konuk, her birini kendi nevalesi izliyor.
Bunca koca tabağı güçbela taşırken Corbulo,
onca nevaleyi başının üstünde bağlamadan götürüyor
talihsiz kölecik, koşuştururken ateşi de yelpazeliyor.
Daha yeni onarılmış gömleği yırtılıyor, bir kütük sallanıyor

(255-275)

yük arabasında atların çektiği, bir başka araba
çam ağacı taşıyor, ağaç sallanıyor yukarda herkesin
yüreğini hoplatıp,
çünkü bir düşse Liguria'dan gelen mermeri taşıyan dingil,
tepetaklak olup kalabalığın üstüne boşalsa,
ne kalır geriye gövdelerden? Kim bulur kemiklerini?
Yok olup gider ayaklar altında cesedi yoksulun
tıpkı ruhu gibi. Bu arada keyfi tıkırında ev halkı
tabakları yıkar, üfleyerek fırının ateşini canlandırır,
yağlı satırları takırdatır durur,
dolu yağ şişesiyle keten kumaşları düzeltir.
Bu işler türlü biçimde köle çocuklar arasında
dönüp dururken, efendi hâlâ kıyıda oturur,
yeni gelen çirkin kayıkçının tüylerini diken diken eder,
zavallı, talihsiz kayıkçı ne karanlık akıntıda bir geçit umabilir,
ne de ağzını açıp kaç para isteyeceğini söyler.

"Şimdi bak, gece neler açar insanın başına:
Başlara kiremitlerin düştüğü damlar bak ne kadar yüksek,
kaç kez düşer çatlamış, yarılmış saksılar
pencerelerden, nasıl olanca ağırlığıyla çarpıp
dilimleyip ufalarlar kaldırımı. Kendini işsiz güçsüz yerine
koyabilir;
beklenmedik bir kazayı göremeyen biri olduğunu
düşünebilirsin,
akşam yemeğine vasiyetnameni bırakmadan gidersen:
gerçekten, gece sen geçerken, ne kadar açık pencere varsa,
o kadar da ölüm tehlikesi var demektir.
Öyleyse, dua et ve içinde sessiz bir duacı taşı merhamet
uyandıran,
geniş leğenlerini boşaltmaktan keyif alsınlar, diye.

(280-305)

"Sarhoş ve kabadayı, nasılsa hiç adam öldürmemiş biri
işkence çeker, kâh yüzüne, kâh sırtına yaslanan,
gece vakti arkadaşına ağlayıp sızlanan Pelida'ya dayanır,
(başka türlü uyku girmez gözüne: Kimisine uyku getirir kavga)
ama yaşından ötürü dünya umrunda olmasa
ve şaraptan kanı kaynasa bile, bu adamdan uzak durur,
kırmızı pelerinden ve uzun bir sıra oluşturan maiyetten,
ayrıca bir sürü meşaleden ve bronz lambadan
uzak durulmasını buyurandan sakınır;
oysa küçümser, ayışığının ya da fitilini
idareli kullanıp tam ayarladığı
kandilin ölü ışığının eşliğinde eve dönen beni.
Anla, ne perişan bir kavganın başladığını,
buna kavga denirse tabii,
sen vurduğunda, dayak yiyen ben olurum.
Karşımda durup kalkmamı buyurur: İtaat etmeyip de ne
yapacaksın,
daha çılgın ve daha güçlü biri seni zorladığında?
"Nerelisin?" diye höykürür, "kimin içeceğiyle
kimin fasulyesiyle şişiniyorsun? Hangi kundura tamircisi
seninle pırasaları kıtır kıtır yiyor, iğdiş edilmiş koçun
pişmiş kellesini?
Bir şey demeyecek misin? Ya konuş ya da yollan.
Söyle nerde mekân tuttun; seni hangi havrada bulabilirim?
Bir şey söylemeye kalkışsan da, susup geri çekilsen de,
fark etmez: aynı darbeyi yersin, bir de kızıp kefalet alırlar.
Yoksulun özgürlüğü budur: Dövülünce
talepte bulunur, yumruklardan mahvolunca yakarır,
birkaç dişiyle eve dönmesine izin verilsin, diye.

"Seni korkutacak şeyler sadece bunlar değil:
Çünkü seni soyacak adam, evler kapanıp da
bütün dükkânlar her yanda zincirlenip
ek yerleri sıkıca kenetlendikten sonra
sessizliğe gömüldüğünde, gözünün yaşına bakmaz.
Belki de haydutun teki bir demirle sorunu çabucak çözüverir.

(310-320)
Pomtinus bataklıkları ve Gallinaria çam ormanı
ne zaman silahlı bir bekçiye emanet edilse
ta oralardan Roma'ya, balık havuzuna gelir gibi akın ederler.
Ağır zincirler hangi ocakta, hangi örsle dövülmez ki?
Demirimiz daha çok zincir yapımında kullanıldı, öyle ki
insan korkar sabanlara yetişmeyecek diye, çapaya ve kazmaya.
Atalarımızın atalarına ve yaşadıkları yüzyıllara mutlu
diyebilirsin,
onlar ki bir zamanlar kralların ve halk önderlerinin
egemenliğindeyken
Roma'ya bir tek hapisanenin yettiğini gördüler.
"Bunlara pek çok neden ekleyebilirdim,
ama yük beygirleri beni çağırıyor, güneş de batıyor,
gitmeliyim; katırcım nicedir kamçısını kaldırıp işaret ediyor.
Haydi, hoşça kal, hatırla beni, ve ne zaman
Roma'dan, senin şehrin Aquinum'a,
kafanı toparlamak için koşa koşa gelirsen,
beni de çağırt Cumae'dan, Helvina'na, Ceres'ine ve Diana'na.
Yergilerini mahcup etmeyeceksem eğer, bir dinleyicisi
olarak onların,
çizmelerimi çekip geleceğim buzlu arazilerine."

4. Yergi

YİYİP YUT BU KALKANI, MUTLU ÇAĞINDA

(5-15)

İşte yine Crispinus, sık sık sahneye çağırmam gereken bir adam bu,
hiçbir erdemi olmayan, fidyeyle kurtulmuş kusurlarından,
olağanüstü bir yaratık, hastalıklı zevkleri şehvet bakımından güçlü,
bir zinacı, sadece evde kalmış kızları küçümser.
Ne fark eder onun için,
hangi büyük revaklar içinde yormuş yük beygirlerini,
hangi büyük gölgeli korularda gezinmiş,
foruma kaç metre yakınlıkta hangi evleri satın almış?
Hangi kötü mutlu olmuş ki,
hepsinden mutsuzu da bu tacizci,
ve o kadar da günahkâr, daha geçenlerde
sıcak kanıyla toprağa girmeye yazgılı, kurdeleli bir Vesta rahibesi yattı onunla.
Ama daha aşağılık şeyler anlatacağım şimdi.
Bir başkası aynı şeyi yapmış olsaydı, ahlâk eleştirmenince hüküm giyerdi,
Titus ve Seius gibi iyi insanlar için aşağılık olan, Crispinus'a yakışırdı:
Neylersin, adamın kendisi,
bütün suçlardan korkunç ve utanç verici olduğunda?
Altı bin sesterse bir tekir balığı satın aldı,
inan, her bir libresine bin sesters ödeyip

(20-35)

sırf bundan konuşsunlar, diye,
büyük şeyler üzerine daha büyük laflar edenler.
Aferin, derdim adama, bu kadar büyük armağanla
yaşlı, çocuksuz bir adamın mirasında ilk sırayı garantiye alsaydı,
belki de daha iyi olurdu, bunu soylu bir hanımefendiye yollasaydı,
geniş pencereli kapalı arabasında götürülen.
Ne gezer, kendisine satın aldı.
Zavallı, cimri Apicius'un bile asla yapmayacağı çok şey gördük bugünlerde.
Bir zamanlar, sen, Crispinus, yerli papirüsünü kıçına sarmamış mıydın?
Bu kadar parayı balık pullarına mı harcadın şimdi?
Belki balıkçıya bile daha az öderdin aldığın balıklardan;
bu kadar fiyata bir eyalet kendi topraklarını satar,
hatta Apulia daha da büyük arazilerini.
Bir düşün o zaman, İmparator'un ne ziyafetlerle tıka basa doyduğunu,
yüce sarayın erguvan giysili cücesi onca parayı
vasat bir akşam yemeğinin ufacık bir kısmına,
bir garnitür masrafına harcayıp geğirdiğinde;
şu şimdilerde atlıların başı olup da bir zamanlar koca sesiyle
hemşehrilerine tuzlu balıkları yırtık pırtık eşyalar karşılığında satıp duran cüce?
Başla Calliope! Yerlerimizi alalım,
şarkı söyleyecek değiliz, burada gerçek bir olay anlatılıyor.
Anlatın Pieris kızları, size kızlar demem bana kâr getirsin!

(40-60)

"Flaviusların sonuncusu, yarı ölü dünyamızı ezip
parçalarken,
ve Roma, dazlak Nero'ya hizmet ederken,
Adriyatik denizindeki ağa şaşılacak büyüklükte bir kalkan balığı
takıldı,
Dorica adını alan Ancon'da yükselen Venus tapınağının önünde;
ve bütün ağı kapladı;
öyle bir balıktı ki bu, daha küçük sayılmazdı,
güneş ışınlarıyla çözülen Maeotica buzunun saklayıp
sonra, akıntılı Pontus'un kıyılarına gönderdiği,
hareketsizlikten uyuşmuş, onca soğuktan şişmiş balıklardan.
Kayığın ve ağın efendisi olan bu balık, başrahip olmayı kafasına
koymuş.
Çünkü kıyılar bunca ihbarcıyla dolup taşarken,
kim böylesine bir balığı satmayı düşünebilir, bu işe kalkışabilir?
Dört yana dağılmış deniz yosununun müfettişleri,
çıplak kürekçiye hemen kara çaldılar,
söylemekte hiç tereddüt etmeden balığın kaçak olduğunu,
Caesar'ın balık havuzunda uzun süredir beslendiğini,
oradan kaçtığı için, eski efendisine verilmesi gerektiğini.
Palfurius ile Armillatus'a biraz inanıyorsak,
bütün okyanusta ne kadar ender ve güzel şey varsa,
nerede yüzerse yüzsün, imparatorluk hazinesine aittir.
Öyleyse balığın armağan olarak sunulması gerekir, boşa gitmesin
diye!

"Artık ölümcül sonbahar kırağılara yol açıyordu,
hastalar ateşlerinden kurtulmayı bekliyor,
tarümar olmuş kış dişleri gıcırdatıyor, ganimetlerini taze
tutuyordu.
Ama balıkçı güney rüzgârı itiyormuşcasına, hızla yol almıştı.
Altında iki gölün uzandığı yere geldiğinde,
enkaz halinde de olsa Alba Longa'nın
Troia ateşini hâlâ koruduğu ve daha küçük Vesta'ya tapındığı
yere,
meraklı bir kalabalık bir süre engel oldu içeri girmesine,
yol verdiklerinde, kolayca açılıverdi çift kanatlı kapıların
menteşeleri.

(65-90)

"Dışarda kalan soylular geçiş hakkı alan balığa bakakaldılar,
Doğruca İmparator'a çıkıldı.
Picenum'lu balıkçı, 'Buyur, al', dedi,
'bir evin mutfağı için çok büyük bir balık bu.
Bugün bayram günü olsun, bu yağlı yiyecekle
hiç durma şişir mideni,
yiyip yut bu kalkanı, mutlu çağında. Yakalanmayı balığın
kendisi istedi.'
Bundan dalkavukça ne olsun!
İmparator koltuklarını kabarttı;
tanrılar katındaki iktidarı övüldüğünde,
kendisi hakkında inanmayacağı hiçbir şey yoktu.
Gelgelelim, balık için yeterince büyük bir tabak bulunamadı.
Bunun üzerine fikirlerine başvurulmak için,
imparatorun nefret ettiği özel danışmanlar,
yüzlerine bu sefil ve büyük dostluğun solgunluğu sinmiş
adamlar çağrıldı:
Liburnus'un 'acele edin, oturuyor,' demesiyle birlikte,
Pegasus paltosunu kapıp o hızla koşmaya başladı,
insanı hayretler içinde bırakan bu kentin, daha yeni atanan
vekilharcı.
Bu zamanda kentin valisi, vekilharçtan başka ne olabilir ki?
Aralarında en iyisi,
yasalara ilişkin her şeyin en doğru yorumcusu Pegasus'tu,
her ne kadar böyle korkunç zamanlarda bile
adaletin silaha sarılması gerektiğini düşünmüyorsa da.
O tatlı ihtiyarcık Crispus da geldi, ince ruhlu olduğu kadar güzel
konuşan.
Denizlerin, karaların ve ulusların yöneticisi için
ondan başka hangi dost daha yararlı öğütler verebilir,
bu belanın ve vebanın hükmü altında,
zalimliği mahkûm edip saygın kararlar alabilmişse, özgürce?
Bir tiranın kulağından daha tehlikeli ne olabilir,
yağmurlar, yazlar, sağanak yağışlı bahar üstüne konuşacak olan
bir dostun kaderinin bağlı olduğu?
Bu yüzden Crispus asla işkenceye karşı çıkmadı,

(95-110)

o, ruhundan gelen sözleri özgürce ifade edebilen,
yaşamını doğruluğa adayan bir yurttaş da olmadı.
Böylece, nice kışlar ve sekseninci yaz dönümünü de gördü,
o sarayda bu silahlarıyla güvence altında yaşayarak.

"Crispus'un ardından yaşıtı Acilius aceleyle seğirtti,
efendisinin kılıcıyla hızlandırılmış
gaddar bir ölümün yakışmadığı genç oğluyla birlikte.
Nicedir, yaşlılıktan kaynaklanan soyluluk olağanüstü bir şey oldu;
bu yüzden, bırakın bir *gigant*'ın küçük kardeşi olayım!
Zavallı gence de hiç yararı dokunmadı,
Alba'daki arenada, bir dövüşçü gibi soyunup
Numidia ayılarını yakın dövüşte şişlemiş olması.
Bugünlerde Roma soylularının tuzaklarını anlamayan mı kaldı?
Kim şaşar artık senin şu modası geçmiş sahtekârlığına, Brutus?
Sakallı imparatoru aldatmak kolay iş!

"Meymenetsiz Rubrius da geldi, soysuz bir kan taşıdığı halde,
geçmişte ağza alınamayacak bir suçtan hüküm giymişti,
yergi yazan bir sapıktan bile daha ahlâksız olan Rubrius.
Montanus'un oburluktan hantallaşmış göbeği de oradaydı,
ve iki cenazeyi kokutacak kadar, sabah ıtırı kokan Crispinus,
bir de, ondan da kaba olan ve incecik mırıltılarıyla
gırtlakları yaran Pompeius,
Sonra, Dacialı akbabalara iç organlarını saklayan
ve mermer villasında savaş planları yapan Fuscus,
ayrıca, basiret sahibi Veiento, ölüm getiren Catullus'la birlikte, hani şu,
hiç görmediği bir kızın aşkıyla yanıp tutuşan,

(115-140)

günümüzde bile yüce ve dikkate değer bir yaratık,
kör bir dalkavuk, köprü üstünün uğursuz nedimi,
Aricia kalesinde dilenmeye layık,
ve bayır aşağı inen arabaların tekerleklerine füsunkâr öpücükler kondurmaya.
Hiç kimse onun kadar şaşırmadı bir kalkana; neler söylemedi
soluna dönüp dönüp, ne şans ki sağında vahşi bir hayvan yatıyordu.
Aynı edayla Cilicialı gladyatörün dövüşlerini ve hamlelerini övüyordu,
sahne yükselticisiyle tentelere kapılıp giden çocukları da.
"Veiento da ondan aşağı kalmadı,
hezeyan içindeyken, birden tokadı yiyen senin rahip gibi.
bir kehanette bulundu, ey Bellona!
ve 'büyük ve parlak bir zafer kazanacağına ilişkin
bir kehanet var, İmparator'um' dedi,
'bir kralı esir alacaksın veya Arviragus, Britannia işi arabasından savrulacak.
Bu vahşi hayvan başka diyarlardan gelmiş,
sırtında dikilmiş yüzgeçlerini görmüyor musun?'
Fabricius'a ise kalkanın yaşını ve yurdunu anlatmaktan başka bir şey kalmadı.
'Peki ne diyorsun? Kesilsin mi?'
'Hayır,' dedi, Montanus, 'bu ona yakışmaz.
Derin bir tabak yapılsın, koca balığı narin çevresiyle saracak.
Büyük, beklenmedik bir Prometheus gerek bu tabak için.
Çabuk hazırlayın balçığı ve tekerleği,
bu günden sonra, ey Caesar, sarayının mahiyetine katılsın çömlekçiler.'
Adam gibi olan bu düşünce kazanır.
Tanımıştı Montanus, o eski taşkınlığını imparatorluğun,
Nero'nun gece yarılarını,
ve ciğerler sıcak Falernum şarabıyla yanıp tutuşurken,
ortaya çıkan ikinci açlığı.
Benim çağımda hiç kimse ondan yetenekli değildi yeme sanatında;

(145-150)

bir istiridyenin Circeii'de mi, Lucrinus kayalıklarında mı
doğduğunu,
yoksa Rutupiae'ın derinliklerinde mi dünyaya geldiğini,
daha ilk ısırışta anlayacak kadar ustaydı,
bir bakışta denizkestanesinin doğduğu kıyıyı söylerdi.
Ayağa kalkıldı, konsey gönderildikten sonra,
danışmanların ayrılması buyruldu; yüce komutan,
telaş içinde ve acele acele getirtmişti bunları Alba'daki kalesine,
sanırsın Chatti'den ya da yabanıl Sycambris'lerden önemli bir
haber verecekti,
ya da dünyanın ücra bir köşesinden,
kuş kanatları üstünde kaygı verici bir mektup gelmişti."
Keşke bütün o zulüm günlerini böyle budalaca işlerle
geçirseydi,
cezasını çekmeden, intikamı alınmadan,
kentimizi en seçkin ve en aydın ruhlarından sıyırdığı günleri!
Ama yok olup gitti işte, komplocular ondan korkmaya
başlayınca;
Lamialaların katliamından akan kana bulanıp belasını buldu!

5. Yergi

NE YEMEK AMA!

(5-15)

Yaşamınla ilgili kararlarından hâlâ utanç duymuyorsan,
ve hâlâ bir başka masanın kırıntılarıyla geçinerek yaşamanın
çok iyi bir şey olduğunu düşünüyorsan,
Sarmentus'un, Gabba alçağının bile,
Caesar'ın adaletsiz masasında katlanmadığı bayağılıklara
katlanabiliyorsan,
yemin bile etsen, artık senin tanıklığına inanmayı reddederim.
Bir karından daha kolay doyan bir şey tanımadım;
ama yine de bomboş karnı doyuracak bir şey bulamadığını bir
düşün;
bir tek kaldırım boş kalır mı? Bir tek boş köprü,
yarısından da kısa bir paspas parçası bulunabilir mi?
Bir akşam yemeğinde aşağılanmaya bu kadar değer mi?
Açlık bu kadar mı canına tak dedi de köprülerde
titreyebiliyorsun, büyük bir onurla,
ve bir köpeğe atılacak kirli ekmeği dişleyebiliyorsun?
Bir kere şundan emin ol ki, sana akşam yemeğinde
bir yer doldurman buyrulduğunda, eski hizmetlerinin
karşılığını tastamam alırsın.
Efendine gösterdiğin büyük dostluğun karşılığı, yemek
içmektir.
Efendin bundan, ender de olsa, puan kazanır.
Öyleyse, iki ay aradan sonra, unuttuğu hizmetkârını
davet etmek efendisi için bir zevk olursa,
boş sedirdeki üçüncü minder boş kalmasın diye,

(20-40)

"Akşam yemeğinde birlikte olalım," der.
İşte bu, adaklarının en yücesi!
Daha başka ne isteyebilirsin?
Sonunda Trebius'un da uykusunu yarıda kesip
kalabalık davetlilerin masayı hepten sarmış olmasından
tedirgin,
ayakkabısını bile bağlamadan gitmek zorunda olduğu bir işi
var artık,
yıldızlar solduğunda, ya da gönülsüz Bootes'in
üşüten yük arabalarının devirlerini tamamladığı bir saatte.
Ne yemek ama! Yağlı yünlerin bile kabul etmeyeceği,
konukları Corybant'lara döndüren bir şarap,
ağız dalaşı, kavgalar derken, uçuşur maşrapalar,
yaralanıp silersin yaralarını kırmızı peçeteyle,
siz hizmetkârlar ve Virro'nun olanca maiyeti arasında,
Saguntum yapımı çanak çömleklerle bir arbededir sürer gider.
Virro efendiyse, konsüllerin saç sakal uzattığı günlerde
şişelenmiş şarabı içer,
iç savaş sırasında ezilmiş üzümü elinde tutar,
bir defa olsun hazımsızlık çeken arkadaşına bir kaşık
göndermez.
Yarın da Alba ya da Setia dağlarından gelen şarabı içecektir,
şu eskidikçe, geldiği bağın adı ve dolum tarihi
eskimiş kabının üstündeki kurumla silinmiş olanı;
böyle şarapları Thrasea'yla Helvidius başlarına
çelenkler takıp içerlerdi, Brutus'la Cassius'un doğum
günlerinde.
Virro amberle, gökzümrütle kakılmış geniş, kaba fincanlar
tutarken,
sana altın bir kap bile teslim edilmez;
olur da bir gün edilirse, oraya bir de bekçi konur,
değerli taşları sayıp, sivri tırnaklarını gözleyecek.
Virro'nun öfkesini bağışla! Parlak yeşim taşı herkesin
hayranlığını kazandı!

(45-65)

Virro da, birçokları gibi, değerli taşları kadehlere geçirir
parmaklarından,
o taşları ki kılıç kınının önüne takardı
kıskanç Iarbas'a yeğ tutulan o genç.
Sense, Beneventum'lu bir kunduracının adını alan,
dört burunlu şarap kadehinin
sarsılınca kırılan camını yapıştırmak için sülfür istersin.
Ola ki, efendinin midesi şaraptan ve yemekten yanıp
tutuşur,
o zaman Trakya kırağısından da soğuk, buz gibi bir su istenir.
Demin size farklı bir şarap konulduğundan yakınıyordum ya,
aslında, sizin içtiğiniz bir çeşit su!
Sana bardağını ya Afrikalı bir koşucu verir
ya da zenci Maurus'un kemikli eli, geceyarısı tepelik Latin
yolundaki
anıtların arasından geçerken hiç karşılaşmak istemeyeceğin!
Önünde, bir Asya gülü, çok fazla paraya satın alınmış,
kavga düşkünü Tallus'la Ancus'un gelirinden de,
uzatmayayım, Romalı kralların bütün saçma sapan
süslerinden de.
Bu yüzden, sen susadın mı Afrikalı Ganymedes'e bak.
Bunca paraya satın alınan o oğlan,
bir içki karıştırmasını bilmiyor yoksullara, ama güzelliğiyle
gençliği, bağışlatıyor küstahlığını.
Ne zaman yanına gelecek şu uşak,
hizmetçi ne zaman hazır olacak,
suyu sıcak mı soğuk mu istersin, diye sormak için?
Çünkü eski bir hizmetkâra boyun eğmek aşağılatır onu,
bir şey talep etmen ya da o ayaktayken senin oturman.
(Koca ev işte böyle kibirli kölelerle dolu.)
İşte, bak, bir başka uşak nasıl da büyük bir homurtuyla

(70-90)

güçbela bükülen ekmeği uzattı sana,
kaba unun küf bağlamış kırıntısı olan ekmeği.
Azı dişini ağrıtır bu nevaleler, geçit vermez ısırmana.
Gel gör ki, Virro efendiye pamuk gibi, karbeyazı,
yumuşacık undan yapılmış ekmek saklanır.
Eline hâkim olmayı unutma,
saygıda kusur edilmesin ekmek tavasına.
Yine de, ekmekten bir parça koparacak
cesareti bulursan kendinde,
hemen onu yerine koymanı isteyen biri çıkar:
"Bu ne cüret, küstah konuk, özel sinilerle mi doyurulmak istiyorsun,
yoksa ekmeğin kalitesini mi merak ettin?"
"Ödülüm bu mu olmalıydı?
Bunun için mi sık sık karımın oturduğu tepeyi bırakıp
buzlu Esquilia tepesine hızla koşturdum durdum,
açık havada bahar bulutları taş yürekli doluyla gürlerken
ve deri kabanım sel gibi yağmuru içine çekerken."
Bak nasıl da fark ediyor karides soylu yüreğiyle,
Virro efendiye sunulan servis tabağını, çepeçevre kuşkonmazla süslenmiş,
kuyruğuyla nasıl da bakıyor davetlilere,
hizmetkârın elinde mağrur mağrur gelirken!
Senin içinse yarım yumurtayla çevrilmiş bir ıstakoz
konur ufacık bir tabağa, cenazeye yaraşır bir akşam yemeği.
Efendi vıcık vıcık yıkar balığını Venafrum yağıyla,
sen zavallıya sunulan solgun lahana
olsa olsa bir feneri kokutur; çünkü küçük tabaklarla verilir size
Afrika krallarına ait sivri pruvalı kanoyla getirtilen o yağ.
Bu yüzden hiç kimse Boccar'la aynı hamamda yıkanmaz Roma'da,

(95-110)

hatta bundandır herkesin kara yılanlardan korkmadan
durması.
Her şeyin dibine darı ekildiği zaman bile,
Korsika ya da Tauromenium kayalıklarının gönderdiği
kalkan balığı da efendinin olacak; gırtlağımız öfkeden
kudurduğundan,
artık denizimiz de tükendi,
balık pazarı sürekli olarak ağlarıyla dip bucak taradığından
yakınımızdaki suları,
Tyrrhanum balığının büyümesine hiç fırsat tanımıyoruz.
Bu yüzden ocaklarımıza sömürgelerimiz destek çıkıyor,
oradan geliyor miras avcısı Laenas'ın aldığı, Aurelius'un sattığı
balıklar.
Virro'ya müren sunulur, Sicilya akıntısıyla gelen en
büyüğü;
çünkü Güney rüzgârının çıkmadığı ve hapisanesinde
oturup sırılsıklam kanatlarını kuruttuğu sürece,
Charybdis'in ortasında cüretkâr balık ağları için hiç tehlike
yoktur.
Size ise suyılanının akrabası yılanbalığı,
ya da buzdan benekler serpili Tiberis balığı sunulur;
kıyıların yerlisidir kendisi, akıp giden lağımda beslenip
yağlanmış,
alışıktır Subura'nın en iç mahzenlerine girip çıkmaya.
Bana kulak verse, bir çift lafım var Virro'ya.
"Kimse istemez, Seneca'nın yoksul dostlarına gönderdiklerini,
iyi adam Piso'nun ya da Gotta'nın bol bol ihsan ettiği
armağanları,
çünkü vaktiyle şeref payelerinden ve yüksek mevkilerden
daha yüce sayılırdı, armağan vermenin kazandıracağı şöhret.
Senden tek ricam bizimle özgür bir yurttaş gibi yemek yemen.
Böyle yaparsan, şimdi çoğu kimse gibi, kendine karşı zengin
dostlarına karşı fakir olursun."

(115-130)

Virro'nun önünde büyük bir kazciğeri, kaz kadar büyük
bir tavuk, ve Meleager'in altın renkli demirine yaraşır
bir yabandomuzu fokur fokur kaynar.
Arkasından yer mantarı sunulur, mevsim baharsa,
özlenen gökgürültüsü akşam yemeğini daha da uzatırsa,
"Mısırın senin olsun, Libya, kaldır öküzlerin boyunduruğunu"
der Alledius,
"yeter ki yer mantarlarını gönder!"

Bu arada, sana tiksindirici gelen bir şey yemeyesin diye
yalnızca kasabın hoplayıp zıplamasını seyret,
bıçağıyla havada yaptığı gösterileri,
ustasından öğrendiği her şeyi gösterinceye kadar.
Ayrıntıların elbette önemi büyük
yabani tavşan nasıl kesilecek, tavuk nasıl.
Sanki üç adın varmış gibi, bir şey söylemeye kalksan,
ayak altında sürüklenir, Hercules'ten darbe yemiş Cacus gibi
kapının önüne konursun. Virro seninle ne zaman
kadeh tokuşturur ya da dudaklarının kirlettiği bardakla
şarap içer?
Şimdiye değin içinizden hanginiz bir krala "Buyur, iç" diyecek
kadar
küstah ve sefih olmuştur? İnsanların delik pelerinleriyle
söylemeye cesaret edemeyeceği pek çok şey vardır.
Tanrının biri, ya da bir benzeri,

(135-155)

kader tanrıçalarından daha iyi bir cüce,
dört yüz bin sesterslerle donatsaydı seni,
hiçlikten ne büyük bir adam olurdun, ne sevgili bir yoldaş
olurdun Virro'ya!
"Trebius'a ver, Trebius'un tabağına koy. Kardeşim, filetodan da
bir parça ister misin?"
Ey para, bu şeref sana bahşedilir, sen Virro'nun kardeşi
olursun!
Yine de bir efendi, hatta efendinin efendisi olmak istersen,
aman, avlunda ne küçük Aeneas oynasın,
ne de ondan tatlı olan kız evladın.
Çocuksuz bir eş kadar hiçbir şey seni dostun katında hoş ve
değerli kılmaz!
Ama eşin Mycale'nin doğurup, bir batında
üç çocuğu baba kucağına döktüğü zaman,
Virro'yu geveze, yavru bir kuş sevindirecek,
bu parazit yavrular masasına her gelişinde.
Yeşil bir göğüs zırhı ısmarlayacak
ve istediğinde ona vermek üzre biraz kabuklu yemiş ve para.
Bayağı konukların önüne ne olduğu belirsiz mantarlar
konur,
efendimizin önüneyse kaliteli bir mantar, şöyle Claudius'un
yediği türden,
karısının verdiği mantardan önce;
kendisi de zaten bundan sonra hiç mantar yiyememişti.
Virro kendisine ve konuklarına öyle meyvalar verilmesini
buyurur ki,
yalnızca kokuları yeter insana,
Phaiakların bitmez tükenmez sonbaharında büyür böyleleri,
Hesperides'lerden yürütüldüklerinden hiç şüphen olmasın.
Sense çürük bir elmayla savuşturulacaksın,
kalkanla ve miğferle silahlanmış, kamçı korkusuyla
kaba tüylü, dişi bir keçinin sırtından ok atmayı öğrenen
bir maymunun siperde kemirdiği türden.

(160-170)

Kimbilir, belki de, Virro'nun masraftan kaçındığını
sanıyorsun.
Hayır, bunu sana acı vermek için yapıyor;
çünkü hangi komedi, hangi pandomim inleyen bir gırtlaktan
daha eğlendirici?
Sana şunu diyeyim, her şey yapılır,
gözyaşları arasında safra dökmeye,
dişlerini sıkıp gıcırdatmaya seni zorlayacak.
Sen kendini özgür bir insan, ekâbir bir konuk sanırsın:
Oysa seni mutfağının dumanıyla esir aldığını düşünür;
haksız da sayılmaz: çünkü kim böyle birine iki kez
katlanacak kadar
muhtaç konuma düşer, çocukluğunda Etrüskler'in altın
muskasını
ya da bir yoksulun yaptığı deri muskadaki soyluluk
işaretini takmışsa?
Seni iyi bir akşam yemeği hayali aldatır:
"İşte, şimdi verecek yarısı yenmiş yabani tavşanı
ve yaban domuzunun kıçından bir parçayı,
artık bize de düşer semiz bir hindinin artığı."
Böylece, suskun otururbut,
elinde tuttuğun, tatmadığın ve kavgaya hazır ekmeğinle!
Efendin, sana böyle davranmakla bilgeliğini gösteriyor.
Her şeye dayanıyorsan, bunu hak ediyorsun demektir.
Gün gelecek, başının kazınmış tepesini göstereceksin herkese,
korku duymayacaksın sert kamçı darbelerine dayanmaktan,
bu şölenlere ve böyle bir arkadaşlığa yaraşan biri olarak.

6. Yergi

(5-20)

TEK ADAMLA YETİNİR Mİ HIBERINA?

Krallığında Saturnus'un, Erdemliliğin yeryüzüne takıldığına
ve uzun süre burada görüldüğüne inanıyorum; soğuk bir mağaranın,
küçük evlerin, ateşin ve ev tanrılarının yerine geçtiği,
ortak bir damın sürüleri ve sahiplerini barındırdığı demlerde;
bir eşin, ormanlarda ve dağlarda yatağını yapraklarla,
samanla ve komşusu vahşi hayvanların postlarıyla kapladığı demlerde,
öyle bir eş ki bu, ne seni andırır, Cynthia, ne de seni,
ışıl ışıl gözleri serçesinin ölümüyle bulutlanan Lesbia,
gürbüz bebeklerin emeceği göğüsler taşıyan bir eş bu,
çoğu kez daha kaba, meşe palamudu geğiren kocasından.
Dünyamızın daha genç olduğu o günlerde, gökyüzü daha yeniyken,
başka türlü yaşıyordu insanlar, meşe ağaçlarını yarıp doğmuşlardı
ya da balçıktan oluşmuşlardı, anne babaları yoktu hiç.
Kimbilir Iuppiter'in zamanında da, eski Erdemliliğin
birçok ya da birkaç izi hâlâ duruyordu, Iuppiter'in henüz sakal bırakmadığı,
Yunanlıların başkasının başına yemin etmeyi daha öğrenmedikleri günlerde,
hiç kimseyi korku bürümemişken lahanaları ve meyveleri çalınacak diye,
duvarlarla örülmemiş bahçelerde yaşarken.
O günden sonra, yoldaşı Erdem'i yanına alan Astraea,
yavaş yavaş gökteki tanrıların yanına çekildi,
bu iki kız kardeş birlikte uçup gittiler.

(25-35)

Eskiden kalma ve uzun süredir kabul gören bir şey bu, Postumus,
komşunun karyolasını sarsmak ve kutsal karyola başının koruyucu ruhunu saymamak.
Hemen ardından, Demir Çağı ortaya çıkardı bütün diğer günahları,
ama ilk zinacıları gören Gümüş Çağı oldu. Bizim zamanımızda ise,
hem resmi bir anlaşma, hem resmi bir mukavele, hem de
bir nişana hazırlanıyorsun, usta bir berbere saç taratıyorsun şimdi,
kimbilir belki de eşinin parmağına bir yüzük takmış bulunuyorsun.
Zamanında aklın başındaydı kuşkusuz, şimdi de bir eş mi alıyorsun kendine?
Söylesene, hangi Tisiphone, hangi yılanlar aklını başından aldı senin?
Bu kadar halat dururken bir kadının boyunduruğuna girilir mi hiç,
başdöndüren yüseklikteki pencereler açık dururken,
sana kendini komşu gibi sunarken Aemilius köprüsü?
Ya da bu kadar çok şeyden bir çıkış yolu beğenemediysen,
küçük bir oğlanla yatmanın daha iyi olacağını da mı düşünemedin?
Öyle bir oğlan ki kavga çıkarmaz geceleri, yatakta hiç armağan beklemez senden,
hiç yakınmaz rahatını bozmandan, nefes tüketmelerine kaygısız kalmandan.

(40-45)

Ama Iulia yasasından hoşnut Ursidius, tatlı bir mirasçı
yetiştirmeye çalışıyor, güzel kumrusundan yoksun kalacağı
halde,
tekir balıklarının püsküllerinden, miras avcısı erzak
pazarından da.
Neler olamayacağını düşünüyorsun ki, Ursidius tutup bir
kadınla evlenirse?
Vaktiyle adı çapkınlar kralına çıkmış biri,
aptal kafasına geçirmişse evlilik ilmeğini,
kaldı ki kaç kez az kaldı mahvolacak Latinus'un sandığına
gizlemişti kendini.
Dahası, eski erdemlerimize sahip bir kadın aramasına ne demeli?
Ah doktorlar, delin şu kan taşıyan damarı.
Ne hoş adam bu be! Tarpeium eşiğine kapan,
Iuno'ya altın kaplı bir düve kurban et,
erdemli bir hanımefendi bulma şansına sahipsen eğer.
Nitekim birkaçına yakışır Ceres'in kurdelelerine dokunmak,
babaları korku duymaz bunların öpücüklerinden:
Çelenk tak kapı duvarlarına, koy girişe sarmaşık çelenklerini.
Tek adamla yetinir mi Hiberina?
Birini hemencecik çıkaracaksın ki doysun tek gözüyle.
Ama babasının köyünde yaşayan bir kadının ünü büyük
olmaz mı?
Gabii'de yaşasın bakalım, kendi toprağında yaşıyormuş gibi,
Fidenae'de yaşasın, o zaman inanayım babasının çiftliğinde
yaşadığına.
Kim inanır ki, dağlarda ya da mağaralarda hiçbir işin
yapılmadığına?
Bu kadar mı kocadı Iuppiter ile Mars?

(60-80)

Kemer altlarında adağına yaraşır bir kadın gösterilebilir mi sana?
Tiyatroların onca sırası içinde kuşku duymadan sevip de,
seçip alabileceğin biri var mı acaba?
Yumuşak Bathyllus, mimci Leda gibi dans ederken,
kabına sığmaz Tuccia, Apula kesik kesik haykırır,
bir erkeğin koynundaymışcasına, birden ve acınacak halde uzun uzun.
Thymele dikkat kesilir: Köylü Thymele o sırada alır dersini.
Ama perdeler inip dinlenmeye çekilince öbürleri,
boşalan tiyatro kapanıp, mahkeme dışında her yan sessizliğe büründüğü zaman,
uzak kaldığında Megalesia oyunları pleblerin oyunlarından,
hüzün içinde Accius'un maskesini, asasını ve kuşağını tutarlar.
Uzun bir halk piyesinde kahkahayı patlatır Urbicus,
Autonoe'nin hareketlerine; Aelia fakiri bu adama âşık olur.
Kimileri bir komedyenin iğnesine büyük paralar öder,
kimileri de Chrysogonus'a şarkı söyletmez,
Hispulla bir trajedi oyuncusunu beğenir;
yoksa Quintilianus'un sevileceğini mi bekliyordun?
Bir kadınla evlenirsen, bu kadından lirci Echion ya da Glaphyrus
ya da flütçü Ambrosius baba olacak demektir.
Sökelim dar caddeler boyunca uzanan sahne platformlarını,
süslensin kapıların yan duvarları, kapılar defne çelenkleriyle,
kaplumbağa kabuğu cibinliğinde, ey Lentulus, senin şu soylu oğlun,
sana kendini bir Euryalus ya da bir *murmillo* olarak göstersin, diye.

(85-100)

Senator karısı Eppia bir gladyatörle birlikte,
Pharos'a, Nil'e, adı çıkmış Lagus kentine gittiğinde,
meşum işaretleriyle kentimizin âdetlerine haykırdı Canopus.
Unutup evini, kocasını ve kızkardeşini,
hiç gözü görmedi yurdunu, ne de ağlaşan çocuklarını arlanmaz kadın;
daha da şaşırtıcısı, yarışları, Paris'i bile terk etti.
Büyük bir servet içinde olduğu halde, bebekken babasının kuş tüyü yastıklarında
ve farbalalarla döşenmiş beşiklerde uyuduğu halde,
denizi hafife aldı, vaktiyle kendi ününü de hafife almıştı,
bizim gösterişe düşkün hanımlarımız arasında,
çok da önemli olmayan bir kayıp bu.
Cesaretle dayandı bu yüzden Tyrhene'nin dalgalarına,
enginlerde gürleyen Ionia denizine, defalarca denizler değiştirmesi gerekse bile.
Tehlikeye atılmalarının nedeni dürüst ve haysiyetliyse,
korkarlar, dehşetten donakalır yürekleri.
Titreyen tabanlarının üzerinde duramazlar;
aşağılık bir işe kalkıştıklarındaysa aslan kesilirler.
Kocası buyursa, işkence olur gemiye binmesi,
midesini bulandırır sintine suyu, gökyüzü döner durur tepesinde.
Oysa, sağlamdır midesi sevgilisinin peşi sıra giderse.
Kocasıyla olunca, kucağına kusar onun,
sevgilisiyle birlikteyken yemek yer gemicilerle,
kıçta gezinir, kalın halatları çekmekten zevk alır.

(105-120)

Hangi güzelliğe tutulmuştu Eppia, hangi gençlik çekmişti onu?
Kendine gladyatör eşi dedirtecek ne görmüştü bu adamda?
Sergiuscuğu artık traş olmaya başlamıştı bile,
kolunu sakatlayarak huzura kavuşmayı beklemeye;
ayrıca yüzünde bir sürü şekilsiz şey belirmişti,
miğferinin yol açtığı yara izi, burnunun ortasındaki
koca yumru, gözlerinden akan iğrenç salgı gibi.
Ancak bir gladyatördü o! Bu meslek birer Hyacinthus yapardı onları,
bu meslek uğruna çocuklarını, yurdunu, bu meslek uğruna
kızkardeşini ve kocasını terk etmişti: Kadınların sevdiği kılıçtır.
Bu Sergius amphitheatrdan atılmış olsaydı, Veiento gibi
görünmeye başlardı gözüne.

Bir evin harem inde ne yapıldığını mı merak ediyorsun,
ya da Eppia'nın ne yapıp ettiğini? Bak tanrıların rakiplerine,
duy, Claudius'un neye katlandığını. Kocasının uyuduğunu anlar anlamaz,
sıradan bir örtüyü İmparatorluk yatağına tercih etmeye kalkıştı,
geceleyin kukuleta giymeyi, istemedi birden fazla hizmetçi kendisine eşlik etsin,
bu soylu fahişe. Kara saçlarını sarı peruğuyla gizleyip
girdi eski yorganların ısıttığı geneleve, kendine ait boş bir odaya;
orada çırılçıplak, yaldızlı uçlarıyla memelerinin satışa çıkardı kendini,

(125-140)

Lycisca takma adıyla, ey soylu Britannus, yaydı ortalığa senin çıktığın rahmi.
Tatlı dille karşıladı müşterilerini, güler yüzle ve ücretini talep etti;
genelev işleticisi gönderdikten hemen sonra kızlarını
hüzünle ayrıldı oradan, yine de elinden geleni ardına komayıp
odasının kapısını en son o kapattı, yanıp tutuşarak vahşi dölyatağının isteğiyle,
erkeklerden yorgun düşmüş, ama hâlâ doymamış bir halde çıkıp gitti,
kirli yanaklarıyla aşağılanmış, lambanın isiyle kirlenmiş,
taşıdı genelevin kokusunu yastığına.

Ne diye söz açayım aşk iksirlerinden, aşk büyüsünden,
kaynatılıp üvey oğullara içirilen zehirlerden?
Ağır suçlar işliyor cinsiyetlerinin baskısı altında kadınlar,
şehvet yüzünden işledikleri günâhlar, en masumu günâhlarının?

"Ama kocasının mirasında neden en iyisi Cessennia?"
Çünkü bir milyon sesters çeyiz vermişti kocasına: İffetine bu kadar değer biçiyor.
Venus'un sadaklarından çıkan oklarla yemeden içmeden kesilmedi o,
aşk çırasıyla yanıp tutuştu: Ateşleri tutuşturan, çeyizdir, çeyizden gelir oklar.
Çeyizle satın alınır özgürlük; kocasının yüzüne aşkını işaretlerle anlatır
ve âşığının mektuplarını yanıtlar:
Paragöz bir kocayla evlenen zengin kadın, hiç evlenmemiş demektir.

(145-160)

"Sertorius niçin, Bibula'nın aşkıyla yanıp tutuşur?"
Gerçeği silkelesen, kocasının yüzünün sevildiğini anlarsın,
kendisinin değil.
Üç kırışık belirsin, cildi kuruyup gevşesin,
dişleri çürüsün, gözlerinin feri sönsün, bakalım:
"Pılını pırtını topla, defol," diyecektir, kocasının azatlısı,
artık bizim başımıza belasın, durmadan burnunu siliyorsun.
Çabuk defol, acele et, burnu akmayan başka bir kadın geliyor."
Kadın köpürür buna, kral kesilir, bir sürü
Canusium koyunu ve Falernum bağları için karaağaçlar talep
eder kocasından;
bunlar ne kadarcık para tutar ki? Bütün köle çocuklarını,
bütün ıslahevlerini de ister;
komşusunda olup da kendi evinde olmayan her şey satın alınır.
Hiç değilse kış ortasında, tüccar Iason'un artık gözden
kaybolduğu
ve beyaz barınakların silahlı gemicilerin görülmesini
engellediği dönemde,
myrrhina taşından bile büyük olan kristal vazolar kaldırılıp
götürülür,
sonra, dillere destan ve Berenice'nin parmağında
bir kat daha değerli olan bir mücevher: Vermişti vaktiyle
bu mücevheri,
yabancı kral Agrippa, zalim kızkardeşine,
kralların kutsal günlerini çıplak ayakla kutladıkları,
yaşlı domuzlar için eski bir inayetin bahşedildiği memlekette.

(165-180)

"Bu kadar kalabalık bir sürüde hiç sana yaraşan bir kadın yok mu sanıyorsun?
Güzel, sevimli, zengin ve üretken bir kadın var say,
salonuna atalarının portrelerini yerleştirmiş ve daha el değmemiş olsun,
ateşkes sağlayan bütün Sabin kızlarından,
siyah bir kuğu gibi yeryüzünde nadir bulunan bir kuş:
bütün bunlara sahip bir eşe kim dayanabilir? Yeğ tutarım
Venusia'lıyı sana Cornelia, Ey Gracchusların anası, yeğ tutarım,
büyük bir gurur sağlarsan bana olanca erdeminle,
sayısız zaferler, çeyizinin bir parçası olarak.
Yalvarırım, Hannibal'ini uzaklaştır,
ordugâhında yenilen Syphax'ı, bütün Kartaca'yı da al götür.
"Esirge, yalvarırım, Ey Apollo, ve sen tanrıçam, bir yana koy oklarını;
çocuklar hiçbir şey yapmıyor; delip geç annelerini,"
diye haykırır Amphion; ama yayının uçlarını bağlar Apollo.
Bu yüzden çocuklarının sürüsünü mezara taşıdı Niobe babalarıyla beraber.
Çünkü kendi soyu, Latona'nın soyundan daha soylu görünüyor,
aynı zamanda daha doğurgan beyaz bir dişi domuzdan.
Hangi saygınlık, hangi güzelliktir o,
bir kadının kendini hep senin üstüne yıkmasına değecek?
Çünkü ender bulunana, yüce olana duyulan istek
eser bırakmaz iyilikten, baldan da tatlı, kibirli bir ruhla bozulduğunda.
Övgülerle göklere çıkarttığı kadınından korkmayacak,
günde beş kez nefret etmeyecek kadar
bir kadına tutulan erkek gördün mü, şimdiye kadar?

(185-205)

Bunlar eften püften kusurlar gerçekten, ancak kocalar
hoşgörmemeli onları.
Daha iğrenç ne olabilir ki, bir kadının kendini güzel
görmemesi kadar,
kendini bir Tusklu'dan bir Yunancığa dönüştürmedikçe,
bir Sulmolu'dan safkan bir Atinalı'ya? Her şeyi Yunanca
konuşurlar,
bizimkiler için Latince bilmemek daha büyük bir ayıp olduğu
halde,
bu dille anlatırlar korkularını, öfkelerini, sevinçlerini, tasalarını,
bu dille dökerler ruhlarının bütün gizlerini: Başka mı?
Birbirlerine Yunanca kur yaparlar. Hadi bunları kızlarda
hoşgördük diyelim:
Ama seksen altı yaşın darbesini yediğinde de hâlâ Yunanca mı
konuşacak?
Böylesi bir konuşma yaşlı bir kadında hoş kaçmaz:
ζωὴ καὶ ψυχή gibi cilveli sözler araya girdiğinde,
yorgan altında kalanları elalem içinde kullanmış olursun.
Hangi kasığı tahrik etmez ki,
hem çekici, hem de bir boka yaramaz ses? Parmakları var.
Yine de bütün kanatları çökünce, bu sözleri bir Haemus'tan,
bir Carpophorus'tan daha yumuşak söylesen bile, yüzün
yılları sayar.

Sevecek değilsen, seninle yasal işlemle nişanlanmış,
bağlanmış bir kadını, evlenmen için bir neden yok gibi geliyor,
neden yok akşam yemeğine, düğün pastalarına boşuna para
harcamak için
tören bittikten sonra, yemek arkasından konuklara sunmak
üzere;
ilk gece verilen şu armağana, görkemli bir tepsinin içinde
Dacia ve Germania fatihini altın harflerle ışıyan.

(210-230)

Yürekten düşkünsen karına, ruhunu bir tek kadına vermişsen,
başını eğ ve boyunduruğa hazırla boynunu.
Asla bulamazsın âşığını esirgeyen kadını: Kendisi alevler
içinde yansa bile,
hoşlanır âşığına eziyet etmekten, onu darmadağın etmekten;
bu yüzden, çok daha az yararlıdır karısı kocasından,
adam ne kadar iyi olursa, o kadar istenen bir koca olur.
Kadının gönlü yoksa, hiçbir şey alamazsın, istemezse.
Senin adına sever ya da sevmez: döndürür kapıdan,
gittikçe yaşlanan, ilk sakalını kapının gördüğü arkadaşını.
Muhabbet tellalları, gladyatör eğiticileri, arenanın kibar
adamları
vasiyetnamelerini gönüllerince yazabildikleri halde,
sana birden çok rakip mirasçı kaydedilir.
"Çarmıha gerin köleyi."
"Ama bu köle hangi suçu işledi ki kurban edilsin?
Tanığın nerde? Muhbir kim? Hiç olmazsa bir dinle;
bir adamın yaşamı söz konusu olduğunda, uzun sayılmaz hiç
bir gecikme."
"Seni akılsız, bir köleyi adam yerine koyuyorsun, öyle mi?
Hiçbir şey yapmadı ha? Öyle olsun:
Ben bunu istiyorum, böyle emrediyorum, isteğim senet yerine
geçsin."
Böylece hüküm kurar erkeği üstünde. Ama kurar kurmaz
bırakır,
bir evden diğerine gider, duvağını aşındırır,
uçup kaçar ve geri döner yüzüstü bıraktığı yatağının anılarına;
az önce süslenmiş kapısını terk eder, duvarda asılı kumaşları,
evinin tentelerini, eşikte hâlâ yeşil kalmış dalları.
Böylece koca sayısı çoğalır, sekiz kocası olur beş sonbaharda
bir;
mezarına yazılmaya değer bir olay doğrusu.

(235-255)

Bütün barış umutlarından vazgeçmelisin, kaynanan
hayattaysa eğer.
Kocasının mallarını talan edip soymaktan zevk almasını
öğretir kızına,
öğreten odur baştan çıkarıcının yolladığı mektupları
incelikle, dalavereyle yanıt vermeyi,
odur aldatan gözcüleri, parayla avucuna alan; sağlık fışkırdığı
halde bedeninden
hekim Archigenes'i çağırır, serer ağır yatak örtülerini.
Bu arada sevgili gizlenmiş, sessizce pusuda yatmaktadır,
kamışının ön derilerini çeke çeke sabırsızca bekler.
Bir annenin kızına erdemli gelenekler mi bırakacağını
umuyorsun,
ya da sahip olduklarından değişik âdetler? İlerde yararı olur,
aşağılık ihtiyara, kızcağızı adice yetiştirmesi.

Bir kadının kavga çıkarmadığı dava yok gibidir, nerdeyse.
Manilia, sanık değilse, savcıdır.
Durduk yerde suçlar yükleyip davalar uydururlar,
hazırdırlar davanın girişini ve genel savlarını Celsus'a
öğretmeye.

Kim bilmez eflatun giysileri, kadınların sürdüğü güneş
yağlarını,
ya da kim görmemiştir kütüğün açtığı yaraları,
art arda vuruşlarıyla oyar kocasını, bir kalkanla saldırır ona
ve bütün ritmik hareketlerini yapar.
Floralia gösterilerinde trompet çalmaya uygun mu uygun bir
fahişe,
yüreğinde daha ileri bir umut beslemiyorsa,
ve gerçek bir arenaya hazırlanmıyorsa.
Nasıl bir namus sergileyebilir miğfer takan bir eş,
kendi cinsinden kaçarak? Gücü sever, ama yine de istemez
erkek olmayı,
çünkü bilir zevkimizin ne mal olduğunu!
Nasıl bir onur duyulur, kadının yapıp ettikleri mezada çıksa,
kılıcı, kelepçeleri ve sol bacağının yarısını kaplayan tozluğu!
Yok, eğer farklı dalaşa girişse,

(260-285)

ne mutlu sana, görebilirsin sevgilini baldırındaki zırhları
satarken.
Zarif giysiler içinde terlerler, haz veren tenleri, ipekten
çaputları kavrulur.
Nasıl da soluk soluğa önceden öğretilen vuruşları uygular,
kurşun gibi ağır miğferini eğip büker,
dizaltlarını saran bandajları ne büyük, ne kalın; gül,
kollarını indirip kadınlığını sergilediğinde.
Söyleyin, ey Lepidus'un torunları ve ey kör Metellus'un,
ey Gurgesler ya da Fabiuslar, hiçbir gladyatör eşi
bu teçhizatla donanır mı, Asylus'un karısı
ne zaman bir kazığa dayanıp soluk soluğa kalmıştır?
Çekişmeler, ağız dalaşları hiç eksik olmaz
gelinin yattığı yatakta, çok az uyunur orada.
Kocasına hep beladır gelin, yavrusuz bir kaplandan da
kötüdür o vakit,
gizli işlerinin bilincinde olup kederliymiş gibi göründüğünde;
ya köle çocuklara söver ya da hayalinde uydurduğu kapatması
yüzünden ağlar.
Her zaman bol bol gözyaşı döker,
gözyaşları her zaman pınarlarında hazır bekler,
ne biçimde akmalarını buyuracak diye. Sen aşka inanırsın,
o vakit bundan hoşlanırsın, zavallı kurtçuk, dudaklarınla öpüp
dindirirsin ağlamasını, ama ne yazılar, ne aşk mektupları,
mavi gözlü, kıskanç sevgilinin mektup kutusunu bir açsan!
Oysa bir kölenin ya da bir atlının kollarında yatar.
"Söyle, söyle, lütfen, Quintilianus, kurtarıcı bir sav."
"Kafam durdu. Kendin söyle" der, Quintilianus.
"Vaktiyle anlaşmıştık" der kadın, senin istediğini yapmam
konusunda,
tabii, ben de lûtufta bulunabilirim kendime. Bağırıp
çağırabilirim,
denizle gökyüzünü birbirine karıştırabilirim, sonuçta insanım."
Daha cüretkâr kimse yoktur iş üstünde yakalanan kadından:
öfkesini ve küstahlığını kazanır işlediği suçtan.

(290-310)

Yine de bu canavarlık nereden, hangi kaynaktan
geliyor mu diyorsun?
Eskiden Latium kızlarının iffetlerini uysal yazgıları korurdu,
alçakgönüllü evlerinin ayıplarla kirlenmesine izin vermezdi
yazgıları;
çekilen zahmetlerden, kısa süreli uykulardan, Etrüsk yünü
eğirmekten,
elleri yıpranmış, sertleşmişti, Hannibal'in kente yaklaştığı,
ve kocalarının Collina kulesinde düşmana karşı durduğu
demlerde.
Şimdilerde uzun süren barışın getirdiği belalara katlanıyoruz,
silahlardan da gaddar olan aşırı bolluk bize sırtını dayadı
ve yenilmiş dünyamızdan öcünü alıyor.
Günahımız, aşk meşk davamız da eksik olmadı hiç,
Roma'nın sade yaşantısı yerle bir olduğundan beri. Şu
taşkınlık yüzünden,
Sybaris de üşüştü başımıza, Rhodos da, Miletos da,
başı çelenkli, arsız ve sarhoş Tarentum da.
Önce iğrenç para yabancı âdetler soktu içimize, gevşetici
zenginlik
bayağı bir taşkınlıkla güçten düşürdü yüzyılımızı. Neye
aldırır ki Venus,
sarhoşken kasığıyla başı arasında ne kadar mesafe olduğunu
bilmez,
gece yarılarında nasıl dev bir istiridye dişlediğini,
merhemleri saf Falernum şarabına boşaltıp köpürtürken,
içkisini yudumlarken parfüm şişelerinden,
tepesinde fır dönerken tavan, masa çift görülen ışıklarla
yükselip dururken.

Sen var düşün artık, Tullia'nın soluduğu
havayı içe çekmenin ne olduğunu
ve Maura'nın adı kötüye çıkmış süt kardeşine ne söylediğini,
eski İffet tapınağının yanından geçerken.
Geceleri çöp koyarlar buraya, burayı kirletirler
ve uzun uzun işerler tanrıçanın heykelinin üstüne,

(315-330)

dörtnala koşarak ahlâksızlığa, Luna'nın tanıklığında coşarlar.
Buradan evlerine giderler: gün ışıyınca sen basarsın üstüne
karının sidiğinin, kudretli arkadaşlarını uğurlarken.
İyi bilinir Bona Dea'nın gizli ayinleri, beller flüt sesiyle
kıvrılınca,
boruların sesiyle ve şarapla aynı anda gazaba gelip
çıldırmış bir halde, saçlarını sallayıp uluduklarında Priapus'un
rahibeleri.
Ah, o ne yangındır, birbiriyle muhabbete giren gönüllerde,
nasıl çığlıklar atarlar tutkunun dansıyla,
yıllanmış şarap nasıl akar aşağı ıpıslak olmuş bacaklardan.
Meydan okur Saufeia başına tacını geçirip muhabbet
tellallarının hizmetçilerine,
kalçalarını kıvırıp ödülleri kapıp götürür.
Ama eğilir paytak Medullina'nın titreyişi önünde.
Palmiye yaprağı ise erdemleri doğuştan belli olan efendilerine
kalır.
Hiçbir şey oyunmuş gibi görünmez orada, her şey gerçeğe
uygundur,
yaşlılıktan kanı donmuş Priamus ile Nestor'un bile içi fıkır
fıkır kaynar.
Gecikmişliğin doğurduğu şiddetli arzu yerinde duramaz artık,
kadın olduğu gibi gösterir kendini,
odanın dört yanından çığlıklar yükselir.
"Şimdi caizdir, içeri alın erkekleri." Uykuya dalmaya görsün
âşığı,
başka bir gencin kukuletasını takıp elini çabuk tutmasını
buyurur.
Hiçbir şey olmazsa, kölelerin ırzına geçilir, köleden umut
kesilince,
kiralanan saka çıkagelir; etrafı iyice keser,
kimse yoksa, o saniye eşeğin üstüne binip kalçasını rahatlatır
tek başına.

(335-360)

Keşke eski, halka mal olmuş ayinlerimiz, hiç olmazsa
böylesine iğrençliklerle kirlenmeden kutsal kalabilseydi!
Ne ki, bütün Mauritanialılar ve Indialılar bilirdi hangi santur
çalgıcısı kızın,
Caesar'ın iki *Anticato*'sundan daha büyük bir penisi
hayalarından haberdar bir farenin kaçtığı o yere getirdiğini,
şu, erkek cinsiyetinin taklit resimlerinin
örtülmesinin buyrulduğu yere.
Eski zamanlarda hangi insan tanrıları hor görüp alay
etmişti?
Kim Numa'nın toprak kâsesine, kara çanağına
ya da Vaticanus balçığından yapılan, kırılır minik tabaklara
gülmeye kalkışmıştı?
Ama şimdi hangi sunakta bir Clodius yok ki?
(Vaktiyle eski bir dostumun öğüdü şimdi kulaklarımda
çınlıyor.
"Sürgüyü çek, hapset." Peki, gözcülerin kendisini kim
gözleyecek?
Tedbirlidir kapı, gözcülerden işe başlar.)
Soylu olsun, aşağı tabakadan olsun, tutkuları hep aynıdır,
siyah sünger taşını ayağına geçiren kadın,
uzun Syrialıların boyunlarında taşıdıkları kadından daha iyi
değildir.
Giysi kiralar Ogulnia yarışları seyretmek için,
hizmetkârlar kiralar, tahtırevan, yastık, kız arkadaşlar,
bir dadı ve mesajlarını yollatacağı sarı saçlı bir köle kız.
Ama ailesinin gümüş tabaklarından kalanları
ve yepyeni bir vazoyu tüyü bitmemiş atletlere sunar;
bunların çoğu kıt kanaat geçinir ama utanç duymaz
yoksulluktan,
kendi değerlerini, verdikleri ve bir kenara koydukları şeylere
göre ölçerler.
Ama erkekler ne yararlı, diye bakarlar ara sıra,
sonuçta düşünür efendi karınca bazılarının açlıktan ve
soğuktan korkacağını:

(365-020)

farkına bile varmaz savurgan eşi mahvolup giden servetin.
Bitip tükenen kasasından filizlenip boy veriyormuş gibi,
her daim tepeleme bir yığından para çekiyormuşçasına,
bir an olsun düşünmez zevklerinin nelere malolduğunu.

Hangi evde yaşasa, hangi evde oynaşsa açığa vurur
murdar olan cinsiyetini, titrek sağ eliyle her şeyi halleder,
bütün aşağılık kadınların ib..lere benzediğini anlarsın.
Bunların yiyeceklerin ırzına geçmelerine
ve kutsal masanın yanında durmalarına izin verirler,
sinameki ya da sakallı kekikler içtiklerinde,
kırılacak tabakları yıkamalarını emrederler.
Bu nedenle gladyatör eğiticisinin okulu
daha temizdir senin evinden ve daha iyidir;
çünkü orada iyi silahlı adamlar
ib..lerin uzaklara göç etmesini buyururlar; dahası, ne demeli,
ağların aşağılık bir tunica*'ya boyun eğdirilmemesine*
ve hep çıplak dövüşen birinin,
omuzluklarıyla, eskimiş yabasını aynı hücreye koymamasına?
Bu yaratıklar gladyatör okulunun en son odasına konur,
hatta onlar için farklı bir hücre vardır hapisanede.
Ama karın seninle de, onlarla da aynı kadehten içer,
şu yıkık gömütlüğün sarışın yosmasının,
Alba ve Surrentum şarabı içmeyi reddettiği kişilerle.
Böyle kişilerin öğüdüne uyarak evlenir kadınlar
ve hemen evlerini terk ederler,
bunlarla mecalsiz ruhlarını dinginleştirir, yaşamın sıkıntılarını giderirler,
bu hocalardan öğrenirler götü böğrü titretmeyi ve onların bildiği her şeyi.
Yine de her zaman güvenmemeli ona: büyütür gözlerini siyah isle,
giyinir safran sarısı giysiler ve saçına ağ takar zinacı.
İçine bir kurt düşer, ne kadar ince diye sesi,
ne kadar kalacak, diye, sağ eli yumuşacık belinde.

(025-375)

Çok güçlü olur bu adam yatakta, çıkarır burada,
usta Triphallus rolüne soyunduğu Thais maskesini.
"Kime gülüyorsun? Bu mimus'u başkalarına sunuyor! Bahse girerim,
senin sapına kadar erkek olduğuna da bahse girerim: kabul ediyor musun,
yoksa çağırsın mı celladın, okulun bütün bakire hizmetçilerini?"
Dostumun düşüncelerini ve tüm eski öğütlerini biliyorum:
"Sürgüsünü çek, karını odaya hapset."
Peki kim gözleyecek gözcüleri,
fingirdek kızın entrikalarını şimdi,
böylesine bir ücretle örtbas eden gözcüleri?
Ortalığa dökülen suç üzerine konuşulmaz:
Feleğin çemberinden geçmiş bu adam etrafı gözler,
senin karınsa önce onlardan işe başlar...

Barışsever hadımlar da vardır,
bunlar hep yumuşak öpüşlerden zevk alırlar,
ne sakal dertleri vardır, ne de kürtaj aletine gereksinimleri.
Yine de yüce bir zevktir, delikanlılığın doruğunda,
kasıklar siyah tüylerle kaplandığında, erkekliğin hekimbaşına teslimi;
O yüzden, bir parçasını kesip atar Heliodorus berber usturasıyla,
ağırlığı artmaya başlayınca hayalarının
büyümesi beklenen ve de emredilen.
Kolayca seçilip uzaktan herkesçe tanındığından,
girer hamama, meydan okur cüretle bağın, bahçenin bekçisine,
hanımı tarafından hadım edilmiş adamım.
Birlikte uyur hanımıyla, yine de sen sen ol Postumus,
artık sertleşen ve traş edilmesi gereken Bromius'u
yan yana getirmekten kaçın bu hadımla.

(380-400)

Eşin şarkı söylemekten hoşlanıyorsa,
sesini *praetor*'a satanların hiçbiri dayanamaz onun büyülü sözlerine.
Çalgıları her daim ellerindedir,
kaplumbağa kabuğu boydan boya ağır akik taşlarıyla parlar,
mızrap titreyip teller çalınır,
bu mızrapla nazik Hedymeles eserler verir: sıkıca tutar bu mızrabı,
bununla kendini rahatlatır, bu değerli aletle öpücükler dağıtır.
Lamiae'ın ve Appiusların soyundan gelen bir kadın,
çörekler ve şarap sunarak sorar Ianus ve Vesta'ya,
Pollio'nun Capitolinus'un defneden tacını umut edebilir mi,
ve lirine zafer sözü verebilir mi, diye.
Hastalıktan musdarip kocasına daha fazla ne yapabilirdi,
küçücük oğullarının durumu için doktorlar umutsuzca konuşursa?
Sunağın önünde durdu ve harpı için başını örtmesinin utanç verici olmayacağını düşündü,
tekrarlanması istenen sözcükleri hakkıyla tekrarladı,
kuzunun içi açıldığında yüzü solgunlaştı.
Şimdi söyle bana, tanrıların en eskisi, Ianus Baba,
sana soruyorum bu kadınlara bir yanıt verebilir misin?
Gökyüzünde epeyce boş zamanın var,
görebildiğim kadarıyla siz Tanrılar için yapılabilecek bir şey yok.,
bu kadın bir komedyen için senden yardım diliyor,
ötekisi dikkatini bir trajedi oyuncusuna yöneltmeni istiyor;
falcının bacakları varislerle dolacak.

Ama şarkı söylemesi daha iyi tabii,
küstahça bütün kenti baştan başa dolaşmasından,
erkeklerin toplantılarına katılıp askeri giysiler içindeki komutanlarla
kocasının önünde çekinmeden, sert memeleriyle fingirdeşmesinden.

(405-425)
Bu kadın tüm dünyada olan biteni bilir,
Seres ne yapıyor, Thraces ne yapıyor bilir,
Üvey anne ile üvey oğul arasındaki gizli saklı işleri bilir,
kim âşık, hangi çapkın öfkeden çıldırmış, haberdardır;
dul kadını kimin, hangi ayda gebe bıraktığını söyleyebilir,
her kadının âşığına hangi sözcüklerle, nasıl ve kaç kez kur yaptığını da.
İlk kez bu kadın fark eder,
Armenia ve Parthia krallıklarını tehdit eden takımyıldızını da.
O alır kentin kapılarında son haberleri, söylentileri,
kimisini de kendi uydurur,
Niphates ırmağının nasıl aktığını halkların üstüne,
büyük bir taşkınla arazileri nasıl su bastığını,
kentlerin yalpaladığını, toprağın çöktüğünü,
köşebaşında kime rastlasa anlatır durur.
Ama, yoksul komşularının mallarını yağmalamayı seven,
ve kırbaçla dövüp yakarışlarına kulak tıkamaktan hoşlanan bir kadından,
daha dayanılmaz başka bir şey bulamazsın.
Uykusu kesilecek olsa çünkü, havlama sesleriyle,
"Sopaları çabuk buraya getirin", diye bağırır;
önce köpeğin sahibinin dövülmesini buyurur,
sonra da köpeğin öldürülmesini,
yüz yüze gelmesi korkunç ve iğrenç kadın!
Banyo yapar geceleyin, değiştirilmesini buyurur,
yağ şişelerinin ve maiyetindekilerin gece vakti,
zevk alır gürültüyle yıkanmaktan,
kolları yorgun düşünce kaldırdığı ağırlıklardan,
işinin ehli spor eğitmeni ellerini gövdesinde gezdirir,
bir şaplak vurup kalçasına onu haykırtır.
Bu arada telef olur zavallı konuklar uykudan ve açlıktan,
sonunda gelir kadın, yüzü albasmış, susamış,
üç galonluk şarapla dolu tası başına dikecek kadar,
ta ayağına kadar getirilmiş bu tasın götürür sekizde birini,
delice kabartmak için iştahını yemekten önce,
akan damlalar yeri ıslatır şarabı içip bitirirken.

(430-455)

Seller akar mermer döşemelerden, altın yaldızlı kap
buram buram Falernum kokar; içip kusar çünkü,
derin şarap fıçısına düşmüş upuzun bir yılan gibi.
Kocası hasta düşüp gözlerini kapatır, tutmaya çalışarak safrasını.
Ama en vahimi, yemek masasına oturur oturmaz,
Vergilius'u övüp ölümün eşiğindeki Dido'yu bağışlayan,
şairleri birbirine düşürüp felakete yol açan,
Vergilius'u bir kefeye, Homeros'u öbürüne koyan kadındır.
Önünden çekilir gramerciler, *rhetor*'lar yenilgiye uğrar,
bir sessizlik alır kalabalığı, ne dava vekili, ne mezatçı tek laf edebilir,
ne de bir başka kadın. Öyle güçlü kelimeler dökülür ağzından,
kadehlerin ve çıngırakların hep birden şangırdadığını sanırsın.
Artık kimse sıkıntı yaratmasın borazan ve zil çalıp:
Bir kadın tutulmakta olan ayın imdadına yetişecektir.
Bir filozof gibi, ahlâksal konulara bile sınırlar koyar;
son derece bilgili ve belâgat sahibi görünmek istediği için,
kıvırmak zorunda kalır eteklerini dizinden yukarı,
ve bir domuz keserek Silvanus'a, çeyrek verip yıkanmak zorunda kalır.
Koynuna aldığın karının kendine özgü bir konuşma tarzı olmasın, sakın,
ya da konuşmayı dolandırıp çarpık bir kıyas yapmasın hiddetle, aman ha,
bütün tarihi de bilmesin! Okuduğu kitaplardan anlamadığı bazı şeyler de olsun.
Nefret ederim, Palaemon'un gramer kitabını açıp duran kadından,
durmadan konuşma kurallarını ve yöntemini gözeten,
bir antikacı gibi, hiç bilmediğim dizeleri bana yineleyen,
hiçbir erkeğin üzerinde bile durmayacağı,
kız arkadaşlarının dil sürçmelerini düzeltip duran;
hiç değilse bir kocanın dilinin sürçmesine izin verilse!

(460-480)

Yapmaktan alıkoyacak hiçbir şey yoktur bir kadını,
ayıp olacağını düşündüğü hiçbir şey,
gerdanını yeşil zümrütlerle donatıp
kocaman kulaklarına iri istiridye küpeleri iliştirdi mi,
daha çekilmez hiçbir şey yoktur zengin bir kadından.
Bu arada iğrenç bir ifadeyle gülerek,
bir hamur topağıyla yüzünü çirkinleştirir
ya da *Poppaea* merhemleri kokar,
talihsiz kocasının dudaklarına yapışır bununla:
Âşığına ise yeni yıkanmış bir tenle gider.
Evde ne zaman bakımlı görünmek isterler ki?
Âşıklarına sümbül yağları hazırlar,
onlar için ince uzun Hintlilerin buraya getirdikleri her şeyi satın alırlar.
Nihayet yüzünü açar ve sıvasının ilk katını çıkarır,
tanınmaya başlar ve şu ünlü sütle yıkanır,
bu süt için dişi eşeklerden bir sürüyü yanına katıp götürür,
Hyperborei'lerin oturduğu ülkeye sürgüne yollansa bile.
Ama bunca kozmetikle kat kat kaplanarak işlenen
ve ıslak undan küçük topaklar eklenen yüze,
yüz mü, yoksa yara mı dersin?

Bu hanımların bütün gün ne yaptığını,
neyle meşgul olduklarını iyice araştırmaya değer.
Geceleyin kocası arkasını dönüp yatmışsa kâhya kadınları çileden çıkarır,
süsüyle püsüyle ilgilenen kölelerin giysilerini soyar,
geç kalmakla suçlanır Liburnus, kocaların uyuşukluğunun bedelini
ödemekle yükümlü kılınır; biri sırtında kırar sopayı,
öbürü kıpkırmızı eder kırbaçla, bir başkası da kamçıyla;
kimi kadınlar dayakçılarını yıllık olarak tutar.

(485-500)

Dayakçı dövüp durur, yüzünü boyalarla sıvar yol üstünde,
kız arkadaşlarıyla çene çalar,
ya da süslü giysisinin enli altınını özenle seyreder,
ve dövüp durur dayakçı; o ise,
günlük haberlerin uzun, çapraz yazılarını dönüp dönüp
yeniden okur,
dayakçı dövüp durur, ta ki kadın, artık sorgu sual bittiğinde,
yorgun dayakçılara "Çıkın," diye bağırıncaya kadar,
tüyler ürperten sesiyle gürleyinceye kadar.

Ev halkı üzerindeki egemenliği de daha yumuşak değildir
bir Sicilya mahkemesinden,
gizli bir aşk randevusu varsa eğer,
ve her zamankinden daha yakışan bir süs isterse,
acele ediyorsa eğer parkta;
ya da daha da ayartıcı Isis tapınağının yakınında biriyle
buluşmak için,
talihsiz hizmetçi kız Psecas, kendi yıpranmış saçlarıyla,
hanımının saçlarına bukle yapar,
omzundan ve çıplak memelerinden giysisini soyar.
"Bu bukle neden daha yüksek?" diye bağırır oysa hanımı,
ve boğa derisinden kayışla cezalandırır,
saçın işlediği suçu.
Ne kabahati var ki Psecas'ın? Sen kendi burnundan
hoşlanmadıysan,
bunda bir kabahati olabilir mi kızcağızın?
Sol yandaki hizmetçi kız da saçını uzatıp tarar ve halka halka
kıvırır.
Saçına firketeler sokan şu kadınsa,
vaktiyle annesinin dikişlerine hizmet etmiş,
artık emekliye ayrılmış şu hizmetçiyse
yargıç müşaviri konumundadır şimdi.
İlkin o söyler düşüncesini,
sonra da yaşça ve yetenekçe daha aşağı olanlar,
sanki hanımlarının ünü ya da yaşamı tehlikedeymiş gibi.

(505-525)

Bu kadar önemli bir iş süslenmeye çalışmak,
bu kadar çok katla eziliyor başı, bu kadar çok yapı üst üste eklenip
yükseltiyor başını; önden Andromache sanırsın,
arkadan daha kısadır, sanırsın bir başka kadın.
Ne gelir elinden, böyle kısa boylu doğmuşsa,
yüksek topuklardan yararlanmadan,
Pigme bir kızdan daha uzun görünmüyorsa,
ve bir öpücük için parmaklarının ucunda
hafifçe yükselmek zorunda kalıyorsa!
Bu arada, hiç özen göstermez kocasına,
onun değerinden hiç söz etmez;
sanki kocası değil de, komşusu daha yakındır ona
onun arkadaşlarından ve kölelerinden nefret ettiğinden
ve harcamalarına önem verdiğinden.
İşte bak! Çılgın Bellona'nın ve tanrıların anasının korosu içeri giriyor,
beraberinde de dev bir eşcinsel,
ona saygı göstermek zorunda daha genç ve aşağılık birisi,
kesip atmış deniz kabuğuyla çoktan, yumuşacık üreme organlarını,
uluyan bir güruh ve zilli tefler saygıyla önünde eğilirler,
avam yanaklarıysa Frigya sarığıyla örtülü.
Eğer kadın, birdenbire gelen can alıcı bir tehlike
elbiselerinden geçip gitsin
ve bir kerede bütün bir yılı kötülükten arındırsın, diye,
kendini yüz yumurtayla arındırmazsa,
ve koyu kırmızı giysilerle donatmazsa,
ciddi ve kuruntulu bir sesle
ona Eylül ayının ve güney rüzgârının geldiğini bildirir.
Kışın buzları kırıp ırmağa girecek,
sabah sabah Tiberis nehrinde üç kez suya dalıp çıkacak
ve tir tir titreyen başını anaforlanan suya sokacaktır,
sonra gururlu kralın arazisinde çırılçıplak ve titreyerek,
kanayan dizlerinin üstünde sürünecek;

(530-540)

eğer beyaz Io emrederse,
Mısır sınırına kadar gidecek, sıcak Meroe adasından
getirilen suları, eski bir koyun ağılının bitişiğindeki,
İsis tapınağına serpmek için taşıyacaktır.
Çünkü kadın bizzat tanrıçanın sesiyle uyandırıldığına inanır:
tanrıların geceleyin konuştuğu şu ruha, şu akla bakın hele!
Bu yüzden Anubis'e verilir en büyük ve en yüce onur,
keten giysili dazlak sürüsünü etrafına alıp,
ağlayıp dövünen halkı alaya alarak koşan Anubis'e.
Eşinin bağışlanmasını ister koca, ne zaman bozsa karısı,
kutsallıkla korunması gereken günlerde arındırma yasasını,
yatak örtüsüne dinsizlik edilince büyük bir cezaya
çarptırılması gerekir,
ya da gümüş renkli yılanın başını salladığı görülünce.
Kocanın gözyaşları ve provasını yaptığı sahte mırıltılar
gösterir ki,
bu cezayı affetmeyi reddetmeyecek,
rüşvet olarak kocaman bir kazla
ince bir dilim kutsal kek sunulan Osiris, hiç kuşkusuz!
O dua yerinden ayrılınca, sepetiyle samanını bir yana
bırakan,
inmeli bir Yahudi kadın tanrının sır küpü kulağına eğilip
sadaka ister,
Kudüs'ün yasalarının yorumcusu olur ağacın bu büyük
rahibesi,
yüce gökyüzünün güvenilir arabulucusu.
O da elini doldurur, ama çok az,
çünkü Yahudiler istediğin tür rüyayı çok küçük bir miktara
satarlar.

(550-570)

Bir Armenia'lı ya da Kommagena'lı kâhin,
beyaz bir güvercinin hâlâ sıcak olan ciğerini inceledikten sonra,
genç bir sevgilinin garantisini verir,
ya da zengin ve çocuksuz bir adamdan yüklü bir mirasın.
Civcivlerin yüreklerini, bir eriğin iç organlarını yoklar, bazen
de bir çocuğun;
kendisini bilgilendirecek şeyler yapar durur.
Ama bir yıldız falcısına daha güvenilir: O ne demişse,
Ammon'un kaynağından geldiğine inanırlar,
Delphi'li kâhinler, işleri kesat gittiğinden,
insanın geleceğini karanlığa mahkûm ederler.
Bu falcıların en önemlisi, her zaman sürgünde olandır,
onun dostluğu ve kiralanan tablaları sayesinde,
Otho'nun korktuğu seçkin bir yurttaşımız yaşamını yitirmişti.
Günümüzde, uzak bir ordugâhın hapisanesine kapatılmış,
iki elinde zincirler şakırdayan yıldız falcısına güven duyuluyor
yalnızca.
Yargılanmamış hiçbir matematikçinin yeteneğine güven
beslenmiyor da,
ölüme mahkûm olup, bir Cyclas adasına gönderilmek üzere
olanla,
son anda küçük Seriphos adasına gitmekten kurtulmuş olana
güven duyuluyor.
Sarılıklı anasının gecikmiş ölümüne ilişkin bilgi almak
ister,
evvelce seni de sorup soruşturan Tanaquil'ciğin,
öğrenmek ister kızkardeşini ve amcalarını ne zaman
gömeceğini,
âşığının kendisinden daha uzun yaşayıp yaşamayacağını:
İlâhlar daha büyük hangi nimeti verebilirler ki ona?
Ama yine de bunları anlamaz Tanaquil,
Saturnus takımyıldızının neyi tehdit ettiğini kasvetle,
hangi gezegenin etkisi altında iken Venus'un kendini cömertçe
sergilediğini,

(575-590)
hangi ayın zarar-ziyan, hangi mevsimin kazanç getirdiğini:
Öyle bir kadınla da yüz yüze gelmekten kaçın,
elinde sanki ıslak bir amber demeti taşıyormuşçasına,
iyice yıpranmış bir yıldız takvimi tutmuş biriyle,
hiçbir şey danışmayıp hep kendisine danışılan biriyle,
hiçbir fikir sormayıp hep kendisine sorulan biriyle,
Thrasyllus'un yıldız hesapları kendisini alıkoyduğunda,
kocası ordugâha gitmek istese, ya da yurduna dönmeyi
arzulasa,
ona eşlik edemeyecek olan bir kadınla.
İlk kilometre taşına kadar gitmek istese,
doğru saati bulur bu kitaptan; gözünün ucu kızarıp kaşınsa,
önce yıldız falına danışır, sonra merhem ister;
yatağında hasta yatsa, Petosiris'in reçeteye yazdığı saat dışında
hiçbir saat onun için yemek yemeye uygun olmaz.
Aşağı sınıftan gelen bir kadınsa,
yarış alanının her dönüş noktasında gezinecek ve kur'a
çekecek,
dudaklarını durmadan şapırdatmasını isteyen kâhine,
hem alnını verecek, hem de elini.
Zengin kadınlaraysa, yıldızlar ve gökyüzü üstüne usta,
kiralık bir Frigyalı ya da Indialı bir bilici,
ya da devlet adına şimşeklerin kefaretini ödeyen
daha yaşlı bir adam yanıt verecek.
Yoksul halkın yazgısı yarış alanında ya da toprak siperde
yazılıdır;
çıplak gerdanındaki uzun altın zincirini gösteren halktan
bir kadın,
tahta kulelerin ve yunusların taşıdığı sütunların önünde
öğrenmek ister hancıdan ayrılıp eskiciye varacak mı, diye.

(595-615)

O yoksul kadınlar ki hem doğum tehlikesine dayanıklıdır,
hem de kaderin mahkûm ettiği çocuk bakma çilesine;
yine de hiçbir loğusa altın kaplı yatakta yatmaz.
Kürtajcının yeteneği ve ilaçları o kadar güçlü ki,
kadınları kısırlaştırır ve insanları daha karındayken katletmek
üzere kiralar.
Sevin, zavallı, ne olursa içmesi için uzat ona,
çünkü rahmini genişletmek ve sıçrayıp seken bebeklerle eziyet
çekmek isterse,
belki de bir Aethiopialının babası oluverirsin ve bir gün,
hiçbir sabah göremeyeceğin kapkara bir mirasçı gasp edebilir
paralarını.

Şimdilik gayrımeşru çocukları,
doğumdan duyulan sevinçleri bir kenara bırakıyorum,
ve iğrenç su birikintilerindeki sahte dualar,
bu birikintilere arkasını dayayan din adamlarıyla Scaurus
ailesinin
adını yalandan taşıyacak olan Mars rahiplerini.
Acımasız kader geceleyin kalkar, çıplak bebeklere gülerek;
hepsini kucaklayıp, bağrına basar, sonra da soylu evlere uzatır
onları,
böylece gizemli bir oyun oynar kendine; onları sever,
armağanlara boğar, hep kendi evlatları gibi çıkarır ortaya.

Biri büyülü ezgiler getirir, öbürü aşk iksirini satar
Thessalia'nın,
bunlardan güç bulur kadın, kocasının aklını oynattırmaya,
oğullarını terlikle dövmeye; budalalaşman aşk iksirindendir;
ruhunun karanlığı da öyle, ve daha şimdi yaptıklarını
sonsuza değin unutman da. Ama buna dayanılabilir,
başlamadıkça çıldırmaya, Caesonia'nın, Nero'nun o amcası
gibi,
sendeleyen, yeni doğmuş bir tayın bütün alnını içeceğine
döktüğü.

(620-640)

Bir İmparatoriçe'nin yaptığını hangi kadın yapmaz ki?
Yaktılar bütün dünyayı ve kırıp devirdiler gökle bağını,
Iuno'nun kocasını delirttiği gibi.
O zaman, daha masum sayılabilir Agrippa'nın mantarı,
çünkü yalnızca yaşlı bir adamın soluğunu kesti o,
ve titreyen başını göğe yollamayı buyurdu,
bir de salyalar akan uzun dudaklarını;
oysa silah ve ateş ister bu zehir, işkence çektirir,
Senatörlerin kanını atlıların kanıyla karıştırıp eziyet eder.
İşte bir kısrağın ve bir tek büyücünün dölünün bedeli bu!
Nefret ederler kapatmadan doğan çocuklardan: Kimse karşı çıkmasın,
kimse yasaklamasın, çünkü caizdir nice zamandır üvey evlat öldürmek..
Sizi, ey yetimler, uyarıyorum, ey siz büyük bir eve sahip olanlar,
tetikte olun ve size verilen öğünlerin hiçbirine güvenmeyin:
Yağlı kurabiyeler, annenizin zehiriyle kararıp kaynarlar.
Annen ne verirse versin sana, bırak önce biri bunu ısırsın,
ödlek öğretmenin tatsın önce içecekleri.
Yüksek çizmesini çekip tragedyanın,
uyduruyorum yergilerimi, öyle mi?
Yergi yazmanın ve öncü şairlerin yasasını aşıp
Rutulus tepelerince ve Latium'un gözyüzünce bilinmeyen,
Sophocles tarzında bir konuyu hezeyan içinde çağlıyorum, ha?
Keşke uydurma olsaydı bu masalım! Ama Pontia bağırıp duruyor işte:
"Ben yaptım, itiraf ediyorum, çocuklarıma boğan otu zehrini ben hazırladım,
herkes biliyor suçumun açığa çıkarıldığını; evet bu suçu ben işledim."
"İkisini birden öldürdün ha, seni yılanların en zehirlisi, tek bir yemekle?
İkisini de ha?" "Yedisini birden öldürürdüm,
kazara yedisi de orada olmuş olsaydı!"

(645-660)

Kulak verelim,
tragedya şairlerinin gaddar Medea ile Procne'ye dair
anlattıklarına.
Hiç ikna etmeye çalışmıyorum. Bu kadınlar kendi
dönemlerinde,
büyük canavarlıklara kalkışıyorlardı,
ama para için yapmıyorlardı bu canavarlıkları;
öfke cins-i-latifi zarar vermeye sürüklediğinde,
yakıp kavurduğunda hiddet tutkuyu, başaşağı sürüklenirler,
nasıl bir dağ göçer de yamacı çöküp havada asılı kaldığında,
doruklardan kayalar kopar, işte öyle:
Kazandıklarının hesabını yapan ve bilerek
büyük günah işleyen bir kadına dayanamam.
Kocasının kaderini üstlenen Alcestis'i
sahnede seyrederler ve onunla yer değiştirmeleri mümkün
olsa,
canını kurtarmak pahasına züppe köpeklerinin, kocalarının
ölümünü isterler.
Her sabah pek çok Belides'e ya da bir Eriphyle'ye
rastlayabilirsin,
hiçbir caddeden bir Clytemnestra eksik olmaz.
Tek farkla ki: Tyndarus'un kızı iki elinde hantal, iki başlı bir
balta tutardı,
bugünlerdeyse zayıf bir karakurbağanın ciğerleriyle aynı işi
yapabiliyorlar.
Ama silahla da yapılabilir, eğer Atreusoğlu
uyanık koca, Pontus'u üç kez fetheden kralın ilaçlarını
tadarsa önceden.

7. Yergi

MUTSUZ YOKSULLUK ŞİİR OKUYAMAZ MUSA'LARIN MAĞARASINDA!

(5-20)

Edebiyatın tüm umudu ve geleceği sadece Caesar'a bağlı,
çünkü ünleri dört bucağı sarmış o şairler,
Gabii'de bir hamam, Roma'da bir fırın kiralamaya
kalkarken,
başkalarının tellalı olmanın iğrenç ve aşağılık bir şey
olmadığını sanırlarken,
açlıktan ağzı kokan Clio, Aganippe'nin koyaklarını terk edip
mezat salonlarına göçerken,
hüzünlü Esin Perilerine bir tek kendisi önem veriyordu.
Eğer artık Musa'ların korusunda sana bir çeyreklik tek yer bile
gösterilmiyorsa,
Machaera'nın adını ve kazançlarını sineye çekmelisin,
ve kavgalarına karışmalısın bir mezatın,
ayaktaki kalabalığa şarap fıçıları, üç ayaklar, kitap rafları,
çekmeceler satarak
ya da Paccius'un *Alcithoe*'sini, Faustus'un *Thebae*'sini ve
Tereas'ını.
Daha iyi bu, yargıç önünde görmediğini "gördüm" demenden!
Bırak, Asyalı atlılar yapsın bunu,
(Cappadocia'lı, Bithynialı askerlerin işi bu olsa da)
yeni Gallia'nın çıplak ayakla ithal ettiği.

Ama bundan böyle şarkısının müzik dolu ezgisini
dokuyan
ve Apollo'nun defne yaprağını dişleyen hiç kimse,
edebiyata yaraşmayan bir sıkıntı çekmeye zorlanmayacak.
Uyanık olun, gençler! İmparator sevecenlikle dolanıyor
çevrenizde,
kendine malzeme yapıp sizi kışkırtıyor.

(25-45)

Düşünürsen kısmetine düşen nimetleri başka yerden beklemen gerektiğini
ve doldurulursa bundan ötürü safran renkli parşömen kâğıdı,
ısmarla bir an önce ince odun demetlerini
ve yolla derlediklerini Venus'un kocasına, ey Telesinus,
ya da bir yana koy, yayıp ciltleri, kitap kurduyla del onları,
kır kalemini, zavallı, boz o didişmeleri seni uykundan eden,
tavan arasındaki odanda şarkılar söyleyen sen,
layık olmak için sarmaşıklara dolanmış sıska büstüne.
Bundan gayrı umut yok, öğrendi artık zavallı açgözlü,
yalnız hayran olup övmeyi ağzı laf yapanları,
hayran kalması gibi oğlan çocuklarının Iuno'nun güvercinine.
Açık deniz, miğferler, kazmalar derken, zaman akıp gitti,
ruhlara yorgunluk çöktü, tatlı dilli ama meteliksiz yaşlılık nefretle doldu
hem kendisine hem de Terpsichore'sine.
Şimdi kap bütün hileleri, sana üç beş kuruş ödesin diye efendin,
onun sayesinde terk ettin Musaların ve Apollo'nun tapınaklarını.
Kendisi dizeler yazar ve sadece Homeros'a bağışlar, binlerce yıllık şair, diye.
Şöhretin rehavetiyle şiir okumaya heveslenirsen,
yıkılmak üzere olan şu evi sana bağışlar,
demir kapılı bu ücra evin emrine verilmesi buyrulur,
kuşatılmış bir kent kapısına benzer bu evin kapısı.
Bilir evin efendisi azatlıların sıranın en sonunda nasıl oturacağını,
hizmetlilerin yüksek perdeli seslerini nasıl ayarlayacağını:
Yüksek mevki sahibi hiç kimse size para vermez,
iskemlelere ve küçük kütüklere dayanmış kiralık oturma yerlerine,
ve ön sıralara geri götürülmek üzere konan minderli iskemlelere verdiği kadar.
Yine de biz şairler dört elle sarılıyoruz işimize
ve siliyoruz ince bir toz içindeki izleri,
kıraç bir sabanla kumsalın altını üstüne getiriyoruz.

(50-70)

Çünkü bundan vazgeçecek olsan, yazarak şöhret kazanma
kaşıntısı,
(bu hastalığa alışan nicesi müzminleşir)
kapanla yakalar seni ve yüreğine hastalık salıp yaşlandırır.
Ama, Esin Perisini damarlarında taşıyan gerçek bir ozanı
bayat sözler eğirmeye hiç alışmamış,
ufak tefek şiirini kamunun darphanesinde bastırmayan,
gerçek yaşamda gösteremediğim,
yalnızca yüreğimde duyumsadığım bu adamı,
kabalık nedir bilmeyen, korulara âşık,
Musa'ların kaynağından içmeye yatkın
kaygıdan arınmış bir ruh yaratır.
Çünkü, mutsuz yoksulluk şiir okuyamaz Musa'ların
mağarasında,
Bacchus'un asasını kavrayamaz,
bir gövdenin gece gündüz gereksindiği paradan yoksundur.
"Euhoe" diye bağırdığında doymuş demektir Horatius.
Şiir esini, kendine başka bir yer bulabilir mi, sadece şiirle
heyecanlanan,
Cirrha ve Nysa'nın efendilerinin arkasından sürüklenen,
ve iki kaygının da girişine izin vermeyen yürekleriniz dışında?
Satın alınacak bir battaniye için kaygı duyan bir ruh değil,
soylu bir ruh gerek, atları, arabaları ve tanrıların yüzlerini
hayal edecek,
Öfke tanrıçasının Turnus'un zihnini nasıl karıştırdığını
anlayacak bir ruh!
Vergilius'un bir kölesi ve başını sokacak bir evi olmasaydı,
Furiae'ın saçlarındaki bütün yılanlar düşerdi,
sessiz flütünden hiç güzel bir nota yükselmezdi.
Eski tragedya yazarları kadar büyük olmasını bekleyebilir
miyiz,

(75-95)

Rubrenus Lappa'yı, şu *Atreus*'unu yazmak için pelerinini,
çanak çömleğini rehin bırakan adamı?
Zavallı Numitor'un arkadaşına göndereceği bir şeyi yok,
Quintilla'sına yollayacak bir armağanı var ama,
koca bir et yığınıyla beslemesi gereken,
evcilleştirilmemiş bir arslanı satın almaktan da aciz değil.
Bir arslan beslemek daha ucuza gelir tabii,
ne de olsa şairin bağırsakları daha çok şey alır!
Şanından gerinip yatabilir heykel dolu bahçesinde Lucanus,
ama Serranus'a, açlık çeken şu Saleius'a,
koskoca bir ün ne getirebilir, sadece bir ünse tabii, bu?
Hoş sesini dinlemeye koşar halk ve sevilen şiiri
Thebais'i, şiir okuma günü için söz verip
mutlu ettiğinde kenti Statius; tatlılığıyla etkiler tutsak kıldığı ruhları,
büyük bir çoşkuyla dinletir halka kendini.
Ancak iskemleleri darmadağın edince dizeleri
aç kalır, bakire *Agave*'sini Paris'e satmadıkça.
Bu Paris, pek çok kimseye askeri rütbeler sunan,
altı ay hizmetten sonra,
ozanların parmaklarına altın yüzükler takan o Paris'tir.
Demek ki bir tiyatro oyuncusu verecek soyluların veremediğini;
Sen Camerinus'lara ve Bareas'a,
soyluların büyük salonlarına ne diye sık takılıyorsun?
Valilerimizi Pelopea, halk temsilcilerimiziyse Philomela atıyor.
Yine de yaşamını sahneden kazanana diş bilemen gerekmez:
Günümüzde sana kim Maecenas'lık ya da kim Proculeius'luk
ya da Fabius'luk edebilir?
Kim yeniden bir Cotta ya da ikinci bir Lentulus olabilir?
Bugünlerde şiir yeteneğine hak ettiği değer veriliyor,
birçok kişi yüzlerinin solgunlaşmasından kazanç sağlıyor bugünlerde,
ve Aralık ayı boyunca ağzına şarap koymamaktan.

(100-115)

Size gelince, ey tarih yazarları, işiniz daha mı kazançlı sanki?
Daha çok zaman harcanır bu işte ve daha çok kandil yağı,
sınır mınır bilmeden binleri bulur sayfaların sayısı,
zarar arttıkça artar papirüsle birlikte.
Muazzam genişliği konuların ve işin kuralı böyle buyurur.
Peki, hangi ürünü devşireceksin buradan?
Ekilmiş tarlalardan hangi ürünü?
Kim verir bir tarihçiye günlük haberlerin okuyucusuna verdiği parayı?
"Ama tembel bir soydur tarihçiler, yataktan ve gölgeden hoşlanan."
Söyle, bakalım, o zaman mahkemedeki işlerinden ne kazanır dava vekilleri?
Yanlarında taşıdıkları koskoca evrak yığınından?
Koca koca laflar ederler, özellikle para alacağı adamlar
kendilerini dinlediklerinde, ya da daha önemlisi
böğürlerini dürtüklediğinde, şüpheli bir borç davasıyla ilgili
büyük bir hesap defteriyle gelen bir davacı.
O zaman şişirilmiş yanakları bu adamların salıverir koca yalanları,
salya içinde kalır göğüsleri: eğer istersen gerçekten ne kazandıklarını anlamak
yüzlerce avukatın malını bir yana,
öbür yana da sadece kırmızı ceketli Lacerta'nınkini koy.
Komutanlar oturur, sen ayakta dursun, ey solgun yüzlü Aiax,
özgürlük konusunda duyduğun kuşkuları anlatacaksın diye budala yargıca,
şişirip patlat ciğerini, yorgunluktan tükenip biten zavallı sana,
öyle ki yorgunluktan bitip tükenince,
tavanarasına giden merdivenlerin şanı şöhreti olsun diye yeşil dallar tutturulsun.

(120-135)

Sesinin getirisi nedir? Kurutulmuş bir domuz butu, çaçabalıklı kavanoz
ya da Faslıların bir aylık eskimiş soğanı,
ya da Tiberis üzerinden Roma'ya taşınan beş galonluk şarap.
Dört dava kazanmışsan, altın bir teklik sana çarpmışsa,
yardımcı avukatların da payına düşer, pastadan bir dilim gibi, bu teklikten.
Biz daha iyisini yapsak da,
yasanın tanıdığı en yüksek ücret Aemilius'a verilecek,
çünkü avlusunda bronz bir yarış arabası duruyor, haşmetli dört atıyla,
gözüpek bir atın üstünde oturan heykeli, eğri bir kargı savurmakta,
ve tek gözü kapalı savaşa hazırlanmakta.
Böyle iflasın eşiğine geldi Pedo, Matho böyle bitip tükendi,
Tongilius'un sonu da böyle olacak,
koca bir gergedan boynuzundan yapılma yağ şişesiyle yıkanan,
çamura batmış kalabalıkla hamamlara dalıp huzur bozan,
ve forumun bir ucundan öbür ucuna taşınırken,
köle çocuklar, gümüşler, çiçek kakmalı vazolar ve villalar satın almak için,
Maedica'lı gençleri tahtırevanının uzun sırıklarıyla ezen şu Tongilius'un.
Çünkü Tyrius'tan gelme düğümlü mor kaftanı kefildir ona.
Yine de bu beyler gösterişten kârlı çıkarlar:
Eflatun kaftanları dava almalarına yardımcı olur, eflatun iplikler de öyle,
şamatayla ve büyük bir servetin görüntüsüyle yaşamak onlara uyar,
ama bir sınır koymuyor savurgan Roma, harcamalara.

(140-160)

Belagata güveniyor muyuz? Günümüzde kimse
iki yüz sesters vermiyor Cicero'ya,
kocaman bir yüzük parıldamadıkça parmağında.
Dava açanlar bakıyor önce, kölesi, on hizmetlisi var mı diye,
onu bekleyen bir tahtırevanı ya da önünde yürüyen togalı
adamları.
İşte bu yüzden Paulus akik taşlı bir yüzük kiralayıp öyle
bakardı davalara,
bu yüzden daha çok kazanırdı Gallus'tan ya da Basilus'tan.
İncecik bir yamada belagata pek rastlanmaz.
Ne zaman Basilius mahkemede ağlayan bir anne yaratma
şansını elde edebilir?
Ağzı laf yapsa bile kim dinler bu adamı? En iyisi Gallia'ya git,
ya da daha iyisi avukatların sütannesi Afrika'ya,
dilinle para kazanmak istiyorsan eğer!

Ezberden okuma konuları mı öğretiyorsun? Amma
dayanaklı
bağırsakların olmalı, Vettius, çok sayıdaki donanman
tiranları katlettiğinde.
Az önce oturarak okuduklarını aynı biçimde ayaktayken
duyacaklar bir de,
aynı şeyleri kendi dizeleriyle basmakalıp söyleyip duracaklar,
öldürür zavallı öğretmenleri kabak tadı veren tekrarlarıyla.
Davada hangi sav sürülecek, dava ne davası olacak,
can alıcı noktası nerde olacak, hangi oklar atılacak karşı
taraftan,
herkes bunları bilmek ister ama, kimse ücret ödemeye
yanaşmaz.
"Maaş mı istiyorsun benden? Ne öğrendim ki senden?"
Tabii, şunların da öğretmenin hatası olduğu söylenir durur:
Her altı günde bir zavallı kafamı uğursuz Hannibal diye şişiren
Arkadialı gencin göğsünün sol yarısında nabzı atmıyormuş,
üzerinde düşünüp taşındığı konu her ne olursa olsun;

(165-185)

kenti Cannae'lılardan istesin miymiş, istemesin miymiş,
yağmur ve şimşek sonrası, hepsi de fırtınadan sırılsıklam
olmuş askerlerini
ihtiyatla çekip çevirsin miymiş, çevirmesin miymiş.
İstediğin ücreti söyle, hemen al: Neler vermezdim,
babası da onu benim dinlediğim kadar dinlesin diye!
Bunları hep bir ağızdan haykırır yarım düzineden fazla
retorikçimiz,
bir yana bırakıp "kız kaçıranı", gerçek davalara girerler,
hiç açmazlar "dökülmüş zehirler" konusunu,
"kötü ve nankör koca" konusunu da,
"havanda dövülen ve onmaz körleri iyileştiren ilaçlar"
konusunu da.

O zaman, boşa giderse öğütlerim,
retoriğin gölgesinden ayrılıp ufacık bir maaş için
dövüşmeye hazır olan retorik öğretmeni,
sopasını alıp çekilecek ve farklı bir yaşam yoluna sapacak,
bu maaşın sağladığı buğday karnesinden de olmasın diye.
Çünkü çok şık bir maaş bu. Chrysogonus ile Pollio'nun
zenginlerin çocuklarına kaç paraya müzik öğrettiklerini,
öğrenmeye bir kalk, yırtıp parçalarsın Theodorus'un retorik
el kitabını.

Banyolarına altı yüz bin sesters,
yağmur yağdığında altından atına bineceği
revaklı yoluna ise daha fazla harcar efendin,
ne yani, yoksa iyi havayı mı bekleseydi de
beygirlerine ıslak çamur mu sıçratsaydı?
Çünkü daha da parlar katırının temiz tırnakları revak altında.
Bir başka bölümünden evin, Numidia mermerinden, uzun
sütunlarla desteklenen
bir yemek odası yükselir ve kapıp götürür üşütücü kış
güneşini.
Kaç para ederse etsin ev, kap kacaklarını ustalıkla düzenlemeye
ve tatlar yaratmaya gelecektir biri.

(190-205)

Bu masraflar arasında iki bin sesters yeter de artar bile
Quintilianus'a.
Bir baba için oğlunun eğitiminden başka her şey daha fazla
para eder.
"Öyleyse, nereden bunca araziye sahip Quintilianus?
Ara sıra gelen kısmetleri geç şimdi: Bu şanslı adam hem
yakışıklı,
hem cesur, hem bilge, hem soylu, hem de mağrur,
yarım ayı yerleştirip dikmiş siyah ayakkabısının üstüne;
büyük bir söylevci de üstelik bu mutlu adam, iyi de bir ciritçi,
fena halde üşütse de iyi şarkı söyler. Ayırt eder çünkü,
daha ilk vızıldamalarına başladığında,
henüz annenin rahminde hâlâ kırmızıyken,
seni hangi yıldızların karşılayacağını.
Eğer isterse kader, konsül olursun *rhetor*'ken,
eğer isterse yeniden, konsülken *rhetor* olursun.
Venditius'a ne demeli, ya Tullius'a? Başlarına gelen akıl
almaz olayları,
yıldızlardan ve gizli kaderin gücünden başka bir şey mi yaptı
yoksa?
Kölelere krallık verir kader, esirlereyse zafer sevinci.
Yine de daha az bulunur bu şanslı adam, beyaz bir
kuzgundan bile.
Bıkkınlık vermiştir nice kimseye,
değersiz ve işe yaramaz kürsüleri öğretmenlerin,
Thrasimachus'un ve Secundus Carrinas'ın sonları bunu
kanıtlar,
o adamı muhtaçken gördünüz, ey Atinalılar,
kalkışıp, soğuk baldırandan başka hiçbir şeyi bahşedemediniz
ona.

(210-225)

Ey tanrılar, lûtuf buyurun, atalarımızın gölgeleri üstündeki toprak
yumuşak ve hafif olsun, lûtuf buyurun küllerinde,
mis kokulu safranlar ve hiç bitmeyen bir bahar açsın.
ey, öğretmene de saygın bir babaya gösterilen hürmetin gösterilmesini isteyen tanrılar!
Henüz erişkin Achilles korkarak sopadan,
ezgiler söylüyordu yurt tuttuğu dağlarda
ve müzik öğretmeninin kuyruğuna gülecek kadar da
gitmemişti aklı başından daha.
Ama Rufus olsun, başka öğretmenler olsun, dayak yer her bir öğrencisinden,
Rufus, şu çok kez Allobrogalı denen adam.
Kim döker Celadus'un ya da bilgili Palaemon'un cebine
bir *grammaticus*'un çalışmasının bedeli olan parayı?
Bu para bile, ne kadar olursa olsun, yine de bir *rhetor*'un maaşından daha azdır,
sevimsiz bekçisi öğrencisinin bir diş alır bu paradan,
keza vekilharcı da öyle yapar ve bir diş de o alır.
Bağışla Palaemon, biraz kırpılmasına dayan maaşından, ne farkı var bunun
bir gezgin satıcının kışlık çaput ve beyaz battaniyeler satmasından,
sabahın köründen beri ders vermiş olman boşa gitmesin yeter;
ki o saatte ne bir esnaf ne de
eğri bir sopayla nasıl yün taranacağını öğreten kişi işe çıkar.
Sınıftaki öğrenci sayısı kadar kandili
burnuna çekmenin boşa gitmemesi koşuluyla,
sınıftaki Flaccus'un büstü rengini tamamen yitirdiğinde
ve Vergilius'a isten kararmış bir kandil değdiğinde.

(230-240)

Gerçi *tribunus*'un kararı olmadan bir ücret elde edilemez,
ama neyse.
Siz siz olun, gaddar yasalar uygulayın öğretmene,
hiç hata yapmasın diye gramerde,
tarih bilgisine sahip olsun, olur da sorulursa kendisine,
tırnaklarıyla parmaklarını bilir gibi, bütün yazarları bilsin diye,
Roma hamamlarına veya Phoebus'un banyolarına giderken,
söylesin diye Anchises'in sütannesini ya da
Anchemolus'un üveyannesinin doğduğu yeri ve adını
ya da Acestes'in kaç yıl yaşadığını,
Troialılara kaç galon Sicilya şarabı sunduğunu;
zorla isteyin ondan genç beyinleri elleriyle biçimlendirmesini,
birinin balmumuyla bir portre yapması gibi.
Israr edin ona, öğrenci milletinin babası olsun,
aşağılık oyunlara kalkışmasınlar, hileler yapmasınlar diye;
kolay iş değil,
bunca çocuğun ellerini ve ışıldayan gözlerini denetlemek.
"Bunları" der, "dikkate al", "ama bir yıl devrildiğinde de,
halkın muzaffer biniciye verdiği parayı kabul et."

8. Yergi

AİLE AĞACI NE İŞE YARAR?

(5-20)

Aile ağacı ne işe yarar? Ne yararı var, Ponticus,
atalarının kanı yüzünden saygı görmenin, atalarının renkli yüzlerini
sergilemenin, savaş arabasında duran Aemilianus'ları,
zamanla yarısı kalan Curius'ları, bir omzu olmayan
Corvinus'u ve kulaklarıyla burnu olmayan Galba'yı?
Ne işe yarar, Corvinus'un soy ağacıyla övünmesi,
sonra, atlı sınıfından isli yüzlü efendilerinin dıdısının dıdısı yoluyla
diktatörle akraba olduğu iddiasında bulunmasının,
Lepidusların huzurunda kötü bir yaşam sürüyorsa eğer?
Neye yarar bunca savaşçı heykeli,
bütün gece kumar oynuyorsa Numantinusların önünde;
Lucifer'in doğuşuyla birlikte uyumaya başlıyorsa,
eski komutanlarımız bayraklarını ve ordugâhlarını taşıdıkları bir saatte?
Allobrogicus soyadını aldı, diye niçin sevinsin,
Hercules'in aile ocağı sayılan Büyük Sunak'ta doğan bir Fabius?
Haris ve boş kafalı bir adamsa, Eugana'lı bir kuzudan bile daha yumuşaksa eğer,
ince beli Catana'nın sünger taşıyla ovulmaktan yüzülüp
kaba kıllı büyük babalarını rezil ettiyse,
ve bir zehir satıcısı olarak paramparça edilesi heykeliyle
talihsiz soyunun ırzına geçtiyse?
Salonunun dört yanını eski balmumu heykellerle süslesen de,
yine de tek ve biricik soyluluk, *Erdem*dir.

(25-45)

Karakter denince, bir Paulus, bir Cossus ya da bir Drusus ol,
atalarının heykelleri önüne koy bunların heykellerini,
baltaların önünden gitmelerine izin ver, sen konsülken.
Her şeyden önce, bana borçlusun sen ruhundaki iyilikleri.
Sözlerinle ve davranışlarınla adalete sıkı sıkıya bağlı olup
değerli bir insan sayılıyor musun bakalım?
O zaman seni soylu biri olarak tanırım: Selam Gaetulicus,
ya da sana, Silanus, ya da sana hangi kandan olursan ol,
zafer kutlayan yurdun ender bulunan, seçkin bir vatandaşı
olduğunu kanıtlarsan,
Mısırlıların Osiris'i bulduklarında attıkları sevinç çığlığını
atmaktan zevk duyarız.
Soylu denebilir mi soyuna layık olmayan
ve sadece parlak soyadıyla tanınan kimseye?
Birinin cücesine Atlas deriz, bir zenciye kuğu, çarpık ve
biçimsiz bir kıza ise Europa;
geçmeyen uyuzundan kel olup kuru bir kabın kenarlarını
yalayan uyuşuk köpeklerin adı
Pars olur, Kaplan olur, Arslan olur ya da
yeryüzünde daha şiddetli kükreyen hangi hayvan varsa onun
adı olur;
aman ha kaç sakın, korkma bir Creticus ya da bir Camerinus
olursun diye.
Kime öğütledim bunları? Konuşmam sana, Rubellius
Blandus,
şişiniyorsun Drusus'un ulu şeceresiyle,
soylu bir şey yapmışsın gibi davranıyorsun,
kiralık eşyalarını rüzgârlı siperin altına gizleyen biri olarak
görülmek yerine,
Iulus'un kanından gelen seçkin bir insan olarak görül diye.
"Siz, pislikler" diyorsun, "halkımızın en alçak kısmı,
acizsiniz göstermekten hepiniz babanızın yurdunun neresi
olduğunu;
Oysa ben Cecrops'un soyundan geliyorum." Yaşa öyleyse ve
böbürlen dur bu soyun ünüyle uzun zaman.

(50-70)

Ama akıcı konuşan ve hep cahil bir soylunun davasını
savunan gerçek bir Romalıyı,
en düşük soy olan plebler arasında bulursun; togalı bir
sürüden gelir
adaletin düğümlerini ve yasaların bilmecesini çözecek adam;
Euphrates'e ve fethedilmiş Batavus'un bekçileri olan
kara kartallara doğru yürüyecek olan genç asker bu soydan gelir.
Sense bir Cecrops'tan başka bir şey değilsin,
kolsuz ve bacaksız bir Hermes kopyasısın:
Ama hiçbir konuda değilse bile, bir tek konuda ondan daha
üstünsün:
O mermer bir kafaya sahip, sense yaşayan bir heykelsin.
Söyle bana Troialıların evladı,
kim dilsiz bir hayvanı soylu sayar, hayvan güçlü olmadıkça?
Hızlı giden atı hızlı olduğu için överiz, gaza getirir bahse
tutuşan avuçlar
kazanması kolay olan bu atı, zafer sesleri yükselir uğuldayan
yarış alanında;
bu at soyludur, hangi otla beslenmiş olursa olsun,
önünde ne varsa silip süpürür ve önce onun çıkardığı toz
bulutu yarış sahasında görünür.
Ama Coryphaeus'un ya da Hirpinus'un dölleri satılığa çıkarılır,
arabasına nadiren gelip otururs a zafer;
hiç saygı duyulmaz atalarına yarışta, hiçbir değer verilmez
soylarına, ölülerine bile;
efendiden efendiye küçücük paralarla değiştirilmeleri buyrulur,
sadece değirmen taşını döndürmeye yarayan
miskin torunları sürte sürte koşum kayışları geçirir boyunlarına.
Öyleyse sana hayranlık duymam için, kendine ait olanları
değil, özel bir şey ver bana,
kazıyabileyim heykelinin üstündeki,
her şeyimizi borçlu olduğumuz atalarımıza vermekte
olduğumuz
ve vermiş olduğumuz onur unvanlarının dışındakileri.

(75-90)

Bu kadar konuşma yeter, kibirli lakabıyla tanıdığımız ve
Nero'ya akrabalığıyla böbürlenen bu genç üzerine;
Çünkü bu yüksek sınıfta sağduyu nerdeyse yok gibi.
Ama istemem doğrusu, Ponticus, atalarının kazandığı
övgüye bakıp da değer verilmesini sana,
gelecek için övülecek bir iş yapmazken,
acınası bir durum, başkalarının ününe sırtını dayaman,
sütunlar bel verince evler kayıp gider çünkü.
Özlem duyar yere serilmiş asma filizi dul karaağaçlara.
İyi bir asker ol, iyi bir gözcü, aynı zamanda rüşvet yemez bir yargıç;
gün gelir de şüpheli ve belirsiz bir davaya tanık olarak çağrılırsan,
Phalaris sana yalan söylemeni ve boğasını dürtükleyip
yalan yere yeminler etmeni buyursa bile,
canını onuruna tercih etmenin günahların en büyüğü olduğuna inan,
ve yaşam uğruna yaşam nedenlerini heba etmenin.
Ölümü hak eden adam zaten ölüdür, Lucrina gölünden çıkan yüzlerce istiridyeyi yese
ve Cosmus'un bütün parfüm kazanlarında yıkansa bile.

Uzun zamandır hasretini çektiğin eyaletin seni
bir vali olarak bağrına bastığında, öfkeni frenle, bir sınır koy,
gem vur açgözlülüğüne, merhamet et vergi yoksulu halkına.
Sağlam kemiklerinin iliklerine kadar emilip kuruduğunu görüyorsun onların;
özen göster yasaların gerektirdiğine, *curia*'nın buyruklarını dikkate al,
dikkat göster kaç onur unvanının iyi yöneticileri beklediğini,
senato tarafından suçlu bulunup
haktanır bir şimşekle Capito'nun ve Numitor'un, şu Cilicia'lı korsanların
nasıl mahkûm edildiğine. Ama neye yaradı bu mahkûmiyet?

(95-115)

Paçavraların için bir mezatçı araştır, Chaerippus,
Natta'nın sana bıraktığı ne varsa, Pansa alıp götürdü çünkü,
ve artık sus; geçit ücreti vermek bir çılgınlıktır her şey
mahvolup gittikten sonra.
Eskiden ne inleyişleri, ne de yaraları aynıydı
mahkûmların,
müttefiklerimizin henüz sağlığı yerindeyken ve daha yeni ele
geçirilmişken.
Evleri baştan aşağı doluydu daha o zamanlar ve tepeleme
duruyordu
büyük bir para yığını, Sparta mantoları, Cos kaftanları
Parrhasius'un tablolarıyla ve Myron'un heykelleriyle birlikte,
hâlâ canlıydı Phidias'ın fildişi eserleri, Polyclitus'unkiler de her
yerde görülebilirdi,
birkaç masa vardı sadece Mentor'un elinin değmediği.
Sonra kâh bir Dolabella geldi, kâh bir Antonius,
kâh hürmetsiz bir Verres geldi yükledi buradan büyük
gemilere
gizli ganimetleri, savaştakilerden daha çok olan, barışta
kazanılan hazineleri.
Bugünlerde kaptın mı küçük bir çiftlik müttefiklerimizden,
birkaç çift öküz, küçük bir kısrak ahırı ve bir davar sürüsünün
başını ele geçirdin demektir,
sonra da ev tanrılarının kendilerini, hatta kalmışsa dikkate
değer bir heykeli,
ya da küçük tapınağında tek başına duran herhangi bir tanrıyı.
İşin doğrusu bunlar en iyilerin yerine geçer, artık en büyük
olanlar bunlardır.
Belki haklısın hor görmekte savaşsevmez Rodosluları ve güzel
kokulu Korinthos'u;
hakkın var küçümsemekte: Ağdalı gençlerinden
ve tüm soyun yumuşak bacaklarından ne zarar gelir ki sana?

(120-135)

Uzak durmalısın kaba İspanya'dan, Gallia ülkesinden
Dalmaçya sahilinden; esirge o hasatçıları da
yarışlar ve ve tiyatrolar dışında boş zamanı olmayan aç
kentimizi doyuran;
Marius'un aç Afrikalıların derilerini yüzmesinin üstünden çok
zaman geçmemişken,
bu canavarca suçtan elde edeceğin ödül ne kadar büyük
olabilir ki?
Her şeyden önce cesur ve umutları yitik insanlara,
büyük zararlar gelmemesine özen göstermelisin.
Şimdiye değin sahip oldukları bütün altınlarını ve
gümüşlerini alabilirsin onlardan, ama kalkanlarını ve kılıçlarını
bırakmalısın.
(ciritlerini ve miğferlerini de; yağmalansalar da hâlâ ellerinde
bol silahları var.)
Gerçeğin ta kendisi demin söylediğim, bir özdeyiş değil,
inanın Sibylla'nın kehanet kitabını okuduğuma.
Bütün kurmayların sana karşı dürüst olursa,
satmazsa hiçbir köle çocuk yasal kararlarını, eşinin hiç ayıbı
yoksa,
tüm kasabalar ve mıntıkalar da dahil olmak üzere tüm
çevrende
kıvrık pençeleriyle parana atılıp avlamaya hazır bir Harpy yoksa,
o zaman soyunu Picus'tan başlayıp hesaplayabilirsin,
yüce soylu adlardan hoşlanıyorsan,
tüm Titan alayını ve Prometheus'u atalarının arasına
yerleştirebilirsin,
dilediğin bir söylence kitabından kendine bir dede seçebilirsin.
Kapıp götürülürsen eğer hırsla ve şehvetle paldır küldür,
kırarsan baltalarını müttefiklerimizin kanında,
dingilin yorulunca zevk alırsan cellatlarının seni
bezdirmesinden,
o zaman başlar ana-babanın soyluluğu seni tehdide,
parlak bir meşaleyi utanç verici işlerine tutmaya.

(140-160)

Günah işleyenin adı ne kadar ünlü olursa,
ruhundaki her kusur o kadar belirgin bir suçluluk kazanır.
Ne değişir benim için, ha sen büyükbabanın yaptığı
tapınaklarda,
ha babanın zafer kazanan heykeli önünde imzanı atmışsın
yalan dolan belgelere?
Bana ne senin soyluluğundan, geceleyin bir zinacı gibi
bir Gallia'lının kukuletasıyla yüzünü örtüp saklıyorsan?
Atalarının küllerinin ve kemiklerinin yanından
hızla geçip gider iki tekerlekli, hızlı arabasında, semiz
Lateranus,
ve kendi elleriyle fren yapıp kilitler tekerleğini bu katır
sürücüsü konsül.
Geceleyin bunu yapar ama Ay görür onu,
ona çevirir yıldızlar gözlerini tanık olarak. Görev süresi bitince,
kılıcını alır Lateranus gündüz ışığında
ve artık yaşlanmakta olan arkadaşıyla rastlaşmaktan hiç
kaçınmaz,
ilk kez o selam verir kayışıyla, ve saman yığınını çözüp
dağıtır samanı bezgin beygirlerine.
Yumuşak yünlü hayvanları kurban edinceye
ve Numa'nın esmer düvesini usulünce kesinceye değin,
Iuppiter mabedinin önünde yalnızca Epona'ya
ve ahırlardaki karalanmış resimlerine yemin eder.
Zevk alınca bütün gece açık olan meyhaneleri şereflendirmekten,
onunla karşılaşmak için,
her zamanki gibi yine koşar gelir kâkuleyle yağlanmış bir
Syrophoenix,
Idymaea kapısının yerlisi Syrophoenix,
onu bir efendi ya da bir kral gibi selamlar, bir evsahibi edasıyla,
onunla birlikte elbisesini beline kıvırmış olarak Cyane de gelir,
satılık bir şişe şarapla beraber.

(165-180)

Bir suç savunucusu bana şunu söyleyebilir,
"Gençken bu şeyleri biz de yaptık." Olsun, ama kuşkusuz
vazgeçtin hatandan,
ayrıca hatanı besleyip büyütmedin. Kısa olsun aşağılık şeylere
katlandığın günler,
işlediğin kimi suçlar, terleyen sakalınla birlikte traşlanıp gitsin.
Çocuklara saygı göster, ama Lateranus şu sıcak su banyolarındaki
yazılı keten güneşlikleri olan dükkânlarını arşınlardı
olgun bir yaştayken, Armenia ve Syria nehirlerini
silahlarıyla koruyacak kadar olgun bir yaşta, Rhen'i ve
Danuvius'u da;
Gücü yeter bu yaşın imparatoru bile korumaya.
Yolla elçini Ostia'ya, Caesar, yolla, ama büyük bir hanın içinde
ara onu;
orada bulacaksın onu bir katille yatarken,
gemicilerle, hırsızlarla ve kaçaklarla sarmaş dolaş bir halde,
cellatlar ve tabut yapımcıları arasında
ya da sarhoş rahibin aylak tefiyle beraber.
Eşitlik ve özgürlük var orada, herkese bir tas, kişiye özel bir
yatak yok,
diğer insanlardan daha uzakta bir masa da.
Ne yaparsın, Ponticus, böyle bir köleyle tesadüfen
karşılaşmışsan?
Kuşkusuz gönderebilirsin onu, Lucania'daki konağına ya da
Etruria'daki ıslahhaneye.
Ama sizler, Troia kanından gelen beyler, siz kendiniz için bir
özür bulursunuz,
ne utanç vericidir bir seyyar satıcının,
Volesusların ya da bir Brutus'un soyunun üstüne oturması!

(185-200)

Ne olur arkada daha kötü şeyler bırakmayacak derecede tiksindirici ve
o kadar da utanç verici örnekleri hiç kullanmazsam?
Mallarını tüketip, Damasippus, sahneye çıktın
Catullus'un *Gürültülü Hayaleti*'nde rol alarak,
iyi oynadı Laurealus rolünü ayağı tez Lentulus,
fikrimi sorarsan, çarmıha layık bir adam doğrusu.
Ama bağışlayamazsın halkı da; arsız bir çehreyle oturur bu halk,
soylularımızın üç kat maskaralıklarını seyreder, çıplak ayaklı Fabius'u dinler,
Mamercus'ların yumruklaşmalarına gülebilir.
Ne önemi var cenazelerini kaça sattıklarının?
Hiçbir Nero'nun zorlaması olmadan satarlar,
kendilerini de, ulu *praetor*'un düzenlediği yarışlarda satmaktan kuşku duymazlar.
Yine de bir düşün, bir yanında idamın, öbür yanında sahnenin yer aldığını,
hangisi daha iyi bir seçim olurdu? Thymele'nin kıskanç kocası
ya da budala Corinthus'un meslektaşı olmayı seçecek kadar,
ölümden korkan bir adam olur mu ki?
Ama bir imparator harp çalıcısı olursa,
bir soylunun mim oyuncusu olması hayret edilecek bir şey değil doğrusu!
Bunun dışında, gladyatör okulundan başka ne kalacak?
Bu konuda kentimizde bir rezalete tanık olursun: Silahlı bir gladyatörün
yuvarlak kalkanı ve palası olmadan dövüşen bir Gracchus;
çünkü reddeder bu tür bir donanımı, evet reddeder ve nefret eder;
miğferi yüzünü gizlemez; bak nasıl da sallıyor üç dişli mızrağı.

(205-230)

Titreyen ağını sarkık sağ eliyle boşa salladıktan sonra,
miğfersiz yüzünü seyircilere kaldırır
ve onları selamlayarak bütün arenayı uçar gibi hızla geçer.
Boynundan sarkan altın giysisini de gözden kaçırmayalım,
ve uzun miğferinden sarkan bağcığını.
Ve böylece her yaradan daha ağır olan bu rezalete dayandı,
Gracchus'a rakip olarak dövüşmesi buyurulduğunda.
Halka özgürce oy kullanma hakkı tanınsaydı,
kim Seneca'yı, Nero'ya tercih etmekte tereddüt edecek kadar
ahlâksız olurdu?
Nero'nun cezası tek bir maymunla, tek bir yılanla, tek bir
torbayla verilmemeliydi.
Agamemnon'un oğluyla aynıydı suçu, ama davası olayı farklı
kıldı:
Çünkü o tanrıların buyruğu uyarınca,
içki kâsesinde katledilen babasının öcünü alan kişiydi.
Ama ne kendini Electra'nın kanıyla kirletti,
ne de Spartalı eşinin kanıyla, hiçbir akrabası için zehir
karıştırmadı,
Orestes sahnede hiçbir zaman rol almadı;
bir Troia destanı da yazmadı. Çünkü hangisinin öcü
alınmalıydı
Nero'nun bunca vahşi ve kanlı tiranlığında yaptığı işlerden,
Verginius'un silahıyla ya da Vindex'in ya da Galba'nınkilerle?
Bu işler soylu doğumlu imparatorumuzun eseridir, lütuflarıdır,
yabancı bir devletle ilgili iğrenç bir şarkıyla kendini rezil
etmekten,
Yunan kerevizinden bir tacı kazanmaktan zevk alan
imparatorumuzun.
Atalarının hayalleri onun sesinin ganimetlerine sahip olsun,
Domitius'un ayaklarının önüne koy, Thyestes'in uzun elbisesini
ya da Antigone'nin ya da Melanippa'nın maskesini,
ve as bir mermer *colossus*'a *cithara*'nı.

(235-250)

Ey Catilina, nereden bulunur seninkilerden daha soylu atalar,
ya da seninkilerden, Cethegus? Ama siz geceleyin, saldırı için silahlar,
evlerimizi ve tapınaklarımızı yakmak için ateşler hazırlıyorsunuz,
pantolonluların oğullarıymışsınız, ya da Senones'ten fırlamışsınız gibi,
işkence gömleğiyle cezalandırılmaya layık bir işe cesaret edip de.
Ama konsülümüz uyanık, müfrezelerinizi geri püskürtüyor;
Arpinum'da doğmuş, soyu bilinmiyor, Roma'ya bir eyalet atlısı olarak gelmiş,
korkudan titreyen yurttaşlarını gözetlemek için,
her yere miğferli askerler yerleştiriyor ve her tepede alesta bekliyor.
Böylece surların arasındaki togası ona bir ad ve bir ayrıcalık kazandırdı,
Octavianus'un Leucas'da kazandığı kadar,
ya da Thessalia ovalarındaki sürgit katliamlardan kanlanan kılıcının
Octavianus'a sağladığı kadar; ama Roma, Cicero'yu atası
ve vatanın babası olarak adlandırdığı zaman özgür oldu.
Volsk tepesinde yaşamını kazanıyordu bir başka Arpinum'lu oğul,
başkasının sabanıyla çalışıp didinerek
eğer ordugâhın siperini kazarken kazması yavaş ve uyuşuk kalırsa,
başında budaklı bir asma dalı kırıyordu sonra da.
Yine de bu adamdır Cimbri'lerle ve devlete karşı en büyük tehlikelerle
karşı karşıya gelen ve sarsılan kenti tek başına koruyan.
Bu yüzden daha önce böylesine büyük birleşme görmemiş olan bu kuzgun sürüsü,
katil Cimbri sürüsünün üstünde uçtuktan sonra
soylu silahdaşı ikinci bir defne dalıyla donatılır.

(225-275)

Decius'ların ruhu halktandı, adları da halktandı;
Ama bunlar bütün lejyonların, bütün müttefiklerin
ve tüm Latium gençliğinin yerine, yeraltı tanrıları
ve Toprak Ana tarafından kabul gördüler;
(çünkü Deciuslar korudukları kişilerden çok daha değerlidir.)
Bir köle olarak doğdu ve Quirinus'un beyaz saltanat
giysisini, tacını
ve baltalarını kazandı, iyi krallarımızın en sonuncusuydu o.
Sürgün krallara kent kapılarının sürgülerini gevşetenler,
konsülün kendi oğulları ve sağlam olarak kurulmamış
özgürlük uğruna
Cocles'i ve Mucius'u hayrete düşürecek
ve imparatorluğumuzun sınırı olan Tiberis'i yüzerek geçen
genç kızı
şaşırtacak bir işe cüret edenlerdendi:
Anasının yas tutmasına yaraşır bir köle
gizli suçları senatorların gözü önüne döktü,
oğulları ise hak ettikleri cezalarını
hukuksal bir davada ilk kez kullanılan kamçılardan aldı.
Senin babanın Thersites olmasını yeğlerim,
Aeacus'un torununa benzemen koşuluyla,
Vulcanus'un silahlarını kullanman,
Achilles'in dölünden gelmen ve Thersites'e benzemen
koşuluyla.
Ama her şey bir yana,
adının izini sürmekten ve devretmekten uzak olsan da,
adı kötüye çıkmış bir tapınaktan geliyor ırkın:
ilk atan, kim olursa olsun,
bir çobandı ya da söylemek istemediğim bir şey.

9. Yergi

EY ZAVALLI CORYDON, CORYDON!

(5-20)

Bilmek isterim neden bu kadar sık bana üzgün bakar
Naevolus
her karşılaştığımızda, yayını ören yenik bir Marsyas gibi.
Bu ne asık surat böyle, Rhodope dağında
terli kasık kıllarını yalarken yakalanan Ravola'nın suratı gibi?
Çakarız yumruğumuzu kölenin teki hamur işlerini böyle
yalayacak olsa.
Takındığın bu ifadeden daha zavallı olamaz,
üç kat faiz vermek için dolanıp durduğu halde,
kendisine güvenecek bir aptal bulamayan Crepereius Pollio bile.
Nerden çıktı birdenbire bunca kırışıklık?
Kolayca memnun olan evde büyümüş bir atlı olarak yaşayıp
gidiyordun,
şölen masalarında iğneleyici şakalar yapıp doğaçtan yerli
öyküler anlatarak.
Her şey değişti şimdi: Suratın asık, korkunç bir orman
taranmamış saçların, cildinde tek parlak nokta kalmamış,
sıcak Bruttia tuzağının sargılarının sana kazandırdığı türden,
bacaklarınsa yeni filiz süren kıllarıyla kirli ve kaba.
Nedir bu onmaz hastalığının verdiği sıskalık böyle,
uzun süreli ateşinin yakıp kavurduğu ve zamanla yerleşip
kalan?
Sezilir hastalıklı bedeninde ruhunun çektiği gizli işkenceler,
sevinçler de tabii; yüzünden okunur her iki duygunun belirtileri,
öyle ki yaşam şeklini değiştirmiş ve önceki yaşamına zıt bir yol
tutturmuş gibisin.
Çünkü anımsadığım kadarıyla çok uzun olmadı,
Isis tapınağına ve Ganymedes'iyle birlikte Barış tapınağına,
Palatinus tepesindeki Cybele'nin ve Ceres'in gizli mağaralarına
gideli,
(çünkü bir kadın hangi tapınakta fahişeliğe çıkmaz ki?)

(25-45)

Aufidius'tan daha ünlü bir zinacı olan sen,
kocaların kendilerini de bozardın, bu konuda hiçbir şey
söylemesen bile.
"Nice erkek yararlandı yaşam biçimimden benim, ama ben
bir şey kazanmadım yaptığım işten. Gün olur yağlı bir pelerin
giyerdim
korusun diye togamı, kaba ve adi boyalı ve Gallia çulhasından
berbat taranmış bir pelerin,
ikinci kalite, değersiz bir gümüş yüzük takardım.
Alınyazıları yönetir insanları, cebinin altında kalan
o organlar da bir yazgıdır. Çünkü sana yıldızlar bir şey
vermezse,
o uzun kara uzvun ölçülemeyen boyutu bir işe yaramaz,
Virro görse bile köpüren havuzda seni çıplakken
sürekli cezbeden, veciz aşk mektupları baştan çıkarıcı
olsalar da,
İb.., kendiliğinden çeker erkeği kendine deyişine karşın.
Açgözlü bir yumuşaktan daha koca bir canavar var mıdır?
'Bunu sana bölüştürdüm, sonra onları verdim,
daha sonra da çok daha fazlasına sahip oldun', der, hesabını
yapar ve kıçını sallar.
Tavla konur, hazırdır sayı tahtasıyla köle çocuklar;
beş bin sesters say, bütün yaptıklarım içinde; sonra hizmetlerim
sayılsın.
Kolay mı yoksa bir teveccüh mü,
münasip kamışı bağırsaklarının içine tıkarak sokmak
dünkü akşam yemeğiyle durduruluncaya değin?
Efendisinin tarlasını süren köle daha az zavallıdır efendisinden,
ama sen kuşkusuz kendinin narin, güzel,
ve Iuppiter'in içki dağıtıcısına yaraşır bir genç olduğunu
düşünürdün.

(50-65)

Siz aşağılık bir saban sürücüsüne, bir dalkavuğa hoşgörü
gösterir misiniz hiç,
hastalıklı zevklerinize metelik vermek istemeyen siz?
Bak sen şu adama, hâlâ ona yeşil bir güneşlik ve büyük
kehribarlar yolluyorsun,
her doğum günü geldiğinde ya da yağmurlu bir ilkbahar
başlangıcında,
o ise upuzun sandalyesinde oturup rahatça,
Kadınlar Bayramı'nda aldığı gizli armağanların hesabını yapıyor.
"Söyle, serçem, bunca dağı, bunca çiftliği kimin için
koruyorsun Apulia'da,
otlakların arasında bunca yorgun kızıl çaylağı?
Seni Trifolinus bağı zengin üzümleriyle besliyor,
ya da Cumae'da dağ sırtındaki bayırlar ve insansız Gaurus,
çünkü kim doldurur bu kadar çok şarap fıçısını uzun süre
bozulmayacak şırayla?
Pahalıya patlar mıydı birkaç dönüm arazi armağan etmek
tükenip bitmiş bir hizmetlinin beline? Bu köylü bebek
annesiyle, küçük kulübeleriyle ve şımarık oyun arkadaşı
köpeğiyle
büyük ziller çalan bir arkadaşa miras olarak bırakılsa, daha iyi
olmaz mı?
"Bunu istediğinde, dilenci olursun," diyorsun. Ama, yamam
"dilen" diye bas bas bağırıyor;
evet, hilebaz Ulixes'i kaçıran Polyphemus'un gözü gibi tek
gözü olan,
sahip olduğum biricik kölem de aynısını yapıyor;
bir ikinci köle alınmalı, çünkü yetmiyor bir tanesi, her ikisi
de beslenmeli.
Ne yapacağım kış rüzgârı esip kapımı çalınca? Ne
söyleyeceğim, tanrı aşkına,
ne diyeceğim Aralıkta kuzey rüzgârı üflediğinde çocukların
titreyen omuzlarına
ve bacaklarına? 'Dayanın ve ağustos böceklerini bekleyin!'

(70-90)

"Ama ikiyüzlülük yapsan da, öbür hizmetlerimi geçsen de,
kaç paraya bahse girersin buna, sana kendini veren,
kendini adayan hizmetkârın olduğuma göre,
sormamda bir sakınca yoksa, karın hâlâ kız olacaktı değil mi?
Elbette bilirsin, ne hallerde, ne kadar sık istedin
benden hizmetlerimi, ne sözler verdin bana.
Kız kaçarken onu sarmalayıp kaptım çok kez; evlilik
yeminlerini de yırtmıştı
ve artık mühürlüyordu: sen kapının dışında ağlayıp dururken,
bütün gece bunu telafi etmeye çalıştım güç bela;
buna yatak tanıktı bir de, yatağın gıcırtısını ve karının
inlemesini işiten sen.
Sallanan, sonu baştan belli ve artık nerdeyse
çözülmek üzere olan evliliği kurtaran kişi,
bu kadar kalabalık ev halkı içinde bir aşığın kendisi.
Ne yana döneceksin? Hangi hizmetimi öne, hangisini sona
koyacaksın?
Hiç hakkım yok mu, saygısız, güvenilmez adam, hiç,
ben sana bir oğulcuk ve bir kız evlat vermedim mi?
Onları yetiştiriyorsun ve erkekliğinin kanıtlarını
günlük haberlerde yaymaktan zevk alıyorsun. As çelenkleri
kapının eşiğine!
Artık babasın, dedikoduya karşı durabileceğin şeyi sana
verdim.
Bir babanın haklarına sahipsin, sayemde mirasçı olarak
kayıtlara yazılabilirsin,
tatlı küçük bir düşeş olan bu mirası alabilirsin bütünüyle.
Mirasına bunca yan gelir de eklenecek bundan başka,
eğer çocuklarının sayısını üçe çıkarırsam?"

Ne kadar hayıflansan haklısın, Naevolus; ama diğer
yandan bakalım o ne söylüyor?
"Dikkate almıyor ve kendine iki bacaklı bir başka eşek arıyor.
Yalnız sana söylediğim bu sırları gizlemeyi unutma
ve susup hapset yakınmalarımı yüreğinin derinliklerine.

(95-120)

Çünkü ölümcül bir şeydir sünger yumuşaklığında bir düşman;
Daha geçenlerde sırrını bana emanet etmiş olan o adam yanıp tutuşur
ve nefret eder benden, bildiğim ne varsa sanki ortaya dökmüşüm gibi.
Tereddüt etmez kılıcını kuşanmada, sopasıyla başımı yarıp açmada, kapımın karşısına bir
kandil koymada. Bu zenginler için zehir fiyatlarının yüksek olmamasını ne önemsersin, ne de bunu küçümsersin.

O halde sırlarımı Atina'daki Mars Meclisi kadar kapalı tut."

"Ey zavallı Corydon, Corydon, sanıyor musun ki zenginlerin bir sırrı vardır? Köleleri sussa bile yük beygirleri konuşur,
köpeği, kapıdaki paspasları, mermer sütunları konuşur.
Camları kapat, çatlakları perdelerle ört, kapıları kitle, ışığı söndür,
evden çıkart kim varsa, kimse yatmasın yanıbaşında nafile!
Yine de ikinci horoz ötüşünde onun ne yaptığını öğrenecektir gün doğmadan dükkân sahibi, işitecektir de postacının,
baş aşçılarının ve oymacıların uydurduğu masalları. Çünkü hangi iftirayı atmakta
tereddüt ederler efendilerine, yedikleri kayışların öcünü aldıklarında dedikodularla.
Bir şarapçı adamın can atmaz mı seni aramaya kavşaklarda,
istesen de istemesen de zavallı kulağının içine etmeye.
O halde demin benden talep ettiklerini sor onlara,
hepsi susar. Ama, Saufeia'nın kamu yararına yapılan bir kurban töreninde içtiği kadar çok
çalıntı Falernum şarabı içmektense, bir sırrı açığa çıkarmayı tercih ederler.
Dürüst yaşamak için bir sürü neden var o zaman
(kölelerin konuşmalarına önem vermemen gelir bu nedenlerin başında.)
Kötü bir kölenin en kötü yanı dilidir çünkü;

(125-145)

Ama yine de en kötüsü, ekmek ve para verip geçimlerini
sağladığı
kimselerin konuşmalarından kaçamayan bu adam.
"Çok yararlı ama sıradan bir öğüt verdin.
Şimdi beni neye ikna edeceksin vaktimi kaybettirip
ümitlerimi kırdıktan sonra? Çünkü geçip gitmekte dur durak
dinlemiyor
sıkıcı, zavallı yaşamamızın kısacık süresi, bir çiçek gibi;
içkimizi yudumlarken, çelenkler, merhemler, kızlar isterken
ne olduğumuzu anlamadan kemiriyor bizi yaşlılık."
Korkma, asla sana zarar vermeyecek ib.. bir dostun
bu yedi tepe baki kaldığı sürece:
her taraftan toplanıp gelecek, tekerlekli arabalarla, gemilerle tek
parmağıyla başını kaşıyan herkes.
Sen hep makbul olacaksın; sadece göbek salata çiğne.
"Bu deyişler mutlu insanlara yaraşır. Ama benim Clotho'm
ve Lachesis'im karınlarını bir kasıkla doyurursa, sevinirler.
Ey bizim küçük Lares'imiz, sizlere hep bir tutam buhurla
ya da büyüyle ve ufacık bir çelenkle yakarırım,
ne zaman ben kendimi bir yaşlı dilencinin paspasından
ve sopasından uzak tutacak bir şeyi temin edeceğim?
Güvence altına alınmış yirmibin sesters kazanç, saf gümüşten
vazolar,
ama böyle şeylere *censor* Fabricius hüküm verebilir,
ve Moesia alayından iki güçlü adam, bunlar buyurabilirler
bana,
kiralık omuzlarına rahatça alıp bağırıp haykıran yarış
meydanında yerleşmemi;
Bundan başka, kambur bir oymacım da olsun ve bir de
çabucak birçok eskiz karalayacak bir adamım; bunlar yeter
benim gibi yoksul bir adama; ne olursa olsun; bu olmayacak
bir dua;
umudum kalmadı: çünkü ne zaman kaderin bana yararı
dokunacak,

(150)
hangi konuda yardımıma çağırsam, kulaklarını
Sicilyalıların büyülü şarkılarından
sağır kürekçisi sayesinde kaçıp kurtulan
o gemiden getirilmiş mumlarla tıkıyor."

10. Yergi

EKMEK VE EĞLENCE!

(5-20)

Gades'ten Ganj'ın şafak çizgisindeki kıyılarına değin bütün yeryüzünde,
yanılgının sislerini bir yana koyup
gerçek iyilikleri kötülüklerden ayırabilen sadece birkaç kişi bulabilirsin.
Korkularımız ve arzularımız ne zaman akla dayandı ki?
Hangi işe sağ ayağınla başlarsın
ki seni çabandan ve ettiğin duadan pişman etmesin?
Evin bütün kölelerini mahvettiler, efendilerinin dualarına kulak verip
yumuşak huylu tanrılar. Barışta olsun, savaşta olsun,
bize zarar verecek şeyleri isteriz; nicesinin ölümü
konuşmalarının akıcılığından oldu, kimininki
gücüne ve harikulade kaslarına güveninden.
Ama daha çoğunu, özenle topladığı para yığını
ve tıpkı Britanialı balinanın yunustan daha büyük olması gibi
bütün mirasları aşan malları boğdu.
Bu yüzden terör devrinde Nero'nun buyruğu
Longinus'u ve aşırı zengin Seneca'nın büyük bahçelerini
ablukaya aldı ve Lateranus'ların soylu malikânesi
bütün bir asker alayıyla: Asker tavan arasındaki odalara nadiren gelir.
Gece yola çıkıp birkaç saf gümüşten tabağı
taşısa, kılıçtan ve çomaktan korksa bile
ayışığında sallanan kamışın gölgesinde korkup titreyeceksin;
elleri boş yolcu, soyguncunun suratını ıslıklayacak.

(25-45)

Bütün tapınaklarda çok bilinen ilk dua,
nerdeyse hep zenginlik içindir, mallar çoğalsın, bütün forumda
en büyük kasa bizim olsun, diye. Ama kaplanboğan otu
çömlek kaplardan hiç içilmez: mücevherler bezeli bir kap
tuttuğunda,
kırmızı şarap altın bir kâsede ışıldadığında, işte o an kork!
O iki bilgeyi övgüyle anmıyor musun hâlâ?
Biri eşikten adımını ne zaman atsa güler, öteki ağlardı.
Ama bizim için, incitici bir alayla mahkûm etmek kolaydır;
ötekinin gözlerine onca yaşı nereden bulduğuna şaşmalı.
Sürekli gülüp ciğerini sarsardı Democritus,
her ne kadar onun zamanında kentlerde,
eflatun bordürlü giysiler, tören giysileri, baltalar,
tahtırevanlar, yargıç kürsüsü olmasa da; ne olmuş yani
görmüşse *praetor*'u soylu arabasında,
ayakta dikilmiş ve tozlu yarış meydanının ortasında seçkin bir
halde,
Iuppiter'in palmiye işli giysisi içinde ve Tyrus işi renkli nakışlı
togasını omuzlarına alıp
hiçbir boynun taşıyamayacağı kadar koca bir taç başında?
Bir köle kan ter içinde tutar bu tacı, konsül kibirlenmesin diye,
aynı arabada taşınır bir köle.
Bir de bunlara fildişi asasına pençelerini geçirip yükselmiş o
kuşu ekle,
bir yanda borazancılar, öte yanda uzun kortejin önünde giden
görevliler ve dizginlerin yanındaki, beyaz giysili Roma
yurttaşları,

(*55-65*)

bunları para keselerine gömdükleri, sadaka olarak verilen
biletler dost kıldı.
Daha o zamanlarda bile, insanlarla her karşılaştığında
bir filozof gülmek için bir neden bulurdu,
onun bilgeliği gösterir bize,
yüksek sınıftan ve topluma örnek olacak insanların
ahmakların yurdunda ve kesif bir havada doğmuş olabileceğini.
Tehditkâr kadere tuzak kurarken ve ona gösterirken alaycı orta
parmağını,
kalabalığın sevinçlerine güldüğü kadar, kaygılarına da gülerdi,
zaman zaman da döktükleri gözyaşlarına.
Öyleyse yararsız ve yıkıcı şeyler için dua ederiz,
tanrıların dizlerine balmumundan dualar yığmamız gereken
isteklerimiz için.
Bazı insanları tepetaklak eder büyük bir kıskançlığın hükmüne
girdi mi kaba güç,
uzun ve seçkin etiketlerinin listesi, onları harabeye döndürür.
Heykelleri devrilir ve halata takılır giderler,
sonra çift atlı arabanın tekerleklerini bir balta parçalar,
atların hiç hak etmedikleri halde bacakları kırılır;
kâh ateşler ıslık çalar, kâh körüklerle ve ocaklarla
yanar halkın taptığı o baş ve çatırdar gözde Seianus,
sonra bütün dünyada ikinci olan suratından
testiler, leğenler, tavalar, kovalar yapılır.
Koy kapıya defne çelengini, sür kocaman ve beyaz bir boğa
Capitolium'a!
Seyirlik Seianus kancayla sürüklenir,
herkes sevinir: "Ne dudaklar ama, ne surat şu adamdaki!
İnan bana, hiç sevmedim, bu adamı. Ama hangi suçtan hüküm
giydi acaba?

(70-90)

İhbarcısı kim? Hangi casuslarla, hangi tanıkla suçluluğunu kanıtladı?
"Hiçbiri söz konusu değil bunların; şişkin ve büyük bir mektup geldi Capreae'dan."
"Bu iyi, daha fazla sormana gerek yok."
Ama Remus'un ayaktakımı ne yapar?
Her zamanki gibi kaderin arkasına takılır,
ve mahkûmlardan nefret eder. Aynı ayaktakımı,
kader tanrıçası Nortia Etrüskler'in yüzüne gülmüş olsaydı eğer,
eğer yaşlı imparator hazırlıksız yakalanıp çarpılsaydı,
anında Seianus'a *Augustus*, derdi.
Uzun zamandır kimseye oyumuzu satamaz olduk,
halkımız uzun süre önce kaygılarını sıyırıp attı;
çünkü vaktiyle yetkeler, baltalar, lejyonlar ve her şeyi veren insanlar
şimdi kendilerini sınırladı ve sadece iki şeyi açgözlülükle ister oldu: ekmek ve eğlence!
"Nice insanın mahvolmak üzere olduğunu duyuyorum."
"Hiç şüphen olmasın, büyük bir fırın hazır orada."
"Yüzü sararır oldu *orator* Bruttidius'cuğumun Mars sunağında karşılaştığımızda;
Kendisini iyi savunmadıkları için, korkarım Aiax öcünü alacak."
"Aşağı doğru koşalım ve kıyıda uzanmış yatarken çiğneyip ezelim Caesar'ın düşmanını."
"Ama anlasın köleler hiç kimsenin aleyhinde tanıklık edemeyeceğini
ve korkudan titreyen efendilerini boynunda yularıyla mahkemeye çekip götüremeyeceğini."
O sıra, Seianus hakkındaki konuşmalar böyleydi,
gizli mırıldanmalarıydı bunlar kalabalığın.
Seianus gibi selamlanmak ister misin, onun olduğu gibi zengin olmak

(95-115)

ve bir adamı fildişi sandalyelerle donatmak,
bir başkasını orduların başına geçirmek; Chaldaealı astrologlar
sürüsüyle birlikte,
Capreae'ın dar uçurumunda oturan soylunun
vasisi sayılmak? Şüphesiz istersin kargıların, piyadelerin
olağanüstü zengin bir süvari sınıfın ve kendi ordugâhın olsun;
niçin bunları istemeyesin ki? Kimseyi öldürmek istemeyenler
en azından
bunu yapabilmeyi isterler. Ama bunca azametin ve bunca
zenginliğin ne değeri kalır,
coşkulu günler getirdikleri felaketlerle tepetaklak olduğunda?
İnsansız Ulubrae'ın kılıksız belediye başkanı olup,
şu an sokaklarda çekip götürülen bu adamın bordürlü
mantosunu giymeyi mi yeğlersin,
yoksa Fidenae ile Gabii'nin kodamanı mı olmayı,
ya da vazoların boyutları hakkında bir yargıda bulunmayı mı
ya da onları küçücük parçalara bölüp ayırmayı mı?
Öyleyse, Seianus'un ne isteyeceğini bilmediğini itiraf
ediyorsun;
çünkü aşırı paye isteyen ve aşırı servet dileyen, sadece yüksek
bir kuleye sayısız katlar hazırlar,
buradan düşüş daha hızlı ve başaşağı yıkılışın çatırtısı daha
felaket olur.
Neydi deviren Crassusları, Pompeiusları
ve zafer kazanmış Romalıları kamçı altına götüren o adamı?
Kuşkusuz, her tür yolla elde edilen yüksek bir mevki,
ve kindar ilahlarca kabul gören ulu adaklar.
Kılıçla katledilmeden ve yara almadan ancak birkaç kral
indi Ceres'in damadına, kansız bir ölümle birkaç despot.
Demosthenes'in ve Cicero'nun şöhretli belagatına sahip
olmak için
başlar duaya ve bütün tatil boyunca dua eder,
hâlâ tapınır esirgeyen Minerva'ya sadece bir teklikle,

(120-135)

küçük çantasına korumalık eden kölesinin eşliğinde giden
her okul çocuğu.
Ama bu iki söylev ustasını mahveden belagat oldu, ikisine de
cömertçe taşıp akan belagat pınarları ölüm getirdi.
Ellerinin kesilmesinin, boyunlarının vurulmasının nedeni
konuşma yetenekleri oldu.
İkinci sınıf bir *orator*'un kanı bir kürsüyü asla kirletmemiştir.
"Benim konsüllüğüm Roma için ne uğurlu bir yazgı!" derdi
Cicero,
her şeyi böyle söylemiş olsaydı eğer,
Antonius'un kılıçlarından korkmasına gerek kalmazdı.
Gülünecek şiirleri yeğlerim sana,
güzide bir ünün sahibi tanrısal *Philippicae*,
ikinci kısmında okursun bunları kitabının.
Atinalıların hayran kaldıkları Demosthenes'in sonu da
vahşet oldu,
yakıp kavurucu konuşmasını yaparken
ve ağzına kadar dolu tiyatroyu büyüsü altına almışken.
Tanrılar onun karşısındayken, uğursuz bir yazgıyla dünyaya
geldi,
kömürden çıkıp kor haline gelen cevherin kurumuyla gözleri
mahmurlaşmış,
kerpetenlerden, örslerden ve içinde kılıçlar dövdüğü
Vulcanus'un işliğinden, belagat sanatını öğrenmeye
yolladı onu babası.
Savaşların yağmaları, kütükten dikilen zafer anıtlarına
yapıştırılan zırhlar,
kırık bir tolgadan sarkan çene kayışı ve kirişinden
kopmuş bir boyunduruk,
üç katlı pupasına takılı bir bayrak direği
ve zafer takındaki yeis içinde bir esir, insanlara ulaşılmaz
nimetler olarak görünür.

(140-160)

Bu ödül için çabalar bir komutan, Romalı olsun,
Yunanlı olsun ya da yabancı biri, hiç fark etmez,
bunun için katlanır işkencenin ve sıkıntının nedenlerine.
Şana şöhrete duyulan susuzluk, erdeme duyulandan ne kadar daha büyük!
Erdemi ödüllerinden sıyırırsan, artık kim onu bağrına basar?
Ama vaktiyle yurdumuzu birkaç kişinin şöhreti mahvetmişti,
küllerine bekçilik edecek olan, kayalıklara asılı duran hırs ve ad sahibi olma arzusu,
taşları kısır bir incir ağacının kaba gücüyle parça parça edilen kayalıklara;
çünkü mezarlara da bir yazgı biçilmişti!

Hannibal'i koy terazinin bir kefesine; bu yüce komutanda
kaç librelik ağırlık bulacaksın? Bu adam Afrika'ya bile sığamadı,
Mauruslulların deniziyle dövülen ve buram buram tüten Nil'e uzanıp
sonra yeniden Aethiopia halkına ve yeni bir fil sülalesine kadar genişleyen kara parçasına!
Hispania eklenir bu adamın himayesine, Pyrenes'leri ezip geçer;
doğa Alp dağlarını ve tipiyi çıkardı karşısına; ama o
parçaladı sarp kayaları ve dağı sirkeyle yardı.
Artık Italia onun hükmündedir, ama onun gözü daha ilerlerde:
"Kartacalı askerlerimiz için hiçbir şey yapmış sayılmayız" der,
kapıları kırıp Subura'nın merkezine bayrağımızı dikmedikçe."
Bu nasıl bir yüz, nasıl da karikatürlük bir malzeme,
Gatula vahşisine binmiş giderken tek gözlü komutan!
Peki, onun sonu ne oldu? Yazık şanına, bu aynı kişi elbette yeniliyor,
ve başı önde sürgüne kaçıyor, orada azametli ve hayranlık uyandıran
bir hizmetli olup oturuyor kralın karargâhında,
lütfedip kaldırana kadar kendisini Bithynialı hazret.

(165-180)

Bir zamanlar dünyanın altını üstüne getiren o canı alamazdı
hiçbir kılıç, hiçbir kaya ya da mızrak,
ama bir tek o yüzük, Cannae'nin öcünü alan
ve bunca dökülen kanın kinini güden o tek yüzük.
Hadi, yoluna git çılgın adam ve koş geç yabanıl Alpleri,
okul çocuklarını eğlendirmek ve söylev derslerine konu olmak için!

Pellalı gence tek bir evren dar gelir;
dünyanın dar sınırı içinde huzursuzlukla sürtünür durur,
Gyara'nın sarp kayalarına ya da ufacık Seriphos'a hapsolmuşçasına;
yine de çömlekçi ustalarının yaptığı tuğlalarla tahkim edilmiş kente bir girdi mi,
yetinecektir bir mezarla. Sadece ölüm gösterir,
insan bedeninin ne kadar küçük ve zavallı olduğunu.
Vaktiyle Athos dağından bir geminin geçtiğine inanılırdı,
ve Yunan tarihinde yalan yanlış ne duyulmuşsa,
örneğin denizin birbirinin aynı gemilerle nasıl döşendiğine
ve bunun araba tekerlerine nasıl sağlam bir destek verdiğine;
inandık derin ırmakların bitip tükenmiş olduğuna, Persler daha kahvaltısını ederken,
nehirlerin bütünüyle kuruduğuna, Sostratus'un koltuk altları terden ıpıslak olurken
söylediği şiirlere; ama nasıl geri döndü Salamis'i terk edip o adam,
Corus ve Eurus rüzgârlarına kırbaçlarıyla,
Aeolius'un hapisanesindeyken bile maruz kalmadıkları bir şiddet uygulamayı âdet edinen o yabancı,
daha ılımlı davranmıştı zincirlerle Yersarsıcı Neptunus'u bağlamış olan bile:
doğrusu, kendisinin damgalanmaya layık olduğunu düşünmeyerek merhamet gösterdi.
kuşkusuz, düşünmüyordu çünkü tanrının da dağlanmaya layık olduğunu;

(185-205)

Tanrıların hangisi bu adama hizmet etmek ister ki?
Ama nasıl döndü? Elbette tek bir gemiyle,
kana bulanan dalgalarda ve geçit vermez cesetler arasından
güçlükle yavaş yavaş ilerleyen pruvasıyla.
İşte, cezası bunlar uzun uzadıya özlem duyulan şöhretin.
"Ömrümü uzat, nice yıl ver bana, ey Iuppiter!"
Böyle dilersin sağlıklıyken, sadece bunu,
hastayken de tek duan budur, tek duan.
Ama ne kadar ardı ardına ve ne kadar büyük kötülüklerle dolu
uzun süren yaşlılık!
Her şeyden önce şu şekli şemaili bozulmuş çirkin
ve aslına benzemeyen şu yüze bak, cilt yerine geçen şu şekli
bozuk posta bak,
bak şu sarkık yanaklara ve şu kırışıklıklara, nasıl da benziyor
Thabraca'nın gölgeli koyaklarının yayıldığı yerlerde
anne bir maymunun yaşlı yanağını tırmalamasına.
Gençler birçok konuda yaşlılardan farklı; o şundan daha
yakışıklı
şu da bir başkasından, biri ötekinden çok daha güçlü;
yaşlıların hepsi aynı görünüyor oysa; sesleri gibi uzuvları
da titrek,
gittikçe kelleşir başları, çocukluktaki gibi akar burunları;
zavallı adam, dişsiz damaklarıyla parçalamak zorunda ekmeği;
öyle saldırgan olurlar ki karılarına, çocuklarına ve kendilerine
karşı,
yüz çevirir onlardan miras avcısı Cassus bile.
Artık aynı zevki almaz olurlar,
uyuşan damaklarıyla ne şaraptan, ne yemekten.
Uzun zamandır unutulmuştur cinsellik de, istediğin kadar çabala,
yatar yumrulu küçük sinir, bütün gece okşansa da
kımıldamadan kalır.

(210-230)

Bir şey ümit edebilir mi yoksa, hastalıklı kasığın beyazlaşmış tüyleri?
Dahası, gücü olmadığı halde,
aşkın üstesinden gelen şehvetinden kuşku duyulmaz mı, haklı olarak!
Şimdi bir de işitme melekesinin hasarına bak.
Ne zevk alır, şarkıcı az bulunur biri olsa bile,
harpist Seleucus bile olsa ya da altın işlemeli pelerini içinde parıl parıl parıldayan şu adamlar?
Ne önemi var, koca tiyatronun hangi kısmında oturduğunun borazanları ve trompet konserini zar zor işiten bir yaşlının?
Kölesi bağırmak zorundadır, duysun diye
kimin geldiğini söylediğinde, ya da saatin kaç olduğunu.
Artık soğuyan bedeninde azıcık kalan kanı,
sadece ateşi çıktığında hararetlenir, tortop olmuş dolanır etrafında
her türden hastalık; bana adlarını sorarsan eğer
hazırım yanıt vermeye Oppia'nın kaç âşığını sevdiğini,
Themison'un kaç hastasını bir sonbaharda öldürdüğünü,
Basilus'un kaç meslektaşını, Hirrus'un kaç yetimi dolandırdığını;
uzun boylu Maura'nın bir günde kaç adam tükettiğini,
Hamillus'un kaç öğrencisini baştan çıkardığını;
bir çırpıda sayarım, beni tıraş ederken
sert sakalıma genç olduğumu haykırtan berberin kaç villası olduğunu.
Biri omuzlarından, öbürü belinden, şuysa kalçasından dertli;
iki gözünü de kaybetmiş biri, tek gözlüyü kıskanır;
şunun solgun dudakları başkasının parmaklarından alır yiyeceğini,
yemeği görünce çenelerini hep ayırarak açan şu adam,
şimdi gagası yiyecek dolu oruçlu anasının kendisine
doğru uçtuğu kırlangıç yavrusu gibi açar ağzını.

(235-255)

Ama her uzvun kaybından daha büyüğü akıl kaybıdır,
ne kölelerin adlarını, ne de bir önceki gece yemek yediği
dostunun simasını anımsar akıl, ne kimlerin babası olduğunu,
ne de kimleri yetiştirdiğini; kalpsiz bir vasiyetnameyle
kendi canından olanları mirastan mahrum eder, bütün
mallarını
metresi Phiale'ye bırakır; usta ağzının nefesi öyle güçlüdür ki
bu kadının,
yıllarca bu nefesi kullanmıştır daracık kemeraltında.
Akıl sağlığı yerinde olsa bile,
oğullarının cenazesini taşımak zorunda kalır,
sevgili eşinin ve erkek kardeşinin yakıldığı odun yığınını
görmek,
kız kardeşlerinin küllerini kavanoza koymak zorunda kalır.
Uzun ömür sürenlere verilen cezadır bunlar, öyle ki
felaketler sürekli yenilenince evlerinde yükselen
iniltiler ve sürekli bir keder ve kara bir yas giysisi içinde
yaşlanırlar.
Büyük Homeros'a inanacak olursak,
bir kargadan sonra, uzun ömrün tek örneği Pylos kralı
olmuştur.
Gerçekten mutludur bunca yüzyıl ölümünü geciktiren,
sağ eliyle yıllarını sayan, defalarca yeni yapılan şaraptan içen.
Rica ederim, biraz bak,
nasıl figan ediyor kaderin hükümlerine
upuzun hayat ipliğine,
cesur Antilochus'un sakalını yanarken görünce,
etrafındaki arkadaşlarına soruyor neden bu kadar uzun
yaşadığını,
bu kadar uzun ömre layık olmak için nasıl bir suç işlediğini.
Peleus da aynı şekilde davrandı, Achilles'ın kayboluşuna yas
tutarken,
ve bir başka baba da aynısını yaptı, dalgalar üstünde
sürüklenen Ithacalı'ya yas tutmak zorunda kalan.

(260-280)

Priamus farklı bir zamanda ölmüş olsaydı,
Paris cüretkâr gemilerini inşa etmeye başlamadan önce,
inmiş olurdu Assaracus'un mezarına, Troia hâlâ ayaktayken,
kraliyet törenleriyle taşınıyor olurdu cansız bedeni,
Hector'un ve kardeşinin omuzlarında,
Ilion'un kızlarının gözyaşları arasında, öyle ki Cassandra
göstersin, diye ilk dövünme belirtilerini, başlasın diye Polyxena
giysilerini yırtmaya.
Uzun ömrü ne sağladı ona o zaman? Her şeyin altüst olduğunu
gördü,
Asia'nın alevlerle ve kılıçla yerle bir olduğunu.
O an korkudan titreyen bir asker gibi,
kepini bir kenara atıp silahlarını kuşandı,
ve yüce Iuppiter'in sunağının önünde yere yıkıldı,
efendisinin bıçağına zayıf ve biçare boynunu teslim etmiş
kadir bilmez sabandan artık ıskartaya çıkartılmış yaşlı bir öküz
gibi.
En azından insancaydı Priamus'un ölümü, ama ondan sonra
yaşayan karısı
bir köpeğin ağzını andıran bir ağızla dişlerini gösterip öfkeyle
havladı.
Hızla memleketimize geliyorum, Pontus kralını geçerek
ve haktanır Solon'un akıcı konuşmasıyla
uzun bir ömrün son halkasını görmesi gerektiği söylenen
Croesus'u geçerek.
Marius'un sürgüne yollanması, hapse girmesi ve Minturnae
bataklıklarına götürülmesi
ve yeni fethedilen Kartaca'da ekmek dilenmeye zorlanmasının
nedenleri bunlardı;
doğa yeryüzünde o yurttaşın bir eşini daha yaratabilir miydi
acaba,
ya Roma ondan daha şanslısını?
Eğer esirlerden oluşan yürüyüş kolu geçit yaptıktan sonra
tam Teutonların arabasından inmek üzereyken,
savaşın tüm tantanasıyla görkem içinde nefesini vermiş olsaydı?

(285-305)

Müşfik Campania dua ettiği ateşi sundu Pompeius'a,
ama birçok kentin kamu duacıları baskın çıktı:
Bu yüzden kendisinin ve Romanın yazgısı,
onun yenilmez kellesini koruyabildi ancak
Böyle bir zalimlik Lentulus'un başına gelmedi;
Cethegus böyle bir cezadan kaçtı ama tam içine düştü,
Catilina'nın cesedi de bozulmadan yatmakta.
Evhamlı anne, Venus tapınağını görünce, ne var, ne yoksa dua ederek,
yakışıklılık diler oğulları için, kızları içinse daha yüksek bir sesle mırıldanır.
"Ama neden kınıyorsun" der, "ne var bunda? Latona'nın hoşuna gitmez miydi
Diana'nın güzelliği." Giderdi ama Lucretia yasaklamıştı kendininki gibi bir yüz için dua edilmesini,
Verginia, Rutilia'nın kamburunu seve seve taşımak isterdi,
kendininkini de Rutilia'ya vermek. Ama mükemmel bir fiziği olan oğulları
hep korku içinde bırakır zavallı ana babasını;
güzellikle namusun uzlaşması az görülmüştür şimdiye dek.
Eski Sabin evlerinin taklidi mütevazı evi
kendisine kutsal gelenekler emanet etse de,
ayrıca müşfik doğa, cömert eliyle namuslu bir ruh ve alçakgönüllü bir kanla
al al olmuş bir yüz bağışlamış olsa da
(çünkü doğa bütün bekçilerden çok daha dikkatli ve daha güçlü
başka ne sunabilir ki bir çocuğa?),
adam olamayacaktır; çünkü bir baştan çıkarıcının cömert namussuzluğu,
ana babasını ayartmaya cüret edecektir:

(310-325)

İşte paraya duyulan güven bu kadar büyüktür!
Hiçbir tiran çirkin bir genci zalim kalesinde hadım etmemiştir,
Nero hiç kapıp götürmemiştir reşit olmamış, çarpık bacaklı,
sıracalı ya da kambur göbekli birini.
Git şimdi, büyük tehlikelerin beklediği oğlun yakışıklı
diye kına yak.
Herkesin âşığı olacak,
kızgın kocaların alacağı öçten korkmak zorunda kalacak,
yıldızı asla Mars'ınkinden daha parlak olmayacak,
bir ağa yakalanmayacak kadar. Bir kocanın öfkesi
bazen yasalardan daha fazla acı çektirir:
Âşığın biri kılıçla öldürülür, öbürü kırbaçtan
kan içinde kalır, bazı zinacılara kefal balıkları sokulur.
Ama sevgili Endymioncuğun âşık olduğu sahibesinin sevgilisi
olacak.
Ardından Servilia verince ücretini,
sevmediği halde onun da sevgilisi olacak, vücudundan tüm
takıları çıkartacak:
çünkü neler reddetmez ki bir kadın, kasığının ıslanması uğruna,
ha Oppia olmuş ha Catulla, ne fark eder?
Bütün aklı fikri orasındadır kötü bir kadının.
"Ama hangi güzellik bir erdemi yıpratabilir?"
Ne yararı olmuş ki Hippolytos'a sağlam iradesinin, ya da
Bellorophon'a?
Elbette geri çevrilse isteği, aşağılandığı için Phaedra öfkeden
kıpkırmızı kesilirdi,
Stheneboea da Phaedra' dan aşağı kalmazdı.
Her ikisi de öfkeden kudururdu.
Utanç nefretle bilendiğinde bir kadın çok vahşileşir.

(330-350)

Seç bakalım, ne öğüt verilmeli dersin,
Caesar'ın karısının evlenmeyi aklına koyduğu adama?
Soylu bir ailenin olağanüstü iyi ve aynı zamanda en
yakışıklı oğlu,
sürüklenir yok olmak üzere Messalina'nın gözleriyle.
Duvağını takmış uzun zamandır oturuyor
ve eflatun örtülü zifaf yatağı bahçeye seriliyor,
ve ata töresi gereğince bir milyon sesterslik çeyiz veriliyor,
falcı da tanıklarla beraber geliyor.
Bunların gizli olduğunu ve sadece birkaç kişinin bildiğini mi
sanıyorsun?
Bir kadın hukukun gerektirdiklerini yerine getirmeden
evlenmek istemez.
Niyetin neyse söyle: İtaat etmek istemiyorsan, kandiller
yanmadan toz olmalısın;
suçu işlersen, kentin ve halkın bildiği bu olay imparatorun
kulağına gidinceye değin
küçük bir mola vermelisin.
En son o duyacak evindeki şerefsizliği; bu arada sen boyun eğ
buyruğa,
birkaç günlük ömrüne çok değer veriyorsan eğer.
Daha kolay ve daha iyi ne düşünürsen düşün,
bu güzel ve bembeyaz boynunu kılıca sunman gerekecek.

Ne yani, insanlar hiç iyi bir şey için dua etmeyecek mi?
Fikrimi sorarsan, en iyisi tanrıların kendisine bırak,
bizim için ne iyidir ve devletimize ne yarar sağlar.
Çünkü tanrılar hoşumuza giden şeylerin yerine,
bizim için iyi olacak şeyleri verirler:
Daha azizdir onlar için insan, insanın kendisi için olduğundan.
Biz ruhlarımızın itelemesiyle, kör ve güçlü tutkumuzla eş ve
döl isteriz;
ama tanrılar bilir çocuklarımızın kim, eşimizin nasıl biri olacağını.

(355-365)

Yine de bir şey dileyeceksen ve adayacaksan mabetlere iç organlarını,
ve önsezili bağırsaklarını bembeyaz bir domuzun,
sağlam vücutta sağlam kafan olsun, diye dua etmelisin;
ölüm korkusu olmayan güçlü bir ruh dile ki,
doğanın bağışlayacağı lûtuflar arasında, bir ömrü en sona koyabil,
her tür işkenceye katlanmasını bil,
öfke nedir bilme, hiçbir şey isteme,
ve inan daha değerli olduğuna Hercules'in cefalarının ve çetin işlerinin
Sardanapalus'un aşk ilişkisinden ve yumuşak tüylerinden.
Senin kendine verebileceğini ben sana gösteriyorum; kuşku yok
dingin bir yaşama giden tek yol erdemle döşenmiştir.
Bir bilgelik varsa, hiçbir ilahi yanı yoktur bunun:
Seni biz, biz seni yapıyoruz, Ey Kader, ve göğe yerleştiriyoruz.

11. Yergi

KONSÜLKEN BİLE KİM OLDUĞUNU SOR KENDİNE!

(5-10)

Atticus oburca yerse yemeğini, soylu bir hareket sayılır da
Rutilus yerse aklını kaçırmış derler. Yoksul Apicius'tan başka kim
halka daha büyük bir kahkaha attırabilir?
Rutilus'tan söz eder her yemek masası, her hamam,
her sohbet mekânı, her tiyatro; çünkü o daha güçlüyken,
ve genç uzuvları askerliğe uygunken, kanı da kaynarken hâlâ,
imzasını atmak için öne fırlar bir gladyatör eğiticisinin kurallarına,
ve kraliyet yeminlerine kaydedilmek üzere,
bir *tribunus*'un engeliyle de karşılaşmadan.
Sık sık dolandırılan bir alacaklının mezbahanın girişinde hep beklediği
bir sürü insan görürsün sırasıyla, bunlar için tek yaşama nedeni damaklarıdır.
Daha olağanüstü ve daha iyi yemek yer bu adamların yıkılmak üzere olan en zavallısı,
artık çatlaklarından ışık sızan, yıkılmak üzere olan bir ev misali.
Yıkılana kadar da toprak, hava, su ne varsa hepsinin tadına bakarlar,

(15-30)

arzularını engelleyecek hiçbir para olamaz onlar için;
dikkatle inceleyecek olursan görürsün, fiyatı ne kadar pahalı olursa,
aldıkları zevk o kadar büyük olur.
Bu nedenle zor olmaz yok olup gidecek servetlerini,
gümüş tabakları rehin bırakıp
annelerinin heykellerini kırarak yeniden kazanmak,
ve açgözlü çömleklerini kaba damak zevkleri için dört yüz sesterse bezetmek;
yine de, sonunda muhtaç olurlar gladyatör okulunun tatsız tuzsuz yemeklerine.
Bu, şöleni hazırlayanın ayrıcalığını gösterir;
çünkü Rutilus'ta aşırıya kaçan, Ventidius'ta övünülecek
bir nam kazanır ve ününü servetinden alır.
Haklı olarak adam yerine koymam ben,
Atlas'ın Afrika'daki bütün dağlardan ne kadar yüksek olduğunu bilip de
demir kenarlıklı bir kasa ile bir kese arasında ne fark olduğunu bilmeyen kişiyi.
"Kendini bil" deyişi gökten inmiştir, yüreğimize işlenmeli
ve belleğimizde saklanmalıdır, ister bir eş seçerken,
isterse senatoda bir mevki beklerken;
Thersites bile istemez,
içinde Ulixes'in kendini sergilediği Achilles'in göğüslüğünü;
büyük ayrıcalığı olan müphem bir davayı savunmaya hazırlanıyorsun,
konsülken bile kim olduğunu sor kendine,
güçlü bir söylevci misin, yoksa geveze bir Curtius mu ya da bir Matho mu.

(35-55)

İnsan haddini bilmeli, mesele küçük de olsa, büyük de
ölçüsünün ne olduğunu hiç aklından çıkarmamalı,
öyle ki balık satın alırken bile,
çantasında sadece bir yemlik için parası varken,
gönlünden müren balığı geçirmemeli.
Çünkü kursağın genişlerken, sıfırı tüketirsen,
sonun ne olur hiç düşündün mü, babadan kalan servetini ve
mallarını,
paraları, saf gümüşten bir tabağı, sürüleri,
ve tarlaları yutacak kadar geniş bir mideye gömdüğünde?
Her şey bitip tükendikten sonra bu tür beyefendilerden kalan
en son şey,
tek bir yüzük olur, onu da parmağından çıkarır Pollio ve
dilenmeye başlar.
Ne vakitsiz gelen bir ölüm,
ne de feci bir son korkunçtur, doymazlık kadar;
ölümden daha çok yaşlılıktan korkmalı.

Bu olaylar sıradan sahnelerdir: Roma'da ödünç para alınır
ve ödünç alınan kişinin gözleri önünde tüketilir;
bu paradan birazcık kaldığında, alacaklının yüzü sararıp solar,
borçlularsa başka ülkeye göç edip
hoplaya zıplaya Baiae'a koştururlar ve buranın istiridyelerine.
Çünkü artık insanlar alacaklılardan kaçmanın,
havasız Subura'dan Esquiliae'ya göç etmekten daha kötü
olmadığını düşünüyor.
Bir tek üzüntüsü vardır yurdunu terk edenlerin,
tek bir kaygıları vardır; bir yıl gösterilerden uzak kalmak:
yüzleri bile kızarmaz, birkaç kişi durdurmaya çalışmıştır
alaya alınan ve şehrimizden kaçıp giden utancı.

(60-80)

Bugün, sevgili Persicus, öğreneceksin verdiğim öğütlerin,
yaşam biçimimle ve düşüncelerimle uyuşup uyuşmadığını,
bezelyeleri övdüğüm zaman gizli bir obur olup olmadığımı,
başkalarının önünde köleme bana lapa getirmesini buyurup
kulağına çörekleri getirmesini fısıldadığım zaman.
Çünkü sen benim konuğum olacağına söz verirsen,
benim bir Evander olduğumu göreceksin, sen de Tirynthius
olacaksın
ya da ondan daha küçük bir konuk, bu adam tanrısal bir kan
taşıdığı halde,
biri sularla, öbürü ateşlerle yollandı yıldızlara.
Şimdi dinle hiçbir mezbahanın süslemediği akşam yemeğimi:
Tibur çiftliğimden çok semiz bir oğlak gelecek,
bütün sürü içinde en yumuşağı, ot nedir henüz bilmez,
henüz kalkışmamış cüce söğüdün filizlerini dişlemeye,
kandan çok süt taşıyan; ve yabani kuşkonmazlar,
kâhyanın karısının kirmenini bir kenara koyup topladığı;
ayrıca samanla sarmalanmış sıcak sıcak
muhteşem yumurtalar, anneleriyle birlikte
ve de bir yıl saklandığı halde dalındaki kadar taze üzümler,
Signia'dan ve Syria'dan armutlar, beraberinde aynı sepette
Picenum'dakilere taş çıkartacak kalitede, kokusu üstünde
elmalar.
Endişelenmene gerek yok,
sonbahar sonrası gelen kış soğuğuyla kuruyup
özsuyunun tehlikesinden kurtuldular.

Bir zamanlar şöyleydi senatomuzun şimdilerde taşkınlaşan
yemekleri:
Küçük bahçesinde eliyle topladığı otları koyardı mütevazı
ocağına Curius,
artık prangalı pis bir lağımcının bile dudak büktüğü,
kendisine sıcak bir aşevinin işkembe kokusunu anımsatıyor,
diye.

(85-100)
Âdetti bir zamanlar kurutulmuş erkek bir domuzun
gevşek sepet örgüsünden yapılma tavandan sarkan sırtını
bayram günleri için bir kenara ayırmak,
ve doğumgünlerinde akrabaların önüne domuz pastırması
koymak
taze etle birlikte, bir kurban kesilmişse tabii.
Akrabalardan biri üç kez konsül unvanını ve ordugâhların
komutanlığını üstlenip
diktatörlük görevini yürütmüş olsa da,
her zamankinden daha erken gelirdi bu şölene,
omuzlayıp bahçıvan çapasını, dize getirdiği dağlardan
yorgun argın.
Fabiusların ve sert Cato'nun,
Scaurusların ya da Fabriciusların birinin huzurunda sinerken,
meslektaşı *censor*'un haşin kararlarından korkarken,
hiç kimse düşünmezdi ağır ve ciddi sorunlar arasında
sayılması gerektiğini,
Okyanus'un dalgaları arasında,
Troialı asilzadeler için iyi ve soylu bir döşek oluşturacak
bir kaplumbağa kabuğunun nasıl yüzdüğünü;
O günlerin yatakları küçüktü, yanları süssüzdü,
sade bir çelenkle süslenmiş bronz alınlıkları vardı yalnızca,
oynardı yanında köylü çocukları,
evleri ve mobilyaları kadar yalındı yiyecekleri de.
Kaba askerlerimiz o günlerde Yunan sanatını
değerlendirmekten uzaktı,
kentleri yağmalayıp ganimetlerden paylarına düşen,
büyük sanatçıların işlediği kupaları kırarlardı,
süslü koşum takımlarıyla atını sevindirmek için
ve imparatorluğun yazgısının buyruğu üzere,
Romulus'un evcilleştirilmesi yasaklanmış
yabanıl hayvanının resminin
ve bir kayanın altındaki ikiz Quirinusların,
kalkanı ve mızrağıyla doludizgin gelen
Tanrı Mars'ın çıplak heykelinin işlendiği
miğferleri, ölmek üzere olan düşmanına göstermek için.

(110-130)

Yulaf lapasını toprak kaplara koyarlardı,
çünkü sahip oldukları gümüş yalnızca silahlarında ışıldardı.
Kıskançlığa eğilimliyse mizacın, kıskanabileceğin her şey vardı
o zaman.
Tapınakların efendisi de her zamankinden daha yakınımızdaydı,
kentin merkezinden nerdeyse gece yarısı işitilen bir ses
Gallia'lıların okyanus kıyılarından gelmekte olduğunu bildirir,
ve tanrılar, kâhin ozanların görevini üstlenirdi.
Iuppiter bizi bunlarla uyarırdı, Latiumluların sağlığı için
endişelenirdi,
henüz heykeli kilden yapılırken ve altınla hiç
kirletilmemişken.
Kendi ağaçlarımızdan el yapımı masalar gördü o devirler;
ceviz ağacından keresteler biriktirilirdi bu işler için,
yıllanmış ağacı güneydoğudan esen bir rüzgâr devirirse şans
eseri.
Ama günümüzde hiç zevk almıyor zenginler, yemeklerinden,
hiç tadı yok kalkan balığının, geyik etinin de öyle,
esanslar ve güller kokuşmuş gibi, yuvarlak geniş masaları
kocaman esneyişiyle desteklemedikçe saf fildişinden şaha
kalkmış bir panter,
Syene kapısının ya da tez ayaklı Afrikalının
ya da ondan daha kara bir Indialının bize yolladığı,
belki de Nabataei'in ormanlarındaki vahşi yaratığın başına çok
büyük ve çok ağır gelince
bıraktığı dişlerinden yapılan bir panter. Fildişleri iştah kabartır,
mide de bunları hazmeder; çünkü efendileri için gümüş ayaklı
bir masa
parmaklarındaki demir bir yüzük gibidir.
Bu yüzden beni kendisiyle kıyaslamasından çekinirim,
senin kibirli konuğunun ve mütevazı devletimize tepeden
bakmasından.

(135-150)

Hiç metelik vermem fildişine,
fildişinden değildir zarlarım ve tavlam,
bıçaklarımın kabzası bile kemikten.
Bu bıçaklar asla hiçbir katığın tadını bozmaz,
bir pilici en az öbürleri kadar iyi keserim.
Bir oymacım da olmayacak bütün oyma okullarının,
baş eğerek selamlamak zorunda kalacağı, Trypherus ustanın bir öğrencisi;
bu adamın okulunda büyük, dişi yabani bir tavşan, yaban domuzu ve bir antilop
ya da sülünler ile uzun flamingolar ve Gaetuli'nin gazalı kesilir kör bir bıçakla
ve karaağaçtan görkemli yemek masasından
yükselen gürültüyle tüm Subura inler.
Ne bir dilim karaca eti yürütmeyi bilir,
ne de bir Afrika tavuğu kanadı, genç adamım benim,
acemi, eğitim görmemiş hiç hayatında,
ufak bir lokmanın hırsızlığını öğrenme dışında.
Sıradan ve birkaç kuruşa satın alınmış şarap kadehlerini,
kaba ve sadece soğuktan korunacak şekilde giyinmiş bir köle uzatır.
Ne Frigyalı, ne Likyalı ne de bir tacirden yüksek fiyata satın alınmış
bir köle var bende. Bir şey istedin mi Latince iste.
Hepsi bir örnek giyinmiş, traşlı ve düz saçlı
sadece bugün şölen var diye taranmışlar.
Şu çocuk, güçlü kuvvetli bir çiftçinin oğlu, ötekiyse bir sığır çobanının,

(155-175)

burnunda tüter uzun zamandır görmediği anası,
özler hüzünle küçük kulübesini, hem de oyunlar oynadığı keçi yavrularını,
soylu bir yüzü olan bir çocuk ve saklayamadığı utancı,
parlak eflatun giysi giyenlerden beklendiği gibi,
ihbar etmez yetimlerin hayalarını boğuk bir sesle,
temizlenmesi gereken koltuk altlarını da sergilemez,
örtmez ürkekçe kalın erkekliğini, önüne tuttuğu yağ şişesiyle.
Bu çocuk verecek sana doğduğu dağlarda şişelenen şarapları,
doruklarının altında oyunlar oynadığı.
(Çünkü şarabın ve hizmetli çocuğun vatanı tek ve aynıdır)
Belki şarkılar söyleyen erdemsiz kızlar korosunun
Gades'in şarkılarını tırmalamasını ve alkışlanarak
titrek kalçalarıyla yerlere çökmesini beklersin;
kocalarının yanına uzanıp seyreder bu dansı gelinler,
herhangi birinin önlerinde anlatmaktan utanç duyacağı bir dans bu,
mayışmış aşkın kışkırtması ve zengin ısırganın keskin ısırışları;
ama karşı cins daha büyük zevk alır: gittikçe genişler ardından,
seslenişlerle ve bakışlarla ıslanıp aşka gelir.
Mütevazı evimde bu aşağılık şeylere yer yok. O dinlesin
kastenyetlerin şakırtısını şarkıların sözleriyle birlikte,
ağır kokulu kemerin altında duran insanlardan çekinen çıplak fahişeyi.
O zevk alsın uğursuz şarkılardan ve her tür şehvet sanatından,
Lacedaemonia mermeriyle döşenmiş yere şarabını tükürüp kayganlaştıran o adam;

(180-200)

çünkü bu adamları zengin oldukları için affederiz.
Sıradan insanlar için kumar ayıptır, zina da; aynı şeylerin
hepsini yapsa zenginler,
bunlara neşeli ve kibar beyler deriz.
Başka şeylere yer verilecek bugün benim şölenimde,
Ilias'ın ozanı terennüm edilecek ve gür sesli Maro'nun
o ozana rakip parmaklarının yarattığı ezgiler.
Ne fark eder zaten böyle iyi dizeleri hangi sesle okumuşsun?
Dağıt artık kederlerini, rafa kaldır işlerini
hoş bir tatil sun kendine, izin ver bugün
bütün gününü hoş geçirmene. Hiç söz edilmesin paradan,
serin tut yüreğini, şafak sökerken dışarı çıkıp gece dönmeye
alışıksa karın,
safrasını kusarsa kucağına sessizce,
ıslak zarif giysileri kuşkulu buruşuklukları,
karışmış saçlarını ve kızarık yüzüyle kulağını sergilese de.
Seni üzen ne varsa bir kenara bırak tam kapımın eşiğinde,
evini, kölelerini ve onların kırıp döktüğü ne varsa her şeyi koy
bir kenara,
hepsinden önemlisi koy bir kenara nankör dostlarını.
Bu arada, Megalesia şenliğindeki mendillere
hürmet ederler İdalı tanrıçaya tapınma töresince,
zafer kazanmış gibi oturur *praetor* atlılara yedirdiği paralarla;
uçsuz bucaksız ve sayısız kalabalığı gücendirmezsem eğer,
diyebilirim ki,
bütün Roma bugün yarış meydanında, bir uğultu çarptı
kulağıma,
anlıyorum ki bundan, yeşil giysililer kazandı yarışı.
Kaybetseydi çünkü, üzüntü ve yeis içinde görürdün bu kenti,
adeta Cannae'da yenilgiye uğrayan konsüllerimiz gibi.
Gençler seyretsin, onlara yakışır çığlıklar ve cüretkâr bahisler,
onlara yakışır şık kızların yanlarına oturmak;

(205)

benim buruşuk cildimse içsin bahar güneşini
ve kaçsın *toga*dan. Artık yüzün kızarmadan gidebilirsin
hamama,
banyonun tam saati öğleye doğru olsa da.
Bunu beş gün bile sürekli yapamazsın, çok sıkıcıdır çünkü
böyle bir hayat bile;
zevkleri daha seyrek tatmak, daha makbul kılar onları.

12. Yergi

YURTTAŞIMA HELAL OLSUN!

(5-15)

Benim için doğum günümden daha güzel bir gün, Corvinus,
bugün,
bayramlık çimenler tanrılara adak olacak kurbanları bekliyor.
Kar beyaz bir kuzu sunuyoruz Gökyüzünün kraliçesine,
bir koyun postu veriliyor zenci Gorgon'un süslediği kalkanıyla
savaşan Minerva'ya;
ama uzakta Tarpeius Iuppiter'ine adanmış canlı bir adak, uzun
ipini sallayıp
tosluyor, tapınaklar ve sunak için yetiştirilmiş vahşi bir dana,
şarapla ıslanmalık, artık anasının memesini emmek utandırıyor
onu,
yeni çıkan boynuzuyla sarsıyor meşe ağaçlarını.
Tutkularım kadar evdeki mallarım da bol olsaydı,
şimdi beni çekip götürüyor olurdu Hispulla'dan daha semiz bir
boğa,
şişmanlıktan yürüyemeyen, komşu otlaktan beslenmemiş,
kanında Clitumnus'un geniş otlaklarını belli eden,
boynunu ancak uzun cüsseli bir rahibin devireceği,
deminki korkunç manzarayla kendinden geçmiş ve hâlâ
titreyen,
kendisinin hâlâ hayatta olmasına şaşıp kalan dostumun
dönüşü şerefine.

(20-40)

Çünkü bir deniz kazası geçirmekle kalmayıp
bir de yıldırım çarpmasından paçasını kurtarmıştı:
Kalın siyah gölgeler göğü tek bir bulut halinde kaplamıştı ki
birden çakan bir şimşek yelken serenlerini çarpıp yerle bir etti,
herkes kendinin çarpıldığını hissetti bu kıvılcımla,
ve ardından korku içinde donakalıp
hiçbir deniz kazasının yelkenleri yanan bir gemiyle
kıyaslanamayacağını anladılar. Her kaza böyle olur,
bu kadar feci, şiirden çıkmış bir fırtına kadar.
İşit öyleyse farklı bir türünü
bir kez daha acı, hikâyenin kalan kısımları aynı yazgıyı
paylaşsa da,
bu gerçekten korkunç bir kısmet, birçoklarınca bilinir
ve birçok tapınakta adak resimlerine kaydedilir;
kim bilmez ressamlarımızın Isis tarafından beslendiğini?

Bizim Catullus'un başına da benzer bir kısmet kondu.
Ambar yarısına kadar suyla dolup kıç tarafı
dalgalarla bir o yandan, bir bu yandan alabora olunca,
beyaz saçlı kaptan, yalpalayan gemi direğine bir destek
sağlayamayınca,
malları denize atıp rüzgârlarla anlaşma yapmayı tasarladı,
şu masaldaki kunduzu örnek alıp kendisine,
hani kendini hadım edip bir hayasının yok oluşuyla
kurtulacağını düşünen;
gerçekten de ilacın kasığında olacağına inanıyordu.
"Eşyalarımı boşaltın," diye bağırıyordu Catullus, "bütün hepsini,"
en güzellerini bile alaşağı etmekten çekinmeyerek,
eflatun bir giysiyi bile, züppe Maecenas gibilerin giyebileceği
cinsten,
yünleri soylu çayırdan sağlanan malzemeyle boyanmış,
bu boyamaya da ünlü kaynak suları gizli yetenekleriyle,
Baetica'nın kendine özgü havası yardımcı olmuş.

(45-65)

Duraksamadı gümüş bir tepsiyi bile fırlatıp atmaktan,
Parthenius'un işlediği düz tabakları, üç galonluk kâseleri
Pholus'un susuzluğunu giderecek kalitede ya da Fuscus'un karısının;
bunlara bir de sepetleri ve sayısız tabak çanağı ekle
bir sürü işlenmiş gümüşü, Olynthus'un hilekâr alıcısının susuzluğunu giderdiği.
Başka biri var mı acaba şimdi, dünyanın neresinde görülmüş, kim cüret eder,
yaşamını bir gümüş tabağa değişmeye, kurtuluşunu mala mülke?
(Bazıları yaşamlarını sürdürmek için mal mülk edinmez,
hırsları ve kör oluşları nedeniyle mal mülk edinmek için yaşarlar).

Bu işe yarar eşyalardan büyük bir bölüm atılmıştı,
ama bu kayıplar bile gemiyi hafifletmedi. Talihsizlik iyice bastırdığında
direğini baltasıyla indirmek için geriye çekildi;
böylece zor durumdan bir kaçış yolu buldu kendine; en son çareydi bu,
küçük bir geminin başvurması gereken bir savunma olarak düşünüldüğünde.
Git şimdi ve canını rüzgârlara teslim et, güvenip de baltayla kesilmiş şu kalasa,
ölümle senin arandaki uzaklık dört ya da bilemedin, çok kalınsa,
yedi parmaklık çamdan yapılma bir kalastan ibaret;
gelecek sefer sakın unutma fileni, ekmeğini ve beli kalın mataralarını, bir de
fırtınada yanına alman gereken baltanı.

Ama deniz sakinleştikten sonra, şans gülünce gemicilerimize
fırtınadan ve açık denizden daha güçlü çıkınca kaderleri,
mutluluk verici Parca'lar sevecen elleriyle daha iyi yünler eğirince,
beyaz iplik eğiricileri Parca'lar,
meltemden pek de güçlü olmayan ılık bir rüzgâr çıktı,

(70-90)

bununla zavallı gemi gücü tükenmiş son bir gayretle ilerledi
gerilmiş bezleriyle; üstünde kalan sadece pruvasındaki
yelkeniydi.
Rüzgâr kaybolur kaybolmaz geri döndü yaşam ümidi güneşle
birlikte.
Ardından Iulus için aziz olan ve üvey annesi Lavinum'a
tercih ettiği ikametgâh,
yani, o yüce doruk göründü, adını beyaz bir dişi domuzdan
alan
hayranlık uyandırıcı rahmi Frigyalı gezginleri mutlandıran,
ve daha önce hiç görülmemiş otuz memesiyle ün kazanan.
Sonunda, denizi içine alacak şekilde yapılmış limana girdi,
Tyrrhenia denizinin fenerine ve denize doğru açılıp yeniden,
açık denizin ortasında kavuşan rıhtımlara,
İtalya'yı bıraktı ardında; öyle, doğanın yarattığı gibi,
hayran olunacak bir liman değil burası. Kırık dökük teknesiyle
kaptan
iç havuzlara doğru yol aldı, içinden Baiae'ın hafif kayıklarının
bile rahatça geçebileceği,
güvenli körfezin havuzlarına. Orada kendilerini güvenliğe alan
gemiciler tepelerini traşlayıp
geçirdikleri tehlikeleri gevezelikle anlatmaktan keyif aldılar.
Bu yüzden gidin, köleler, dilinizi ve gönlünüzü susturup
yerleştirin çelenkleri mabetlere ve serpin unları bıçaklara,
süsleyin sunakları nazikçe ve yeşeren çimleri.
Ben de hemen ardınızdan geleceğim ve bu büyük, kutsal töreni
layıkıyla yerine getirip oradan evime döneceğim, kırık
balmumundan yapılan
ışıltılı küçük heykellerimi zarif çelenklerin süslediği evime.
Burada Iuppiter'imi yatıştıracağım ve atalarım Lars'a
tütsü yakacağım ve renk renk menekşeler dağıtacağım.
Hepsi parıl parıl parlayacak; uzun dallar vermiş giriş kapım da
dinsel törendeki yerini almakta erkenden yanan kandillerle.

(95-120)

Bu eğlenceye göz ucuyla bakma, Corvinus,
dönüşü şerefine bunca sunak hazırladığım Catullus'un üç mirasçısı var.
Bekleyip görebilirsin, kimin adadığını bu kadar yararsız bir arkadaşına
hasta ve gözleri kapanan bir tavuğu,
gerçekten çok pahalıya mal olan bir tavuk bu;
baba olan bir adama bir bıldırcın hiç nasip olmaz.
Zengin ve çocuksuz Gallitta'nın ve Pacius'un ateşi çıksa,
gerektiği şekilde işlenmiş adak yazıtlarıyla giydirilir revaklar boydan boya,
yüz öküzlük adak sunanlar bile bulunur,
filler kurban edilmiyorsa, nedeni, satılık olmamalarıdır,
ya da Latium'da veya gökyüzümüzün altındaki bir yerde
doğmuş olmamaları; bir tek kara derili adamların ülkesinden getirilerek
Rutulus'un ormanlarında Turnus'un tarlasında yetiştirilirler;
Caesar'ın fil sürüsü de hiçbir efendinin şahsına hizmete hazır değildir,
ataları hep Tyrus'lu Hannibal'e itaat ettiği için
ya da bizim komutanlarımıza ve Molossus kralına
ve sırtlarında bir ordunun önemli bölümü olan *cohors*'larla
savaşa giden tahtırevanı taşıdığı için!
Bu yüzden Novius hiç duraksamaz,
Pacuvius Hister de duraksamaz, o fili sunaklara götürmekte,
ve Gallitta'nın ev tanrılarına devirmekte,
bu kadar yüce tanrılara yaraşır tek kurbandır o,
ve bunların altın avcılarına.
Çünkü Pacuvius izin alırsa kesmek için adayacak
kölelerin sürüsünden en uzununu ve en albenilisini,
kurdeleler takacak köle çocuklarının ve hizmetçi kızların alınlarına,
evlenecek yaşa gelen bir Iphigenia'sı varsa evinde,
verecek bu kızı sunaklara, beklemese de
tragedyadaki o geyiğin sunduğu gizli kefareti.

(125-130)

Yurttaşıma helal olsun, kıyaslamam binlerce gemiyi tek
bir mirasla,
çünkü hasta bir adam ölüm tanrıçasından kaçarsa,
ağlardan örülü bir hapse kapanıp mirasını bozar,
şaşkınlık uyandırıcı hizmetinden sonra elbette tüm mallarının
mirasçısı yapar Pacuvius'u, o da böbürlenip
çalım satar yenik rakiplerine. O yüzden, bak gör
ne büyük değeri var Mycena'da boğazlanan şu kızın.
Dilerim Nestor kadar çok yaşarsın Pacuvius,
sahip olursun Nero'nun çaldığı kadar mala,
altından dağlar yığarsın, dilerim hiç kimseyi sevmez
ve hiç kimse tarafından da sevilmezsin.

13. Yergi

KAÇ BÜYÜ VAR BAŞKASININ PARASINDA?

(5-20)

Kötü bir örnek alınıp yapılan iş, yapanı da mutsuz eder:
hiçbir suçlunun kendi vicdanında aklanmaması ilk cezadır,
arsız oy kabı, yargıcın hileli kayırmacılığı sayesinde başarı
kazansa da.
Herkesin ne düşündüğünü sanıyorsun, Calvinus,
son işlenen rezalet,
ve ihanete uğramış güvenine yapılan şu itham hakkında?
Ama senin servetinin maşallahı var,
öyle sıradan bir zararla batacak gibi değil,
zaten başına da böyle bir felaket geldiğine pek rastlamadık.
Çok kişi bilir bu felaketleri, artık basmakalıp olmuştur,
ve talihin cilve deposunun tam ortasından çıkarılmıştır.
Fazla dövünüp duruyoruz. Bir adamın öfkesi gereğinden fazla
ateşli olmamalı,
ne de aldığı yaradan daha büyük.
Ama sen en küçük talihsizliklerin bir parçasına bile
katlanamıyorsun,
köpüren bağırsaklarınla yanıp tutuşuyorsun,
kutsal emanetini arkadaşın geri vermeyecek, diye.
Bu şeyler şaşkına çevirir mi, altmış yılını geride bırakıp
Fonteius'un konsüllüğünde doğmuş olan birini?
Hiç yararı olmadı mı görüp geçirdiğin bunca şeyin sana?
İlkelerini kutsal kitaplarla sunan, yazgının fatihi
Felsefe gerçekten büyük,
gelgelelim, yaşamın sıkıntılarına katlanmayı, yaşamı kendisine
önder alıp,
boyunduruk altına girmemeyi öğretenleri de mutlu sayarım.

(25-45)

Hangi gün, bir hırsızlığa sahne olmayacak kadar kutsaldır,
ya da zimmete para geçirmeye, sahtekârlığa ve türlü suçtan
kazanılan servete,
kamayla ya da topla elde edilen paralara?
İyiler ender bulunur, azdır sayıları çünkü, Thebae'ın kapıları,
ya da zengin Nil'in ağızları kadar.
Dokuzuncu çağ yaşanıyor, demir çağından da kötü bir çağ,
doğanın kendisi bile bu çağın adiliğine bir ad takamadı,
adlandıramadı onu, ondan çıkan bir madenle bile.
Dev çığlıklarla insanların ve tanrıların güvenini diliyoruz biz,
mahkemede konuşmasını yapan Faesidius'u öven
çığırtkanın çığlığı kadar dev. Söyle bana,
çocukların muskalarını takmaya layık yaşlı beyefendi, bilir misin,
kaç büyü var başkasının parasında?
Bilir misin nasıl gülüyor, senin saflığına bu halk?
Sen birinden yalan yere yemin etmemesini talep ettiğinde,
tapınaklarda ya da kan kırmızı bir sunakta hiçbir ilah
olmadığına inandığında?
Masum, ilkel adamlar bir zamanlar böyle yaşardı,
Saturnus hükümdarlık tacını atıp yabanıl bıçağını eline
almadan önce,
Iuno daha küçücük bir kızken o sıra,
ve Iuppiter, Ida dağının mağaralarında henüz sade bir yurttaşken;
şölenlerini bulutların üzerinde vermezdi gökteki tanrılar,
ne Troialı bir genç vardı şarap taşıyıcısı olarak,
ne de Hercules'in güzel karısı,
Vulcanus da yoktu nektarını içip kuruttuktan sonra,
kollarını Liparae'ın isli demir ocağında ovalayıp silen.
Her tanrı kendi yemeğini kendi yerdi o zamanlar,
bir tanrı kalabalığı yoktu bugünkü gibi,
yıldızlar birkaç ilahla yetinip bahtsız Atlas'a yüklenirdi hafif
ağırlıklarıyla,
payına derinliklerin kasvetli diyarı düşen bir tanrı da yoktu
henüz,

(50-70)

ne zalim Pluto vardı Sicilyalı karısıyla birlikte,
ne tekerlek vardı, ne öfke Tanrıçaları Furialar, ne bir kaya
ne de kara bir akbabanın verdiği ceza,
neşe saçardı ölüler kendi diyarlarında kralları olmadan.
Onursuzluk şaşırtıcı bir şeydi o çağda,
büyük bir günah olduğuna inanırdı insanlar,
ve ölümle cezalandırılması gerektiğine,
yaşlıların karşısında bir genç ayağa kalkmazsa eğer,
ya da sakallı bir kimsenin önünde bir çocuk,
görmüş olsa da kendi evinde bir sürü çilek ya da meşe
palamudu yığını;
o kadar huşu uyandırıcıydı dört yıl daha yaşlı olmak,
o kadar akrandı ilk çıkan tüy, hürmete layık yaşlılıkla.
Ama şimdilerde kendine emanet edileni inkâr etmezse bir
arkadaş,
geri verirse bütün kiri pasıyla eski deri çantayı,
bir nişanesi olur böyle bir namusluluk gelecekteki olayların,
yaraşır Etruria'nın kutsal kitaplarına,
kefareti ödenmelidir çelenklerle süslü bir kuzuyla.
Az bulunur, kusursuz bir adam fark edersem, onu
yarı insan yarı hayvan bir çocuğa,
ve sabanın altında balıklar bulduğunda hayretten donakalan
bir adama
ya da gebe bir katıra benzetirim ben.
Gökten taşlar yağmış gibi kaygı duyarım,
bir arı sürüsü tapınağın damındaki uzun bir salkıma yerleşmiş,
bir ırmak denize akmış gibi,
olağanüstü taşkın sellerle ya da süt girdabıyla döne döne.

(75-95)

On bin sestersin çalındığından yakınıyorsun günahkâr bir
dolandırıcılıkla,
aynı şekilde kaybetseydi başka biri iki yüz bin sesterslik gizli
bir emaneti, ne olurdu?
Ne olurdu, bir üçüncüsü ondan daha büyük bir tutarı
kaybetseydi,
geniş para kasasının bir köşesinin güç bela alacağı?
O kadar kolay ve basittir ki göksel tanrıların tanıklığını hor
görmek,
aynı şeyi hiçbir ölümlü bilmiyorsa eğer! İşit, ne kadar yüksek
bir sesle inkâr ediyor,
hain yüzü nasıl da güven sunuyor, bak!
Yemin ediyor güneş ışınları ve Iuppiter'in şimşekleri üzerine
Mars'ın mızrağıyla Delphi Apollo'sunun sivri uçlu kargıları,
avcı kız Diana'nın okları ve tirkeşi
ve de senin üç dişli mızrağın üzerine, Aegeus'un efendisi,
Neptunus,
ekliyor duasına Hercules'in yayını ve Minerva'nın mızrağını,
ne kadarı varsa gökyüzünün cephaneliğinde.
Bir baba olsa eğer, "Yiyeyim," der, gözyaşları içinde,
"oğlumun kaynamış beynini, Mısır sirkesiyle iyice ıslatıp."
İnsanlar vardır her şeyi kaderin oyununa bağlayan,
inanır bunlar dünyanın herhangi bir yöneticiyle
kımıldatılmadığına.
Doğanın devinimine yorarlar günlerin ve yılların gidiş gelişlerini,
bu yüzden elleri titremeden istedikleri her sunağa dokunurlar.
Kimi insan da vardır ki suçu cezanın izleyeceğinden korkar;
ve yürekten şöyle der: "Isis benim bedenime sahip, istediği gibi
karar versin,
ve intikamcı çıngırağıyla yaksın kavursun gözlerimi,
kör olayım, inkâr ettiğim paraları saklarsam eğer.
Bunun için verem olmaya değer, ülserin neden olduğu
çürüklere de,
bacağımın yarısını kaybetmeye de. Yoksul koşucu Ladas
zenginin gutuna
özlem duymakta gecikmez bile, eğer Anticyra'da tedavi
görmesi gerekmiyorsa,

(100-115)

ya da deli doktoru Archigenes'e ihtiyacı yoksa; çünkü ne sağlar
hızlı bir tabanın sağlayacağı ün ya da Pisa zeytininin açlık
çeken dalı?
Büyük olsa bile yine de hiç kuşku yok, tanrıların öfkesi
yavaştır;
bu yüzden bütün suçluları cezalandırmayı görev edinirlerse,
bana ne zaman gelirler? Ayrıca bulabilirim
kolayca yatıştırılabilen bir ilah, yaptığım türden şeyleri
bağışlamaya hevesli.
Birçokları aynı suçları farklı bir yazgıyla işlerler;
biri günahının bedelini darağacında öder, öbürü hükümdarlık
tacında."
İşte böyle güçlendirir ölümcül suçundan dolayı dehşet
içinde titreyen ruhunu,
kutsal tapınağa çağırdığında senden önce orada olur,
hatta kendileriyle birlikte seni de sürüklemeye ve huzur
vermemeye hazır biçimde.
Çünkü kötü davalar büyük bir küstahlıkla desteklenince,
insan birçok kişinin güvenini kazanır,
nüktedan Catullus'un kaçak dalkavuğu gibi rolünü oynar.
Ama sen, zavallı adam, Stantor'u geçebilmek için bağırıp
çağırırsın,
Homeros'taki Ares kadar yüksek sesle: "Dinler misin,
ey Iuppiter, bunları dudağını bile bükmeden, mermerden mi
yoksa bronzdan mı yapıldığını kendi kendine sormak zorunda
kaldığında?
Yoksa ben niçin kutsal tütsülerin olduğu kâğıt çıkınını açıp,
senin yanan buhurdanlığına koyayım
bir dananın kesilmiş karaciğeriyle bir domuzun beyaz
bağırsaklarını?
Gördüğüm kadarıyla, hiçbir farkın olmaması gerekir,
sizin heykelleriniz ile Vagellus'un heykeli arasında."

(120-145)

Dinle, hangi avuntu sözlerini söyleyebilir bir insan
buna karşı,
ne Cynik'lerin, ne de Stoalıların dogmalarını okumuş,
Cynik'lerden sadece gömleğiyle farklı olup Epicurus'a
hürmet etmeyen, mütevazı bahçesinin sebzelerinden hoşnut biri.
Şüpheli hastalıklar ünlü doktorlarla tedavi edilsin;
sen teslim et nabzını Philippus'un tek öğrencisine.
Eğer yeryüzünde bu kadar nefret uyandıran bir suç
gösteremezsen,
susarım, ne yumruklarınla göğsünü dövmeni
sana yasaklarım ne de avucunu açıp yüzüne şaplatmanı,
böyle büyük bir kayıp yaşadıktan sonra kapını kapatmak
zorunda kalacağından;
ev halkı paraların kayboluşuna,
bir cenaze töreninden daha büyük bir yas içinde,
ve daha büyük feryatlarla dövündüğünden.
Hiç kimse acılar icat etmez böyle bir durumda, yeterli bulmaz
elbisesinin üstünü yırtmayı, gözlerini ağlamaya zorlayıp
eziyete sokmayı;
kaybolan para, gerçek gözyaşlarıyla ağlayıp feryat eder.
Ama bütün mahkemelerin benzer yakınmalarla dolu
olduğunu görürsen,
belgeler on kez okunup da karşı taraf bunların
bomboş vesikalar ve saçma sapan belgeler olduğu söylerse,
kendi el yazıları ve akikten de parlak, fildişi kutularda
saklanan
bir mühür yüzüğü suçlarken bunları,
ne kadar zor seni memnun etmek!
Ortak payın dışında mı kalman gerektiğini sanıyorsun,
beyaz bir tavuğun oğlu olduğun için,
biz beş para etmez civcivler, talihsiz bir yumurtadan
çıkmışken?
Gözlerini daha büyük suçlara çevirecek olursan,
Sıradan bir öfkeyle katlanmak zorunda kalacağın küçük bir
kayıp yaşarsın.
Kıyasla bunu, kiralık bir haydutla hain bir kibritin çıkardığı
yangınlarla,

(150-170)

ve birdenbire ön kapıda patlayan alevlerle;
bunları da kıyasla, eski tapınağın saygıdeğer küllerini taşıyan
ve ulusların armağanı olan muhteşem kâseleri alıp götürenleri,
ya da eski bir kral tarafından konan taçları;
orada bu tür şeyler yoksa eğer, adi bir tapınak hırsızı bulunur,
altın kaplı Hercules'in kalçasını kazıyacak ya da Neptunus'un yüzünü,
veya Castor'un dövülmüş altınını sıyıracak;
yoksa şüphen mi var, Gürleyen Iuppiter'i bile yakıp eriteceğinden?
Karşılaştır aynı zamanda sanatkârları ve zehir satıcısını,
kötü talih eseri bir torbaya kapatılan zararsız bir maymunla birlikte
bir öküzün derisi içinde denize atılmayı hak eden adamı.
Şehrimizin bekçisi Gallicus'un sabahın köründen güneş batana değin dinlediği
cinayetlerden bu kaçıncısı acaba?
İnsan soyunun âdetlerini bilmek isteyene
yeterli olacaktır tek bir mahkeme; geçir orada birkaç gününü,
çıktığında oradan, kendine şanssız demeye cüret et.
Alplerde kim şişik bir gırtlağa şaşırır ya da kim
Meroe'de, şişman bir bebekten daha büyük göğüslere?
Kim afallar bir Germanus'un mavi gözleriyle
sarı sakallarına ve yağlı saç lülelerinin bükülüp boynuzlara sokulmasına?
(Şaşırmayın, çünkü hepsinin doğası birdir.)
Yaygara koparan Pigme savaşçısı, küçük silahlarıyla
Trakyalı kuşların ani saldırıları uğradığında ve toz bulutuna doğru koşar,
ama hemen ardından, düşmanıyla boy ölçüşemediğinden,
kanca gibi pençeleriyle vahşi bir turnanın yakalanıp havada süzülür.
Bunu soyumuz içinde görürsen, gülmekten kırılırsın; ama orada,
sürekli tanık olunsa da aynı çarpışmalara, hiç kimse gülmez,
orada, tüm ordunun bir ayaktan daha yüksek olmadığı o yerde.

(175-195)

"Beter bir esire ve dinsiz bir dolandırıcıya hiç ceza verilmeyecek mi?"
Düşün, ağır zincirleriyle hızla sürüklenip götürüldüğünü,
ve bizim istediğimiz (öfke daha fazla ne ister?) biçimde
katledildiğini: Ama senin para kaybın sürecek, emanetin zarara uğramadan,
asla sana geri ödenmeyecek, başsız bedeninden damlayan
birkaç damla kan, haset dolu bir avuntu verecek yalnızca.
"Yani, diyorsun ki intikam iyidir, yaşamın kendisinden bile tatlı."
Kuşkusuz, bunu hiç felsefe okumamış cahiller söyler, bunların tutkulu yüreklerinin,
bir hiç yüzünden, ya da ara sıra önemsiz sebeplerden yanıp tutuştuğunu görürsün;
gerçekten öfkelerine, küçük de olsa, bir tek fırsat yeter de artar.
Ama Chrysippus aynı dilden konuşmayacaktır, ne de Thales'in zarif aklı
ve tatlı Hymettus'a yakın oturan o yaşlı adam;
kendisini suçlayana, acımasız mahpusluğu sırasında,
kendisine içirilen baldırandan bile vermek istememişti.
Merhametli felsefe bizi sürüyle kusurumuzdan ve tüm hatalarımızdan sıyırır,
bize ilk kez doğruyu o öğretir; çünkü öç alma duygusu,
küçücük ve dar bir zihin belirtisidir her zaman.
Tez toparlan öyleyse, intikam almaktan kadın kadar zevk alan bir başkası olamaz.
Ama niçin bu adamların cezadan kaçtığını düşünüyorsun,
kötü bir iş yaptıklarında zihinleri endişe içinde olan, sessiz yumruklarla dövünen,
işkenceden sarsılan ruhlarında gizli kamçıların şakladığı bu adamların?

(200-220)

Vahim bir ceza ve çok da vahşi,
katı Caedicius ile Rhadamanthus'un keşfettiğinden,
gece gündüz yüreğinde kendi tanığını taşımak.
Bir Spartalıya yanıt verdiydi bir vakitler büyücü Pythia,
kendine emanet edileni geri vermekte duraksayan birinin
ve dolandırıcılığı yemin ederek koruyanın,
ceza verilmeden bırakılamayacağı söylediydi;
çünkü sormuştu tanrının düşüncesini
ve Apollo'nun bu işte onu onaylayıp onaylamadığını.
Bu yüzden geri verdi parayı korkuyla, ahlâklı olduğundan
değil;
yine de kâhinin tüm sözlerinin tapınağa yaraşır ve doğru
olduğunu kanıtladı,
tüm çoluk çocuğu ve eviyle birlikte topyekûn yok oldu çünkü,
her ne kadar çok uzaklara dayanan bir soydan gelse de
akrabaları.
Günah sonucu doğan bu cezalara sadece gönüllü kişi katlanır.
Çünkü için için, sessizce günah işleyen
yaptıklarından doğacak tüm suçluluk duygusunu taşır.
Amacına ulaşmışsa, ne olur söyle bakalım:
Sürekli endişeli, yemek masasında bile bitmez endişesi,
boğazı hastaymış gibi kupkuru, dişlerinin arasında
gittikçe büyüyor zor çiğnediği lokma; şarabı bile zor tükürüyor,
zavallıcık, eski Albanus'un seçkin şarabı
onun damak zevkine göre değil; daha iyisini göstersen,
alnına derin kırışıklıklar toplanır,
sanki acı Falernum şarabıyla buruşturulmuş gibi.
Geceleyin, olur da, endişeleri ona kısa bir uyku sağlarsa,
ve yatakta dört dönen uzuvları artık huzura kavuşursa,
derhal tapınağı görür, sövüp saydığı ilahların sunaklarını görür
rüyalarında,
bir de soğuk terler döktüren başlıca korkularıyla ruhuna eziyet
edeni,

(225-240)

yani seni görür rüyalarında; senin dehşet uyandıran,
canlısından daha büyük hayalin
korkudan üç buçuk atan kalbini hoplatır ve itirafa zorlanır.
Bunlar tir tir titreyen ve her çakan şimşekte sararıp solan
adamlardır,
gök gürlediğinde göğün ilk sesi bile bayıltır bunları,
şans eseri değilmiş, rüzgârların gazabıymış gibi değil de,
öfke içindeki bir ateş yeryüzüne düşmüş ve kurbanlarını
seçecekmiş gibi.
Birincisi zarar vermese bile, bir sonraki fırtınadan daha çok
korkulur,
önceki sakinlik bir cezanın ertelenmesiymiş gibi.
Dahası, ateşler yüzünden uyanık kalanlar
böğürlerinin sancısına katlanmaya başlarsa, bedenlerine
yollanan bu hastalığın,
gücenmiş bir ilahtan geldiğine inanır, bu illetlerin tanrıların
attığı kayalar
ve mızraklar olduğunu sanırlar. Meleyen bir kuzuyu tapınağa
sunmaya
ve Lares'e ibikli bir horozu adak olarak kesmeye cüret edemezler;
çünkü ilahlar nasıl bir ümit verebilir ki bu zararlı hastalara?
Hangi kurban, yaşama daha layık değildir onlardan?
Kötü kişilerin tabiatı hepten oynak ve değişkendir:
Suç işlerken metanetleri boldur; neyin caiz olduğunu,
neyin olmadığını cinayet işleyip bittiğinde anlarlar sonunda.
Ama sağlam ve döneklikten habersiz doğaları,
geri döner mahkûm ettikleri âdetlere.
Çünkü kim kendiliğinden günah işlemeye bir sınır getirmiş?
Ne zaman çatık kaşlar, bir kez sürgüne yollanmış kızarıklığı
geri almış?
Var mı bir tek alçaklıkla yetindiğini gördüğün biri?

(245)

Dönek adamımız adımlarını tuzağa kaptıracak
ya kara hapisanenin kancasına açılacak
ya da Ege Denizi'nin uçurumuna atılacak, bizim soylu
sürgünlerimizle dolu kayalıklarına.
Kendisinden nefret ettiğin ada verilen ağır ceza hoşuna
gidecek
ve sonunda sevinçle, tanrılardan hiçbirinin ne sağır,
ne de Teresias olmadığını kabul edeceksin.

14. Yergi

ESİRGEMELİ KÖRPE GENÇLERİ!

(1a-20)

Nice şey vardır, Fuscinus, hem kötü üne yaraşır,
hem de onurlu adlara kalıcı bir leke bırakır;
babalar taşır bunları ve oğullarına geçirir.
Yaşlı baba yıkıcı kumardan hoşlanırsa,
ergenliğe yeni girmiş mirasçısı da bunu yapar,
aynı silahları küçücük bir zar kupasında sallar.
Hiçbir akrabası ondan daha iyi bir şey beklemesin,
öğrenmişse çocuk, yer mantarı soymayı,
mantar korservesi yapmayı, *ficedula*'ları kendi suyunda
salamura etmeyi, eski bir oburluk timsali babasından;
yedi yaşını geçtiğindeyse henüz birkaç süt dişi kalmışken
ağzında,
bir yanına bin tane sakallı felsefeci koy, öbür yanına da
bir o kadar,
o muhteşem yemek tutkusundan asla vazgeçmez,
ve büyük aşçılık sanatından da hiç ödün vermez.

Küçücük hatalara karşı ılımlı ve nazik olmayı
ruhuna telkin eder mi ve kölelerin ruhlarıyla bedenlerinin
efendilerinki gibi aynı tözden, aynı atomlardan oluştuğunu
düşünür mü ya da acımasızlığı öğretir mi Rutilus,
dayağın zalim sesinden hoşlanan, kırbaçlardan çıkan sesi
hiçbir Siren sesine değişmeyen,
korkudan titreyen ev halkı için tam bir Antiphates,
ya da tam bir Polyphemus olan Rutilus,
o anki kadar mutlu olabilir mi bir işkenceci çağırıp
birini kızgın demirle dağladığında, bir çift havlu çaldı, diye?

(25-40)

Ne öğütleyebilir ki oğluna, zincir şangırtısıyla cümbüş yapan,
dağlanmış bedenlerden, mahkûmlardan, zindanlardan garip
bir haz alan baba?
Larga'nın kızının hâlâ bakire olduğunu düşünecek kadar
bön müsün,
annesinin sevgililerini bir çırpıda söyleyemeyen
adlarını bir arada çabucak sıralayamayan kızının,
tam otuz dakika durup nefes almadan?
Annesinin sırdaşı olmuştu genç kızken, şimdilerde annesinin
öğrettiği şekilde kendisi doldurur küçücük aşk notlarını
ve kendi âşığına yollar aynı aracı ib..lerle.
Böyle buyurur doğa, hiçbir kötü örnek bizi evimizdekiler kadar
çabuk ve hızlı bozamaz, ruhlarımız üzerinde kalıcı etki
bıraktıklarından.
Bir ya da iki evlat bulabilirsin belki bu davranışları kınayan,
bunları cömert bir lûtufla daha iyi bir balçıktan ve yürekten
oluşturmuştur Titan,
ama öbürleri sürüklenip gider babalarının kaçınmaları gereken
adımlarıyla,
çekip götürülürler aileden gelen kusurların nicedir yol gösteren
izinden.
Uzak kal öyleyse mahkûm edilmesi gereken
davranışlardan.
Bir tane güçlü nedenin var en azından, çocuklarımızın
kopya etmemeleri için işlediğimiz suçları,
değil mi ki gönüllüyüz hepimiz aşağılık şeylere, ahlâksızlıklara
öykünmeye,
rastlayabilirsin bir Catilina'ya topluluğun birinde, herhangi bir
yerde,
ama nerede bulursun bir Brutus'u, bir Brutus'un dayısını.

(45-65)

Geçmesin bu eşikten ne ahlâksız bir söz, ne bir bakış,
bir babanın yaşadığı evin eşiğinden; uzak olsun uzak,
buralardan fahişe kızlar
ve gece boyunca cümbüş yapan beleşçinin şarkıları.
Herhangi bir kötülük tasarlıyorsan eğer, bir çocuğa gereken ilk şeyin
senin saygın olduğunu unutma; gün gelir de oğlun *censor*'un öfkesini
kazanacak bir şey yaparsa ve sadece bedeni ve yüzüyle değil,
ahlâkıyla da benzerse sana, daha kötü günah işleyebilir
adımlarını izleyerek senin,
kuşkusuz azarlayacak ve sert bir sesle çıkışacaksın ona,
ve daha sonra da mirasını değiştirmeye hazırlanacaksın.
Bir babanın tavrını ve ifade ayrıcalığını nasıl üstlenebilirsin,
yaşlandığında daha çok günah işlediğinde, beyinden yoksun kafan
nicedir rüzgârlı bir su kabağına gerek duyduğunda?
Ev halkından kimse beklediği konuğa özensiz davranmaz.
"Yerleri süpür, sütunları parlat,
indir aşağı kurumuş örümcek ağını;
bu adam düz gümüş tabağı temizlesin, öbürü gümüş işli kaseleri:"
Böyle gürler sesi elinde kamçısıyla orada dikilip duran efendinin.
Sen zavallıysa titrer durursun bozulmasın, diye gelen konuk
dostunun göz zevki
holdeki köpek pisliğiyle, çamur sıçramış revakla;
gerçi küçücük bir köle biraz talaşla bunları ayarlayabilir;
oğlunun lekesiz ve her türlü kusurdan arınmış kutsal bir eve bakması,
seni ilgilendirmiyor mu?

(70-95)

Minnettar kalırız sana, vatana millete birini kazandırdın diye
hayırlı bir evlat yetiştirirsen vatan için, yetenekli bir çiftçi,
hem savaş, hem barış sanatında usta bir evlat.
Çok büyük önem taşır çünkü, çocuğunu hangi sanatlarla,
hangi âdetlerle yetiştirdiğin. Leylek yavrularını solucanla
besler,
sapa kırlarda bulduğu kertenkelelerle; kanatları çıkınca
yavruların
kendilerine benzer canlıları onlar da arayıp bulur. Akbaba,
sığırı, köpekleri,
ve darağacındaki leşleri parçalayıp bıraktıktan sonra
hızla yavrularına uçar ve onlara bir parça et taşır;
bu et, büyüyen akbabanında yiyeceği olur böylece,
bir ağaca kendi yuvasını yaptığında, onunla besler kendini.
Iuppiter'in soylu kartalları ve soylu kuşları,
korularda yabani tavşan ve karaca avlarlar,
bunlardan kopardıkları parçaları yuvalarına koyarlar:
büyüyüp serpilince yavru, terk edince yuvasını açlık
dürtüsüyle
kırar kırmaz kabuğunu, tattığı bu avın üstüne çullanır.
Cretonius inşaatçıydı, Yunanistan'dan ve uzaklardan
getirdiği mermerlerle.
kâh Caieta'nın dolambaçlı kıyısında, kâh Tibur'un yüksek
hisarında,
kâh Praenestis tepelerinde yüksek damlı villalar yapardı,
Fortuna ve Hercules tapınağını aşacak şekilde,
hadım Posides'in Capitoliumumuzu aşması gibi.
Böyle yaşayıp durduğu için Cretonius servetini azalttı,
paralarını darma duman etti, yine de geriye artan paradan
hatırı sayılır bir miktar kalmıştı, ama akılsız oğlu,
yeni villaları daha pahalı mermerlerle yükselteyim derken,
hepsini çarçur etti,

(100-115)

Kısmetlerine Sabbata bayramına saygı gösteren bir baba düşen kimileri
bulutlar ve kutsal gökyüzü dışında hiçbir şeye tapınmazlar,
babalarının yemekten kaçındığı domuz etiyle insan eti arasında
bir fark olmadığını düşünürler, zamanı gelince de sünnet olurlar.
Roma yasalarını hep küçümseyip Yahudi şeriatını öğrenip uygularlar
ve bundan huşu duyarlar,
Moyses devretti bu şeriatı esrarlı kitabıyla,
sadece aynı dinsel töreleri yerine getirene yol gösterdi
vaat edilmiş kaynağa yalnızca sünnetli olanları taşıdı.
Her yedinci günde dinlenmeye çekilen,
ve bu günde yaşamındaki hiçbir işi yapmayan baba suçlanmalıdır.
Gençler, biri dışında bütün ahlâksızlıklara kendiliğinden öykünürler;
tutumluluğun öğretilmesi buyrulmuştur yalnızca, onlar buna isteksiz olsalar bile.
Çünkü yanıltıcıdır bu kusur, erdem görüntüsü ve gölgesi altında,
kasvetli bir mizacı ve çehresi olduğundan,
kaba bir kılık kıyafet içinde bulunduğundan;
hiç şüphe duyulmadan tutumluymuş gibi övülür açgözlü adam,
idareli bir kişiymiş, kendi servetinin güvenilir bir koruyucusuymuş gibi,
Hesperidleri ya da Colkhis'i koruyan ejderin bu serveti korunduğundan da fazla.
Dahası, halk, bu adamın para kazanmada bir uzman olduğunu sanır;
çünkü babadan kalma mallar bu zanaatkârlarla giderek büyür;
her tür yolla çoğalır ve daha da çoğalır,
durmadan dövülen örsle ve hiç sönmeyen ocakla.

(120-140)

Ve baba ayrıca, açgözlü insanların mutlu olduğu fikrini
taşır zihninde;
hayranlık duyar zenginliğe, hiçbir yoksulun mutlu insan
örneği oluşturmadığına inanır,
oğullarını o yolu izlemeye, aynı yaşam biçimine adamaya
yöneltir,
temel bazı özellikleri vardır kusurlarının, bunları en başından
çocuklarının zihnine boca eder ve ufak tefek cimrilikleri
öğrenmeye zorlar;
sonra da para kazanmanın doymak bilmez dualarını öğretir.
Kölelerin midelerini, hisselerine düşenden daha az yiyecek
vererek büzer,
kendisi de açlık çeker, hiç duyumsamaz bayat bir ekmeğin
küflü kırıntılarını yiyip yuttuğunu, alışkındır eylülün
ortasında dünden kalma
kıymayı yarınki akşam yemeği için saklamaya,
kilit altında korunmuş yazdan kalma fasulyeyi bir parça
uskumruyla
ya da kokuşmuş yarım çaça balığıyla saklamaya;
alışkındır atmadan önce kesik pırasanın şeritlerini saymaya.
Köprüde dilenen bir dilenci bile reddeder böyle bir yemek
davetini!
Ama ne diye böyle işkencelerle servet topluyorsun,
bu açıkça bir çılgınlık, sırf bir hezeyan olduğu halde;
ne diye şanstan yoksun yaşamalı, bolluk içinde öleyim derken?
Bu arada, dolarken ağzına kadar kesen,
paranın artması kadar büyür para kazanma aşkın da,
daha az tamah eder parası olmayan paraya.
Böylece ikincisini hazırlarsın kendine, kırdaki biricik evin
yetmeyince,
sınırlarını da genişletmek zorundasın; komşunun buğday tarlası
seninkinden daha büyük ve daha iyi gözüküyor çünkü; bu
tarlayı da satın almalısın,
bağlarını da, kalın ve yeşil zeytin ağaçları olan tepeyi de.

(145-165)

Bu mallara vereceğin fiyat, sahibini hiç tatmin etmezse,
o zaman geceleyin sıska öküzleri ve yorgunluktan boyunları
eğilmiş
aç beygirleri yeşil mısır tarlalarına gönderirsin bu adamın,
beygirler eve dönmezler yeni bitmiş ekinleri açlıktan kuduran
midelerine
indirmeden, öyle ki bu iş oraklarla yapıldı sanırsın.
Böyle şeylere kaç kişinin feryat figan ettiğini,
kaç satılık tarlaya böyle haksızlıklar yaptığını zor söylersin.
Ama ne konuşmalar olacak, nasıl duyurulacak boruyla
iğrenç dedikodular!
"Ne zararı var bunların," diyorsun, "bütün o kırlardaki
komşularım,
beni küçük bir çiftliğin yavan buğdaylarını biçerken öveceklerse,
bakla tohumlarının zarlarını tercih ederim, daha iyi."
Kuşkusuz, hem hastalıktan, hem de sakatlıktan korunacaksın,
hem kederden, hem endişeden kaçacaksın, daha uğurlu bir
kaderin çizdiği
uzun ve güzel bir ömre sahip olacaksın,
Roma halkının Tatius zamanında ektiği kadar,
ekilmiş bir tarlanın tek sahibi olursan eğer.
Sonraki dönemlerde yaşlılıktan çökmüş, Kartaca savaşlarına
ya da vahşi Pyrrhus'a ve Molossus'ların kılıçlarına direnmiş
Romalılara
aldıkları birçok yaraya karşılık zar zor iki dönüm arazi verildi
sonunda.
Dökülen kanın ve çekilen sıkıntının karşılığı olan bir bedel,
ya da değerbilmez bir vatana duyulan güvenin çiğnenmesi,
hiçbir değerden daha küçük sayılamaz. Böyle küçük bir çiftlik
beslerdi babasını evin,
ve evdeki kalabalığı, öyle bir ev ki bu,
evin hanımı doğum yatağında yatmakta, dört çocuk oyun
oynamakta,
çocuklardan biri köle doğumlu, üçü efendiden olma;

(170-195)

ama bunların siper kazmaktan ya da çift sürmekten dönen
ağabeylerinin
daha büyüktür akşam yemeği, kocaman kaplar itiş kakış silinip
süpürülür.
Bu iki dönüm arazi, bizim mutfak bahçemize bile yetmez artık!
Cinayetlerin sebebi işte bunlardan çıkıyor az çok:
İnsan zihnindeki hiçbir kusur,
ifrata kaçan zenginliğe duyulan ilkel arzudan daha çok zehir
karmadı hiç,
hiç bu kadar şiddetle gazaba getirilmedi;
çünkü zengin olmak isteyen insan bir an önce olmak ister;
zengin olmak için acelesi olan bir açgözlünün
yasalara karşı bir saygısı, korkusu ya da utancı olur mu hiç?
"Mutlu yaşayın köşklerinizle ve tepelerinizle,
ey çocuklarım!" derdi bir Marsus, bir Hernicus vaktiyle
ya da yaşlı bir Vestinus; "Sofralarımıza yetecek ekmeği
sabanımızla kazanalım; bunu över kır tanrıları,
bu tanrıların cömertliği ve yardımıyla büyüyen buğday başakları,
armağan olarak sunulduğundan beri, insana dokunur oldu
meşe palamudu.
Yasak olan bir şey yapmak hiç istemez, ayazda ayağına
yüksek çizme çekmekten utanç duymayan ve Doğu rüzgârını
tersyüz edilmiş postuyla savuşturan adam: Bize yabancı olan,
tanımadığımız
eflatun giysi, ne olursa olsun, suça ve günaha sevkeder."
Atalarımızın çocuklarına öğrettiği ilkelerdi bunlar,
ama günümüzde, sonbahar biter bitmez, uykudaki oğlunu
bağıra bağıra kaldırıyor babası, gece yarısı: "Yazı tabletlerini al,
yaz, kalk çocuk, davalarına bak, atalarımızın kırmızı harfli
yasalarını
baştan sona oku ya da iste bir dilekçe verip yüzbaşılığı.
Gör bak, Laelius senin taranmamış başını
ve kıllı burun deliklerini bir kenara yazıyor, geniş omzuna hayran
kalıyor;

(200-215)

Maurus'ların kamplarını boz, Brigans'ların kalelerini,
bolluk getirsin, diye kartal sana altmış yaşında.
Ya da askeri kampın uzun süren eziyetlerine dayanmak sıkarsa
canını,
ve bulanan mideni altüst ederse trompetlerle birlikte işittiğin
borazan sesi,
satabileceğin şeyleri al yarı fiyatına, iğrenç gelmesin sana
ticaretin böylesi,
Tiberis'in karşı kıyısına sürgün edilmek zorunda kalsan bile.
İnanma güzel kokularla kösele arasında bir fark olması
gerektiğine,
güzeldir kazanç kokusu, nereden elde edilirse edilsin.
Sürekli ağzında olsun tanrılara yaraşan, hatta bir ozan olsaydı,
Iuppiter'in diline de kesinlikle yakışacak olan şu deyiş:
"Paranın nerden geldiğini kimse soruşturmaz, sırf ona sahip
olsun yeter."
Bunu öğretirler henüz emekleyen çocuklara yaşlı, sütü
kurumuş dadılar,
bunu öğrenir her kız çocuğu alfabeyi öğrenmeden önce.
Böyle öğütler veren bir babaya şöyle söyleyebilirim:
"Söyle, ey boş adam, kim sana acele etmeni buyuruyor?
Sizi temin ederim öğrencisi öğretmenini geçecek bu konuda.
Böyle boş kafalı bırak onu: merak etme, geçileceksin, Aiax'ın,
Telamon'u ya da Achilles'in Peleus'u geçtiği gibi.
Esirgemeli körpe gençleri,
ilikleri, henüz olgunlaşan adaletsizliğin getireceği felaketlerle
daha dolmamışken.
Delikanlılık sakalını taramaya başlayıp
uzun bıçağın sivri ucuna teslim ettiğinde,
yalancı tanıklık edecek, yalan yeminler satacak beş paraya,
hem de Ceres'in tapınağına ve ayağına dokunarak.

(220-240)

Ölmüş say artık gelinini, evinizin eşiğine ölüm getiren
bir çeyizle gelmişse eğer. Acaba uykusunda hangi parmaklarla
boğazlanacak! Çünkü senin düşündüğün zenginliği
karada ve denizde ele geçirmekti, oğlun ise daha kısa bir
yoldan köşe dönecek;
hiçbir çaba gerekmez çünkü büyük günahlar için. "Ben asla bu
şeyleri
öğretmedim" dersin günü gelince, "böyle şeyler
öğütlemedim."
Oysa oğlunun ruhsal bozukluğunun nedeni ve kökü sende
yatar.
Çünkü her kim büyük bir servet aşkına tutulursa,
uğursuz öğüdüyle açgözlü çocuklar yetiştirir
[hem hilelerle mirasını ikiye katlama özgürlüğünü tanır ona,]
hem de dizginleri tümüyle atar arabanın üstüne,
onu geri çağırırsan, durmak bilmez,
ve seni küçük görüp dönüş noktasını geride bırakarak uçup
gider.
İzin verildiği kadar kabahat işlemek kimseyi yeterince tatmin
etmez:
Daha geniş bir küstahlık yetkisi verirler kendilerine.
Arkadaşına armağan veren,
ya da akrabasının yoksulluğunu rahatlatıp hafifleten kişinin,
aptal olduğunu söylersen bir gence, yağmalamayı öğretmiş
olursun ona,
dolandırmayı ve zenginliği elde etmek için her tür suçu işlemeyi;
sendeki zengin olma aşkı, Decius'ların kalplerindeki
vatan aşkı kadar büyüktür, ya da Yunanistan doğru söylüyorsa,
Menoeceus'un Thebae kentine verdiği değer kadar,
hendeklerinde ejder dişlerinden kalkanlarıyla silahlı
adamların çıktığı
ve gecikmeden, onlarla beraber bir borazancı da kalkmış gibi,
korkunç savaşlara giriştiği Thebae kentine.

(245-265)

Böylece kıvılcımlarını tutuşturduğun ateşin yayıldıkça
yayıldığını,
ve hepsini önüne kattığını göreceksin.
Kendin bile koruyamayacaksın kendini, zavallı adam,
yetiştirdiğini aslan yavrusu korkudan titreyen terbiyecisini
büyük bir kükreyişle inine kaldıracak.
Doğuşun falcılarca malum, ama sıkıcıdır yavaş koşan iği
beklemek;
henüz ipliğin kopmadan öleceksin.
Daha şimdiden oğlunu engelliyor, arzularını geciktiriyorsun,
genç çocuğuna işkence çektiriyor, senin geyik gibi uzun
yaşlılığın.
Çabuk bul doktor Archigenes'i ve Mithridates'in hazırladığından
satın al; başka incirler, başka güller toplamak istiyorsan,
ilacın olmalı, yutmak üzere akşam yemeğinden önce,
hem babanın, hem de bir kralın içmek zorunda olduğu bir
ilacın."

Muhteşem bir eğlence sunuyorum sana, onunla
hiçbir tiyatroyu, gösterişli *praetor*'un hiçbir sahnesini
kıyaslayamazsın
aile servetinin nasıl büyük bir yaşam riskiyle arttığını
seyredecek olsan,
ya da bronz kasada nice hazine ve tetikteki Castor'a
teminat bırakılmak üzere ne kadar nakit bulunduğunu,
Mars Ultor miğferini de kaybedip kendine ait parçaları
koruyamadığından beri.
Bu yüzden vazgeçebilirsin Flora'nın, Ceres'in,
ve Cybele'nin tüm sahne perdelerinden: İnsansal sorunlar çok
daha büyük oyunlardır.
Daha büyük zevk almaz mı, gövdelerini tekerleklerden hızla
savurup
gergin ipi aşağıya bırakan akrobatlar,
bütün yaşamını hep bir Corycus gemisinde geçirecek,
Kuzeybatıdan ve Güneyden esen rüzgârlarla hep savrulacak
olan senden?

(270-290)

Sen ki kötü kokular salan para kesesinin sefih ve aşağılık
kaçakçısısın,
antik Crete'nin kıyısından getirilen tatlı şarapla keyiflenir,
Iuppiter'in memleketlisi damacanaları çekip götürmekten
hoşlanırsın.
Ama ayağını sağlam basan o adam
kazancını o işten elde eder, o ip korur onu soğuktan,
ve açlıktan: Sense bin talentum ve yüz villa için tehlikelere
atılırsın.
Limanlarımıza bak, büyük gemilerle dolu denizimize:
Adamlarımızın çoğu açık denizlerde artık!
Kazanç ümidi her nereye çağırırsa donanma kalkıp oraya gider,
sadece Carpathus ve Gaetula denizlerini aşmakla kalmaz,
Calpe'yi de arkasında bırakıp Herculeum sularında ıslık çalan
güneşi işitir.
Oceanus'un canavarlarını ve destansı deniz adamlarını görmüş
olmanın
bedeli büyüktür, dolgun bir deri çantayla
ve şişkin kesesiyle evine dönebilmek için gururla.
İnsanların zihinlerini çıldırtan bir tek neden yoktur:
Birisi kız kardeşinin kollarında öfke tanrıçalarının yüzünden ve
ateşinden korkar,
öbürü öküzü çarpıp devirdiğinde sanırsın Agamemnon
böğürüyor sanır,
ya da şu Ithakalı adam: gömleklerini ya da pelerinini yırtmaz
ama
yine de bir gözetmene ihtiyacı vardır gemisini filika
küpeştesine kadar
eşyayla dolduran ve dalgalarla arasında sadece bir kalas olan
adamın,
bu kadar belanın ve bunalımın nedeninin küçük heykellere,
ve şeref payelerine bölünmüş bir parça gümüş olması yüzünden.

(295-315)

ürkütücü bulutlar ve şimşekler görünür: "Çöz halatı," diye
haykırır,
buğdaylar ve biberler satın almış tüccar efendi, "hiç metelik
vermeyin
göğün bu rengine, bu kara bulut çizgisine; yaz yağmurları
gürlemekte."
Zavallı, belki de tam gece yarısı düşecek kırılınca geminin
kaburgaları, gömülüp denize dalgalarca yutulacak, sol eliyle
ya da dişleriyle sıkı sıkıya tutacak bel çantasını.
Ama dualarını karşılamayacak,
Tagus ile Pactolus'un kızıl kumlarda evirip çevirdiği altın
soğukluğunu ve çıplaklığını örten paçavralarla yetinecek,
ve bir parça yiyecekle teknesi batan bir kazazede gibi,
bir kuruşa el açarken, resmini yaptığı fırtına ona para
sağlarken!

Bunca tehlikeye atılarak kazanılan servet
daha büyük bir dikkat ve korkuyla korunur;
bir beladır büyük bir servete gözcülük etmek.
Su kovalarını sıraya dizip bir sürü kölenin
nöbet tutmasını buyurur geceleri milyarder Licinus,
kehribarı, heykelleri ve Frigya mermerleri,
fildişinden ve kaplumbağa kabuğundan tabakları gidecek
kaygısıyla.
Çıplak Kynik filozofun şarap fıçıları yanmaz oysa;
parçalanacak olsa, yarın kendine başka bir ev yapar
ya da eskisini kurşun kenetlerle onarır.
İskender anlamıştı o fıçının yüce sakinini gördüğünde
hiçbir şey arzulamayan insanın ne kadar mutlu olduğunu
kazandığı başarılar kadar büyük tehlikelere katlanacak da olsa,
tüm dünyayı kendisi için arzulayan kişiden.
Hiçbir tanrısallığın yok senin, ey Kader, sağduyu denen bir
şeyimiz varsa,
seni biz, biz tanrıça yapıyoruz!

(320-330)

Ama bana biri, ne kadar bir servetin yeterli olacağını
soracak olsa, derim ki:
Susamamı, acıkmamı ve üşütmemi engelleyecek kadar,
ey Epicurus, küçük bahçende sana yettiği kadar;
ya da eski günlerde Socrates'in evinde bulunan kadar;
doğa başka felsefe başka konuşmaz asla.
Bu katı örnekleri vererek seni sınırlıyor muyum yoksa?
Öyleyse âdetlerimizden birini al karıştır,
Otho'nun yasasının on dördüncü sırasına yaraşacak
bir servet yap.
Bu da senin kaşlarını çatar, dudağını sarkıtırsa,
iki atlı edin, üç yüzü dört yüz yap,
dolmamışsa hâlâ kucağın, daha fazla açılıyorsa hatta,
o zaman sana ne Croesus'un ne de Pers krallarının serveti
yeter,
ne de Narcissus'un zenginliği. O Narcissus ki,
Claudius Caesar ona her şeyini bağışladı,
o da uydu onun buyruğuna, karısını öldürmesini buyurunca.

15. Yergi

KABA BİR ÜLKE OLDUĞU DOĞRU, MISIR'IN!

(5-20)

Kim bilmez, ey Bithynialı Volusius, ne tür ucubelere
taptığını,
çılgın Mısır'ın? Bir kısmı timsaha tapar,
bir kısmı yılanları oburca yutan Ibis'e;
uzun kuyruklu maymunun altın bir yontusu parıldar,
yarısı kalmış Memnon'un seslendirdiği büyülü ezgilerle
yankılanan,
yüz kapılı eski Thebae'ın yıkıntılarının bulunduğu yerde.
Şurada kedilere, burada nehir balığına,
orada köpeğe tapar tüm kasaba, Diana'ya tapmaz hiç kimse.
Caiz değildir pırasayı ve soğanı dişle ısırıp koparmak.
Ah, bahçesinde doğan ilahi ruhlarıyla ne yüce bir ulus bu!
Yün veren hayvanlar yemek masasında hiç görünmez
bu masada bir oğlağın boğazını kesmek günahken,
insan etiyle beslenmek serbesttir.
Böyle bir öykü anlattığında akşam yemeğinde Ulixes
şaşkın Alcinous'a, yalancı bir masalcı gibi,
bazılarını kusturmuş, bazılarını güldürmüştü:
"Kimse atmayacak mı,
vahşi ve gerçek Charybdis'in ağzına layık şu adamı denize,
azman Laestrygones ile Cyclop'ları uyduran bu adamı?
Çünkü daha çabuk inanırdım Scylla'ya ve birbiriyle çarpışan
kayalara, fırtınalar dolu derilere ya da Circe'nin hafif
değneğinin vuruşuyla
domuza dönüşen kürekçilere, Elpenor'un homurdanmalarına.
Bu kadar boş beyinli mi sandı Phaiakları?"

(25-45)

Böyle konuşmuş olmalı adamın biri, henüz sarhoş değilken
ve Corcyra kabından bir yudum şarap içmişken.
Bu öyküleri hiçbir tanığı olmadan anlatıyordu çünkü Ithakalı bir
başına.
Yenilerde konsül olan Iuncus'un zamanında geçmiş
garip olaylara değineceğim şimdi,
güneşin yakıp kavurduğu Coptus'un duvarlarının ötesinde
gerçekleşen,
bir halkın bütün trajedilerdekinden daha ağır olan günahını
anlatacağım;
Pyrrha'nın zamanından bu yana uzun eteklilerin
bütün masallarını evirip çevirsen bile,
trajediler arasında halkın toptan işlediği böyle bir günah
bulamazsın.
Dinle, çağımızda nasıl korkunç bir vahşilik örneğinin
türediğini.
Birbirine komşu kasabalar Ombi ile Tentyra arasında
uzun zamandır süregelen bir kan davası,
ölümsüz bir nefret ve asla iyileşmeyecek bir yara yanıp tutuşur
hâlâ.
Her iki yandan koca bir öfke sarar halkı bu yüzden
her iki komşu nefret eder birbirlerinin tanrılarından,
taptıkları tanrıların sadece kendilerinin olması gerektiğine
inanırlar.
Bu halklardan birinin düzenlediği bir şölen sırasında
düşman tarafın önderleri ve komutanları
bu fırsatın kaçırılmaması gerektiğini düşündüler,
keyif almasınlar diye bu mutlu ve neşeli günden, bu büyük
şölenden,
tapınaklarda ve dörtyol ağızlarında kurulan masalardan,
gece boyunca kalkmayacak olan, gün boyunca serili
ve bir ara yedinci günün güneşinin keşfedeceği sedirlerden.
Kaba bir ülke olduğu doğru Mısır'ın, ama gözlediğim kadarıyla
buranın vahşi ayaktakımı,
müsriflik açısından aşağı kalmıyor nam salmış Canopus
kentinden.

(50-70)

Zafer kazanmak kolaydır, diye düşünülür
ayyaş, pepe ve şaraptan yalpalayan kişileri yenip de.
Bir yandan adamların dansı kara bir flüt eşliğinde, her tür
kokulu merhem,
çiçekler ve başlarda bir sürü çelenk; öbür yandan nefret ve
aç bir mide.
Önce ağız dalaşları başlar,
ateşli ruhlara bir trompet sesi gibi gelir bu çekişmeler;
sonra karşılıklı bağrışırlar, üstlenir çıplak eller silahların
öldürücü işini.
Kala kala yara almayan birkaç çene kalır;
kavgaya karışanlar arasında burnu kırılmayan bir kişidir
nerdeyse.
Yürüyüş koluna şöyle bir baksan, yarısı kesik yüzler görürsün,
bambaşka yüzler ve kopuk yanaklardan esneyen kemikler,
gözlerden akan kanla dolmuş yumruklar.
Yine de dövüşenler oyun oynadıklarını sanır,
çocukça bir kavgaya giriştiklerini,
ayaklarının altında ceset meset ezmedikleri için.
Öyle ya, herkes yaşasa, ne anlamı kalır dövüşen bunca
kalabalığın?
Bu yüzden savaş daha da hiddetlenir,
artık yere eğilip buldukları taşları atmaya başlarlar kaslı
kollarıyla
bunlar isyanın hazır silahlarıdır: benzemez Turnus'un ya da
Aiax'ın attığı taşlara,
ya da Tydeus'un oğlunun Aeneas'ı kalçasından mıhladığı;
onlarınkinden apayrı eller bu taşı atma gücüne sahip olan,
bizim çağımızda doğan eller bunlar.
Homeros yaşarken bile insan soyu bir çöküş yaşıyordu;
şimdiyse yeryüzü sadece kötü ve değersiz insan üretiyor;
bu yüzden hangi tanrı bunlara baksa güler ve nefret eder.

(75-95)

Şimdi bıraktığımız konuya dönüp devam edelim:
Arttırdıktan sonra rakip taraf gücünü
kılıç çekmeye cüret eder, dövüşü ok saldırılarıyla yenilemeye.
Arkalarını dönüp hızla tüyer, Ombi halkı saldırmak üzereyken
gölgeli hurmalara yakın Tentyra'da oturanlar.
Aşırı korkudan mahvolur bu arada aralarından biri,
koşarken sendeler, düşerken yakalanır.
Zafer kazanan kalabalık, bir ölüden birçok kişi doysun diye,
düşmanı parçalarına, hatta kırıntılarına ayırıp
kemiklerini ısıra ısıra yiyip bitirir tüm bedeni,
ne kaynar kazanda haşlar, ne de şişe geçirip kızartırlar;
odun yakmayı beklemenin,
çok yavaş ve çok geç olacağını düşünmüş olacaklar ki,
memnundurlar pişirilmemiş cesedi yemekten.
Burada ateşe tecavüz edilmediği için sevinmeliyiz, sanırım,
Prometheus'un göğün en yüce yerinden çalıp yeryüzüne
sunduğu ateşe;
bu ögeyi kutluyor, senin de bundan mutlu olduğunu
düşünüyorum.
Ama ısırarak cesedi yiyenler bu etten başkasını daha iştahla
yememiştir hiç,
sakın sorayım deme, kuşku da duyma, bu kadar büyük bir
günah içindeyken,
acaba zevki alan eti ilk ısıranın gırtlağı mı diye;
düşmanın tüm bedeni yenip tükenince,
en sonda duran kişi parmaklarıyla toprağı kazıp biraz kan
tadar böylece.

Vascon'ların vaktiyle böyle yiyeceklerle
yaşamlarını uzattıkları anlatılır. Farklıydı oysa onların sorunu,
kaderin kıskançlığı onların başına, savaşların sonunda olanı,
en son akıbeti, yani uzun kuşatmaların yarattığı uğursuz
kıtlığı getirmişti:
Söz konusu ulus göz önünde bulundurulduğunda,
demin anlattığım yiyeceğe acımak gerekir, öyleyse!

(100-120)

Bütün otlar bitip, canlılar toptan yok olduktan,
aç bir karnın öfkesinin zorladığı ne varsa her şey yendikten sonra,
düşmanları bile acırken solgun, sıska ve ince bacaklarına,
açlıktan başkalarının uzuvlarını ezip parçalarlar,
sonra da hazırlanırlar kendininkileri yemeğe.
Hangi insan, hangi tanrı esirgerdi yardımını,
böylesi korkunç ve vahşi bir açlıktan telef olan midelerden?
Hangisini bağışlayabilirdi, onların bedenleriyle beslenen ruhlar?
Bizi en iyi Zeno'nun öğretileri hizaya sokar,
her şeyi değilse de,
yaşamda kalmak için bazı şeyleri yapmak gerektiğini düşünür çünkü.
Ama bir Cantaber'den Stoacı çıkabilir miydi,
özellikle, eskiden yaşlı Metellus'un zamanında?
Bugünse tüm dünyanın Yunanlı ve Romalı bir Atinası var,
belagat sahibi Gallia, Britannialı avukatları yetiştirdi,
ücra Thyle adası artık bir söylevci kiralamaktan söz ediyor.
Ama soylu insanlardı söz ettiğim halk,
onlar kadar yürekli, onlar kadar güvenilir
ama onlardan daha çok hezimete uğramış
Saguntum halkının da özürleri aynıdır.
Oysa Mısır daha vahşidir Maeotis tapınağından;
çünkü şu lanetli ayinin yaratıcısı Taurisli tanrıça
(şairlerin anlattıklarını ciddiye alıp inanırsan) sadece katleder insanları,
kurban başka hiçbir şeyden daha öte ve daha derin bir korku duymaz,
bir bıçaktan duyduğu kadar.
Bu adamları nasıl bir bela bu duruma soktu?
Ne kadar büyük bir açlık ve ne kadar saldırgan bir ordu tuzak kurdu ki
böylesi melun bir canavarlığa sürüklendiler?

(125-145)

Başka türlü kıskandırabilir miydi,
Memphis'in kuru toprağı, yükselmek istemeyen Nil'i?
Dehşet salan Cimbri ya da Britonnes ya da Sauromatae kavimleri
veya azman Agathyrsi bile,
bu savaş sevmez ve yararsız halk yığını kadar şiddet kullanmadı,
çanak çömlekten yaptıkları tekneleri küçücük yelkenlerle donatıp
boyalı çömlek filikalarının üzerindeki ufacık küreklere dayanıp
yelken açan bu halk yığını kadar.
Hiçbir ceza veremezsin bu cinayete, hiçbir cezayı yakıştıramazsın
zihinlerinde öfkeyle açlığın eşit ve benzer olduğu bu halka.
Doğanın gözyaşı verdiğinde,
ve yumuşacık kalpler bahşettiğine inanılır insan soyuna;
merhamet bizim en iyi duygumuzdur.
Demek ki doğa bizden,
kendini mahkemede savunan bir arkadaşımıza acımamızı bekler
ve onun zavallı görünüşüne,
vesayetine girdiği adam tarafından mahkemeye getirilen,
kız çocuklarına benzer buklelerinden ve yanaklarından
dökülen gözyaşlarından
kız mı oğlan mı olduğu anlaşılmaz bir yetime de.
Doğanın buyruğuyla feryat figan ederiz,
genç bir kızın cenazesiyle karşılaştığımızda
ya da cenaze ateşi yakılamayacak kadar küçük bir bebeciği
örttüğünde toprak.
Ceres'in rahibinin olmasını istediği gibi iyi
ve gizemli meşaleyi taşımaya değer bulunan hangi iyi insan,
insanların kederlerinin kendisini ilgilendirmediğini
düşünebilir ki?
Bu duygudaşlıktır bizi dilsizler sürüsünden ayıran,
saygın bir ruhumuzun olmasının nedeni sadece budur,
tanrısal yetkelere sahip olmamız da bundandır,
bundandır türlü sanat öğrenmeye ve bunları işlemeye
yatkınlığımız,
gözleriyle toprakta sürünen hayvanların yoksun olduğu,
göğün kalesinden yollanan bu duyguyu sadece biz çekip aldık.

(150-170)

Evrenin başlangıcında hepimizi yaratan, yalnızca can
bahşetti onlara,
bize ise akıl, öyle ki aramızda duygu birliği olan bizler
birbirimizden yardım istemeye ve birbirimize yardım etmeye,
ayrı ayrı yaşayanları bir halk olarak toplamaya yöneltsin,
atalarımızın oturduğu eski koruları ve ormanları terk etmemizi
sağlasın,
evler yapmaya, tek tek evlerimizi başka damlarla birleştirmeye
yöneltsin,
birlikten doğacak güvenle komşumuzun eşiğinde barış içinde
uykular versin,
savaşta düşen ya da aldığı koca bir yarayla sendeleyen
hemşehrimize
kollarımızı açmamızı sağlasın,
ortak bir trompetten savaş sinyalleri yükseltsin,
bir sığınağın aynı kentin surlarıyla ve tek bir kapı kilidiyle
korunmasını sağlasın.
Ama günümüzde yılanlar arasındaki dostluk daha büyük,
vahşi hayvanlar kendilerine benzer beneklilere merhamet
ederler.
Ne zaman güçlü bir arslan zayıf olanı öldürmüş ki?
Bir yaban domuzunun kendinden daha büyük bir domuzun
dişleriyle
son nefesini verdiği bir orman var mı?
Çevik India kaplanı eşiyle sonsuz bir barış içinde,
geçinip giderler vahşi hayvanlar birbirleriyle.
Ama insana hiç gelir inançsız bir örste ölümcül bir kılıcı
kızdırıp dövmek
yalnızca tırmık ve çapa üretmeye alışmış,
büyük bıçakları ve saban demirini işlemekten yorgun düşen
ilk ustalar
kılıç dövmeyi bile bilmezken, biz bugün
öfkeleri başka bir insanı öldürmekle dinmeyecek olan halkları
görüyoruz gözlerimizle,
bir insanın yüreğinin, kol ve bacaklarının ve yüzünün
bir tür yiyecek olduğunu düşünen halkları.

Öyleyse, neler söylerdi ya da nerelere giderdi,
her yaratığı insanmış gibi görüp yemeyen ve
midesine her baklagili bahşetmeyen Pythagoras,
bu canavarlıkları görseydi bugün?

16. Yergi

REFAH DOLU BİR KIŞLAYA GİRERSEM EĞER!

(5-15)

Kim hesaba katmaz, Gallius, mutlu askerliğin
üstünlüklerini?
Refah dolu bir kışlaya girersem eğer,
isterim ki kışlanın kapısı titrek bir er olan beni,
uğurlu bir yıldız altında karşılasın.
Daha yararlıdır çünkü sevecen bir yazgının bize sağladığı bir an,
Venus'un Mars'a yazacağı bir mektupta bizi tavsiye
etmesinden,
ya da Samos'un kumlu kıyısından hoşlanan annesinin
salık vermesinden.
Her asker için ortak olan yararlara değinelim önce,
hiç de yabana atılmayacak olanı bunlar arasında,
hiçbir togalının
seni hırpalamaya cüret etmemesi olacak, kendisi hırpalansa
bile,
bu konuda açamaz ağzını ve dökülen dişlerini göstermeye
cesaret edemez komutanına, yüzündeki mor şişlikteki kara
topağı
ya da doktorun bir kurtuluş ümidi bile vermediği tek gözünü.
Hakkını aramak için bir dava açsa, emrine yargıç olarak çizmeli
bir yüzbaşı verilir,
büyük bir sıranın önünde oturan, bir dizi iri adaleli jüriyle
birlikte;
eski kışla yasasına göre ve Camillus'un korunmuş olan âdeti
uyarınca,
asker kendi kampı dışında ve bayrağından uzakta bir
mahkemeye katılamaz.

(20-45)

"Bir yüzbaşının bir asker üzerine verdiği yargı
yerinde olur, kin duymam
eğer haklı bir yakınma dava konusu olursa."
Yine de tüm filo düşman olur, her piyade bölüğü
oybirliğiyle bir tedavi uygular,
"İlk kez yediğin dayaktan daha ağır bir dayak ye" diye.
Hazır bir çift ayağın varken, bunca çizmeyi ve binlerce çiviliyi
başına musallat etmen, doğrusu hatip Vagellius'a özgü bir
aptallık olur.
Ayrıca kim kentten bu kadar uzak olabilir,
kim siperin duvarının ötesine geçecek bir Pylades olabilir?
En iyisi bir an önce gözyaşlarını kurut da
özürlerini sunacak arkadaşlarını tedirgin etmeyelim.
"Tanığını çağır", dediğinde yargıç, o, kimse kim,
gördüğü dayağı "gördüm" demeye cesaret etsin,
o zaman inanayım,
onun bir sakala ve atalarımızın uzun saçlarına yaraşır
olduğuna.
Bir köylünün aleyhine yalancı bir tanığı daha çabuk bulabilirsin,
bir askerin kazancı ya da onuru aleyhine gerçeği söyleyen
bir adamdan.
Şimdi askerlerin öteki kazançlarından ve başka
nimetlerinden söz edeyim. Atadan kalma mülklere ait
bir vadiyi
ya da bir çayırı alçak bir komşum geri alsa benden
her sene enli bir çörek ve yulaf lapamla tapındığım
kutsal sınır taşını, mülkümün sınırını kazıp kaldırsa ortadan,
borç aldığı paraları geri vermemeyi sürdürse
imzalar sahte, belgeler geçersiz, diyerek
beklemem gerekecek tüm dünya halklarının kavgaya
başlayacağı yılı.
Ve binlerce usanca, binlerce gecikmeye
katlanmak zorunda kalacağım; kaç kez hazırlanır
mahkeme salonunda sadece jüriler ve avukatlar için sıralar,

(50-60)

ama kâh belagat sahibi Caedicius pelerinini çıkarır,
kâh Fuscus işemek üzere dışarı çıkar; hazır olsak bile dağılırız,
kozumuzu paylaşmamız böyle uzun zaman alır hukuk
arenasında.
Ama silahların koruduğu ve bellerine kılıç kınları
asılı kibar beylere
istedikleri zaman dava açma hakkı bağışlanır,
yok olup gitmez savunmalarının özü uzun tartışmaların
tınlamasıyla.
Bundan başka sadece askerlere verilir,
vasiyet yazma hakkı babaları hayattayken.
çünkü yasa, askerlik hizmetinde kazanılan paranın,
takdir etmiştir babanın mutlak denetimi altındaki
mülkiyetine girmemesini.
Bu yüzden bayrakların arkasından giden
ve kışlalarda kazanılan parayı hak eden Coranus'a
babası dalkavukluk eder, yaşlılıktan titreyip dursa bile;
hakkı olan terfiyi kazanır, ağır hizmetine karşılık olur hak
ettiği ödüller.
Cesur olan bir adamın aynı zamanda en şanslı kişi olması,
hepsinin madalyonlarıyla ve gerdanlıklarıyla gurur duyması,
kuşkusuz, bir komutanın kazancı gibi görünüyor*...

* (Yergi burada kesilmektedir.)

Açıklayıcı Notlar

(Satır başlarındaki sayılar, dize numaralarıdır)

1. YERGİ

* Iuvenalis'in 1. Yergi'sinin çevirisi için ayrıca bkz: "Bir Yergi Ustası: Iuvenalis", çev. E. Özbayoğlu, *Sombahar*, Kasım-Aralık 1993.

1 Cordus: Bilinmeyen bir şair

2 *Theseis*: Bir okuma gününün bile yetmeyeceği uzunlukta bir destan.

5 *Telephus... Orestes*: Tragedya adları. Uzunluklarından dem vurulmaktadır.

7 *kimseler tanımaz evini.....*: Iuvenalis, konuları söylence dünyasından seçilen destanları ve tragedyaları okumaktan bıkmıştır. Bunları, evini tanıdığı kadar iyi tanıdığından söz etmektedir.

8 *Mars'ın korusu*: Colchis'te, altın postun bırakıldığı yer.
Aeolus'un kayaları.....: Kuzey Sicilya ile Lucania arasında uzanan yedi volkanik dağ kümesi.

10 *Aeacus'un hangi ruhlara işkence çektireceğini.....*: Aeacus, yeraltı dünyasının üç yargıcından biri, Achilles'in dedesidir. Romalı bir zengin olan Aeacus da, evini yapıtlarını okumak isteyenlere açınca, insanlar bıktırıcı konuşmalar yüzünden eziyet çekecektir.

11 Monychus: Yunan söylencesinde bir Centaurus.

12 Fronto: Heykellerle süslü görkemli evini, bahçeleriyle birlikte yazarların okuma günlerinde kiraya veren bir zengin.

16 *Sulla'ya öğüt verdim*.....: Roma tarihinden alınan kişiler ve olaylar, okullarda çocukların konuşma alıştırmaları için kaynak oluştururdu. Iuvenalis de herkes gibi bu okullara gittiğini ve buralarda ne öğretiliyorsa kendisinin de öğrendiğini belirtmektedir.

20 *Aurunca'lı*....: İ.Ö. yaklaşık 180 yılında Suessa Aurunca'da doğan ve bütün yergi yazarlarının üstadı konumundaki Romalı yergi yazarı Lucilius'tan söz edilmektedir.

22 *çıtkırıldım bir eş*.....: Iuvenalis, bu dizesinden başlayarak, Roma'da yozlaşan toplum yaşamının çarpıklığını, kent sokaklarında gözlemlediği insanların kusurlu yönlerini ön plana çıkartarak yermektedir.

22 Mevia: Amazonlar gibi giyinip hayvanlarla dövüş sergileyen, soylu doğumlu bir kadın.

26 Canopus: Nil nehrinin batı ağzında bir kent.

27 Crispinus: Canopus'ta doğup Roma'ya bir tuzlu balık satıcısı olarak gelip yerleşen ve Iuvenalis'in değişik şekillerde yergisine maruz kalan bir Mısırlı. Iuvenalis Mısır'dan ve Mısırlılardan nefret etmektedir.

28 Tribunus: Önceleri, halk önderleri olarak ortaya çıkan ve halkın çıkarlarını korumaktan sorumlu olan tribunus'ların görevlerinin niteliği zamanla değişmiştir.

49 Marius: Görevini kötüye kullandığı için hüküm giyen (İ.Ö. 100) ve Afrika eyaletine sürgüne yollanan Marius Priscus.

51 *Venusia'lının*.....: Venusia'da, İ.Ö. 65 yılında doğan ve yergileriyle ünlenen Horatius.

61 Flaminia: Roma'nın ünlü yollarından biri.
Automedon: Homeros'un *Ilias* destanında adı geçen, Achilles'in ünlü araba sürücüsü.

66 Maecenas: İmparator Augustus'un kültür danışmanı. Taşkın yaşantısı yüzünden, yergi ustasının gazabından kurtulamamıştır.

71 Lucusta: Zehirleme işleminde üstün yetenekleri olan Gallialı bir kadın.

73 Gyara: Ege denizinde bir ada. Bu adaya sürgüne gönderilmek çok büyük bir işkence olarak kabul edilirdi.
cinayetlerine borçludur.....: Dürüst yollardan para kazanmak artık hayal olmuştur.

75 *herhangi bir suça kalkış*.....: Roma'da tanınmış bir insan olmak için, yasal olmayan yollara başvurarak herhangi bir suç işlemenin yeterli olacağı belirtilmektedir.

80 Cluvienus: Kimliği bilinmemektedir.

81 Deucalion: Prometheus'un oğlu. Söylenceye göre, tufan sonrası, karısı Pyrrha ile birlikte kurtulan kişiler. Attıkları taşlardan insan soyu yeniden yaratılmıştır.

92 sesters (*sestertius)*: Roma para birimi. 4 sesterii=1 denarius
atalarımızdan.....: Ataların yaşadığı dönemler, sade yaşam tarzının benimsendiği, adaletin egemen olduğu çağlardı.

95 *sadaka*: (sportula) Bir sepetin içine yerleştirilen ve yoksul halka dağıtılan yiyecek, giyecek türünde eşyalar.

96 Toga: Romalı yurttaşların, barış zamanında üstlerine giydikleri yünlü, beyaz giysi.

100 *Troia soyundan*.....: Aeneas'ın soyundan gelen gerçek Romalı yurttaşlar.

101 *önce Praetor'a*.....: Devlet görevlilerine bile bu sadakadan verilmektedir. Iuvenalis burada, zenginin devletten bile üstün olduğunu belirtir.
Praetor: Hukuksal davalara bakan yüksek memur.

104 Euphrates: Asya'nın batısında, Armenia'dan doğan nehir; Fırat.

105 *küçük pencereler*.....: küpe takmak için kulakta açılan deliklerden, kişinin Doğulu olduğu anlaşılırdı.

106 *geniş eflatun bir bordür*.....: *Devlet görevlisi olmanın ne önemi var*, anlamında kullanılmaktadır.

109 Pallas: İmparator Claudius'un azatlısı.
Licinus: Önce Caesar'ın, sonra da Augustus'un hizmetinde çalışmış ve çok zengin olmuş bir esir.

110 *beyaz ayaklarıyla*.....: Değişik yerlerden, Roma'da satılmak üzere getirilmiş, ayakları beyaz tebeşirle işaretlenmiş köleler.

113 *ey ölümcül para*.....: Roma'da birçok soyut kavrama tapınak dikildiği halde, henüz zenginliğe adanan bir tapınak yoktur.

116 *Uyum'a diktiğimiz*.....: Capitolinus'un altında, Camillus'un yaptırdığı, İmparator Tiberius'un onardığı bir tapınak. Dizelerden, tapınağın tepesine leyleklerin yuva yaptığı anlaşılmaktadır.

128 Apollo: Augustus'un Forum'undaki Apollo'nun fildişi heykeli. Hukuksal davalar onun huzurunda yapıldığı için *hukukta yetkin* olarak adlandırılmaktadır.

130 *Mısırlı bir vergi memuru*.....: Iuvenalis'in Mısırlılardan nefretinin bu dizelerine yansımış olduğu görülmektedir. Bir Mısırlı, kazandığı unvanları yaptırdığı heykelinin altına yazınca, Iuvenalis'in yabancı düşmanlığı körüklenmiştir.

154 Mucius: Lucilius'un saldırılarına maruz kalan Mucius Scaevola'dan söz edilmektedir.

155 Tigellinus: Nero'nun bütün aşırılıklarını destekleyen bir kişi. Bu adamın ya da böyle ünlü birinin ahlâksal kusurlarına laf etmenin kolay bir iş olmadığı belirtiliyor.

162 Aeneas: Romalıların atası Troia'lı kahraman. Venus'un oğlu.
Turnus: Aeneas'ın öldürdüğü, Rutuli'nin (eski Latium halkı) kralı.

164 Hylas: Argo gemicilerinin altın postu arama yolculuğuna katılmış, Hercules'in yoldaşlarından, yakışıklılığıyla ünlenen bir genç.

170 Latina: Roma'nın Güney'e giden ünlü yolu.
Flaminia ve Latina yollarını külleriyle kaplayan kişilere.....: Roma'nın ünlü yolları yaşamını yitiren tarihi kişiliklere adanan anıtlarla doludur.

2.YERGİ

1 *Curius'a benzemeye çalışanlar... kaçıp gitmek isterim*.....: Tümüyle ahlâksız bir yaşantı sürdükleri halde, ahlâk üzerine ders vermeye kalkan kişiler, Iuvenalis'in ince alayıyla karşı karşıya kalmaktadır.
Curiuslar: Ünlü Romalı aile.

6 Chrysippus: Cleanthes'in öğrencisi, ünlü Stoacı filozof.

7 *Aristoteles'in*.....: Sadece gösteriş amacıyla, ünlü kişilerin heykelleriyle evleri donatmak, görgüsüz zenginliğin başlıca işaretleridir.

Pittacus: Yunanistan'ın yedi bilgesinden birisi (İ.Ö. yaklaşık 652).

16 Peribomius: Roma'nın ahlâksal açıdan bozuk kişiliklerinden biri.

26 Verres: İ.Ö. 73-70 yılları arasında Sicilia valiliği yapan kişi. Görevini kötüye kullandığı için, daha sonraki yağmalamaların sembolik adı haline geldi. Yaptığı yolsuzluklar, Cicero'nun *In Verrem* adındaki ünlü konuşmalarıyla günyüzüne çıktı.

27 *Milo... Clodius...*: İ.Ö. 52 yılında, Roma kentinin bu iki ünlü kişisi arasında yaşanan çekişmeye gönderme yapılmaktadır.
Catilina: İ.Ö. 63 yılında, Cicero'nun konsüllüğü sırasında, rejim düşmanlığı yaparak Cicero'nun düşmanlığını kazanan kişi.
Cethegus: Catilina suikastına adı karışan kişi.

29 *zinacı.....*: Domitianus eleştirilmektedir. Kardeşi Titus'un kızı Iulia'nın âşığı olarak adı çıkmıştı.
amcasına benzeyen.....: Kadının amcasıyla ilişkisinden doğan çocuklardan söz edilmektedir.

35 *Scaurus'ları....*: Romanın ünlü bir ailesi ve onun soyundan gelenler.

37 Iulia yasası: (Lex Iulia de maritandis ordinibus): Augustus'un çıkardığı, evliliğe özendirici yasa.

44 Scantinia: (*Lex Scantinia)*: Halk tribunus'u Scantinius'un adıyla anılan, sapık ilişkileri cezalandıran yasa.

56 Penelope: Ulixes'in sadakat örneği eşi.
Arachne: Athena'nın örümceğe dönüştürdüğü Lydialı genç kız.

63 Censor: Ahlâk eleştirmenliği görevini üstlenen kamu görevlisi.

65 *sözde Stoacılar.....*: Felsefeci kılığına bürünmüş kişiler.

86 Bona Dea: Gizem törenlerine, töre gereği, sadece kadınların katıldığı tanrıça. İ.Ö. 62 yılında, Clodius kadın kılığına girerek bu törene katılmaya kalkışınca, törende karısı bulunan Caesar, adının bu skandala karışmasından dolayı karısından boşanmıştır.

92 Cotyto: Önceleri Trakya'da, sonradan Atina'da tapınılan tanrıça.
Baptae: Cotyto'nun tapınıcıları.

100 *Auruncalı Actor'un ganimeti*.....: bkz. Vergilius, *Aeneis*, 11.94. Actor: Aeneas'ın dostu. Aurunca: Campania'da eski bir kent. Söylenceye göre, Odysseus ile Calypso'nun oğlu olan Auson tarafından kurulmuştur. Roma İmparatoru M. Salvius Otho'nun savaştan elde ettiği aynasıyla övünmesi, kral Turnus'un Actor'dan elde ettiği kargısıyla övünmesiyle kıyaslanmaktadır.

108 Semiramis: Asur'un destansı kurucu tanrıçası.

109 Cleopatra: Mısır'ın ünlü kraliçesi.
burada.....: Roma'da.

111 Cybele: Anadolu'nun ünlü toprak tanrıçası: Magna Mater.

117 Gracchus: Mars'ın savaş kalkanlarını taşımakla görevli rahipleri Salii'den birisi.

125 *o adam*.....: Gracchus.

128 *Latin çobanlarına*.....: Romalıların erdemleriyle ünlü eski çiftçi halkı.

132 Campus Martius: Roma'da kıyasıya yarışların düzenlendiği meydan.
Lupercus: Belli günlerde keçi postuna bürünerek kent sokaklarında dolanan ve önlerine çıkan kadınlara, doğurma güçlerini arttırmak için ellerindeki asalarıyla vuran rahipler.

155 Cremera: Fabiusların katledildiği (300 kişi) Etruria'daki nehir.
Cannae: İ.Ö. 216'da Hannibal tarafından Romalıların bozguna uğratıldığı Apulia'daki küçük kasaba.

160 Iuverna: İrlanda.

161 Orcades: İskoçya yakınlarındaki adalar.

170 Artaxata: Armenia'nın başkenti.

3. YERGİ

* Iuvenalis'in 3. Yergisinin çevirisi için ayrıca bkz: N. Öner, *"Decimus Iunius Iuvenalis, Hiciv III"*, Yazko, İstanbul.
Bu yergi birçok yazar tarafından şiir konusu olarak alınmış ve taklit edilmiştir. Bunların en bilineni Samuel Johnson'ın 1738 yılında yayımlanan "London, a Poem in Imitation of the Third Satire of Iuvenal" adlı şiiridir.

Bu yergiye ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz: Ç Dürüşken, "ROMA: Sorunlu Bir Kent- Iuvenalis'in III. Yergisi", *Arkeoloji ve Sanat Dergisi*, sayı: 91, Arkeoloji ve Sanat Yay., Faruk Zeki Perek Özel Sayısı, 1999, s. 32-39.
Bu yerginin kahramanı Umbricius'un kimliği hakkında kesin bilgi yoktur. Puteoli yakınında, A.Umbricius Magnus'un kızına ait olan bir mezar taşı bulunmuştur. Bu Umbricius'un, Iuvenalis'in dostu olabileceği söylenmiştir (bkz. G. Highet, s. 69) Ancak, bu yergideki seslenişin, Iuvenalis'e ait olduğu ileri sürülür. Kendisi, Aquinum doğumlu olduğu için, kent hakkındaki düşüncelerini, Roma'da doğan, gerçek bir Romalı olan Umbricius'un dilinden aktarmayı seçmiş olabilir (ibidem). Ayrıca bkz. P. Green, s. 99.

2 Cumae: Campania sahilinde eski bir Yunan sömürgesi. Çok az kişinin yaşadığı sakin bir yerdi ve bilici Sibylla'nın yaşadığı bölge olmakla ünlüydü.

25 Daedalus: Mekanik araçların kaşifi olarak tanınan efsanevi bir sanatçıdır. Atinalı olan Daedalus, yanında çalışan Talos'un testere icat ettiğini görünce, onu kıskanmış ve Akropolis'ten aşağı atmıştır. Bunun üzerine sürgün cezasına çarptırılmış ve kral Minos'un Girit'teki sarayına giderek onun yanında mimar olarak çalışmıştır. Canavar Minatauros'un kapatıldığı Labyrinthos'u inşa eden Daedolus'un bu canavarı öldürmek için gelen kahraman Theseus'a yardım etmesi üzerine kızan Minos onu ve onun oğlu Ikaros'u bu Labyrinthos'a kapatır. Ancak Daedalos kendisine ve oğluna kanatlar yapıp bunları balmumuyla bedenine yapıştırır ve Cumae'a gelir. Iuvenalis, burada, Cumae'ı, bu yörenin mitolojik tarihinde önemli olan bir öyküyle dile getirmektedir.

27 Lachesis: Roma'da *Parca* ya da *Tria fata* (Üç Kader Tanrıçaları) adı verilen ve Yunan mitolojisindeki *moira*'larla (Kader Tanrıçaları) özdeşleşen karakterler. Üç kardeşten oluşan Parca'lar, insanın ömrünü belirleyen iplik eğiricileridir. Bu kardeşlerden biri doğuma, diğeri evliliğe, bir diğeri de ölüme eşlik eder.

30 *Artorius'la Catulus*.....: Bu tiplemelerin gerçekliği tartışmalıdır (bkz. J.D. Duff, s.14). Bunlar, haksız para kazanmak peşinde koşan kişilerin sembolüdür.

32 *kargının altında*.....: Roma'da, açık arttırmalarda kullanılan sahibiyet sembolüdür.

43 *yıldız hareketlerinden anlamam*.....:Burada astrologları öven Umbricius, onların mesleğinden hiç anlamadığını ve ölüm döşeğindeki babasının başında mal bölüştürmek için bekleşen mirasçılarına da, astrologların yaptığı gibi, arzulanan sözcükleri söyleyemeyeceğini belirtir.

55 Tagus: Lusitania'da, altın renkli kumlarıyla ünlü nehir.

61 *bir Yunan Romasına*.....: Yunanlaşmış Roma kentine.

62 Orontes: Suriye'nin en büyük nehri; Asi Irmağı. Bu nehrin, Etruria ovalarını, Latium ovalarından ayıran Tiberis nehrine akması, bir anlamda bu iki nehrin kaynaşması, birçok ulusun Romalılarla karışmasını simgeler.

66 *gidin oraya*.....: *Circus'a gidin* anlamında kullanılmaktadır.

67 *yağla sıvanmış*.....: Güreşçilerin kullandığı bir çeşit yağ, *ceroma*.

69 *Biri soylu Sicyon'dan*.....: Bu dizelerde, çeşitli Yunan kentlerinden söz edilmektedir. Sicyon: Argolis'in ünlü bir kenti; Amydon: Macedonia'da bir kasaba; Andros ve Samos da Ege'deki adalardır; Tralles ile Alabanda ise, Küçük Asya'da, Karia'da bulunan kentlerdir.

71 Esquilia: Roma'nın zenginlerinin konaklarının bulunduğu tepelerden biridir. Adını sepetçi söğüdünden (*vimen*) alan tepenin adı, Roma'nın doğusunda yer alan Collis Viminalis'tir. *(viminalis*: sepetçi söğüdüne ait, sepetçi söğüdünden).

74 Isaeus: Roma'ya İ.S. 97'de gelip yerleşmiş olan Asurlu bir söylev ustası.

78 *Yunancık*.....: Iuvenalis, burada Yunanlıları, *Graeculus* (Yunancık) diye küçümsüyor.

79 Maurus: Afrikalı, Kartacalı.

83 *yaslanıp uzanacak*.....: Roma'da, her önemli olayda (miras konularında, evlilik antlaşmalarında vs.) sosyal konumu yüksek kişiler, bir ayrıcalık olarak, diğerlerinden daha önce mühürlerini basardı.

83 *Mürdümeriği* (*prura*): Damascus (Şam)'dan, Roma'ya getirilirdi. Burada, Doğu'dan Roma'ya akın eden halklar kastedilmektedir.

85 *Aventinus göklerinde*.....: Aventinus, Roma'nın tepelerinden biri. Antikçağ'da, zeytin (*baca Sabina*) önemli bir yiyecek ve gelir kaynağıydı. Burada, Iuvenalis gerçek Romalı olmanın bir değerinin kalıp kalmadığını sorgulamaktadır.

89 Antaeus: Hercules'in boğup öldürdüğü bir dev; Toprağın oğluydu ve Herkules, onu öldürmek için havaya kaldırıp boğmak zorunda kalmıştı.

89 Hercules (Herakles): Amphitryon ile Alkmene'nin oğlu ve başardığı güç işlerle Grek-Roma mitolojisinin en güçlü kahramanı olan kişi.

93 Thais: Atinalı ünlü bir *hetaira (fahişe)*; sonradan Mısır kralı I. Ptolemaius'un karısı olmuştur.
Antiochus olağanüstüdür .....: Roma'da olağanüstü görülen kişiler ülkelerinde sıradan kişilerdir.

115 Gymnasium: Beden eğitimiyle ilgili okullar.

128 Praetor: Romalıların hukuksal işlerini yürüten yüksek memur, yargıç.

138 *Idalı tanrıça*.....: Cybele.

144 Samothrace: Kuzey Ege'de, gizem kültlerinin yaygınlığıyla tanınan bir ada. Burada, yalan yere yemin eden insanlardan öç alan ilahların (Cabiri) adına gizem törenleri düzenlenirdi.

145 *yıldırımları da*.....: Iuppiter'in yalan yere yemin edenlerden öç alışının simgeleridir.

163 *göç etmek zorunda*.....: Romalıların evlerini, zenginlere ve yabancılara bırakması ve yoksul bir yaşama göç etmesi konu ediliyor.

164 *yeteneklerini engellerken*.....:Yoksul sınıftan kişiler, ne kadar büyük yeteneklere sahip olsalar da, sonuçta, Roma'da yaşadıkları sürece, yoksulluk önlerine hep bir engel olarak çıkacaktır.

167 *kölelerin karınları*.....: *kölelerin karınlarını doyurmak* anlamında kullanılmaktadır.

172 *toga giymez*.....: Romalıların geleneksel giysisi toga, taşrada oturanlarının sadece kendi cenaze törenlerinde giyeceği bir

giysidir. Taşra yaşamının, kurallardan uzak, rahat ve sakin yaşamından söz edilmektedir.

173 *çimenli tiyatroda*.....: Bazı taşra kentlerinde tiyatro binaları olmadığından, oyunlar açık alanlarda oynanırdı.

174 fars: Tiyatrolarda, oyunun sonunda oynanan bir skeç (*exodium*).

177 *renkli maskenin*.....: Romalı aktörlerin yüzlerine taktıkları maskelerden (persona) söz edilmektedir.

179 *belediye memurları*.....: Roma'da sayıları iki tane olan, eyaletlerde değişik sayıda olabilen, belediye işlerinden sorumlu görevliler (aedilis).

179 *Tunica:* İç giysisi, gömlek. Taşradaki insanların, sade yaşam biçimlerine uygun, sade giysilerle yetindiği belirtiliyor.

185 Veiento: Zengin bir kişi.

190 Praeneste: Latium'da bir kasaba (mod. Palestrina).

191 Volsinii: Etruria'da bir kasaba (mod. Bolsena).

192 Gabii: Latium bölgesinin en eski kenti. Roma ve Praeneste arasındadır.

192 Tibur: Latium bölgesinde, Romalı zenginlerin villalarının da bulunduğu, kayalık tepede kurulu, huzur dolu bir kasaba (mod. Tivoli).

193 *flütçüye*.....: Evlerin dayandığı ince destekler, bir flütçünün sallana sallana flüt çalmasına benzetilmektedir.

199 *yan komşum Ucalegon*.....: Yoksul bir Romalı yurttaş. Evi yangında yanınca, hiç kimsenin onun yardımına koşmamasından yakınılmaktadır.

205 Chiron: Söylence dünyasında, yarı insan yarı at biçiminde betimlenen *centaurus*'lardan biri; Aesculapius'un öğretmeni.

212 Asturicus: Zengin bir Romalı. Evi yansa, herkes elinden geldiğince yardımcı olmaya çalışırdı.

223 *Sora'da, Fabrateria'da ya da Frusino'da*...: Latium'daki şirin kır evlerinde yaşamaktan söz etmektedir.

229 *Pythagoras'çıyı:* Pythagoras'ın ve ardılı filozofların etyemezliğinden söz edilmektedir.

240 Liburni: Croatia'da yaşayan halk. Liburnus: Bu halka ait olan. Liburna: Hafif savaş arabası.

251 Corbulo: Zayıf ve çelimsiz köle tiplemesi.

257 Liguria: Ligures'in yaşadığı yer.
319 Aquinum: Orta İtalya'da bir taşra kenti. Iuvenalis'in doğum yeridir.
320 Helvina: Ceres'in bir başka adı.
320 Ceres (Demeter): Buğdayın, ekili arazilerin bereket tanrıçası.
320 Diana: Ayın ve avcılığın tanrıçası olarak bilinen Yunan tanrıçası Artemis'le özdeşleştirilmiş bir İtalyan tanrıçası: Bu tanrıçalar, bu dizelerde, kırsal yaşamın simgeleri olarak sunulmuştur.
321 *bir dinleyicisi olarak onların*.....: Yergi türünde şiirler yazmak, kentsel bir kültür gerektirir. Umbricius, kırsal yaşamı seçtiği için, bundan böyle kendisini taşralı sayar. Bu karşıtlık, Iuvenalis'in dilinde, ince bir alaya bürünür.

4. YERGİ

1 Crispinus: Bkz. 1.Yergi, notlar.
3 *evde kalmış kızları*.....: Evli kadınların zina yapması çok büyük bir suç olduğu için, Crispinus böyle bir günahtan daha büyük keyif alacaktır. O yüzden kendisine bu zevki yaşatamayan evde kalmış kızları hor görür.
10 *sıcak kanıyla*.....: *Canlı canlı gömülmeye mahkûm* anlamında kullanılmaktadır. Vesta rahibesi, adaklarını bozduğunda, Campus Sceleratus'taki yeraltı mahzenine gömülür, yanına sadece bir kandil ve biraz yiyecek bırakılırdı. Domitianus, Vesta rahibesi Cornelia'ya bu cezayı uygulamıştı.
10 *kurdeleli*...: Vesta rahibeleri, saçlarına kurdele takardı.
23 Apicius: Augustus ve Tiberius zamanında yaşayan ve midesine düşkünlüğüyle ünlenen bir kişi. Serveti azalınca, kendini zehirlemiştir.
24 *yerli papirüsü*.....: Yerli halk Nil kıyısında yetişen papirüsten, giysiler yapardı. Crispinus'un da bir Mısırlı olduğu anımsanacak olursa, Iuvenalis'in alaycı yaklaşımı anlaşılır.
36 Pierides: Esin perileri.
38 *dazlak Nero'ya*.....: Domitianus şiddetle eleştirilmektedir.
40 Ancon: Adriyatik denizindeki Pcenum'da Venus'un korumasında bir kent. Sonradan Dorica adını aldı.

57 *ölümcül sonbahar*.....: Iuvenalis'in bir balıkçının yakaladığı balığı İmparator'a sunmak için yola çıkışını anlattığı öykü bu dizelerden itibaren başladığı için, italikle yazılmıştır.

60 *iki göl*...: Balıkçının bulunduğu bölgede iki göl vardı: Lacus Albanus ve Lacus Neorensis.

61 Alba Longa: Aeneas'ın oğlu Ascanius'un kurduğu ve Tullius Hostilius'un zamanında Romalılar tarafından yıkılan kent. Ama hâlâ Troia ateşini korumaya çalışmaktadır. Buradaki Küçük Vesta tapınağının benzeri ve daha büyüğü Roma'da bulunmaktadır.

75 Liburnus: İmparatorun mahiyetindekilerden; sandalye taşıyıcısı.

94 Acilius: Acilius Glabrio'nun oğlu; Traianus zamanında konsüldü. Genç yaşta sürgüne yollandı ve Domitianus zamanında öldürüldü.

98 Gigant: Gigantlar kendilerinin topraktan doğduklarına inandıkları için, gigant'ın kardeşi yine bir gigant'tır.

100 *arena*...: Alba'da, Domitianus'un villasına ek olarak yaptırılan bir dövüş alanı.

105 Rubrius: Otho ile Vespasianus zamanında ünlenmiş bir komutandı. Titus'un kızı Iulia ile çevirdikleri bir dolap yüzünden hüküm giymişti.

109 *iki cenazeyi*.....: Romalıların ölülerin bedenlerine kokulu yağlar sürmesi adetti.

109 *sabah ıtırı*.....: Sabah sabah koku sürmek görgüsüzlük belirtisiydi.

110 Pompeius: Bir ihbarcı.

111 *Dacialı akbabalara*.....: Fuscus, Domitianus döneminde Dacia savaşında öldü.

113 Veiento: Bir ihbarcı

114 Catullus: Kör bir ihbarcı.

117 Aricia: Appia yolu üzerinde, dilencilerin de sığınağı olan bir yer. Aricini: Aricia'ya gidip gelen tekerlekli arabalar.

122 *çocuklar*...: Aktörlerden söz edilmektedir.

130 *Peki ne diyorsun*...: İmparator düşüncelerini sormaktadır.

133 Prometheus: Ünlü bir çömlekçi.

139 *ikinci açlık*.....: Şarap içtikten sonra ortaya çıkan açlık hissi.

141 Circeii: Latium'da aynı adlı burunda yer alan bir yerleşim yeri.
141 Lucrinus: Campania'da bir göl.
141 Rutupiae: Britannia'da bir yer.
150 *zulüm günleri*.....: İmparator Domitianus'un Roma'ya yaşattığı acı günler.
152 *en seçkin*.....: Roma'nın ünlü adamları, Domitianus'un vahşetinden kurtulamayarak öldürüldü.
153 *yok olup gitti*.....: İ.Ö. 96'da Stephanus adlı bir azatlı tarafından öldürüldü.
154 *Lamia'ların*.....: Aelius Lamia'nın soyu. Ünlü ve soylu bir Romalı aile. Burada, diğer soylu ailelerin bir sembolü olarak kullanılmaktadır.

5. YERGİ

3 *Sarmentus...Gabba*.....: İmparatorların masalarından ayrılmayan kişilikler.
6 *bomboş karnı*.....: İnsan karnını doyurmak için her şeyi yapabilir, hatta köprü üstünde dilenmeye bile çıkabilir.
8 *kısa bir paspas*.....: Dilencilerin üstünde uyuduğu, yoksulluk simgesi eşya.
13 *bir yer doldurman*.....: Eski efendisi Virro'dan yemek daveti alan zavallı azatlı bir köle olan Trebius'a seslenilmektedir.
24 *kabul etmeyeceği bir şarap*.....: Çok kalitesiz bir şarap.
25 Corybant'lar: Cybele'nin, kendilerini hadım ederek tanrıçaya ulaşacaklarını düşünen rahipleri.
30 *konsüllerin saç sakal uzattığı*.....: Eski tarihli, kaliteli şarap efendiye sunulur.
34 *bağın adı ve dolum tarihi*.....: Amphoralara konan şarapların üzerine, şarabın doldurulduğu tarih ve yerin adı yazılırdı.
36 *Thrasea...Helvidius*.....: Thrasea Paetus ve Helvidius Priscus'tan söz ediliyor. Bunlar, özgürlük adına yaşamlarına yitiren kişilerdir.
42 *sivri tırnaklarını*.....: Kölenin tırnaklarının kadehlerin üzerindeki değerli taşlarının çizmemesi için bir gözetmen tutulduğu belirtilmektedir.

44 *kadehlere geçirir*.....: Zenginlerin parmaklarındaki yüzüğün taşlarını, içtikleri şarap kadehlerinin üzerine taktırması adetti.

46 *yeğ tutulan*.....: Aeneas; Kartaca kraliçesi Dido, Aeneas'a âşık olmuştu.

47 Beneventum'lu.....: Vatinii Calices adı verilen kadehler, Nero'nun sarayında seçkin bir yer edinen kunduracının adıyla anılmaktaydı.

56 *Asya gülü*.....: Masanın yanında bekleyen Yunanlı genç ve yakışıklı köle.

59 *Afrikalı Ganymedes*.....: Kölelere su getirme işi, kara ve çirkin hizmetkârların işiydi.

60 *o oğlan*.....: Asyalı.

78 *Esquilia tepesine*.....: Roma'nın doğusunda, zenginlerin malikâneleriyle dolu ünlü tepe.

90 Boccar: Hamamda kendi pis kokulu yağıyla yıkanan bir Afrikalı.

118 *mısırın senin olsun*.....: Afrika'dan gelen mısırın pek önemli bir yiyecek olmadığı belirtilir.

118 Alledius: Obur ve bencil bir karakter.

119 *öküzlerin boyunduruğunu*.....: Yer mantarını Roma'ya göndermesi koşuluyla, Afrika mısırın üretimini durdurabilir.

127 *sanki üç adın*.....: Özgür doğumluların, *praenomen*, *nomen* ve *cognomen*'den oluşan üç adları vardı.

133 *dört yüz bin sesters*.....: bu miktarda para, bir insanın atlı sınıfına geçmesini sağlayabilirdi.

139 *küçük Aeneas*...: *bir erkek evlat* anlamında kullanılmaktadır.

141 Mycale: Trebius'un karısı.

148 *karısının verdiği mantardan önce*.....: Claudius, karısı Agrippina'nın kendisine verdiği mantarla zehirlenerek ölmüştü.
Hesperides'lerden.....: Hercules, Hesperides'lerin elmalarını çalmıştı.

6. YERGİ

1 *Krallığında Saturnus'un*.....: Masumiyetin yaşandığı altın çağda.

7 *Cynthia..... Lesbia*.....: Propertius'un ve Catullus'un şiirlerindeki sevgililerinin adları.

19 Astraea: Zeus ile Themis'in kızı. Kendisi yeryüzünden ayrıldıktan sonra, altın çağ sona erdi.

21 Postumus: Postumus Ursidius; bu yerginin atfedildiği kişi.

29 Tisiphone: Öfke tanrıçalarından biri.

32 Aemilius: Tiberis nehrinin üstündeki köprü. Burada, bu köprünün intihar etmek için uygun bir yer olduğu belirtilmektedir.

47 Tarpeium: Iovis Capitolini; Iuppiter ile Iuno, evliliği koruyan tanrı ve tanrıçaydı.

50 Ceres: Demeter; buğday tanrıçası.

57 Fidenae: Latium'da bir kasaba.

61 *tiyatroların onca sırası*.....: Bu dize ve ardındaki dizeler, kadınların kamu gösterilerine koca bulma umuduyla gitme alışkanlıklarını alaya almaktadır.

69 Megalesia: Cybele'nin onuruna düzenlenen bayram.

75 Quintilianus: Ünlü edebiyat eleştirmeni.

80 Murmillo: Ağır silahlarla donanımlı savaşçı.

82 *Senator karısı Eppia bir gladyatörle birlikte*.....: Kocasını Sergius adında bir gladyatörle aldatan ve bütün geçmişini unutarak sevgilisiyle birlikte Mısır'ın yolunu tutan Eppia'nın yarattığı skandal konu edinilmektedir.

83 Pharos: Üstünde İskenderiye Feneri'nin bulunduğu ada. Geneleviyle de ünlüydü.

83 Lagus: Alexandria(İskenderiye) kenti.

84 Canopus: Bkz. 1. Yergi, notlar.

94 *defalarca denizler değiştirmesi gerekse bile*.....: Eppia Mısır'a gitmek için denizler aştı.

110 Hyacinthus: Apollo'nun gözdesi; gençlikteki güzelliğin simgesi. Adonis'le eş tutulur.

113 *bu Sergius amfhitiyatrodan atılmış olsaydı*.....: Sergius gladyatörlüğü bırakmış olsaydı, Eppia onu terk etmekte hiç gecikmeyecekti.

115 *bak tanrıların rakiplerine*.....: İmparatorların yaşamları da aynı aldatma öyküleriyle doludur.

116 *Claudius'un neye katlandığını*.....: İmparator Claudius'un karısı tarafından aldatılışından söz edilmektedir.

136 Cessennia: Zengin bir kadın olduğu için, kocasının gözünde çok değerli bir varlıktır.

141 *Sertorius niçin, Bibula'nın aşkıyla*.....: Bibula'nın sadece güzel yüzü için evlenen Sertorius'un aşkı geçicidir.

156 Myrrhina: Bir çeşit kristal

156 Berenice: Kardeşi olan Yahudi kralı II. Agrippa ile ilişki kurduğu için adı çıkmıştır.

164 *Sabin kızlarından*.....: Erdemleriyle ünlü kızlar.

167 *yeğ tutarım Venusia'lıyı*.....: *Venusia gibi küçük bir kasabadan gelen kızı kentliye tercih ederim,* anlamında kullanılmaktadır.

167 Cornelia: Yaşlı Scipio'nun küçük kızı. Bu dizelerde, babasının yaşadığı olaylar anlatılmaktadır. Cornelia'nın on iki çocuğu olmuş, bunlardan sadece üçü yaşamıştır. Bunların ikisi, ünlü Gracchus kardeşlerdir.

172 *sen tanrıçam*.....: Artemis'e yakarmaktadır.

177 Niobe: Altı oğlan, altı kız evladı olduğu için kendisini Latona'dan üstün görmüş ve Latona'nın gazabına uğramıştır. Latona, oğlu Apollon ile kızı Artemis'i onun evlatlarını öldürmekle görevlendirmiştir.

185 *daha iğrenç ne olabilir ki*.....: Romalı kadınların en nefret uyandırıcı yönü, her fırsatta kendilerini bir Yunanlıya dönüştürüp Yunanlı gibi görünüp Yunanca konuşmalarıdır.

195 *zöê kai psykhe* .....: hayatım ruhum.

219 *çarmıha gerin köleyi*.....: Karı ve koca arasında geçen bir diyalogdan söz edilmektedir.

231 *kaynanan hayattaysa eğer*.....: Bir erkeğin kaynanası hayatta olduğu sürece, evinde huzur bulması olanaksızdır. Çünkü kendisi bütün bildiği dalavereleri kızına öğretecek ve kızını kocasına karşı kışkırtacaktır.

236 Archigenes: Dönemin ünlü bir hekimi.

245 Celsus: Bir *rhetor*

250 Floralia: Tanrıça Flora'ya düzenlenen gösteriler (28 Nisan - 3 Mayıs)

265 *söyleyin, ey Lepidus'un torunları*.....: Romalıların ünlü ailelerine seslenilmekte ve çaresizlik içinde onlara yakınılmaktadır.

267 *Asylus'un karısı*....: Bir kadın gladyatör.

280 *söyle, lütfen Quintilianus*.....: *Rhetor*, Quintilianus'tan kendisini kurtarması için akıllıca bir söz beklemektedir.

291 *Hannibal'in kente yaklaştığı*.....: Hannibal, İ.Ö. 211 yılında, Roma'ya doğru yola çıkmıştır.

296 *Sybaris de üşüştü başımıza, Rhodos da, Miletos da*.....: Iuvenalis'in yabancı âdetlere karşı nefret duyguları bir kez daha yinelenmektedir.

303 Falernus: Campania'da Massicus dağının eteklerinde şarabıyla ünlü kent.

307 *Tullia'nın.....ve Maura'nın*.....: Gece geç saatte sarhoş bir halde eve dönen kişilikler.

326 *Priamus ile Nestor'un*.....: Yunan söylence dünyasının yaşlılık ve bilgelikleriyle ünlenen kişileri.

338 Anticato: Caesar'ın iki ciltlik, geniş oylumlu yapıtı.

345 *hangi sunakta bir Clodius yok ki*.....: Clodius'un Bona Dea törenini bozmasından söz edilmektedir.

352 Ogulnia: Yoksul olduğu halde, kendisini topluma karşı zengin göstermek için her şeyi yapan bir kişilik.

01 *hangi evde yaşasa*.....: 01-34 dizeler, 1899 yılında bir elyazmasında (Canonicanus 41) bulunmuş ve metne sonradan eklenmiş, bu nedenle de italik harflerle dizilmiştir. Burada, eşcinsellerin, ailelerin yaşadığı evlerde istedikleri gibi yaşadıklarından söz edilmektedir. Oysa, bir gladyatör eğiticisinin okulunda bile bunların yeri diğerlerinden ayrıdır ve eşcinsellere iyi gözle bakılmaz.

015 Surrentum: Campania'da bir kasaba.

380 *sesini praetor'a satanların*.....: Şarkı söylemek üzere kiralananlar.

385 *Lamiae'ın ve Appiusların soyundan*.....: Roma'nın ünlü ailelerinden gelen kadından söz edilmektedir.

386 Ianus: Roma'nın en eski tanrılarından, başlangıçların ve kapının koruyucu tanrısı.

387 *defneden tacını*.....: Domitianus zamanında zafer tacı olarak yarış kazananlara verilirdi.

403 *Seres ne yapıyor, Thraces ne yapıyor bilir*.....: Doğudaki ve kuzeydeki halklar; Çinliler ile Trakyalılar.

409 Niphates: Armenia'da karlı bir dağ; burada nehir olarak gösteriliyor.

435 Vergilius'u övüp ölümün eşiğindeki Dido'yu bağışlayan.....: Iuvenalis'in nefret ettiği kadın tiplerinden biri de, her fırsatta edebiyatla ilgili tartışmalar içine giren kadınlardır.

447 Silvanus'a, çeyrek verip.....: Tanrı Silvanus'a sadece erkekler adakta bulunabilirdi.

452 Palaemon: Roma'nın ünlü gramercisi.

462 Poppaea merhemleri.....: Nero'nun eşi Poppaea'nın adını alan güzellik ürünleri.

470 Hyperborei..... Kuzeyin derinliklerinde oturduğu düşünülen Kuzey halkı.

477 Liburnus: Spor eğiticisi bir kişi.

489 Isis: Mısır'ın ünlü tanrıçası. Eşi Osiris'in kaçırılışından sonra onu aramaya çıkışı ve başından geçen trajik olaylar, onun öyküsünü Ceres ile kızı Persephone'nin dramına yaklaştırmıştır.

503 Andromache: Hector'un uzun boylu karısı.

512 İşte bak! Çılgın Bellona'nın.....: Kadınların bütün işi gücü, çeşitli tanrıların gizem törenlerine katılmak ya da bu tanrıların rahiplerinden yardım dilemektir. Bellona: Savaş tanrıçası.

518 kendisini yüz yumurtayla arındırmazsa.....: Tanrıçanın töresi gereği yapılan değişik uygulamalardan söz edilmektedir.

521 ciddi ve kuruntulu bir sesle.....: Çok önemli bir şey yapacakmış gibi bir ses tonuyla konuşmak

522 Eylül ayının ve güney rüzgârının geldiğini.....: Roma'da sonbahar korku duyulan bir aydır.

526 eğer beyaz Io emrederse.....: Io, tanrıça Isis ile özdeşletirilir.

529 Isis tapınağına.....: Campus Martius'taki tapınaktan söz edilmektedir.

533 keten giysili dazlak sürüsünü.....: Isis rahipleri keten giysiler giyer ve saçlarını kazıtırdı.

534 Anubis: Köpek başlı tanrı; Isis'in koruyucusudur.

544 Kudüs: Hierosolyma: Kudüs; Solymus: Yahudilere ait; Solymi: Lycia'nın ilk yerleşimcileri.

552 kendisini bilgilendirecek şeyler.....: Kehanetlerde bulunacağı bilgileri, birtakım işaretlerden almaya çalışır.

563 Cyclas, Cyclades: Ege denizindeki adalar.

566 Tanaquilciğin.....: Eşin.

576 Thrasyllus: Ünlü astroloji uzmanı.

581 Petosiris: Mısırlı bir astroloji uzmanı.

610 Thessalia'nın.....: Büyücüleriyle ünlü olduğu belirtilir.

616 *bir tayın bütün alnını içeceğine döktüğü*.....: Antikçağ'da, yeni doğmuş hayvanların organları ya da bazı parçaları büyü yapma amacıyla kullanılırdı; Caligula'nın karısı Caesonia, böyle hazırladığı bir aşk iksiriyle eşini delirtmişti.

638 Pontia: Nero döneminde, kocasının Piso suikastına karıştığı için öldürülmesinden sonra çocuklarını zehirlemiştir.

643 *tragedya şairlerinin gaddar Medea ile Procne'ye dair*.....: Bu kadınlar öç almak için çocuklarını öldüren trajik kahramanlardır.

653 Alcestis: Thessalia'daki Pherae'lı Admetus'un karısı. Kocası yerine kendini öldürmek istedi. Bu istek kabul edildi.

655 Belides: Danaus'un kızları; Belus, Danaus'un babasıydı. Danaus'un kızları olan Eriphyle ve Clytemnestra babalarını öldürmüştü.

660 *Atreusoğlu*.....: Agamemnon; karısı Clytemnestra tarafından öldürüldü.

661 *Pontus'u üç kez fetheden kralın*.....: Mithradates; zehire bağışıklık kazanmak için, azar azar zehir yemesiyle ünlenmiştir.

7. YERGİ

1 *Edebiyatın tüm umudu ve geleceği sadece Caesar'a bağlı*.....: İmparator'un özel danışmanının koruyuculuğu altına girmeden, edebiyatçı olmanın bir değeri kalmadığından söz edilmektedir.

6 Aganippe: Helicon dağında, Musa'larca (esin perileri) kutsal sayılan, şairlere ilham veren bir pınar.

7 Clio: Tarih esin perisi.

9 Machaera: Bir mezatçı.

12 *Paccius'un Alcithoe'sini, Faustus'un Thebae'sini ve Tereas'ını*.....: Tragedyalardan söz edilmektedir.

14 *Asyalı atlılar*.....: Köle olarak doğudan getirilmiş ve atlı sınıfına yükselmiş kişilerden söz edilmektedir.

25 *Venus'un kocasına*.....: *Vulcanus: bu dizelerde, alevlere sun,* anlamında kullanılmaktadır.

25 Telesinus: Kimliği bilinmemektedir.

35 Terpsichore: Dansın esin perisi.

36 *sana üçbeş kuruş ödesin diye efendin*.....: Şairlerin koruyucusundan söz edilmektedir. Kendisi de şair olan bu kişi zengin bir adamdır, ama koruduğu şairlere para vermemekte ve onlara kötü davranmaktadır.

41 *yıkılmak üzere olan şu evi sana bağışlar*.....: Şairlere yapıtlarını okumaları için en kötü evi tahsis eder.

45 *bilir evin efendisi azatlıların*.....: Şairleri dinlemek için azatlılarını yollar.

58 *kaygıdan arınmış bir ruh yaratır*.....: Maddi kaygılar şiir yazma yeteneğini öldürür.

60 *Bacchus'un asasını kavrayamaz*.....: Şairlerin maddi kaygılar içinde yaratıcı olamayacağından söz edilmektedir.

62 Euhoe: Bacchus törenine katılanların, hezeyan halindeki çığlıkları.

64 *Cirrha ve Nysa'nın efendilerinin arkasından*.....: Apollo ile Dionysus'tan söz edilmektedir.

65 *iki kaygının da*.....: Şiir ve yoksulluktan söz edilmektedir.

68 *Turnus'un zihnini*.....: Turnus'u deliye döndüren öfke tanrıçasından söz edilmektedir.

70 Furiae: Öfke tanrıçaları.

72 Rubrenus Lappa: Kimliği bilinmemektedir.

72 *Atreus*: Bir tragedya.

74 Numitor: Açgözlü bir zengin.

75 Quintilla: Numitor'un sevgilisi.

79 Lucanus: *Pharsalia*'ın yazarı ünlü Romalı şair.

80 *Serranus'a, açlık çeken şu Saleius'a*.....: Genç yaşta ölen destan şairlerinden söz edilmektedir.

83 Statius: *Thebais*'i yazan ünlü şair.

87 *Agave*'sini.....: Euripides'in *Bacchae* adlı tragedyasını andıran bir yapıt.

87 Paris: İ.S. 87 yılında, İmparator Domitianus'un karısıyla ilişkisi yüzünden öldürülen, önceleri Domitianus'un gözdelerinden olan bir dansçı.

90 *Camerinuslara ve Bareas'a*.....: Bu adlar, Roma'nın soylularını temsil etmektedir.

92 *Valilerimizi Pelopea, halk temsilcilerimiziyse Philomela*.....: Bunlar ünlü pantomim oyunlarıdır.
Maecenas'lık ya da kim Proculeius'luk ya da Fabius'luk.....: Şairlerin koruyucusu zenginlerden söz edilmektedir.

95 Cotta: Ovidius'un övdüğü kişi.

95 Lentulus: Cicero'nun sürgünden dönüşünü kolaylaştıran kişi.

97 *Aralık ayı boyunca ağzına şarap koymamaktan*.....: Saturnalia bayramına gönderimde bulunulmaktadır.

98 *ey tarih yazarları*.....: Antikçağ'da tarih ve şiir birbirine çok yakın sanatlardı.

114 Lacerta: Bir yarışçı.

115 *ey solgun yüzlü Aiax*.....: Aiax ile Ulysses arasındaki mücadeleye gönderimde bulunulmaktadır.

118 *yeşil dallar tutturulsun*.....: Dava kazanan bir avukat, merdiven basamaklarını süsler.

124 *yasanın tanıdığı*....: Lex Cincia (İ.Ö.204), avukatların maaşlarına bir sınırlama getirmektedir.

124 Aemilius: Romalı soylu.

129 *Pedo, Matha böyle bitip tükendi*.....: Adı geçen bu kişiler yeteneklerini aşırı derecede kullanıp tükendiler.

148 *en iyisi Gallia'ya git... Afrika'ya*.....: Bu ülkeler, İmparatorluğun ilk yıllarında kurulan seçkin retorik okullarıyla ünlenmişlerdi.

151 *donanman tiranları katlettiğinde*.....: Retorik okullarında, genellikle tarihten ve söylence dünyasından seçilen konular, öğrencilerin ezberden konuşma alıştırmaları için kaynak oluştururdu.

161 *zavallı kafamı uğursuz Hannibal diye şişiren*.....:Retorik okullarında çocukların zihinlerini bulandıran bu konuların, gerçek yaşamla bir ilgisi olmaması eleştirilmektedir.

174 *buğday karnesinden de olmasın diye*.....: Buğday alabilmek için dağıtılan karne.

176 Chrysogonus: Bir şarkıcı.

176 Pollio: Cithara çalgıcısı.

177 Theodorus: Rhodoslu retorik öğretmeni.

190 *bu şanslı adam*.....: Ruhunu tutkulardan arındırmış olan; Stoacıların 'bilge'sine göndermede bulunulmaktadır.

199 Venditius: İ.Ö. 63 yılında konsüllüğü elde eden bir yoksul.
199 Tullius: Marcus Tullius Cicero.
204 *Thrasimachus'un ve Secundus Carrinas'ın*.....: Retorikçiler. Carrinas, Caligula zamanında sürgüne gönderilmiş; bu olaya dayanamadığından kendini asmıştı.
210 *Achilles korkarak sopadan*.....: Achilles, at-adam Chiron'dan lir dersleri almıştı.
214 *Allobrogalı denen adam*.....: Cicero.
233 *Phoebus'un banyolarına*.....: Özel bir kişiye ait hamamlardan söz edilmektedir.

8. YERGİ

1 *aile ağacı*.....: Romalı soyluların evinde, atalarının mumdan portre heykelleri yer alır.
1 Ponticus: Bkz. 2. 75; 8. 28 (Postumus).
3 *Aemilianusları*... Aemilianus soyundan gelen kişilerin heykelleri. Iuvenalis'in bu dizede ve sonraki dizelerde söz ettiği kişiler, Roma'nın ünlü ve soylu ailelerinden gelen kişilerdir.
5 Galba: İmparator Galba, ünlü bir aileden geliyordu.
8 *isli yüzlü*.....: Heykeller, *atrium*'da durdukları için kirleniyordu.
11 *Numantinusların*.....: Scipio, İ.Ö. 134 yılında Numantina'yı ele geçirdikten sonra bu soyadını almıştı. Burada onun soyundan gelen kişiler söz konusu edilmektedir.
eski komutanlarımız.....: Scipio ve diğerleri belirtilmektedir.
13 *Allbrogicus soyadını*.....: Fabiusların soyunun en büyük başarısı, Allobroges'in, İ.Ö. 121 yılında, Q. Fabius Maximus tarafından alınmasıydı. Bu başarıdan sonra kendisine Allobrogicus soyadı verildi.
Büyük Sunak'ta.....: Circus ile Tiberis arasındaki eski ve büyük sunak.
16 Catana: Sünger taşlarıyla ünlenen, Sicilia'daki Aetna yakınlarında bir yer; bu sünger taşları kadınsı erkeklerin bedenindeki tüyleri yok etmekte kullanılırdı.
17 *kaba kıllı büyükbabalarını*.....: Erkeklikleriyle ünlü atalardan söz edilmektedir.

18 *bir zehir satıcısının*.....: Suç işleyenlerin heykelinin, soylu ve şerefli atalarının heykelleri arasında yeri yoktur.

21 Paulus: L. Aemilius Paulus; askeri başarıları ve soylu karakteriyle ünlü bir Romalı.

21 Drusus: Tiberius'un oğlu.

21 Cossus: Kim olduğu belli değildir.

23 *baltaların*.....: *Lictor*'lar yüksek memurların önünde yürürlerdi.

ruhundaki iyilikleri.....: Erdemler.

26 Cornelii Gaetulici ve Iunii Silani.....: Soylu aileler.

29 Osiris: Mısır'ın ünlü tanrıçası Isis'in eşi.

32 Atlas: Omuzlarında dünyayı taşıyan bir Titan.

34 Europa: Güzelliğiyle ünlü destansı karakter.

38 Creticus: Caecilii Metelli ailesinin, İ.Ö. 62 yılında Girit'in alınışıyla kazandığı bir soyadı.

38 Camerinus: Soylu Sulpicia ailesinden olan Camerini ailesinin bir üyesi.

39 Rubellius Blandus: Soylu doğumlu bir kişi olduğu düşünülüyor.

40 *Drusus'un ünlü şeceresiyle*.....: Nero ve Plautus, Augustus'la akrabaydı. Drusus, Plautus'un büyükbabasıdır.

42 *Iulia soyu*.....: Aeneas'ın oğlu olan Iulus'tan gelen bir soy.

43 *rüzgârlı siperin altında*.....: Roma'yı doğudan gelen akınlardan korumak için, Servius Tullius'un yaptırdığı, genellikle falcıların oturduğu bir sığınak.

46 Cecropides: Mitolojide, Atina'da monarşiyi kuran Cecrops'un soyu.

46 *bu soyun şöhretiyle böbürlen*.....: Kendilerini, Attica topraklarından doğan bir soy olarak gören Atinalılara gönderme yapılmaktadır.

49 *cahil bir soylunun*.....: Soylu kişi, davasını üstlenecek ve kendi lehine konuşacak, hukukun bütün kurallarını bilen bir kişi arar.

52 *genç asker*.....: Plebler, İmparatorluğun doğusunda ve batısında askerlik görevlerini yerine getirir.

53 *kolsuz bacaksız bir Hermes*.....: Tanrı Hermes'in yarım heykellerinden (Hermae) söz edilmektedir.

55 *ondan*.....: Hermes'ten.

56 *Troia'lıların evladı*.....: Aeneas aracılığıyla Troia'ya bağlanan Roma soyu söz konusu edilmektedir. Bu soydan gelmek, Iuvenalis için soyluluğun bir işaretidir. Bkz. 1. 100.

62 *Coryphaeus ve Hirpinus*.....: Ünlü biniciler.

70 *onur unvanlarından*.....: Romalıların heykellerinin altında, sırasıyla, önad, ad ve kişinin babasının ya da büyükbabasının veya geldiği soyun önadı ve adı, sonra da üstlendiği görevler yazılırdı. Bütün bunlara *tituli* adı verilirdi. Bkz. 1. 139.

81 Phaleris: Agrigentumlu bir tiran. Kurbanlarını canlı canlı pişirdiği mangalla ünlenmiştir. Bkz. 6. 486.

84 *yaşam nedenlerini*.....: yaşamı değerli kılan nedenlerden söz edilmektedir.

85 *Lucrina gölünden*.....: İstiridyesiyle ünlü, Gaurus dağının eteklerindeki göl. Bkz. 4. 140.

86 Cosmus: Ünlü bir parfümcü.

93 Capito: Cossutianus Capito; zorbalığıyla ünlü Cilicia valisi. İ.S. 57 yılında suçlu bulunup mahkûm edilmiştir. Ama yaklaşık beş yıl sonra, kayınpederi, Tigellinus aracılığıyla senatodaki görevine yeniden atanmıştır.

94 *Cilicialı korsanların*.....: Cilicia, İ.Ö. 67 yılında Pompeius'un bozguna uğrattığı bir korsan cennetiydi.

95 Chaerippus: Zorba valinin mahkûm edilmesinde rol oynayan bir Cilicialı. Yırtık pırtık elbiselerinden başka hiçbir şeyi kalmamıştı. Ekmek almak için, bir mezatçı bulup elbiselerini de satmak zorundaydı.

96 *Pansa ve Natta*.....: Vali oldukları sanılıyor. Bkz. J. D., Duff. s. 306.

97 *geçiş ücreti*.....: Ölünün ağzına konan para. Bkz. 3. 267; Roma'ya geçiş bileti: Eyalette oturanların, senato önünde kendilerini savunmak için ödedikleri para.

101 *Sparta mantoları, Cos kaftanları*.....: Sparta ve Cos'ta boyanan eflatun renkli giysiler.

102 Parrhasius: İ.Ö. 400'de ünlenen Yunanlı bir ressam.

102 Myron: Ünlü Yunanlı heykeltraş.

103 *Phidias ve Polyclitus*: İ.Ö. 3. ve 4. yüzyıllarda ünlü olan heykeltraşlar.

104 Mentor: Özellikle içki kadehlerinin üzerindeki süslemeleriyle ünlüdür.

105 Dolabella: Cornelius Dolabella; zorbalık yaptığı gerekçesiyle, İ.Ö. 78'de mahkûm edilen Cilicia valisi.

105 Antonius: Yunanistan'ı yağmaladığı için İ.Ö. 76'da Caesar tarafından hakkında soruşturma açıldı ve İ.Ö. 62'de Macedonia'da valilik görevini yürütürken adı yeniden bir yağmalama olayına karışınca, İ.Ö. 59 yılında sürgüne yollandı.

111 *küçük tapınak*.....: Evlerdeki özel ibadet mekânından söz edilmektedir.

114 *ağdalı*.....: Çam ağacından çıkarılan ve vücuttaki tüyleri almak için kullanılan yapışkan maddeden söz edilmektedir.

117 *o hasatçıları da*.....: Roma, buğdayını Afrika ve Mısır'dan sağlıyordu.

118 *yarışlar ve tiyatrolar dışında*.....: Roma yurttaşlarının sadece bu tür eğlencelere ayıracak zamanları vardı. Bkz. 10. 81.

120 Marius: Marius Priscus; Afrika'daki eyaletinde zorbalık yaptığı için, Tacitus ve Plinius tarafından hakkında soruşturma açıldı; Roma'dan ve İtalya'dan sürüldü.

120 *aç Afrikalılar*.....: Marius'un kötü yönetimi yüzünden açlık çeken yurttaşlar.

125 *özdeyiş*.....: Gerçeğin karşıtı olan ve etki uyandırmak için söylenen bir söz.

126 Sibylla: Cumaelı ünlü kadın kâhin.

127 *kurmaylar*.....: Eyalet valisinin memurları.

131 Picus: Saturnus'un oğlu, Faunus'un babası.

134 *Söylence kitabından*.....: Hesiodos'un *Theogonia*'sından söz edilmektedir.

143 *yalan dolan belgelere*.....: Mirasçılar tapınakta imza atarlardı.

145 *Gallia'nın kukuletasıyla*.....: Gallia'da Santones'in yaptığı bir başlık.

151 Lateranus: Plautius Lateranus; Piso suikastine katıldığı için ölüme mahkûm olan ünlü devlet adamı.

156 *Numa'nın... usulünce*.....: Roma'daki eski dinsel törenler kral Numa'ya atfedilirdi.

157 Epona: Katırların tanrıçası.

159 Syrophoenix: Fenikeli.

Idymaea kapısının yerlisi.....: Idymaea kapısının tanımı belli değildir.

162 Cyane: Bir hizmetçi.

168 *şu banyolarında*.....: Roma'da tüm hamamlarda yiyecek içecek satan dükkânlar vardı.

169 *Armenia ve Syria nehirlerini*.....: Euprates ve Tigris nehirleri; Fırat ve Dicle.

171 Ostia: Roma kentinin ünlü limanı.

173 *Sarhoş rahibin aylak tefiyle*.....: Cybele'nin rahibi ve çalgısı.

182 Volesusların.....: P. Valerius Publicola böyle adlandırılırdı.

185 Damasippus: Nero zamanında yaşamış kimliği bilinmeyen bir kişi.

186 *Gürültülü Hayalet'inde*.....: Nero çağının ünlü fars yazarı, Catullus'un gürültülü bir *mimus*'u.

201 Gracchus: Gracchus'un, bir *retiarius* (ağ atıcısı) olarak arenaya çıkması eleştirilmektedir.

212 *Seneca'yı, Nero'ya tercih etmekten*.....: İ.S. 65 yılındaki, Nero'ya karşı düzenlenen Piso suikastına gönderimde bulunulmaktadır.

228 *Thyestes'in... Antigone'nin*.....: Bunlar, Nero'nun oynadığı tragedyadaki rollerdir.

230 Colossus: Büyük heykel.

230 *togası... burada barış,* anlamında kullanılır.
Leucas: Acarnania kıyılarında bir ada.

264 *Cocles'i ve Mucius'u*.....: Cumhuriyetin ilk dönemlerinin Romalı kahramanları.

269 Thersites: Çirkinliğiyle güçsüzlüğüyle adı çıkmış, Troia'da savaşan bir Yunanlı.

9. YERGİ

1 Naevolus: Taşralı bir kişi.

2 Marsyas: Flütüyle girdiği yarışta, Apollo'ya yenik düşüp derisi yüzülen destansı bir kişilik.

4 Rhodope: Trakya'da bir dağ.

23 *Palatinus tepesindeki Cybele'nin ve Ceres'in gizli mağaralarına*.....: Eşcinsellerin buluşma yerleri.

24 *bir kadın hangi tapınakta*.....: Kadınlar erkekleri avlamak için tapınaklara giderdi.

35 Virro: Naevolus'un sadist efendisi. Karısıyla hizmetkârının ahlâksız ilişkisine göz yummuş bir kişilik.

37 *İb.., kendiliğinden çeker erkeği kendine*; Iuvenalis, Homeros'un ünlü bir dizesini (*Silah, kendiliğinden çeker erkeği kendine*. *Odysseia* 16.294) değiştirerek söylüyor.

53 *Kadınlar Bayramı*.....: Matronalia; evliliğin ve doğumların koruyucu tanrısı Iuno'ya adanan, 1 Mart'ta kutlanan bayram.

54 *söyle, serçem*.....: Antikçağ şiirinde, serçenin cinsel arzunun peşinden koşuşturması imgesi çokça kullanılırdı.

64 *Polyphemus'un gözü gibi tek*.....: Odysseus'un gözünü oyduğu tek gözlü destansı dev.

112 *ey zavallı Corydon, Corydon*.....: Vergilius, *Eclogae*, 2.69: Çoban Corydon, efendisinin gözdesi Alexis'e büyük bir aşk beslemektedir. Bu eşcinsel tutku yüzünden kendisine, "Ah Corydon, Corydon, hangi çılgınlığa yenik düştün?" diye hayıflanmaktadır. Iuvenalis, bu dizelerinde, Vergilius'un bu ünlü dizelerine göndermede bulunmaktadır.

137 Lares: Evin koruyucu tanrıları.

142 *censor* Fabricius.....: İ.Ö. 257'de *censor*'luk görevinde bulunmuş bir kişi.

150 *o gemiden getirilen mumlarla tıkıyor*.....: Odysseus, arkadaşlarının Sirenlerin ayartıcı sesinden etkilenmemesi için kulaklarına balmumu tıkamış, kendisini ise bir direğe bağlayarak bu seslerin büyüleyiciliğini tek başına yaşamıştır.

10.YERGİ

1 *Gades'ten Ganj'ın şafak çizgisindeki kıyılarına değin*.....: Dünyanın batıdaki sınırından, doğudaki Ganj nehrine kadar (Ganges), bütün dünyadan söz edilmektedir.

15 *Nero'nun buyruğu*.....: Nero, Piso suikastına katılan Seneca'nın öldürülmesini emretmişti.

16 *Longinus'u*: Nero tarafından sürgüne gönderilen ünlü bir avukat.

17 Lateranus: Piso suikastına karıştığı için, Nero tarafından öldürülmesi emredilen Plautius Lateranus.

25 *en büyük kasa bizim olsun*.....: İnsanların duaları, hep zengin olmak içindir.

30 *karşısındaki bilge*.....: Heraclitus'tan söz edilmektedir.

34 Democritus: Atomcu felsefenin kurucularından, ünlü Yunanlı filozof. Yaşasaydı, insanların kafalarını yarış meydanlarındaki görkemli görüntülere harcamasına güler ve onlarla alay ederdi.

38 Tyrus: Phoenicia'nın bir kenti; Sur.

63 Seianus: L. Aelius Seienus, Tiberius'un gözdesiydi. Ama İmparator onun ihanetini öğrendiğinde, İ.S 31'de onu öldürttü.

65 *kocaman ve beyaz bir boğa Capitolium'a*.....: "Iuppiter'e kurban sun", anlamında kullanılmaktadır.

72 Capreae: Tiberius'un yaşamının sonlarına doğru inzivaya çekildiği, Campania sahilinde bir ada.

74 Nortia: Etrüsklerin kader tanrıçası; Seianus da bir Etrurialıdır.

81 *ekmek ve eğlence*.....: Özellikle yoksul Romalıların artık yarış meydanındaki eğlencelerden ve orada dağıtılan ekmekten başka düşündükleri hiçbir şeyleri kalmamıştı.

84 *orator Bruttidius'cuğumun*.....: Aiax'la Ulixes arasındaki tartışmada Aiax'ı yenik düşüren konuşmacı gibi İmparator adına talihsiz bir konuşma yapmıştır.

94 *Chaldaealı astrologlar*.....: Babylonia'nın güneybatı kısmında yer alan Chaldaea'nın halkı, astroloji ve kehanetlere olan düşkünlüğüyle tanınırdı.

100 Fidenae: Latium'da bir kasaba.

102 Ulubrae: Latium'da bir yer.

114 *Demosthenes'in ve Cicero'nun şöhretli belâgatine*.....: İlki Yunanlıların, diğeri Romalıların en güçlü söylev ustaları.

116 *Minerva'ya sadece bir teklikle*.....: Çocukların, öğretmenlere verdiği ücret.

118 *ikisine de*.....: Demosthenes ve Cicero'dan söz edilmektedir. İkisinin de sonu vahşice katledilmek oldu. Cicero, İ.Ö. 43'te, Antonius'un emriyle öldürüldü.

125 *Philippicae*.....: Demosthenes'in Philippus hakkındaki konuşmaları; Cicero'nun Antonius aleyhindeki konuşmaları.

147 Hannibal: İ.Ö. 221'de Kartaca güçlerinin ünlü komutanı; ama o bile bu dünyaya sığamadı.

156 *kapıları kırıp Subura'nın merkezine bayrağımızı dikmedikçe*.....: Roma'nın ünlü caddesi Subura'ya kadar girmedikçe, başka bir ifadeyle Roma'yı almadıkça, kendisini bir iş başarmış gibi görmüyordu.

158 *bu aynı kişi elbette yeniliyor*.....: Hannibal, İ.Ö. 202'de Zama'da, Africanus tarafından yenildi. İ.Ö. 193 yılında, Romalılara esir düşmemek için, Kartaca'dan kaçıp, Bithynia kralı I. Prusias'ın sarayına sığındı.

158 *Gatula vahşisi*.....: Fil.

168 *Pellalı gence*.....: Pella'da doğan Büyük İskender'den söz edilmektedir.

170 *Gyara'nın sarp kayalarına*.....: *Sürgün yeri* anlamında kullanılmaktadır.
Seriphos: Ege'de ada.

178 Sostratus: Kimliği bilinmeyen bir şair.

179 *o adam*.....: Ünlü Pers kralı Xerxes.

180 Corus: Kuzeybatı rüzgârı
Eurus: Güneydoğu rüzgârı.

188 *ömrümü uzat, birçok yıl ver bana, ey Iuppiter*!.....: İnsanlar tanrılara, uzun bir ömür için boş yere dua ederler.

194 Thabraca: Numidia sahilinde bir kasaba.

221 Themison: Ünlü bir doktor.

241 *oğullarının cenazesini taşımak zorunda kalır*.....: Uzun yaşamak, istenmeyen olayları görmek demektir.

246 Pylos kralı: Homeros'un yaşlı ve bilge kahramanı Nestor.

253 Antilochus: Nestor'un oğlu;

256 Peleus: Thessalia kralı; Achilles'in babası.

257 *bir başka baba*.....: Ulixes'in babası Laertes.
Ithacalı...: Ulixes

258 Priamus: Troia'nın son kralı; Paris, Hector, Cassandra ve Polyxena'nın babası.

259 Assaracus: Priamus'un bir atası.

271 *karısı*.....: Hecuba. Söylenceye göre çektiği acı yüzünden bir köpeğe dönüşür

273 *Pontus kralını*.....: Mithridates.

274 Croesus: Lydia'nın zenginliğiyle ün salmış kralı.

276 Marius: Roma'nın halk partisinin önderlerinden, Sulla'nın rakibi.

Minturnae: Latium'da bir kasaba.

282 *Teutonların arabasından inmek üzereyken*.....: İ.Ö. 101 yılında, Vercellae yakınlarındaki Campi Radii muharebesinden sonrası anlatılmaktadır

283 *Pompeius'a*.....: Pompeius ateşli bir hastalık yüzünden yatak döşek yatarken, İtalya'daki birçok kent halkı, onun iyileşmesi için adak adadılar. İyileşince öldürülmekten kurtulamadı. Mısır'da kafası kesildi; bedeni yakıldı ve kellesi Caesar'a sunuldu.

287 *Lentulus'un... Cetthegus*.....: Catilina suikastına katılan kişiler

288 Catilina: İ.Ö. 63 yılında, Cicero'nun konsüllüğü sırasında, devleti ele geçirmek amacıyla birtakım yandaşlar toplayarak suikast girişiminde bulunan kişi.

289 *Evhamlı anne*.....: İnsanlar geçici güzellik için tanrılara boş yere yalvarır.

Venus tapınağını.....: İnsanlara güzellik bahşeden Venus'un tapınağına göndermede bulunulmaktadır.

293 Lucretia: Sextus Tarquinius tarafından zarar verilince, kendisini öldüren Collatinus'un eşi.

294 Verginia: Güzelliğiyle ünlü bir kadın.

Rutilia: Bedensel özrü ile tanınan bir kadın.

299 *Eski Sabin evlerinin taklidi mütevazı evi*.....: Sabinler, basit yaşam tarzlarıyla, Iuvenalis'in övgüyle söz ettiği halklardandır.

Phaedra: (Cressa) Crete (Girit) kralı Minos'un kızı.

333 *Messalina'nın gözleriyle*.....: Claudius'un eşi Messalina, evli bir adam olan C. Silius'a âşık olmuştu. Bu ikisi resmi bir törenle evlendiler ve İ.S. 47'de öldürüldüler.

sağlam vücutta sağlam kafan olsun.....: İnsan, geçici istekler için dualar etmeyi bırakmalı, onun yerine tanrılara beden ve zihin sağlığının yerinde olması için yakarmalıdır.

362 Sardanapalus: Antikçağ'da aşırı zenginliğin ve kadınsılığın simgesi haline gelmiş olan Assyria kralı.

365 *biz seni yapıyoruz, Ey Kader* .....: İnsanlar kaderi kendileri yaratıyorlar, sonra da tanrısal bir şeymiş gibi göğe yerleştiriyorlar. Bkz. 14. Yergi, notlar.

11. YERGİ

1 Atticus: Attica'daki villasının arazisinde bir hazine bulunca, çok zengin olan Claudius Atticus. Bkz. 4. 23.
2,3 *Rutilus... Apicius*.....: Yoksul insanlar.
56 *sevgili Persicus, öğreneceksin*.....: Persicus, Iuvenalis'ten mütevazı bir yemek daveti alan kişi.
61 *benim bir Evander olduğumu göreceksin*.....: Hermes'le Carmentis'in Palatimis tepesinde bir kent kuran oğlu; konuksever, ama zengin olmayan bir kişi.
sen de Tirynthius olacaksın.....: Tiryns'te doğan Hercules, Latin şairleri tarafından bu şekilde adlandırılmıştır.
62 *ondan daha küçük bir konuk*.....: Venus'un oğlu Aeneas.
78 Curius: Manius Curius Dentatus, basit yaşam tarzıyla ünlenmişti.
90 *sert Cato'nun*.....: Censor Cato sert mizacıyla tanınmıştı.
105 *ikiz Quirinus'ların*.....: Romulus ile Remus.
124 Syene: Yukarı Mısır'da, kırmızı granit taşıyla ünlü bir yer.
126 Nabataei: Aslında fillerin yaşamadığı Arabia'daki kavimlerden.
162 *Gades'in şarkılarını*.....: Hispania'nın güneybatısında yer alan Gades'ten gelen dansçı kızlardan söz edilmektedir.
180 *Ilias'ın ozanı*.....: Homeros. Maro: Vergilius
194 *Idalı tanrıçaya*.....: Cybele

12. YERGİ

1 Corvinus: Kimliği bilinmemektedir.
3 *kar beyaz bir kuzu sunuyoruz*.....: Gökteki tanrılara beyaz, yeraltındakilere ise kara renkli adaklar sunulur.
11 Hispulla: Roma sokaklarından bir kişi.
13 Clitumnus: Umbria'da bir nehir.
17 *bir deniz kazası geçirmekle kalmayıp*.....: Iuvenalis, deniz kazası geçirmiş ve sağ salim Ostia limanına ulaşmış olan Catul-

lus adlı tüccar arkadaşına, yeniden yaşama dönüşü şerefine adeta bir doğum günü kutlaması düzenlemektedir.

19 *Kalın siyah gölgeler göğü tek bir bulut halinde kaplamıştı ki*.....: Arkadaşının geçirdiği deniz kazası anlatılmaktadır. Öykü italikle çevrilmiştir.

42 Baetica: Hispania'nın altın renkli yünleriyle ünlü eyaletlerinden biri.

45 Pholus: Çok içmeleriyle ünlü at-adamlardan biri.

64 Parca'lar: Kader tanrıçaları

76 Tyrrhenia: Etruria.

78 *hayran olunacak bir liman değil burası*.....: Ostia limanından söz edilmektedir.

107 *Tyrus'lu Hannibal'e*.....: Kartaca, Tyrus'un kolonisi olduğundan, Hannibal bu şekilde adlandırılmaktadır.

108 Molossus kralına.....: Pyrrhus.

109 *Cohors*'larla..: Roma ordusunun bir bölümü.

111 *Novius... Pacuvius Hister*.....: Miras avcıları.

119 Iphigenia: Babası Agamemnon tarafından, gemilerin yola çıkışını kolaylaştıracak bir rüzgâr çıkarmaları için, tanrılara kurban edilen kız.

120 *tragedyadaki o geyiğin sunduğu gizli kefareti*.....: Daha sonra, bu kızın yerine geçecek bir geyiğin ortaya çıktığı ifade edilmektedir.

13. YERGİ

3 *yargıcın hileli*.....: Davasını yasal olmayan yollarla kazansa da, namussuzluk yapan kişi kendi vicdanında kendisini hiçbir zaman aklayamaz.

5 Calvinus: Arkadaşına emanet olarak verdiği parayı bir kaptıran kişi.

17 *Fonteius'un konsüllüğünde*.....: İ.Ö. 67'de.

20 *yazgının fatihi Felsefe*.....: Democritus, yaşama sanatı felsefe aracılığıyla yazgıya meydan okumuştu.

21 *gelgelelim yaşamın sıkıntılarına katlanmayı*.....: Stoalı filozofların ilkelerinden söz etmektedir.

27 *Thebae'ın kapıları kadar... Nil'in ağızları kadar*.....: Boeotia'daki Thebae'ın yedi kapısı ve Nil nehrinin yedi ağzı vardır.

28 *Dokuzuncu çağ yaşanıyor*.....: Roma'nın dokuzuncu yüzyılından söz edilmektedir.
30 *madenle bile*.....: altın çağ ya da demir çağ gibi.
41 *Iuppiter Ida dağının mağaralarında*.....: Iuppiter, Crete'deki Ida dağında doğmuştur.
45 *Liparaea'nın isli demir ocağında*.....: Vulcanus'un demir ocağının olduğu düşünülen, Aeolia adalarının en büyüğü.
50 *Pluto vardı Sicilyalı karısıyla birlikte*.....: Ceres'in kızı Proserpina'yı Sicilya'daki Henna'dan kaçıran yeraltı tanrısı Pluto'dan söz edilmektedir.
50 *ne tekerlek vardı*.....: Ixion'un tekerleği.
51 *ne bir kaya*.....: Sisyphus'un kayası.
52 *kara bir akbabanın verdiği ceza*.....: Tityus'un ciğerini yiyen akbabalardan söz edilmektedir.
sakallı bir kimsenin önünde bir çocuk.....: Çocuklar yaşlılara saygı gösterirlerdi.
62 Etruria'nın kutsal kitaplarına.....: Etrusklerden alınan Roma âdetleri ve töreleri.
111 Catullus: Bkz. 8.186.
157 Gallicus: Domitianus döneminden bir vali
164 Germanus: Germen kavminden biri
184 Chrysippus: Ünlü Stoacı felsefeci.
184 Thales: Ionialı, felsefenin kurucusu.
185 *o yaşlı adam*.....: Socrates.
197 Caedicius: Kimliği bilinmemektedir.
197 Rhadamanthus.....: Yeraltı yargıçlarından biri.
249 Tiresias: Thebae'nin kör bilicisi.

14. YERGİ

1a Fuscinus: Kimliği bilinmemektedir.
5 *kumardan hoşlanırsa*.....: Kumar çocuğun karakterini bozucu illetlerden biridir.
8 *yer mantarı... mantar konservesi*.....: Çok pahalı ve lüks bir yiyecek. Çocuk, bu yiyecekleri oburca yiyen babasına öykünür ve ilerde onun gibi obur bir insan olur. Bu durum, Iuvenalis'in onaylamadığı kötü bir huydur.

9 Ficedula: Küçük bir kuş.

11 *henüz birkaç süt dişi*.....: Çocuklar yedi yaşlarındayken ilk dişlerini dökerler ve bu yaşta resmi eğitimlerine başlarlardı.

12 *sakallı*.....: Felsefe öğretmenlerinin uzun sakal bırakması âdet olmuştu. Çocuk, babasından bir kez oburluğu öğrendi mi, istediği kadar eğitim alsın, bu huyundan vazgeçemeyecektir.

17 *aynı tözden*.....: Atomcu felsefenin temsilcisi Lucretius'a gönderme yapılmaktadır. Bu dizelerde önemli olan, şairin köleler ile köle olmayanlar arasında bir fark olmadığını vurgulamasıdır.

18 Rutilus: 11. Yergide de adı geçen, obur ve savurgan bir kişi.

20 *Antiphates... Polyphemus*: Homeros'un *Odysseia*'sında adı geçen, insan eti yiyen, acımasız devler.

25 Larga: Kimliği belirsizdir. Iuvenalis, bu kişinin karakterinde, bir annenin kızına kötü örnek oluşunu göstermektedir.

35 Titan: Efsaneye göre ilk insanı balçıktan oluşturan Prometheus'tan söz edilmektedir. Bkz. 6.12.

43 Brutus: M. Iunius Brutus; Iulius Caesar'ın ölümünde rol oynayan, Cicero'nun dostu, felsefeci ve söylev ustası.
Brutus'un dayısı.....: Romalıların erdem örneği Uticalı Cato.

46 *beleşçinin şarkıları*.....: Gece kuşu kastedilir.

50 Censor: Roma'da sayım işlerinden, toplumun ahlâksal yapısından ve bayındırlık işlerinden sorumlu olan memuriyet. İmparatorlukta seçilmiş *censor* yoktu. İmparator tarafından censor'un görevleri çeşitli kimselere dağıtılırdı. Sadece Claudius ile Domitianus *censor* adını almıştır.

58 *rüzgârlı bir su kabağı*.....: Başağrısını tedavi etmek için su kabağı biçimindeki fincanlarla baştan kan çekilirdi. "Rüzgârlı" sıfatı bu fincanlar için kullanılmaktadır: Kan çekilmesi için şişenin hava almaması gerekirdi.

59 *Ev halkından kimse*.....: İzleyen sahneler Plautus'tan alınmıştır.

86 Cretonius: Kimliği bilinmemektedir.

87 Caieta: Latium kıyısında küçük bir yerleşim yeri. Aeneas'ın sütannesi (Caieta) orada ölünce, onun adını aldığı sanılır (Bkz. J. D., Duff, s. 419).

87 Tibur: Bkz. 3.190

88 Praeneste: Bkz. 3.190.

91 Posides: Claudius'un azatlısı.

91 Capitolium: Roma'da Tarpeius tepesine inşa edilen Iuppiter tapınağı.

90 *Yunanistan'dan getirdiği mermerlerle*.....: Etruria'daki Luna'da (Carrara) bulunan beyaz mermer yatakları, Roma'nın mermer ihtiyacını karşılamakla ünlenmiştir. Iuvenalis, bu dizelerde, babasının müsrifliğinin oğluna da geçtiğinden dem vurmaktadır.

96 Sabbata: Yahudilerin dinlenme günü olan cumartesi günü. Dünyanın yaradılışı ve Israel'in Mısır'dan çıkışının anısı olarak kutlanan bugün de, Yahudiler bütün dünyevi işlerini bir kenara bırakırlar. Iuvenalis, bu dizelerinde Yahudi azınlığın sıkı sıkıya bağlı olduğu bazı âdetleri yerer.

97 *bulutlar ve kutsal gökyüzü*.....: Yahudiler soyut bir tanrıya inanç beslemektedir.

98 *domuz eti*.....: Yahudilerin yasaklarından biri domuz eti yemektir.

99 *sünnet olurlar*.....: Yahudi inancına göre, erkekler sünnet edilirdi.

101 *Yahudi şeriatı*.....: Yahudilerin uyması gereken dinsel töreler bütünü.

102 Moyses: Yahudilerin peygamberi Musa.

106 *baba suçlanmalıdır*.....: Iuvenalis'e göre, bu ilkelere uyarak çeşitli yasaklamalarla yaşayan ve oğluna kötü örnek olan babanın suçlanması gerekir.

114 Hesperides: Gecenin kızları; batının en ucunda, bir ejderin koruduğu elmalarla dolu bir bahçede yaşarlar.

114 Colchis: Karadeniz'in doğu kıyısında bir yer. Altınpost'un bulunduğu ülke.

130 *eylülün ortasında*.....: Eylül ayı, Roma'da çok sıcak ve sağlıksız olarak yaşanan bir aydı.

152 *nasıl boruyla duyurulacak*.....: Dedikodular herkese yayılacak.

156 *bakla tohumlarının... yavan buğdaylarını*.....: Bunlar yoksulun yiyecekleridir.

160 Tatius: Titus Tatius; Sabinlerin kralı. Onun döneminde Sabinler, Romulus'un yönetimindeki Romalılarla birleşti.

162 Pyrrhus: Romalıların düşmanı Epirus kralı.

162 Molossus: Doğu Epirus'ta bir bölge olan Molossia halkı. Bkz. 12. 108.

180 Marsuslar (Marsi), Hernici ve Vestini.....: Merkezi İtalya'daki, Sabin ırkından gelen küçük halk toplulukları. Roma ile giriştikleri güçlü bir savaştan sonra, onun sadık askerleri haline geldiler.

sonbahar bittikten sonra.....: Kış başlangıcında, günler kısalınca.

193 *kırmızı harfli*.....: Yasanın ilk harfleri kırmızı yazılırdı.

yüzbaşılığı.....: Romalı için orduda görev almak oldukça yararlıydı. Bkz. 16. Yergi.

195 Laelius: Başarılı bir komutan.

194 *taranmamış başını*.....: Düzgün taranmış bir baş, kadınsılığa işaret ederdi.

195 *kıllı burun delikleri*.....: Kıllılık erkekliğin simgesiydi. Bu dizeler, orduya alınmayı kolaylaştıracak bir beden yapısına sahip olmayı dile getirir.

Maurus'lar: Afrikalılar.

Brigantes: Kuzey Britannia'da yaşayan güçlü bir halk.

206 *Iuppiter'in diline yaraşır*.....: Iuppiter'in kendisinin söyleyebileceği bir değere sahip.

213 *Aiax'ın*.....: Argo gemicilerinden biri olan Telamon'un oğlu.

214 Achilles: Thessalia kralı Peleus ile Thetis'in oğlu olan kahraman.

215 *esirgemeli körpe gençleri*.....: Iuvenalis bu dizeyi, Vergilius'un *Georgica* (2. 363) adlı yapıtından almıştır.

219 *Ceres'in tapınağına ve ayağına dokunarak*.....: bkz. 3. 144. Tanrıça'ya dua eden kişi, onun sunağına ve ayağına dokunur.

239 Decius'ların: bkz. 8. 254.

240 *Yunanistan doğru söylüyorsa*.....: Yunan mitosları doğruysa...

240 Menoeceus: Thebae kralı Kreon'un oğlu. Bir kehanete uyarak kendisini ülkesi adına kurban etmiştir.

248 *Yavaş koşan iği beklemek*.....: Ölümü beklemek.

252 Archigenes: bkz. 6.236

252 *Mithridates'in hazırladığı*.....: bkz. 6.661

hem babanın hem de bir kralın.....: Bir babanın aynı zamanda bir kral gibi olduğu belirtilmektedir.

257 *Praetor'un sahnesini*.....: bkz. 8. 194

260 *bronzdan kasada birçok hazine*.....: Yaşamlarını garanti etmek için insanlar tapınaklara para bırakırdı.

260 *Castor'a*.....: Forum'daki Castor tapınağından söz edilmektedir. Bu tapınağı bir asker beklemektedir, bu yüzden üçüncü sütunu hâlâ çalınmamıştır.

261 *Mars Ultor miğferini de*.....: Mars Ultor tapınağına giren soyguncular, oraya bırakılan paralarla birlikte, tapınağın heykelinden de bazı parçalar çalarak götürmüşlerdi.

262 *Flora'nın, Ceres'in*.... Tanrıların adına düzenlenen festivallerde oynanan tiyatrolardan söz edilmektedir.

Corycus gemisinde..... Cilicia sahilinde, mağarası ve safranı ile ünlenen bir yer olan Corycus'a ait bir gemi.

270 *Crete*: Girit.

271 *Iuppiter'in memleketlisi*.....: bkz. 4. 33. Iuppiter Crete'de doğmuştur.

sağlam basan adam.....: Akrobattan söz edilmektedir.

Carpathus: Crete ile Rhodos arasında uzanan aynı adlı bir adadan ismini alan deniz.

Gaetulus: Afrika'nın kuzey sahilini sınırlandıran bir deniz.

Herculeum sularında.....: Hercules'in adı verilen Atlantik suları.

281 *Birisi*.....: Orestes'ten söz edilmektedir.

287 *şu Ithakalı*.....: bkz. 10. 257. *Ulixes*'ten söz edilmektedir.

288 *gömleklerini ya da pelerinini yırtmaz*.....: *Delirmez, aklını yitirmez,* anlamında kullanılmaktadır.

291 *küçük heykellerle*.....: Madeni paraların üzerinde yöneticilerin resimleri vardı.

tüccar efendi.....: Bir tüccarın, havanın tüm olumsuz koşullarını hiçe sayıp bir an önce aldığı malları kente götürüp satmak için çırpınışından, dolayısıyla para hırsının kişinin yaşamında yaratacağı olumsuzluklardan söz edilmektedir.

299 Tagus: bkz. 3.55.

Pactolus: Lydia'da altını ile ünlü, bir nehir.

su kovalarını konuşlandırıp.....: Augustus'un düzenlediği itfaiye ekibinden söz edilmektedir.

306 Licinus: bkz. 1. 109.

307 *Frigya mermerleri*.....: Frigya mermerlerinden sütunlar

309 *Kynik filozofun*.....: Sade bir yaşam tarzını, yaşam ilkesi olarak benimseyen Diogenes'ten söz edilmektedir. Şarap fıçısında yaşamını sürdüren kişinin, malını yitirmesinden korku duymayacağı anlatılmaktadır.

311 *İskender*.....: İskender, Diogenes'e kendisinden bir şey isteyip istemediğini sorunca, Diogenes ona ışığını kapatmamasını söylemiştir. İskender ise, tüm dünyanın hâkimi olmayı istemektedir. Bu durumda, İskender kazanacağı başarı ölçüsünde büyük tehlikelerle karşılaşacak, oysa azla yetinen Diogenes yaşamın tehlikelerinden uzak kalacaktır.

316 *Ey kader*.....: Kaderin insan yaratımı olduğu, ilahi bir yanı olmadığı vurgulanmaktadır.

319 *Ey Epicurus*.....: Epicurus, azla yetinmenin simgesi bir düşünürdür.

324 *Otho'nun*.....: bkz. 1. 106; 3.154: Otho, bir yasa çıkararak tiyatroda atlıların oturacağı sırayı belirlemişti.

328 *Croesus'un*.....: Lydia kralı Croesus ile Pers krallarının zenginliği simge olmuştur.

329 *Narcissus'un*.....: Claudius'un azatlısı olan Narcissus'un zenginliği dillere destandır ve önceki krallarınkinden de fazladır. *ona herşeyini bağışladı*.....: Claudius, Narcissus'a her şeyini bağışladı ve onu satın aldı. Bunun sonucunda, karısını öldürtmeye varacak kadar onun zihnine parayla hakim oldu.

15. YERGİ

* Bu yergiye ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz: Ç. Dürüşken, "Iuvenalis'in Sürgünü ve Mısır İzlenimleri- 15. Yergi", *Lucerna*, Mart 2001.

Volusius: Kimliği bilinmemektedir.

1 *ucubelere*.....: Mısırlıların taptığı, timsah, yılan, maymun vs. gibi hayvanlar. Mısırdaki dinsel fanatizm için bkz. Plutarkhos, *On Isis and Osiris*, 72. *Mısır'ın dini için bkz:* Project Gutenberg Etext Light of Egypt, V II, Wagner/Burgoyne (Web Page):*The Light of Egypt*, Henry O. Wagner/Belle M. Wagner/Thomas H. Burgoyne, February, 1999.

3 Ibis: Su tavuğuna benzeyen Ibis, kıvrık gagalıdır ve turnanın pençelerini andırır pençeleri vardır. İnsanların yaşadığı bölgelerde yaşayan türleri ise, bilinen Ibis'lerden farklıdır. Bu türün yalnız baş kısmı, kanat ve kuyruk uçları karadır, tüyleri beyazdır.

5 *Memnon'un çaldığı*.....: Memnon, Troia savaşı sırasında, Achilles tarafından öldürülen bir Aethiopia kralıdır. Bu dizelerde, Memnon'un Thebae kentinde bulunan ve bir deprem sırasında üst bölümü yıkılan heykelinden söz edilmektedir. Söylenceye göre bu heykel, günün ilk ışıkları ve akşamın son ışıklarıyla sesler çıkarmakta, şarkı söylemektedir.

6 *Thebae'in yıkıntılarının*.....: Iuvenalis, Yunanistan'daki yedi kapılı Thebae'dan ayırmak için, bu kenti yüz kapılı olarak betimlemiştir.

30 *bütün masallarını evirip çevirsen bile*.....: Ünlü Yunan tragedyalarından söz edilmektedir.

35 *Ombi ile Tentyra arasında*.....: Mısır'da birbirine düşman iki kent.

46 Canopus: Aşağı Mısır'da bir yer.

93 Vascon'lar: Kuzey İspanya'da yaşayan bir kavim. Bir kuşatmada ölülerini yedikleri söylenir.

107 *Zeno'nun öğretileri*.....: Iuvenalis'in Zenon'dan söz edişi, alaycı bir biçimdedir. Ancak bu tavır, onun Zenon'un ve Stoacıların öğretilerini yanlış algılayan ve Roma'da sayıları gittikçe artan sözde felsefecilere yöneliktir. Iuvenalis özellikle bu şiirinde, diğer şiirlerinde olmadığı kadar Stoacıdır. (bkz. G. Highet, s. 149-153).

113 *söz ettiğim halk*.....: Vascon'lar.

126 *bu halk yığını kadar*.....: Mısırlılar, gemilerini alışılmışın dışındaki malzemelerden yapmak zorundaydılar. Iuvenalis, bu dizelerinde, Mısır'ın gücünün çok zayıf olduğuna işaret etmektedir.

141 *hangi iyi insan*.....: Ceres'in gizem dininin töreleriyle örülü olan Eleusis gizemlerinden söz edilmektedir. Bu gizemlerde Ceres'in gizemine erişen kişilerin meşale taşımasına izin verilir.

173 Pythagoras: İ.Ö. yaklaşık 530 yılında doğmuş olan Samos'lu Pythagoras, Ionialı düşünürlerden Anaksimandros'un öğrencisidir. Her şeyin ilkesinin *(arkhe) sayılar* olduğunu belirten ve öğretisini Orpheuscu ilkelerle ören ilk düşünürlerden biridir. Güney İtalya'da, Kroton'da kurduğu okulun üyeleri, doğayı matematik ile fizik ötesi düşünceleri birbirine birleştirerek açıklamaya çalışmıştır. Bu yüzden okulun genel yapısı, hem dinsel hem de bilimsel özellikler taşır. Orpheuscu öğretinin etkisinde kalarak ruh göçüne inanan Pythagoras, et yerine sadece belirli sebzeleri yerdi. Baklagiller onun yemek alışkanlığının dışındaydı, ama bunun sebebi bilinmiyordu (Hor. *Sat*. 2.6.63).

16. YERGİ

* Roma ordusunda görev almanın, sivil yaşama oranla büyük yararları olduğunun vurgulandığı Iuvenalis'in bu yergisinin sadece altmış dizesi günümüze kalmıştır. Dolayısıyla şairin, elimize eksik olarak geçmiş tek yergisi olma özelliğini taşımaktadır.

1 Gallius: Kimliği bilinmemektedir. bkz. 15. 86.

5 *Venus'un Mars'a yazdığı*.....: İnsanın yazgısında asker olmak varsa, bu durum, Venus'un, ya da annesi Iuno'nun savaş tanrısı Mars'a yazdığı tavsiye mektubundan bile önemlidir.

6 *Samos'un kumlu kıyısından hoşlanan annesinin*.....: Iuno'nun, Samos adasına duyduğu özel ilgiden söz edilmektedir.

8 *hiçbir togalının*.....: Sivil insanlardan söz edilmektedir.

15 Camillus: Askeri kışlalarla ilgili birtakım kurallar getiren bir kişi.
binlerce çiviliyi.....: Asker botlarından söz edilmektedir.

23 Vagellius.....: bkz. 13. 119

26 Pylades.....: Orestes'in sadık dostu. Sadakat örneği bir dost olarak da gösterilir. Burada ve bunu izleyen dizelerin devamında, dayak yiyen bir kişinin arkadaşlarının, askerlerden korktukları için, yardıma muhtaç olan kişiye tanıklık yapamayacağından söz edilmektedir.

42 *alçak bir komşum geri alsa benden*.....: Bu dizeler, sivil bir insanın haksızlığa uğradığında yapacak bir şeyinin olmadığını anlatmaktadır. Bu olay bir askerin başına gelse, sivil kişinin yasalar önünde düştüğü haksız durumu yaşamayacağı ifade edilmektedir.

42 *enli bir çörek ve yulaf lapam*.....: Tanrı Terminus'a tapınmada kullanılan araçlar.

kutsal sınır taşı.....: İki mülk arasında sınır belirten taş. Bu taşa, sınırların koruyucusu tanrı Terminus'un heykeli olarak tapınılırdı.

44 *tüm dünya halklarının*.....: Sivillerin açtığı davaların sonuçlanması için, çok uzun zaman beklemeleri gerektiği belirtilmektedir.

46 Caedicius: bkz. 13. 197 (Aynı kişi olup olmadığı bilinmemektedir.)

pelerini çıkarır.....: Pelerin (lacerna) toganın üzerine giyilen bir giysidir. Avukat Caedicius, toga ile konuşmak zorunda olduğu için, pelerinini çıkarmaktadır.

Fuscus: bkz. 12. 45 (Aynı kişi olup olmadığı bilinmemektedir.)

51 *sadece askerlere verilir*.....: Bu dizelerde sadece askerlere tanınan bir başka ayrıcalıktan söz edilmektedir: İmparatorluk döneminde, askerler, babaları sağ olduğu halde, askerlik görevleri sırasında kazandıkları parayı rahatça harcayabilmektedirler.

54 Coranus: Iuvenalis kendi döneminde yaşanan bir olayı anlatırken, kimliği belli olmayan bu kişinin adını anmaktadır.

Ad Dizini

Aşağıdaki dizin, Latince metin dikkate alınarak hazırlanmıştır. İlk sayı yergi, ikinci sayı dize numarasıdır.

Accius 7.70
Acestes 7.235
Achilles 3.280, 7.210, 8.271, 10. 256, 11. 30, 14. 214, 7. 146, 155, 1811, 222
Acilius 4.94
Actium 2.109
Actor 2.100.
Aeacus 1.10, 8.270
Aegyptus 6. 527, 15. 2, 45, 116
Aelia 6.72
Aemilianus 8.3
Aemilius 7.124
Aeneas 1.162, 5.139, 15.67
Aeolus 1.8
Aethiopia 10.150.
Africa 7.149, 8.120, 10.148
Agamemnon 14.286
Aganippe 7.6
Agave 7.87
Agrippa 6.159
Agrippina 6.620
Aiax 7.115, 10.84, 14.213, 15.65
Alabanda 3.70
Alba 4.61, 5.33
Albina 3.130
Alcestis 6.652
Alcinous 15.15
Alexander 14.311
Alledius 5.118
Allobrogicus 8.13
Alps 10.152, 166, 13.162
Amphion 6.174
Amydon 3.69
Anchises 7.234
Ancona 4.40
Ancus 5.57
Andromache 6.503
Andros 3.70
Antaus 3.89
Anticyra 13.97
Antigone 8.229
Antilochus 10.253
Antiochus 3.98
Antiphates 14.20
Antonius 8.105
Anubis 6.534
Apicius 4.23, 11.3

Apollo 1.128, 6.171, 174, 7.37, 13.203
Apulia 9.55
Aquinum 3.319
Arachne 2.56
Archigenes 6.236, 13.98, 14.252
Aristoteles 2.6
Armillatus 4.53
Arpinum 8.237, 245
Artaxata 2.170
Artorius 3.29
Arviraguus 4.127
Asia 5.56, 7.14, 10.266
Assaracus 10.259
Astrea 6.19
Asturicus 3.212
Asyllus 6.267
Athenae 6.187, 7.205, 10.127, 15.110
Athos 10.174
Atlas 8.32, 11.24, 13.48
Atticus 11.1
Aufidius 9.25
Aurelia 5.98
Aurunca 1.20
Automedon 1.61
Autonoe 6.72
Aventinus 3.85

Baetica 11.42
Baiae 3.4, 11.49
Baptae 2.92
Barea 3.116, 7.91
Basilus 7.145, 146, 1147, 10.222
Batavius 8.51
Bathyllus 6.63
Bebriacum 2.106
Beelus 6.655
Bellona 4.124, 6.511
Bellorophon 10.325
Berenice 6.156
Bibulaa 6.142
Bithynia 7.15
Bootes 5.23
Brigantes 14.196
Britannicus 6.124
Britanlar 15.111
Britonlar 2.161
Brittones 15.124
Brutidius 10.83
Brutus 4.103, 5.37, 8.182, 14.43

Cacus 5.1125
Caedicius 13.197, 16.46
Caesar 7.1, 8.171, 12.106
Caesona 6. 616
Caieta 15.187
Calenia Şarabı 1.70
Calliope 4.34
Calpe 14.279
Calvina 3.133
Calvinus 13.5
Camerini 7.90
Camerinus 8.38
Camillus 2.154, 16.15
Campania 10.283
Cannae 7.163, 10. 165, 11.200
Canopuus 1.26, 6.84. 15.46
Cantabria 15.108
Capito 8.93

Capitolini 2.145
Cappadocia 7.15
Capri 10. 72, 93
Carfinia 2.69
Carphophorus 6. 199
Carthago 6.171, 10.277
Cassandra 10.262
Cassius 5.37
Castor 13.152, 114.260
Catiena 3.133
Catilina 2.27, 8.231, 10.287, 14.41
Cato 2.40, 11.90
Catulla 10.322
Catullus 8.186, 13.111; 4.113, 12.29, 37, 93
Catulus 2.146, 3.30
Cecropid 8.53
Cecropidae 8.46
Celadus 7.215
Celsus 6.245
Censennia 6.136
Ceres 3.320, 6.50, 0.112, 14.219, 263, 15.141
Cethegus 2.27, 8.23, 10.287
Chaerippus 8.95
Charybdis 5.102, 15.117
Chatti 4.147
Chione 3.136
Chiron 3.205
Chrysippus 2.5, 13.184
Chrysogonus 6.74, 7.176
Cicero 7.139, 2114, 8.244, 10.114
Cilicialılar 8.94
Cimbri 8.249, 251
Cimbrialılar 15.124
Circe 15.21
Circeii 4. 140
Cirrha 7.64
Claudius 5.147, 6.115, 14.330
Cleanthes 2.7
Cleopatra 2.109
Clio 7.7
Clitumnus 12.113
Clodius 2.27, 6.338, 345
Clotho 9.135
Cluvienuus 1.80
Clytmnestra 6.656
Cocles 8.264
Codrus 3.203, 208
Colchis 14.114
Coptus 15.28
Coranus 116.53
Corbulo 3.25
Cordus 1.2
Corinthus 8.197
Cornelia 6.167
Corsica 5.92
Corus 110.180
Corvinus 1.108, 8.5, 112.1, 93
Corybantlar 5.25
Corydon 9.102
Coryphaeus 8.62
Cossus 3.184, 8.21, 10.202
Cotta 5.109, 7.95
Cotytto 2.92
Crassi 10.108
Cremera 2.155
Crepereius Pollio 9.6
Crete 14.270
Creticus 2.67, 78, 8.38
Cretonius 14.86
Crispinus 1.27, 4.1, 14, 108

Crispus 4.81
Croesus 10.274, 15.328
Cumae 3.2, 321, 9.57
Curii 2.3
Curiuus 2.153, 8.4, 16.78
Curtius 11.34
Cyane 8.162
Cybele 2.111, 14.263
Cyclopes 15.18
Cynicuslar 13.121, 122
Cynthia 6.7

Daedalus 3. 25
Damasippus 8. 185
Danuvius 8. 170
Decii 8. 254, 258, 14. 239
Demetrius 3. 99
Democritus 10. 34
Demosthenes 10. 114
Diana 3. 320, 10. 292, 15. 8
Dido 6. 435
Diomede 1. 53
Diphilus 3. 120
Dolabella 8. 106
Domitius 8. 228
Doris 3. 94
Drusi 8. 40
Drusus 3. 238 (Claudius ?), 8. 21

Echion 6. 76
Egeria 3. 17
Electra 8. 218
Elpenor 15. 22
Endymion 10. 318
Epicurus 8. 122, 14. 319
Eppia 6. 82, 104, 114
Eriphyle 6. 655
Esquiliae 3. 71, 5. 78, 11. 51
Etruria 13. 62
Euphranor 3. 217
Euphrates 1. 104, 8. 51
Europa 8. 34
Eurus 10. 180
Euryalus 6. 81
Evander 11. 61

Fabii 2. 146
Fabius 7. 95, 8. 14, 191, 11. 90
Fabius gurges 6. 266
Fabrateira 3. 224
Fabricius 9. 142, 11. 91
Fabulla 2. 68
Faesidius 13. 32
Falernum 4. 138, 13. 216
Faustus 7. 12
Fidenae 6. 57, 10. 100
Flaminia Yolu 1. 61, 171
Flavii 4. 37
Floralia 6. 250, 14. 262
Fonteius 12. 17
Fortuna 3. 40, 10. 366, 14. 316
Fronto 1. 12
Frusino 3. 224
Furiae 13. 51, 14. 285, 16. 46
Fuscinus 14. 1
Fuscus 4. 112, 12. 45

Gabba 5.4
Gabii 3. 192, 6. 56, 7. 4, 10. 100
Gades 10. 1

Gaeticulus 8. 26
Galba 2. 104, 8. 5, 222
Galla 1. 125
Galli 11. 113
Gallia 7. 16, 148, 8. 116, 15. 111
Gallicus 13. 157
Gallitta 12. 99, 113
Gallius 16. 1
Gallus 7. 144
Ganges 10. 2
Ganymede 5. 59, 9. 22
Garcchi 1. 24, 6. 168
Garcchus 2. 117, 8. 201, 210
Gaurus 9. 57
Germani 13. 164
Gillo 1. 40
Glaphyrus 6. 77
Gorgon 3. 118, 12. 4
Gradivus 2. 127
Graeci 3. 61
Graecia 14. 240
Gyara 1. 73, 10. 170

Haemus 3. 99, 6. 198
Hamillus 10. 224
Hamon 6. 555
Hannibal 6. 169, 291, 7. 161, 10. 147, 12. 108
Hector 10. 259
Hedymedes 6. 383
Heliodorus 6. 373
Helvidius 5. 36
Hercules 1. 52, 3. 89, 5. 125, 8. 14, 10. 361, 13. 43, 82, 151, 14. 90, 280
Hermarchus 3. 120
Hermes 8. 53
Hesperides 14. 114
Hibernia 6. 53
Hippolytus 10. 325
Hirpinus 8. 63
Hirrus 10. 222
Hispania 8. 116, 10. 151
Hispulla 6. 74, 12. 11
Hister 2. 58
Homerus 6. 437, 7. 38, 10. 246, 15. 69
Horatius 7. 62, 227
Hyacinthus 6. 110
Hylas 1. 164
Hymettus 13. 185

Ianus 6.386, 394.
Iason 6.153.
Ida 13.41.
Ilias 11.181.
Ilion 10.261.
Io 6.526
Iphigenia 12.119.
Isaeus 3.74.
Isis 6.489, 529, 9.22, 112.28, 13.93.
Italia 10.153, 12.78.
Iudeus 3.14.
Iulia 2.32.
Iulia Yasası 2.37, 6.38.
Iulus 8.42, 112.70.
Iuncus 15.27.
Iuno 2.98, 6.48, 619, 7.32, 13.40.
Iuppiter 6.115, 59, 8.156, 10.38, 188, 268, 11.116, 12.6, 89, 13.41, 114, 14.811, 206, 271.
Iuverna 2.160

Lachesis 9. 136
Ladas 13. 97
Laelius 14. 195
Laestrygones 15. 18
Lagus 6. 83
Lamiae 4. 154
Lares 9. 137, 12. 89, 113, 13. 233
Larga 14. 25
Laterani 10. 17
Lateranus 8. 147, 167
Latinus 6. 44
Latium 6. 637, 12. 103
Latona 6. 176, 10. 292
Laureolus 8. 187
Lavinum 12. 71
Leda 6. 63
Lentulus 6. 80, 7. 95, 8. 187, 10. 286
Lepidus 6. 265, 8. 9
Lesbia 6. 7
Leucas 8. 241
Libya 5. 119
Licinus 1. 109, 14. 306
Longinus 10. 16
Lucanus 7. 79
Lucifer 8. 12
Lucilius 1. 165
Lucretia 10. 293
Lucusta 1. 71
Lugduum 1. 44
Lycisca 6. 123
Lyde 2. 141

Machara 7. 9
Maecenas 1.66, 7. 94, 11. 39
Maenades 6. 317
Maeotis 4. 42
Mamerci 8. 192
Manilia 6. 243
Marcelli 2. 145
Marius 1. 49, 8. 120
Maro 11. 180
Mars 1.8, 2. 31, 6. 59, 10. 314, 13. 79, 113, 14. 261, 16. 5
Marsyas 9. 2
Massa 1. 35
Matho 1. 32, 7. 129, 11. 34
Maura 6. 307, 10. 224
Medullina 6. 322
Melanippa 8. 229
Meleager 5. 115
Memnon 15. 5
Memphis 15. 122
Menoeceus 14. 240
Mentor 8. 104
Meroe 6. 528, 13. 163
Messalina 10. 333
Metellus 6.265, 15. 109
Mevia 1. 22
Miletus 6. 296
Milo 2. 26
Minerva 3. 139, 219, 10. 116, 13. 82
Minturnae 10. 276
Mithridates 14. 252
Modia 3. 130
Molossi 14. 162
Montanus 4. 107, 131
Monychus 1. 11
Moses 14. 102
Mucius 1. 154, 8. 264
Mycale 5. 141

Myceae 11. 127
Myron 8. 102

Naevolus 9. 1, 91
Narcissus 14. 329
Natta 8. 96
Neptunus 8. 81, 152
Nero 4. 137, 8. 72, 193
Nestor 6. 346, 12. 127
Nilus 1. 26, 6. 83, 10. 149, 13. 27, 15. 123
Niobe 6. 177
Niphates 6. 411
Nortia 10. 74
Novius 12. 111
Numa 3. 12, 138, 6. 342, 8. 156
Numitor 7. 74, 8. 93
Nysa 7. 64

Octavius 8.242.
Ogulnia 6.352.
Olynthus 12.47.
Ombi 15.35.
Ombites 15.75.
Oppia 10.220, 322.
Orcades 2.161.
Orestes 11.6, 8.220.
Orontes 3.62.
Osiris 6.5411, 8.29.
Ostia 8.171.
Otho 2.99, 6.559
Otho'un Yasası 14. 324

Paccius 7.12
Pacius 12.99
Pactolus 14. 299
Pacuvius 12. 125, 128
Pacuvius Hister 12. 111
Palaemon 6. 452, 7. 215, 219
Palas 1. 109
Palfurius 4. 53
Pansa 8. 96
Paris 6. 87, 7. 87, 10. 264, 12. 44
Parrhasius 8. 102
Paulus 2. 146, 7. 143, 8. 21
Pedo 7. 129
Pegasus 4. 77
Peleus 10. 256, 14. 214
Pella 10. 168
Pelopea 7. 92
Penelope 2. 56
Peribomius 2.16
Persicus 3. 221
Petosiris 6. 581
Phalaris 8. 81
Pharos 6. 83
Phiale, 10. 238
Phidias 8. 103
Philippus 13. 125
Philomela 7. 92
Phoebus 7. 233
Pholus 12. 45
Picenum 4. 65, 11. 74
Picus 8. 131
Piso 5. 109
Pittacus 2. 6
Pluto 13. 50
Pollio 6. 387, 7. 176, 11. 43
Pollittae 2. 68
Polyclitus 3. 217, 8. 103
Polyphemus 9. 64, 14. 20
Polyxena 10. 262

Pompeii 10. 108
Pompeius 4. 110
Pontia 6. 666
Ponticus 8. 1, 75, 179
Pontus 4. 43, 6. 661, 10. 273
Porta Capena 3. 11
Posides 14. 91
Postumus 6. 21
Praeneste 3. 190
Priapus 6. 316
Primus 6. 326, 10. 258
Prochyta 3. 5
Procne 6. 644
Procula 3. 203
Proculae 2. 68
Proculeius 1.40, 7. 94
Prometheus 4. 133, 8. 133, 15. 85
Protogenes 3. 120
Psecas 6. 491
Pylades 16. 26
Pylos 10 246
Pyrenees 10. 151
Pyrrha 1. 84, 14. 162, 15.30
Pythagoras 15. 173; 3. 229

Quintilianus 6. 75, 280, 7. 186, 190
Quirini 11. 105
Quirinus 3. 67, 8. 259
Quirites 3. 60, 10. 109

Ravola 9. 4
Remus 10. 73
Rhadamanthus 13. 197
Rhenus 8. 170
Rhodes 6. 296
Rhodope 9. 4
Roma 2. 39, 3. 41, 83, 165, 183, 319, 4. 38, 5. 58, 7. 4, 138, 8. 243, 11. 46, 197
Rubellius Blandus 8. 39
Rubrenus Lappa 7. 72
Rubrius 4. 105
Rufus 7. 213, 214
Rutila 10. 294
Rutilus 11. 2, 5, 21, 14. 18
Rutupiae 4. 140

Sabini 3. 85, 10. 299
Sacuri 2. 35, 6. 604
Sacurus 11. 91
Salamis 10. 179
Saleius 7. 80
Samos 3. 70, 16. 6
Samothrace 3. 144
Sardanapalus 10. 362
Sarmatia 2. 1
Sarmentus 5. 3
Saturnus 6. 570, 13. 40
Saufeia 6. 320, 9. 117
Scantinia Yasası 2. 44
Scipio 2. 154
Scylla 15. 19
Scytha 15. 125
Secundus Carrinas 7. 205
Seianus 10. 63, 66, 76, 89, 90, 104
Seius 4. 13
Seleucus 10. 211
Semiramis 2. 108
Seneca 5. 109, 8. 212, 10. 16
Sergius 6. 105, 112
Seriphos 6. 564, 10. 170

Serranus 7. 80
Sertorius 6. 142
Setia 5. 34
Sevilia 10. 319
Sextus 2. 21
Sibylla 3. 3, 8. 126
Sicyon 3. 69
Signia 11. 73
Silanus 8. 27
Silvanus 6. 447
Solon 10. 274
Sora 3. 223
Sostratus 10. 178
SSocrates 14. 320
Statius 7. 83
Stentor 13. 112
Stheneboea 10. 327
Stoici 2. 65, 13. 121
Stoicus 15. 109
Stratocles 3. 99
Subura 3. 5, 5. 106, 10. 156, 11. 51, 141
Sulla 1. 16, 2. 28
Sulmo 6. 187
Sybaris 6. 296
Sycambri 4. 147
Syene 11. 124
Syphax 6. 73

Tagus 3. 55, 14. 299
Tanaquil 6. 566
Tarentum 6. 297
Tatius 14. 160
Taurmenium 5. 93
Telamon 14. 214
Telephus 1. 5
Telesinus 7. 25
Tentyra 15. 35, 76
Terpsichore 7. 25
Thabraca 10. 194
Thais 3. 93, 6. O 26
Thales 13. 184
Thebae (Mısır'da) 13. 27, 15. 6
Thebae (Yunanistan'da) 14. 240
Thebais 7. 83
Themison 10. 221
Theodorus 7. 177
Thersites 8. 269, 271, 9.31
Thessalia 8. 242
Thrasea 5. 36
Thrasyllus 6. 576
Thrasymachus 7. 204
Thule 15. 112
Thyestes 8. 228
Thymele 1. 36, 6. 66, 8. 197
Tiberis 3. 62, 5. 104, 6. 523, 7. 121, 14. 202
Tibur 14. 87
Tigellinus 1. 155
Tiresias 13. 249
Tisiphone 6. 29
Titius 4. 13
Tivoli 3. 192
Tralles 3. 70
Trebius 5. 135
Triphallus 7. O 26
Troia 7. 236, 8. 56
Trypherus 11. 137
Tuccia 6. 64
Tullia 6. 306
Tullius 7. 199
Tullus 5. 57

Turnus 12. 105, 15. 65
Tydeus 15. 66
Tyndareus 6. 657

Ucalegon 3. 199
Ulixes 11.31, 9. 65, 10. 102, 15. 14
Umbritius 3. 21
Urbicus 6. 71
Ursidius 6. 38, 42

Vagellius 13.119, 16. 23
Varillus 2.22
Vascones 15.93
Veiento 4. 113, 4. 123, 6. 113
Ventidius 7. 199, 11. 22
Venus 2. 31, 6. 138, 300, 570, 7. 25, 10. 290, 16.5
Vergilius 6. 435, 7. 69, 227
Verginia 10. 294
Verginius 8. 221
Verres 2. 26, 3. 53, 8. 106
Vesta 4. 61, 6. 386
Vettius 7. 150
Vindex 8. 222
Virro 5. 39, 43, 99, 114, 128, 134, 149, 156, 9. 35
Volesus 8. 182
Volsinii 3. 191
Volusius 15. 1
Vulcanus 8. 270, 10. 132, 13. 45

Zaeynthus 15.114
Zalaces 2. 164
Zeno 15. 107

Kaynakça

Bu kaynakçada, Giriş ve Açıklayıcı Notlar bölümleri için doğrudan ve dolaylı olarak yararlanılan yapıtlara yer verilmiştir:

Albrecht, M.A., *A History of Roman Literature from Livius Andronicus to Boethius* (çev. R. Caston), I, II, New York, 1997.

Boardman, J; Griffin, J, *The Roman World*, Oxford, 1996.

Clarke, M. L., *Roman Mind*, London, 1956.

Clouard, H., *Juvenal et Perse-Oeures*, Paris.

Duff, J.D., *Iunii Iuvenalis, Saturae XIV (Fourteen Satires Of Juvenal*), Cambridge, 1900.

Dumichen, J., *Geschichte des Alten Agyptens*, Berlin, 1879.

Edwards, E., *Writing Rome (Textual Approaches To The City*), Cambridge, 1996.

Ferguson, J., *The Religions Of The Roman Empire*, London, 1982.

Green, P., *Classical Bearings (Interpreting Ancient History And Culture*), London, 1989.

— *Juvenal, The Sixteen Satires*, Penguin, 1974.

Hermanni, C.F., D., *Iunii Iuvenalis Satirarum Libri Quinque*, 1911, (Teubner).

Highet, G., *Juvenal, The Satirist (A Study),* Oxford, 1954.

Hutchinson, G.O., *Latin Literature From Seneca To Juvenal*, Oxford, 1993.

J. E. Sandys, *A Companion to Latin Studies*, Cambridge, 1938.

Juvenal And Persius, *Satirae*, (çev. G.G. Ramsay), London, 1961, Loeb.

Juvenal, *The Sixteen Satires*, (çev. Peter Green), Penguin Classics, London, 1974.
Martialis, W. C. A. Ker, London, 1962.
Ovidius, *Tristia*, *Ex Ponto*, A. L. Wheeler, London, 1965, Loeb.
Owen, S. G., *Thirteen Satires of Juvenal*, London, 1903.
Ramsay, G. G. *Iuvenalis, Saturae* (*Juvenal and Persius*), tr. London, 1961, Loeb.
Seyffert, O., *A Dictionary of Classical Antiquities*, London, 1957.
Shelton, J.A., *As The Romans Did*, Oxford, 1988.
Turcan, R., *The Cults Of The Roman Empire*, Oxford, 1996.
Viansino, G., *Decimo Giunio Giovenale- Satire,* Milano, 1990.